

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

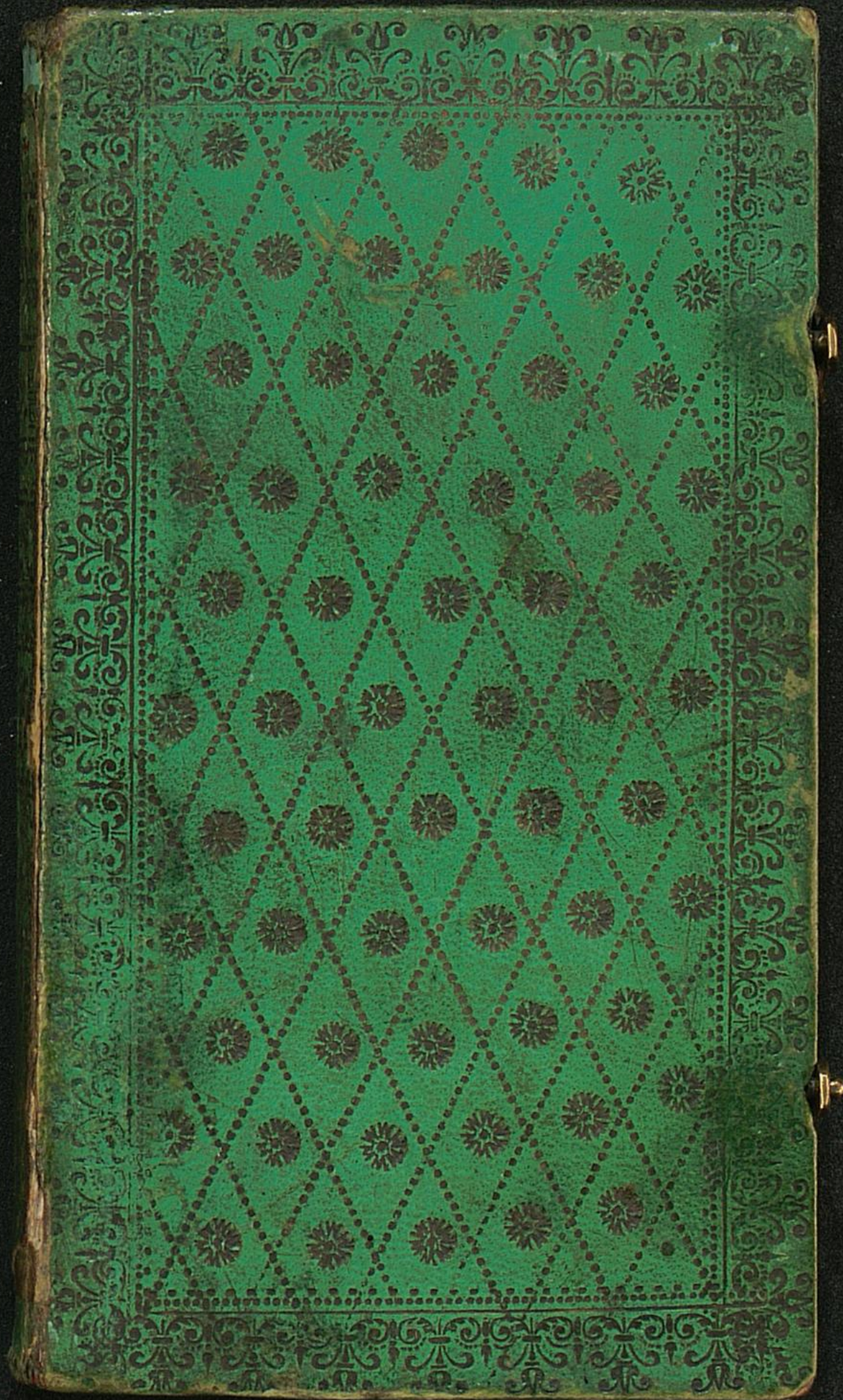
Universitätsbibliothek Paderborn

**Nervi Sine Mole: h. e. Controversiarvm Roberti Bellarmini
S. Rom. Ecclesiae Cardinalis Eminentissimi Compendium,
à cavillis & imposturis Guilielmi Amesij ... Vindicatum**

Erbermann, Veit

Herbipoli, 1661

urn:nbn:de:hbz:466:1-9498

Th. 736.

1667

Ex

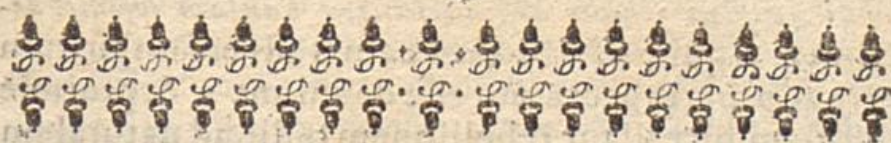

Ex Legato Celm' Prine. Ferdin: Epi Paderb: et Monaster.

Collegij Socii Jesu Paderb: Ao 1683

TOMI IV. LIBER PRIMUS,
DE
GRATIA PRIMI HO-
MINIS.
CAPUT I.
De statu quæstionis.

Ntiquum & solenne suum tenet
hic Amesius. Sicut in ca da dra-
conis desit, ita à capite serpentis,
h. e. convitiis & calumniis auspi-
catur hunc Tomum IV. In ipsa
Dedicatoria ad Curatores Acade-
mia Frisiorum quiritatur sycophantice & ait 1.
*Bellarminus hic (sicuti callidum & veteranum Sophistam
decutit tanquam canis ad Nilum bibit & fugit: & mihi le-
gem imposueram ipsius vestigia tantum premendi, idque
brevisiter. Veror igitur ne quarundam rerum explicatio nra is
videatur curta, &c. Risum tene ris amic! Quid quæso
plene perfectèque non tractavit Bellarminus?
2. In hoc 1. capite statum quæstionis à Bellarmino
clarissimè propositum carpere volens vix invenit an-
sam. Arguit ergo curiositatis ingenia Scholasticorum,
quod varias quæstiones excogitarint de statu & conditione
primi hominis ante lapsum. Bellarminus verò, inquit A-
mesius, ceteras omnes quæstiones pratermittens, ultimam
(quæ est de distinctione inter naturam puram & ju-
stitia originali ornatam) suscepit exagitandam, revera
contra alios Pontificios (- -) sed aucupio verborum tribuit
eam nostris (Luthero-Calvinicis) qui intra Scriptura &
modestia limites manentes ab istiusmodi qq. quantum fieri*

Aaaa 2

potuit

potuit, religiose semper abstinuerunt. Causam ipsemet declarat c. 1. quia nostri luctam carnis adversus spiritum verè ac propriè peccatum esse definiunt; & proinde iustitiam, quæ illam rebellionem tollit, ad naturalem hominis integri constitutionem pertinere. Hic igitur est genuinus controversiæ status, quæ spectat ad nos: an illa rectitudo, quæ luctam carnis adversus spiritum excludit, sit homini integro naturalis necne? Vbi Notandum I. Iniquè reprehendi Scholasticos, quod de variis (non tam primi hominis ante lapsum quàm) humanæ naturæ statibus disputent. Cum enim hæc varias condiciones & modos se habendi in ordine ad gratiam & ultimum finem subire possit; quis dubitet, Theologi esse, de illis ex principiis revelatis & ratione differere? II Mendacium satis luculentum esse, aliquo verborum auspicio tribui Luthero-Calvinicis errorem, in quem incautè præcipitavit Catholicis Michaël Bajus Decanus Lovaniensis, minime tamen pertinax in eo tuendo, uti nostris temporibus eundem cum arrogantia pervicacia renovavit Corn. Iansenius Episcopus Iprentis. Idem prorsus quod Bajus & Iansenius, etiam Calvinum & Lutherum docuisse, negari nequit, cum apertissimæ extent eorum apud Bell. recitatæ sententiæ. Delapsi autem sunt in contrarias pugnantésq; sententias Pelagiani æquè ac Iansenio-Calvino-Lutherici, ex uno eodemque fallaci principio. Vtrique enim in primo homine nullum agnoscunt supernaturale donum, sed naturales tantum facultates, & finem unicum visionis beatificæ, ad quem necessariò hominem condi debuisse contendunt. Differunt verò, quod Pelagiani, cum cernerent, in homine post lapsum naturalia remansisse integra, indè intulerint, nihil per Adami lapsum in nobis esse deperditum, adeoque talem esse etiamnum humanam naturam, qualem initio primus homo de manu Conditoris acceperat. Iansenio-Calvino-Lutherici autem, cum pro comperto habeant, hominem per lapsum Adami factum esse deterio-

rem,

rem, pariter nihil supernaturale in prima conditione admittant, eò venire compulsi sunt, ut dicant, aliquid naturale (quale in primis est liberum arbitrium) naturæ hominis nunc deesse; aut certè non nisi libertatem à coactione illi superesse. Vnde ulterius inferunt; Non potuisse hominem initio ita condi, uti nunc nascitur: quia cum illam luctam carnis & spiritus quam experimur, credant esse verè, propriè, & formaliter peccatum, consequenter si à DEO procederet, hominis ita conditi peccata in auctorem naturæ DEVM refusum iri statuunt.

Contra hos omnes errores Catholica veritas docet, 1. hominem non fuisse creatum qualis nunc nascitur, primum ad malum, infirmum, ignorantem; sed rectum, justum, sapientem, sine concupiscentia & difficultate, quam ipsi in nobis experimur: (& hætenus Calvino Lutherici nobiscum contra Pelagianos stant.) 2. Potuisse tamen absolute DEVM ab initio talem hominem, si libuisset, condere. De facto igitur integritatem illam, cum qua primus homo conditus fuit, & sine qua post lapsum homines omnes nascuntur, non fuisse naturalem ejus conditionem, sed supernaturalem ejus evocationem. Ut hæc veritas adstruatur, pro majori explicatione Notandum

III. Hominem naturaliter constare ex carne & spiritu, ex quorum diversis, vel contrariis propensionibus ad bonum scilicet corporale & spirituale, in uno & eodem homine pugna quædam existit, & ingens bene agendi difficultas. Amesius hanc liquidissimam veritatem obtenebraturus, fingit & supponit quod maximè in quæstione est; nempe, Iustitiam originalem qua corrigitur & componitur illa lucta inter partes adversas (carnem & spiritum) ad integritatem hominis pertinere. Fraudulenter ergo hinc utitur voce *hominis integri*. Et si enim natura humana condita cum illa repugnantia carnis & spiritus propter integritatem corporis & animæ quoad vires omnes con-

naturales dici queat integra, id est, non monstrosa, nec imperfecta privativè, (per carentiam perfectionis debita naturæ etiam si negativè sit imperfecta, id est, sine perfecto ordine & concordia potentiarum & appetituum, cuius natura ea est capax, licet non sit debita: tamen ex communi usu Theologorum (cui è Catholicis, præter Durandum pro consuetudine sua singularitate, nemo contradicit) *natura integra* propriè dicitur, in qua ultra omnes naturales facultates habeat homo quandam specialem perfectionem, quæ consistit in carentia fomitis & effrenatæ concupiscentiæ. Sophistica ergo cavillatio & æquivocatio futilis est, quicquid hinc Amesius objectat tum huic, tum sequenti 4. Notationi, scilicet DEVM ut remedium adhiberet huic morbo seu languori appetituum contrariorum, addidisse homini iustitiam originalem, quæ veluti aureo frano pars inferior parti superiori & pars superior DEO facile subiecta contineretur. Sic autem subiecta fuit caro spiritui, ut non posset ipso invito moveri, neque rebellis fieri, nisi ipse fieret rebellis DEO: in potestate tamen spiritus fuit, rebellem DEO fieri & non fieri. 5. Naturale multis modis dici quid posse. 1. id omne quod habetur à nativitate; sic Eph. 2. dicimur *naturâ filij iræ*. 2. id quod est naturæ consentaneum, eamque ornat & perficit. 3. quod tametsi sit donum gratuitum, tamen naturam juvat ac perficit in operibus naturalibus, neque eam elevat ad opera supernaturalia. Et sic iustitia originalis si distincta esse intelligatur à gratia gratum faciente, donum naturale dici potest. 4. omne id quod est pars naturæ, aut fluit à principiis naturæ. Et hæc significatio hinc propria est, cui proinde valde propriè opponitur supernaturale, Rectitudinem ergo illam primo homini collatam dicimus fuisse supernaturalem, non quidem per accidens tantum (uti est sensus videndi cæco nato restitutus) sed per se, ita ut nec ex principiis naturæ fluxerit, nec fluere potuerit. Nec omnino abnuere

hoc ausus est Amesius; ait tamen, *illam fuisse conditionem moralem naturæ illi debitam, quæ ad justè operandum fuit creata.* Quam hoc falsum sit patebit ex cap. 2. & 3. Hic solum addo, sufficere naturæ sic conditæ auxilia ordinis naturalis actualia, quibus posset peccata evitare, & præcepta naturalia servare, & sic finem suum naturalem consequi. Fuit itaque donum illud ita supernaturale, ut non magis differat status hominis post lapsum Adæ à statu ejusdem in puris naturalibus, quàm differt spoliatus à nudo, adeoque status talis puræ naturæ omninò est possibilis, ut cum S. Thoma, Scoto, Durando, Occamo docent omnes Catholici; ut proin considerandum reliquerit Ioan: Mart. Ripalda Tomo III. de Ente supernaturali Disp. 8. num. XVII. risumne an iram mereantur Iansenitæ, dum non unum aut alterum, sed omnes Theologiæ Scholasticæ Primores, & ceteros omnes tam veteres quàm recentes Scriptores Pelagianismi, Manichæismi, Atheismi, & multiplicis in DEI bonitatem & justitiam blasphemix insimulare audent. Quorum sententiam rectius Luysius Torres erroneam, aut hæreticam pronunciat, & hæreticorum propriam hinc retulit Bell. Nullus saltem erit Theologus, qui eam à nota temeritatis excuset.

CAPVT SECVNDVM.

Adstruitur Rectitudo primi hominis ex gratia, adeoq; possibilis status puræ naturæ.

I. Ex SS. Scriptura. Nam Gen 3. illis verbis, *Pulvis es & in pulverem reverteris.* indicatur, quò per peccatum primus homo delapsus ac dono supernaturali ob culpam spoliatus fuerit, adeoque ad statum suum naturalem reciderit. Ps. 8. describitur ad quam gloriam sublimatus fuerit homo: & Ps. 48. casus ejusdem: *Homo cùm in honore esset, non intellexit, compara-*

ius est iumentis insipientibus &c. dixerat autem in priori loco, hominem ad eam gloriam creatum, ut parum omnino ab Angelis abesset. Gloria autem illa & honor sine dubio extrinsecum aliquid indicant: sicut & Eccl. 17. dicitur DEVS *vestivisse hominem virtute, quem creaverat de terra.* ubi creatio refertur ad naturam, indumentum virtutis ad superaddita dona. Idem etiam indicatur Luc. 10. in parabola de eo qui incidit in latrones; ubi non solum intelligimus ex nomine vestium, quæ extrinsecum quid significant, colligi posse donis supernaturalibus privatum fuisse primum hominem, sed etiam plagas naturæ humanæ ex ea despoliatione consequutas esse; ita ut ex natura humana dono illo iustitiæ spoliata sibi que relicta, continuo plagæ illæ & vulnera eruperint, uti interpretantur SS. Basil. Ambr. August. Bern. &c. Prædicta SS. Scripturæ dicta singula per se accepta haud ægrè eludi posse, fateor; quod in nonnullis etiam præstare conatur Amesius: sed ea valde roborantur ex communi SS. Patrum sensu, quorum dicta à Bell. recensita planè dissimulavit *Enervator*. Idem Confirmatur Ratione I. quia naturale est corpori animali sensu & appetitu prædito, concupiscere bonum sensibile: naturale est spiritui rationali concupiscere bonum spirituale: quare si fiat una natura ex spiritu rationali, & corpore naturali conflata, naturale erit illi habere diversas & inter se pugnantes propensiones. Ergo quod primi parentes ista pugna caruerint, donum erat supernaturale, non conditio naturalis. Amesius. *Diversas propensiones habere est homini naturale, sed non repugnans.* Cum enim unis naturæ, ex spiritui rationali, & corpore naturali, facta sit modo perfectio, subordinationem infert unius propensionis ad alteram, quæ pugnam omnem excludit. Resp. non tantum diversas, sed etiam repugnantes habere propensiones naturale est homini, ut evincit argumentum. Nam modus ille unionis, qui tollit illam luctam, & ab Amesio vocatur perfectio, non est naturalis, fluens ex eius essentia, sed gratuitus & supernaturalis.

2. Si corruptio, quæ nunc est in natura humana non est consecuta ex sola remotione doni supernaturalis; neque fuisset in homine in puris naturalibus condito; quæro causam ejus. Amesius. *Causa corruptionis maximè propria est homo naturam suam corrumpens; tam deficiendo à DEO, quàm desertionem DEI promerendo. Concupiscentia naturalis est à natura ordinata est à natura ordinem suum observante; inordinata verò concupiscentia (id est corruptio humana nature) est à natura ab ordine suo deficiente.* Resp. Hinc plus non habetur, quàm hominem per inobedientiam à DEO deficientem esse causam demeritoriam; quod libenter fatemur. At quæritur adhuc, quænam causa physica sit, quæ in homine in puris naturalibus condito coercebat illam contrarietatem, & post lapsum laxabat fræna propensionibus contrariis? Hic hæret aqua Amesio. Certè alia rationabiliter assignari nequit, præter ipsam conditionem materiæ, ut efficientem talem concupiscentiam inordinatam; & divinam justitiam dono supernaturali hominem spoliantem, ut causam removens prohibens.

3. Ex peccatis quæ ab hominibus post lapsum Adæ committuntur, etsi plurimis & gravissimis, amittitur solum donum gratiæ supernaturalis, & acquiritur propensio ad idem iterandum, minuiturque inclinatio ad virtutem peccato illi contrariam, sed non corrumpitur principium aut donum aliquod naturale, neque augetur propensio ad omnia vitia, neque minuitur inclinatio ad omnes virtutes, ut experientia testatur. Sed peccatum Adæ fuit ejusdem rationis, eo excepto, quòd illud, ut capitis totius naturæ, in omnes posteros redundavit. Ergo. Amesius contra manifestam experientiam, falsa, ait, *sunt antecedentia omnia.* Et unde probat? Ex 1. Tim. 4. *camerata, & Ephes. 4. 19. dedolente & profligata conscientia.* Verum quid hoc ad rem nostram, cum non nisi vel de hæreticis & desperatissimis ubi loquatur Apostolus? Et quamvis *Adæ peccatum non tantum*

Aaaa 5

fuerit

fuerit personæ, sed & naturæ, non tamen nisi demeritorie affecit posteritatem, ut dictum est: quid hoc ad rem?

4. Si natura humana, qualis nunc est, remota culpâ, mala est, & necessario labitur in peccata, ideoque non potuit à DEO creari sine iustitia originali, certè sequitur, non posse hominem mortuum à DEO revocari ad vitam nisi præditum originali iustitia. At multos novimus ex SS. litteris à mortuis excitatos divina virtute, & ex ijs nonnullos, quos omnino credibile est à peccato originis fuisse purgatos, qualis fuit Lazarus, & infantes quos Elias & Elizens à mortuis revocarunt; qui tamen sine ulla dubitatione, etiam in nova illa vita carebant iustitiâ originali. Et confirmatur à majori ad minus; quia si DEVS animas iustas Lazari & infantum jungere potuit corpori mortali, animali, concupiscentiæ & ignorantie obnoxio; cur non magis initio animas neque iustas, neque iniustas simili corpori conferere? Amesius verba multiplicat, sed inania planè. Si non est eadem planè ratio creationis hominis nunquam peccatis experti, & restitutionis hominis per peccatum morte oppressi, necdum ab illa planè liberati; cur disparitatem formalem & quæ ad rem faciat, non assignavit? Materialem disparitatem facile admittimus, sed nihil facit ad vim argumenti (præsertim ejus quod est à majori ad minus, ac ab Amesio dissimulatum est.) enervandam. Ineptior adhuc est quam subdit cavillatio, quæ ait, non constare quengquam à pecc. orig. purgatum à morte ad vitam fuisse revocatum, ut vitam hanc ageret iustitia originali carens: absurdè enim juxta hæresin infra explodendam originale peccatum in hac vita nunquam per Circumcisionem aut Baptismum purgari supponit; & tandem (quod planè Sycophanticum est) hinc asserere audet, Bellarminum lib. I. de Purgat. c. 18. Dicere, credi Lazarum & infantes illos non fuisse purgatos. Quasi verò, juxta Catholicam fidem, non omnes Purgatorii & limbi Patrum incolæ liberati sint à macula originali!

§. Pri-

5. Primi parentes evecti fuere ad eam dignitatem ut essent filii DEI, & Dii quidam, i.e. *divine confortes nature*. At absurdissimum est, rem creatam, qualis est homo, DEVM vel DEI filium naturaliter facere. Amesius. 1. *Primi parentes ante lapsum non fuerunt evecti ad justificationis & adoptionis gratiam, quæ pendebat ex conditione non præstita*, Fac hoc. 2. *Non est absurdum tamen, si filij DEI vocentur naturaliter, non ex DEI substantia nati, sed ex DEI voluntate creati ad imaginem ejus in naturali constitutione*. Dñ verò absurdissimè vocantur à Bellarmino. Resp. 1. Absurditatis ergò arguit Amesius etiam Davidem Psal. 31. 6. imò & Christum, Ioan. 10. 34. Resp. 2. Si Amesius fatetur, non conditionatè, sed absolutè fuisse evectos ad gratiam justificationis, nobiscum & cum veritate sentit. Hac autem filiatio adoptiva & justificatio per gratiam nulli creaturæ potest esse connaturaliter debita, ut habet concors Patrum & Scholasticorum sententia. Filiationem aliqualem in natura necessariò habet omnis creatura intellectualis, imaginem referens Creatoris in intellectiva & volitiva facultate. Sed quid hoc ad rem? Manet ergo argumentum intactum in suo vigore: nempe quia, ut scribit S. Aug. 1. 3. contra Maxim. c. 15. homo ad similitudinem DEI formatur, ideoq; fit *gratiâ filius, quia non est naturâ*. Si autem gratiâ fit DEI filius non natura; Ergo non est hoc illi naturaliter debitum: nam implicat in terminis esse aliquid gratuitum, & esse naturæ debitum.

6. Confirmatur idem à posteriori, quia alioquì Gentiles solo naturæ lumine non possent admirari & venerari sapientiam & providentiam Creatoris in hoc mundo. Viderent enim hominem, cujus bono omnia naturaliter sunt ordinata (ut cognovit Arist. 1. Polit.) in multis miseriis nasci: quæ miseriæ juxta adversarios injustæ forent, nisi infligerentur in pœnam peccati. Cum ergò naturali lumine pecc. orig. non constet, non possent defendere DEVM ab inju-

stitia, neque essent inexcusabiles, quia cum cognovissent DEVM, non sicut DEVM glorificaverunt, aut gratias egerunt: non enim naturali lumine apparet dignus gratus ille, qui nostram naturam injustis ærumnis affecisset. Itaque juxta Adversarios evenit ut tota Philosophia naturalis, quam certum est non pugnare cum Theologia. Tota quippe Philosophia hæc fundatur in inductione per experientias, quas habemus in hac vita de operationibus omnium agentium. Sed istæ operationes, juxta Adversarios, nō proveniunt à natura rerum secundum se accepta, sed sunt accidentalis poena peccati, quā præcisā & nos omnino aliter operaremur, & cætera agentia omnino aliter operarentur in nobis. Ergo juxta Adversarios, falsæ sunt omnes philosophicæ illationes, quas ex istis experiētiis elicimus de rerum naturis.

7. Denique accedit ratio evidens, quia cū creati in statu naturæ puræ nihil sit aliud, quàm creati cum perfectione sua essentiali, omnibusque facultatibus & accidentibus connaturalibus, & concursu divinæ providentiæ naturaliter illis debito; ac sine bono vel malo naturæ superaddito; manifestum est DEVM potuisse creare hominem perfectum essentialiter, & reliqua dicta præstare, sine superadditis donis supernaturalibus, & sine peccato, poenisque ei debitis; & consequenter manifestum est, potuisse DEVM sic creare non solum de potentia absoluta, sed etiam de potentia persapientiam ordinata, cū nihil in eo indignum DEO, vel indecens rationabiliter præsumi possit.

CAPVT TERTIVM.

Solvuntur argumenta Jansenio-Calvino-Lutherica.

I. Si iustitia originalis-supernaturalis fuisset, sequeretur concupiscentiam carnis futuram fuisse naturalem, ac per hoc

Cap. III. Solvuntur obiecta contra puram naturam. It
hoc bonam, & à DEO. Sed hoc Scriptura negat 1. 1oa. 2.
Rom. 7. &c. Resp. Concupiscentia carnis nunc qui-
dem pœna peccati est; tamen homini condito in
puris naturalibus fuisset sine dubio naturalis, non
quidem ut bonum aliquod naturæ, sed ut defectus,
& quasi morbus quispam naturæ, ex conditione ma-
teriz consequens. Vnde rectissime dicitur non esse
ex DEO, odio, non amore dignam, malam, natura q;
contrariam, propter duas causas. 1. quia non ex in-
entione auctoris naturæ, sed præter ejus intencion-
em in homine exitisset, si in puris naturalibus ho-
mo creatus fuisset. 2. quia DEVS illam sustulerat, &
ex ipsius hominis culpa locum in nobis haber. Ame-
sius 1. Concupiscentia vocatur à Bell. c. 5. propensio car-
nis ad bonum sensibile, in quod fertur per sensum &
appetitum. Propensio autem rei ad suum obiectum natu-
rale, est bonum naturæ, non defectus non morbus, nec ex ma-
teria pendens; sed ex illa causa, quæ singulis facultatibus u-
as indidit propensiones. 2. Præter intencionem DEI, non fa-
ctus est homo animal vivens, cum omnibus illis propensionib-
us, quæ animalis naturæ conveniunt. 3. Vltimum illud,
quod DEVS eam sustulerat, non facit ad rem; quia illa
etiam quæ Dominus abstulit, passunt ex DEO fuisse, secun-
dum illud Iobi: Dominus dedit & Dominus rece-
pit. Resp. Omnes istæ Instantiæ seu Replicæ evar es-
cent si Observes 1. Concupiscentiam sumi tum pro
potentia concupiscendi, tum pro motu seu actu ejus
potentiæ; & rursus tam potentiam quam actum ite-
rum dupliciter accipi. 1. Iare pro potentia vel actu ap-
petendi bona tantum sensibilia. Vtrovis autem mo-
do sumptæ potentiæ non omnes actus malos ratio-
nique rebelles, sed aliquos esse bonos, ut in Christo,
B. Virgine, Beatis. 2. Prout igitur Concupiscentia su-
mitur pro potentia, sine dubio est naturalis perfectio
à DEO nobis insita, & bonum naturæ quatenus est
principium bonorum actuum: prout vero etiam
potest erumpere in actus malos & turpes, est defe-
ctus perfectionis; sicut quod intellectus possit ad
falsa

falsa declinare, & sensus possint deludi; item quod vivamus perfectio est; sed quod mori possimus, est imperfectio hujus vitæ mortalis. Sicut autem absurdum esset existimare, vitam & sensus & intellectum non esse naturales perfectiones nobis à D E O concreatæ, eò quod possint deficere; ita proportionaliter hic de potentia concupiscibili, cujus rebelles motus non magis D E O debent tribui, quàm ipsi actus formaliter liberi & peccaminosi, cum neque illos intendat, (cum potius velit eos reprimi,) neque ad illos concurrat aliter, quàm ad entitatem actus peccaminosi: ad quos habet se tantum permissivè, & concursum generalem exhibendo ex officio causæ primæ. 3. Non est ordo naturalis, ut pars inferior rebelleret contra superiorem; sed ea pugna oritur ex imperfectiōe naturæ, estq; defectus illius: dominatus verò illius non oritur nisi ex defectu voluntatis illi succumbentis, & minus efficaciter utentis suo jure & potestate, quam habet cohibendi eos motus. Falsum quippe est quod putant adversarii, nullam fore talem potestatem in statu puræ naturæ, nec jam esse in natura lapsa sine gratia propriè dicta. Exigeret enim status ille puræ naturæ talem providentiam, quâ per auxilia proportionata possit moraliter vitare peccata mortalia & naturalem suam beatitudinem assequi.

¶ Octo Objectiones transilit Amesius.

2. In parvulis jam quamprimum adolescunt, maxima vana cupiditatis abundantia apparet, suâq; sponte immanti impetu in vitia præcipientes feruntur. Non sic homo in puris naturalibus natus fuisset. Resp. Assumptum non probatur, cum tamen præcipue id sit in quæstione. Amesius. Cum Magist. sent. in 2. dist. 42. Alens. p. 2. q. 96. m. 1. Bonau. in 2. dist. 24. cum multis doceant, hominem fuisse creatum in puris naturalibus sine gratia, sequitur eosdem docere, Naturam jam non magis abortu corruptam esse, quam fuit in creatione. Bell. etiam concedit, potuisse talem creari hominem quoad inclinationem in vitia, qualis

iam

Cap. III. Solvuntur obiecta contra puram naturam. 13
iam nascitur. Resp. Etsi hæc omnia gratis darentur,
non hinc firmaretur assumptum illud usque quaq;
nutans & flabile, imò aperte falsum. Falso autem
citatur Magistrum sent., qui directe oppositum docet
dist. 25, in prin. c. In distinct. 42, autem neque gry ha-
bet de hac materia. Quod S. Bonav. Alens & alij
docēt, non habuisse Adamum mox in primo instanti
gratiam gratum facientem, nihil ad rem facit, neque
hinc ullatenus sequitur, eum in puris naturalibus
conditum, ita ut non habuerit gratiæ auxilium, quo
stare poterat, ut loquitur Mag. Sent. l. c. quem commu-
niter sequuntur Scholastici.

3. *Si DEVS impetum rebellem & iniquum, malum*
ipsi nature, ante ullum hominis demeritum indidit, vix po-
test aliter fieri, quin DEVS sit auctor peccati. Resp. Hæc
objectio in primis locum non habet in Adamo, quem
supponimus non fuisse conditum cum ea rebellionē,
sed potius planè rectum, liberum tamen, & poten-
tem deflectere à recto, uti & conditus erat supremus
cum cæteris Angelis. Neque in statu puræ naturæ
admittenda ullatenus est illa sequela, non magis
certè quàm faber ferrarius dici potest auctor esse ru-
biginis, quem gladius ab eo confectus contrahit.
Nec quicquam hîc urget Amesius, quod non ex ob-
servatione ad 1. Obj. elisum sit.

4. *Æterna beatitudo finis est hominis naturalis.* De-
buit igitur homo media naturalia habere ad finem illum
consequendum. Iustitia igitur, quæ fuit necessaria ad bea-
titudinem consequendam, fuit homini naturalis. Respon-
det Bellarm. Beatitudo finis hominis naturalis est
quoad appetitionem, non quoad consecutionem.
Replicat Amesius: *Novum hoc est, ut homo solus natu-*
raliter appetat aliquid ut finem suum, quod nullis natura-
libus mediis consequi possit. Resp. Non est novum hoc,
nam animæ hominum solutæ corporibus naturalem
habent propensionem ad corpora sua, nec tamen
iterum conjungi corporibus sine supernaturali auxi-
lio poterunt. Disparitas quam Amesius conatur assi-
gnare

gnare prorsus ad rem nihil facit. Est enim manifesta inter utrumq; paritas quoad hoc, quod nempe aliquis terminus vel finis supernaturalis non possit sine medio supernaturali acquiri. Vnde sufficienter disiecta est vis objectionis. Absolutè tamen (quod Bell. obiter innuit) responderetur melius; Non posse quidem naturam humanam beari sine aliqua contemplatione & dilectione DEI, in quo vera eius beatitudo consistit: sed illa contemplatio & dilectio DEI illaque beatitudo duplex esse potest; una naturalis, altera supernaturalis. Priorem appetit homo innato appetitu: ad posteriorem habet solum capacitatem obedientialem, ideoque non illam appetit homo naturali & innato appetitu. Appetitu autem elicitio, sive actuali desiderio rectè ordinato debet efficaciter desiderare illam, ad quam re ipsa ordinatus est: quod tamen citra revelationem divinam supernaturalem haud innotescere, manifesta docet experientia in Philosophis, qui ne conjectando quidem in aliqualem ejus devenere notitiam: unde & in eis appetitus illius esse nequivit, nisi ad summum inefficax & conditionatus, *Si foret possibilis*. Ad hunc ergo supernaturalem & indebitum finem cum DEVS purè gratuita liberalitate hominem ordinaverit (ut cum SS. Patribus & S. Thoma 1. part. q. 12. Scholastici communiter docent,) potuit DEVS ab illa ordinatione sibi libera abstinere, & ad beatitudinem naturalem duntaxat ordinare homines. Adde, Retorqueri posse hoc & similia argumenta contra ipsos adversarios. Non potest enim DEVS etiam post peccatum creare hominem, nisi propter aliquem ultimum finem, sicut non potest ante peccatum. At etiam post peccatum nullus est ultimus finis, in quo homo quiescere possit, nisi DEVS visus. Ergo etiam post peccatum tenetur Deus creare hominem propter sui visionem, & consequenter conferre illi media necessaria ad illam, adeoque potestatem consequendi dona justitiæ in eam beatitudinem conducentia.

Cap. III. Solvuntur obiecta contra puram naturam. 15
sententia. Fusè & eruditè contra Iansenitas hæc & simi-
lia prosequitur Ripalda disp. 8. 9. 10. 11. 12.

Gerhardus nihil hîc novi profert; sed præter lo-
gomachiam de usu vocis, naturale, consuetam inepti-
tiam iterat; Bell. fatetur, viros illos eruditos (Bajanos
errones) Lutherana suffragari sententia. Ergo Bell. est
orthodoxus testis. Iungamus huic puerilitati arguta-
tionem nihilo saniozem. ¶. 17. sic infert: *Qua natu-
raliter propagantur, & ex ipsa nativitate sunt hereditaria,*
*illa etiam sunt naturalia. Iam verò imago DEI fuisset na-
turaliter propagata ab Adamo in posteros, & ex nativitate*
fuisset ipsi hereditaria. si Adamus in statu integritatis per-
stitisset. Ergo imago DEI fuit primo homini naturalis. Sed
quid hinc contra Bell. & Catholicos? an ideo quia
in aliquo minùs proprio sensu dici potest natu-
ralis, ideo reverà donum supernatu-
rale non est?

LIBER

LIBER SECVNDVS.
^{D E}
 PECCATO
 CAPVT PRIMVM.
 De peccato veniali.

Ota quæstio est, (ut fatetur Amesius) An dentur peccata venialia ex natura & ratione peccati, id est, quæ non sunt repugnantia charitati DEI & proximi? Communis sententia Catholicorum est, peccata quædam ex natura suâ, nullâ ratione habita ad prædestinationem vel reprobationem, (ut VVicleffus & Calvinus volebant:) aut ad statum renatorum, vel non renatorum (ut volunt Lutherici:) esse mortalia, quædam venialia; & prioribus quidem indignum reddi hominem amicitia DEI, & mortis æternæ reum; posterioribus temporalis tantum supplicij, paternæque castigationis constitui hominem reum, ita ut DEVM quidem offendant sed non usque ad amicitia dissolutionem. Addit Bell. ab hac communi Catholicorum consensu deflexisse nonnihil Gersonem Almainum, & Ioan. Episcopum Rossensem: quibus addi debet Michael Bajus (cujus sententia à tribus Pontificibus damnata est) quorum tamen sententia eisi (juxta Medinam) sit *absurdissima*, tamen multum differt à Luthero-Calvinica hæresi. Amesius huic statui controversiæ sic exposito acquiescit, insigniter tamen cavillatur, dum sive ex imperitia, sive ex malitia ait: Consensum istum Pontificiorum optimè declarat Medina in 1. 2. qu. 88. c. 1. *Qua ratione distinguatur peccatum veniale à mortali non una est sententia Doctorum, sed*

sed variant in infinitum opiniones. Est hæc, inquam, illustris cavillatio. Nam, ut sæpe in superioribus monui, in substantia dogmatis, quod distinguantur, omnes Catholici conveniunt, saltem post Conc. Trid. definitionem Sess. V I. cap. II. & Sess. XIV. c. 5. & Michaël Bajus monitus retractavit similiter suum errorem. Quo modo autem præcisè distinguantur, ad fidem non pertinet, sed Scholl. disceptationem.

§. I.

Adstruitur veritas Catholica.

I. Ex Matth. 5. 22. Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio, qui dixerit, Raca, reus erit concilio; qui dixerit, fatue! reus erit gehennæ ignis. Reus iudicii dicitur, qui aliquid fecit, unde in iudicium vocari possit, sed non constat, an mereatur poenam aliquam vel nullam. Reus concilii dicitur, cujus culpa certa est, sed ambiguum quanta sit, & quam poenam mereatur; & ideo iudices inter se conveniunt in concilium, ut definiant poenæ mensuram. Reus gehennæ ignis vel mortis æternæ dicitur, cujus culpa & mensura culpæ, ac per hoc etiam poenæ gravitas certa est. Hinc conficitur tale argumentum: Manifestum convitium teste vel iudice Christo facit reum gehennæ ignis, ac per hoc pecc. mortale: iracundia sono vocis expressa, sed ad malum convitij non pertingens, facit reum concilii, i. e. non constat an mereatur gehennam, sed aut eâ poenâ, aut minore digna est. Ergo inveniuntur peccata quædam, quæ leviora sunt, quàm ut gehennam ignis mereantur. Rursus iracundia, quæ nullo signo externo foras erupit, non facit reum concilii, sed iudicii; hoc est, non constat, an mereatur poenam aliquam, an nullam; unde sequitur, ut sine dubio, si poenam meretur, temporalem non æternam mereatur, cum sit levior culpa, quàm ea esset, de qua dubium esse poterat, temporalène supplicium an æternum mereatur. Amesius in primis hoc argumentum suo more per puram omissionem.

enep

enervavit. Deinde circa illos tres gradus peccatorum à Bell. notatos putidè cavillatur. Christus enim ad declarandam illam culparum diversitatem usus est metaphora familiari Iudæis, & nota triplicis generis suppliei fontibus apud illos infligi soliti, ut ibi Interpretes comm. notant. Amesius autem ut hæc omnia eludat, fingit hanc omnem disceptationem de gravitate peccatorum fieri respectu Christi, quasi ipse dubitet aut inquirat, an & quam poenam mereatur hoc vel illud peccatum &c. quod nulli Catholicorum in mentem venit. Sed nimirum contradicere oportebat, ut quovis modo tueretur manifestum errorem. Vbi revera *impudens & insanum* dici meretur ejus inane effugium; quo convitio Bellarmini doctrinam Evangelio ex æsse consonantem configere ipse non erubuit.

II. Marc. 23. & Luc. 16. Peccata quædam comparantur rebus natura sua levissimis, alia verò gravissimis: *excolantes culicem, camelum autem deglutientes.* Vides festucam fratris tui; trabem autem quæ in oculo tuo est non vides. Amesius, quod solet cum maximè constringitur, hic etiam facit. Convitiatur & nugatur. Ait 1. *Elephantus non capit muscas. Non decuit igitur tantum camelum quantus Bell. fuit, culices & festucas captare.* At nonne poterat pari jure vel injuria hoc scomma scurrile ab aliquo sive Luciano sive Calvino in ipsum Christum jaci? 2. ait: *Proverbiales dictiones non sunt dentibus extendenda ultra suum scopum.* Esto. quis abnuit? ait 3. *Quod culex aut festuca est in comparatione, potest absolute mons esse: sicut terra ipsa tota, respectu totius cæli ambitus à quibusdam dicitur se habere instar puncti.* At probare oportebat Amesium, quod Christus eo loco non secundum rei veritatem, sed tantum per respectum ad homines deceptioni obnoxios, adeoque secundum æstimationem humanam falsam locutus sit. Id enim verò incarnatæ veritati repugnat. 4. ait: *In operibus bonus talis est differentia graduum inter maxima & minima, qualis est in peccatis:*

oatis: & tamen à Pontificiis minima dicuntur mereri vitam eternam. Quæ trabs est in eorum oculis, ut iidem non videant peccata minima valere ad pœnam eternam? Resp. falso assumit eandem proportionaliter rationem gradualem inter bona & mala opera. Nam in primis nulla opera moraliter tantum bona merentur ullum præmium supernaturale. Deinde ipsa opera hominis iusti, iuxta SS. Thomæ, Bonav. communio-riorem & probabiliorem sententiam, non nisi ex imperio charitatis prodeuntia merentur augmentum gratiæ & gloriæ &c. Vnde comparatio ut vera & apta sit, institui debet inter opera viva filii DEI ex charitate facta & opera mortiferè peccaminosa; ubi utrinque datur latitudo in infinitum inter minima & maxima, tam bona, quàm mala opera.

III. Luc. 12. 59. non exhibis inde, donec etiam novissimum minutum reddas. Per novissimum minutum, intelligunt SS. Patres Tertull. Orig. Hier. Ambr. Cyprian. peccata levissima. Amesius. *Minutum istud pœna invenitur in pœna aterna. Non est igitur aliena minuti ratio ab illo peccato, quod meretur pœnam eternam.* Resp. Commentum hoc de minuto in pœna aterna repugnat non tantum apertissimæ veterum Patrum sententiæ, sed etiam verbis Evangelii sat claris, cum loquatur de carcere unde tandem exiri potest.

IV. Apostolus I. Cor. 3. comparat peccata venialia rebus naturâ suâ levissimis, ligno, fœno, stipulis &c. ubi SS. Ambr. August. Greg. M. intelligunt Apostolum significare per aurum & argentum & lapides pretiosos opera perfecta, quæ in iudicio DEI nihil nisi mercedem promerentur; per lignum, fœnum, stipulas, opera inutilia, sed venialia. Amesius præmissis nugis ad rem nihil pertinentibus a t3. *Non agitur hoc loco de peccatis, sed de doctrinis, teste ipso Bell. l. 1. de Purgat. 5.* Resp. Imo ait ibi expressè Bellarminus: Vtraque expositio (tam de peccatis quàm de doctrinis) est bona & ex utraque deducitur

citur assertio Purgatorii & peccatorum venialium &c.

V. Iacob. I. 14. Tres assignat motus concupiscentiæ, quorum 1. est involuntarius, scil. *unusquisq; tentatur à concupiscentia sua &c.* Et hunc motum Apostolus non dicit esse peccatum, sed ejus causam, si accedat consensus 2. est imperfectè voluntarius, (*concupiscentia cum conceperit, parit pecc.*) ac proinde peccatum, sed veniale, quod patet inde, quia nominatur peccatum, & tamen distinguitur à peccato consummato & mortem generante. 3. *peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem*; ubi non modò de ipso opere externo, sed etiam de actu deliberato interno sine dubio loquitur, cum in 2. ultimis Decalogi præceptis æquè vetetur; & Dominus Matt. 5. dixerit: *Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Amelius. Concupiscentia peccatum non distinguit Iacobus à peccato consummato tanquam speciem à specie, sed tanq; partem à toto. Cum igitur toti peccato mortem deberi docet, singulas partes mortales esse ostendit. Resp. Hoc est commentum & glossa Calvinica, textui Apostolico contraria. Id enim quod parit aliud, non potest esse pars ejus quod paritur. Et quamvis concupiscentia semi-deliberata, à plenè deliberata & consummata non differat specie metaphysica: tamen si Theologicè secundum nocuummentum quod animæ inferunt, & juxta moralem æstimationem, tantum analogicè conveniunt, ut rectè contra Caiet. & Capreol. docent Suar. Vasq. Tanner &c.

VI. Ephes. 5. cum Apostolus sex peccatorum genera proposuerat, *fornicationem, immunditiam, avaritiam, turpitudinem, stultiloquium & scurrilitatem*, de tribus tantum prioribus (non de reliquis) affirmat, *qui talia agunt, non habere hereditatem in regno DEI & Christi.* Nimirum docere volebat, tria posteriora debere quidem esse aliena ab ore sanctificato fidelium, non tamen ex genere suo talia esse, quæ excludant

ab

ab hereditate Christi & DEI Amesius. *Silentium Apostoli, cuius alias fuisse causas constat, nihil testatur pro peccato veniali.* Frigidum enim verò effugium! cur non vel unam ex aliis illis silentij causis indicavit Enervator?

VII. Argumentum ex traditione Ecclesiæ & Patrum, quod cap. 10. prosequitur Bellarminus, consueta omissione & silentio enervavit Amesius. Inter ea testimonia verò etiam sunt Concilii Milevitani can. 7. & 8. à S. Augustino compositi, quibus in faciem resistere forsan puduit Amesium.

§. 2.

Idem confirmatur Rationibus.

I. Si pecc. venialia ex natura sua essent mortalia, & solum fidelibus ob fidem quam habent non imputarentur; certè infidelibus omnino imputarentur, & mortalia essent. Id verò manifestè falsum & absurdum. Ergo Amesius 1. ait, *negatur ab ipsis Pontificis assumptio*; probatque ex Azorio l. 4. c. 10. ubi docet, nemini extra gratiam DEI constituto veniale remitti. Resp. Hoc verum est ex consensu omnium Theologorum, sed quomodo hoc adversatur assumptioni Bellarminianæ? Aliud est non remitti pecc. veniale, aliud non imputari veniale tanq. mortale infidelibus. Amesius 2. ad assumptionis probationem negat *sequelam*. Probatio hæc est; Quia in eodem genere peccati gravius DEVM fidelis quàm infidelis offendit, cum ille majori lumine præditus, plura beneficia à DEO & contra peccatum remedia plura &c. receperit, ut patet ex Luc. 12. Hebr. 10. Contra peccata infidelium ob ignorantiam esse leviora testatur suo exemplo Apostolus 1. Tim. 1. *Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate* Hanc probationem sine dubio solidam, rejicit Amesius exclamans: *Qualis est connexio huius consequentia?* Resp. Optima est, hæc scil. Cæteris paribus minùs imputantur infidelibus peccata ejusdem rationis, quàm fidelibus. Ergo

Ergo quæ in fidelibus sunt venialia, non possunt in fidelibus tanquam mortalia imputari; alioqui enim imputarentur magis, & non imputarentur magis, quæ est aperta contradictio,

II. Veniale dicitur quod venia dignum est, sive in quo aliquid est cur mitius puniri debeat. Quæro igitur quid sit illud, quod facit ut peccatum aliquod sit venia dignum, & ad reatum mortis à DEO non imputetur? Amesius 1. *Est aliud in peccatis quibusdam mortalibus, cur mitius puniantur, quam alia mortalia quæ sunt atrociora.* Sed quid sit aliud illud, non potest Amesius exprimere. Mera verba dat. Amesius 2. *Nihil est in nobis quod per se facit ut peccatum aliquod ad reatum mortis non imputetur, sed misericordia DEI.* Sed hoc est manifestè hariolari. Si enim nihil est cur infidelibus potius imputentur, quam fidelibus, unde constat illis imputari, non his? Certè ut discrimen aliquod vel apparens habeatur, debet recurri ad fidem. At iam suprà probatum est, fidem potius augere gravitatem peccati, iuxta oraculum Christi: *Servus qui cognovit voluntatem Domini, & non fecit, vapulabit multis.*

III. Veniale ex natura sua non ponit in homine aversionem à DEO, cum non repugnet charitati, ut perspicuum est. At pœna æterna non debetur peccato, nisi ratione aversionis à bono æterno, quod est DEVS. Amesius argumento huic manifestè succumbens, ait: *In ista petitione principii vix ulla particula est veri vel Pontificiorum iudicio.* Nam aversio & deviatio à regula est de ratione peccati, & ex eo quod actus humanus sit contra legem, subsequitur aversio à DEO. Resp. Amesius hæc verba Medinæ (in duabus diversis assertionibus ad aliud prorsus intentum recitatis) vel non intellexit, vel fraudulenter insensum pervertit Medinæ prorsus contrarium; cum idem D. conceptis verbis oppositum doceat q. 88. a. i. *non enim prorsus avertit hominem à DEO.* Sine dubio ipse æquè ac ceteri Catholici omnes, in peccato veniali

possunt in. niali (semideliberato verbo otioso ex. gr.) agnoscit
loqui enim aversionem vel deviationem aliquam levissimam
tur magis, à lege æterna: idem tamen, ut ceteri omnes Catho-
lici, vel ut fatuitatem, vel ut hæresin exploderet
m est, sive eum, qui diceret, semideliberatum verbum otiosum
t. Quæro avertere à DEO sine ultimo, adeoque Charitatem
um aliquod & amicitiam DEI expellere.

IV. Quævis offensio ex natura sua non dissol-
vit amicitiam inter homines. Ergo nec inter DEVM
& hominem. Si enim natura suâ quævis offensa id
facit, cur non etiam in DEO? Quod ex natura rei
convenit, semper & ubique convenit. Amesius.
Manente scilicet eadem natura. Sed alia est natura tam
amicitiæ, quàm offensionis DEI, & alia hominum. Resp.
Imò multò amplius urget hoc in DEO quàm in ho-
minibus. Nam multò arctiorem & fideliorem
amicitiam colit DEVS cum justis etiam viatoribus,
quàm sit inter ipsos homines. Omnis autem omni-
no amicitia sincera hoc habet, ut ea permanente
amicus sit placabilis, & remittat obsequiis amici
offensiunculas quasdam leves & moraliter inevi-
tabiles.

V. Peccatum non dicitur univocè de mortali
& veniali, sed per analogiam quandam, & proinde
pecc. veniale non est perfectè peccatum sicut mor-
tale, ut docent SS. Thom. Bonav. &c. Ergo non
debetur ei poena mortis æternæ. Anteced. probatur,
quia ad peccatum duo requiruntur, ut sit volunta-
rium & contra legem. Omne veniale aut non est
perfectè voluntarium, aut non est perfectè contra
legem; quod probatur & declaratur. Nam pecc.
veniale triplex est, aut tale ex genere suo, ut verbum
otiosum; aut ex imperfectione operis; & hoc vel ex
subreptione, ut desiderium rei illicitæ semidelibe-
ratum; vel ex parvitate materiæ, ut furtum rei vilis-
simæ. Veniale igitur ex subreptione non est per-
fectè voluntarium, ac proin nec perfectè peccatum.
Veniale ex parvitate materiæ potest quidem esse
per-

perfectè voluntarium, sed non perfectè contra legem. Lex enim non prohibet furtum unius oboli in specie, sed furtum in genere. Et quia finis præcepti est charitas, qui prohibet furtum, prohibet injuriam & læsionem proximi; & furtum quidem rei notabilis, quo simpliciter proximus læditur, prohibet simpliciter: furtum rei minimæ, quo proximus non nisi secundum quid læditur, non prohibet nisi secundum quid. Idemque est in aliis objectis. Denique pecc. veniale ex genere suo potest esse perfectè voluntarium & contra legem, si lex aliqua specialis de eo sit: sed ea lex non erit in rigore Lex. Nam cum (juxta Apostolum) finis præcepti sit charitas, & ex fine mensurentur præcepta; si quod præceptum constituatur de re, quæ parum admodum ad eum finem conducat, (ut si speciali præcepto caveatur, ne quis verbum otiosum loquatur) id præceptum non poterit esse perfectè & in rigore atque antonomastice Lex. Amesius i. opponit Medinam, Azorium, Durandum, qui volunt veniale simpliciter dici peccatum. Verum inanem logomachiam ventilat *Energator*, ut agnoscit ipse Medina l. c. adeoque Durandum tanq. omnibus Theologis adversantem rejicit in eo, quod contendat, veniale æquè esse contra Legem ac mortale, ac non potius præter legem tantum. Stat igitur Medina planè cum Bellarmino; & quicquid Amesius opponit, ad rem nihil, sed tantum ad litem de vocibus spectat. Unde confirmatur idem argum. quia si peccatum veniale perfectè & proprie esset contra Legem, tum justus statim atque unum veniale commisit, esset verè ac perfectè Legis transgressor & reus omnium coelestium præceptorum, juxta Jac. 2. *qui offendit in uno, factus est omnium reus.* Hoc autem absurdissimum esse constat ex eo, quod Scriptura vocat homines simpliciter sanctos & justos, & legis divinæ observatores, etiam cum pp. venialibus non carent,

Cap.
ut conf
Apostol
re & co
miseric
dunt
ordina
S. Aug

Arg
I.
dictus
scripta
peccat
cis no
quia a
lia rei
quia n
res leg
que q
rit, qu
confis
distinc
gratiam
facit, u
rum,
morte
verum
dictio
levissi
ge de
quæ n
postol
omni p
etiam
erubes
postol
ius G
ut

Cap. 1. De peccati venialis & mortalis distinctione 26
ut constat. Luc. 1. de Zacharia & Elizabeth, deque
Apostolis, 1. Ioan. 1. Iac. 2. &c. Fuere autem ve-
rè & coram DEO iusti, etsi non ex lege, sed ex gratia &
misericordia DEI. Denique venialia non exclu-
dunt charitatem etiam perfectam, Viatori de lege
ordinaria possibilem, ut de Apostolis constat. Vide
S. August. 1. de perfect. Iust. Christ.

§. 3.

Argumenta Luthero-Calvinica profligantur.

I. *Generatim de omni peccato pronuntiatur*: Male-
dictus omnis, qui non permanserit in omnibus quæ
scripta sunt in libro legis. Deut. 27. Stipendium
peccati mors. Rom 6 &c. Resp. In eiusmodi lo-
cis non nisi de pecc. mortalibus agi, patet, Tum
quia aliàs sequeretur homines iustos ob sua venia-
lia reipsa & de facto excidere à vita gratiæ: Tum
quia maledictio illa Deut. 27. refertur ad violato-
res legû, quæ eo in loco tradita fuerant: Tum deni-
que quia Apostolus Rom. 6. de peccato illo disse-
rit, quod pugnat cum gratia, & simul cum iustitia
consistere non potest. Nec enervantur ista 1. per
distinctionem inter iustitiam legalem, & iustitiam æ
gratiam Evangelii: neque enim iustitia Evangelii
facit, ut id quod est mortiferum, sit non mortife-
rum, sed quodvis pecc. ex se mortiferum infert
mortem & destructionem gratiæ Evangelicæ. Nec
verum est 2. Apostolum Gal. 3. 10. extendere male-
dictionem & benedictionem Legi ad opera etiam
levissima. Vbinam enim mentio sit in universa le-
ge de verbo otioso, gloriola inani leviculâ &c. ob
quæ incurratur maledictio Legis? 3. Falsum est, A-
postolum iis verbis, *Stipendia peccati mors*, loqui de
omni peccato, à cuius reatu fideles per Christum liberantur,
etiam, non voluntario, ut c. 7. 20. 24. & omni de quo
erubescunt resipiscentes. c. 6. 21. Hæc omnia non A-
postolus assent, sed verbis Apostoli affingit tortuo-
sus Glossator.

Bbbb 2

II. Qui

II. *Qui non diligit DEVM ex toto corde &c. violat legem & reus est mortis. Qui leviter peccat, non diligit DEVM ex toto corde. Ergo.* Resp. Dilectio DEI ex toto corde, dupliciter intelligi potest. 1. ut idem sit ex toto corde, quod super omnia alia integrè ac perfectè, ut nihil DEI amori anteponatur. 2. ut semper actu DEVS cogitetur & diligatur ita, ut nihil obrepere possit, quod sit, non dicam contra, sed præter amorem DEI & proximi. Priori modo imperatur nobis in via dilectio; posteriori non, cum sit propria beatorum in Patria. Hoc ita se habere præter ea quæ suprà lib. de Monachis, c. 2, dicta sunt, patet ex SS. Script 3. Reg. 14. 4. Reg. 23. Luc. 2. de Davide, Iosia, Zacharia & Elizabeth, de quibus restantur quòd in toto corde sequuti sint DEVM & ambulaverint in omnibus mandatis & iustificationibus Domini. Et tamen nemo dubitat, eos venialiter peccasse non minus ac Apostoli. Amesius multis hic verbosè replicat, sed omnia simplici inficiatione expediuntur: sunt enim pleraque apertè falsa, quæ cum non potuerint non ipsimet *Enervatori* esse suspecta, ne nihil egisse videretur, adducit Scholasticorum varias opiniones de tempore pro quo obligat præceptum Charitatis DEI affirmativum. Sed quid, quæso, hoc ad rem?

III. *Minima opera bona (ex Pontificiorum sententia) merentur vitam æternam. Ergo & minima peccata merentur mortem æternam.* Resp. Gratis dato Antecedente, Sequela negatur. Nam 1. dare minimo operi maximum præmium, ingens liberalitas & misericordia foret; dare autem minimo peccato poenam maximam, injustitia & crudelitas esset. 2. Dare calicem aquæ frigida ex charitate DEI, non opus minimum, sed valde magnum est & verè meritorium vitæ æternæ; huic autem operi bono non est opponendum pecc. veniale, quod simul cum Caritate consistit, sed mortale quod caritati repugnat. Amesius nec apparenter quidem potuit responsio-

nem

nem Bellarmini enervare, nisi truncando rationem hanc posteriorem, seu planè ommittendo: circa priorem verò apertè cavillatur, & cretizat. Quis enim est Pontificiis, qui dicat, quod mereamur ex iustitia & ex condigno maximum præmium per minimum opus? Quà fronte igitur ait hic Enervator, Omnes Pontificios docere de merito ex condigno, quod hîc Bellarminus tribuit ingenti Misericordiæ? Similiter mendacium apertum est, cum affingit Filiucio & aliis Iesuitis, eos negare injustitiam & crudelitatem esse, quod hîc Bellarminus affirmabat.

IV. Qualibet culpa potest à DEO iustè puniri pœnâ mortis æternæ. Ergo qualibet culpa, naturâ sua mortalis est, & solâ DEI misericordia venialis. Resp. neg. Antecedens. Probat Amelius ex Iesuita Filiucio qui cum Tract. 22. num. 277. D E V M iustè posse velle affirmat charitatis corruptionem ex peccato veniali sequi, simul affirmât iustè posse eum tal' peccatum plectere morte æternâ, quæ necessario sequitur ex Charitatis corruptione. Azorius Iesuita l. 3. c. 9. apertius & plenius, qui sententiam Gersonis hoc sensu approbat, quod nimirum veniale pecc. nisi quia est ab homine iusto, D E I gratia & charitate prædito commissum, perpetuò puniretur; iustè igitur à DEO puniri possit pœnâ æternâ. Ratio est, quia nisi ex gratia condonaretur peccatum ipsum in æternum maneret. Resp. Amelius tam Azorium quàm Filiucium more suo, hoc est fraudulenter pro se allegat, ut eorum verba inspicienti patebit. Nec illi, nec plerique alii Theologi aliter ac Bell. hac in re statuunt. Etsi quamvis D E V S etiam minuendo paulatim corrumperet tandem ipsam gratiam habitualement, non ideo sequeretur pœnâ sensûs (de qua sola agitur hîc) æternâ punitum iû venialem noxam.

V. Malum culpa, etiam levissimæ, maius est quolibet malo pœnæ. Potius enim subeunda est quævis pœnâ, quamvis gravissima, quàm peccatum etiam levissimum perpetrandum. Ergo iustè potest qualibet culpa puniri à

DEO quavis poenâ, etiam mortis aeternae. Amesius ad hoc argumentum fingit à Bellarmino responderi ita, ut totum robur adhuc maneat. At in Bell. nec obiectio hæc, nec responsio invenitur, sed apud Medina, qui q. 88. a. 1. & hoc & reliqua Gersonis argumenta dissolvit. Cum hoc itaque Medina neganda est Sequela. Nam licet malum culpæ majus sit quàm malum poenæ; (poena namque est propter culpam;) tamen cum veniale pecc. sit levis culpa, justum est ut levi poenâ plectatur. Punire autem poena aeternâ, in genere mali poenæ, majus est malum, quàm pecc. veniale in genere culpæ. Culpa enim venialis in suo genere est levis & exigua: punire verò poena aeterna in genere mali poenæ est summum malum, ideòque iustum non est, ut tantilla culpa (qualis est cogitatio aut verbum otiosum) tam gravi poenâ mulctetur. Adde, si hoc argumentum valeret, posset etiam iudex mortali propter mendacium officiosum, aut furtum unius teruncii extremo supplicio afficere, quod per absurdum est. Verbo, Malum culpæ & malum poenæ sunt diversarum rationum, & ideo comparari non possunt.

VI. Peccatum quod dicitur veniale potest nunquam remitti. Ergo semper puniri potest. Ergo meretur per poenam aeternam. Resp. 1. neg. posteriorem Sequelam. Resp. 2. Ne quidem per accidens potest veniale in aeternum puniri, ut cum Scoto aliisque multis valde probabiliter docet Rod. Arriaga in 1. 2. Resp. 3. Etsi opposita Sententia (quam cum S. Thoma docet Suarez & alii quos citat & sequitur Tannerus Tom. 2. supponitque hic Bellarminus) teneatur, dicendum est, per accidens non remitti veniale, quia etsi ex sua specie non mereatur nisi poenam temporalem, ex inhærentia tamen ad subjectum privatum gratiâ mereri poenam aeternam. Cujus ulterior ratio à priori est, quia existentibus in perpetuo statu inimicitiae & odii divini, in quo sunt

damna-

damnati ex peccato personali, non solum debentur
aliæ pœnæ determinatæ, sed etiam debetur indeter-
minatè hæc pœna, ut careant omni spe, & non pos-
sint expectare unquam statum mitiorem. Quare
si à principio merentur aliquod supplicium, utique
merentur, ut illud quaecunque sit in æternum per-
maneant. Quod si denique D E V S vellet non con-
donare, sed omnino exigere pœnam peccati venia-
lis ab eo, qui culpam ipsam venialem per actum di-
lectionis purgasset; temporalem tantum non au-
tem sempiternam exigere posset. Amesius, ut sy-
cophantandi occasionem arriperet, truncavit hoc
Bell. dictum, omittendo hæc verba, [sed omnino exi-
gere pœnam ab eo, qui culpam venialem per actum dilectio-
nis purgasset.] ut securius posset calumniari & dice-
re: Pontificii igitur viam tandem invenerunt, qua peccati
reatus tolli possit sine ulla gratia D E I condonante; quæ insa-
nia an alia aliqua maiore fruantur, merito potest dubitari.

CAPVT SECVNDVM.

De causa Peccati.

§. 1.

Status Questionis exponitur.

Si sub his verbis controversia proponatur, *An*
D E V S sit author malorum? vel, *An peccare possit?*
vel, *An sit causa cur nos peccemus?* nulla quæstio erit,
siquidem illa omnia non solum Catholici, sed
etiam Calvinistæ & ipsi quoque Libertini negant.
Frustra igitur laboraremus in probando, D E V M
non esse causam peccati, nisi antè doceremus, eos
re ipsa sentire, quod verbo profiteri non audent. Tria
igitur præstanda erunt. 1. explicandum quid ipsi do-
ceant de causa peccati ex parte D E I. 2. an ex eo quod
ipsi docent sequatur, D E V M esse auctorem peccati? 3. an

fit vera eorum sententia? ac proinde an DEVS sit auctor peccati? Amesius. Calumniandi potius hanc quam disputandi artem proficitur Bellarm. dum controversiam in illa sententia studet collocare, quam ab utraque parte negari fateatur: Controversia nulla est absque contradictione, in qua idem affirmatur & negatur. Resp. verbis ipsius Calvinii in epistola ad Rotomageneses adversus Franciscanum quendam Libertinum: Contestatur (Libertinus, Calvinus) sibi longè aliam essentiam, seque DEVM mali auctorem facere nolle affirmat: sed quid prodest subterfugium in re tam aperta? Sed pergit expostulare Enervator: si Bellarmini inquit, animus tanto impetu ferebatur in eos qui faciunt DEVM auctorem peccati, non opus fuit ut magno labore & circuitu seque larum nostros (Puritanos Lutherocalvinicos) in tales transformaret: habuit Dominicanos, quos lesuita huius criminis accusant: habuit nonnullos Scholasticos, qui verbis disertis hoc dicuntur professi. Sic enim Medina 1. 2. q. 79. a 2. Ocham & Gabriel affirmant, quod DEVS in rigore & proprietate locutionis est causa peccati &c. Negamus hoc sequi ex iis, quae à nostris docentur. Resp. Cur neminem unum è lesuitis producit Enervator, qui Dominicanos huius criminis accusat? Aliud est dicere, [Videtur ex prædeterminatione physica inferri destructio liberi arbitrii, & consequenter peccati origo attribui primæ causæ præmoventi & prædeterminanti.] aliud verò accusari ejus criminis, cujus reum Calvinum evincunt apertissima ejus verba, ut mox videbimus. Verba Ochami & Gabrielis certum est esse ambigua, & si (sicut absque ulla violentia possunt) accipiantur de causa materialis actionis peccaminosæ, seu, ut ipse Medina eos se explicuisse fateatur, quod DEVS est causa actus mali, non absurdissima sunt, ut ait Medina; sed tolerari possunt. Sanè quod DEVS dici possit causa physica ipsius actus mali quoad suam entitatem, cum DEVS concursu suo generali ad totam ejus entitatem physicam concurrat, præter D. Alvarez.

Disp.

Disp. 24. n. 23. & alios Thomistas plerique alii fatentur, ut videre est apud Vasq. & alios, quos refert & sequitur Tannerus q. 9. num. 99.

Sententia Zvvinglii, Calvinii, Bezæ, de causa peccati ex parte DEI, quinque propositionibus comprehendi potest. Frustra iterum calumniatur hic Bellarminum Amesius, quod, *sicut callidum Sophistam decebat, de communi Pontificiorum sententia nulla verba fecerit sed obiter suam innuerit, à magis recepta plane diversam.* Calumniam hanc esse infra magis patebit. Hic solum dico, Ex canonibus Concilii Tridentini, ac præcipue Sess. VII. can. 4. 5. 6. satis constare de communi sensu Catholicorum adversus Lutheri, Calvinii &c. blasphemias. Quod nonnulla aliquatenus eò pertinentia, necdum sint à Concilio œcumenico aut R. Pontifice definita, sed Disputationi Scholasticorum agitata permittantur, nihil Calvinii &c. causam juvat. Quod verò additur, *Istas propositiones (quæ sequuntur) eo sensu, quo à nostris (Paritanicis) asseruntur, à Pontificiis multis, adversus Iesuitas defenduntur; splendidum mendacium esse mox patebit.*

I. Propositio. Docent (Calvinus, Zvvinglius, Beza) DEVM non solum permittere, sed etiam velle fieri, quæcunque fiunt ab hominibus peccata. Amesius. Hoc est, DEVM non otiosa, aut merè negativa permissione causa peccati existentiam versari, sed permissione voluntatis, eventum ipsum præfinientis. Hoc est quod Bradwardinus, Doctor profundus ante aliquot sæcula scripsit pro causa DEI contra Pelag. l. 1. c. 33. Respectu cuiuscunque est DEI permissio; est & ejus volitio actualis. Resp. 1. Si per merè negativam permissionem intelligeretur pura omissio libera, facile nos haberet sibi consentientes: at cum non velit tantum actum positivum permittentem, sed etiam *valentem, impetrantem, cogentem* &c. (quibus terminis utuntur Calv. Zvvingl. Beza) aut *præfinientem*, quo, velut directâ

Bbbb 5

finis

finis intentione ad actum aut omissionem peccaminosam, procurat omnia media idonea; non potest ulla tergiversatione hoc dogma excusari à blasphema impietate. Resp. 2. Mirum est quòd illi multi Pontificii tandem ad unum Braduwardinum redigantur, cujus tamen verba facilem possent habere explicatum, nisi aliunde constaret, eum Scriptorem satis alias præluisse Calvino, in hoc argumento de Gratia, libero arbitrio, decreto divino absoluto &c. Et quia Amesius hunc suum Compatriotam infra frequenter tanq. auctoritatis eximiae nobis objectat, operæ pretium est, hic semel quid de eo sentiendum sit indicare. E Puritanis Anglis Gabriel Povelus in Præf. 1. de Antichristo, num. 29. è Catalogo testium Verit. Illyrici hoc ei panxit elogium: *Thomas Braduwardinus Anglus Meritonensis Collegii socius, Archiepiscopus Cantuariensis acerrimè pro gratia DEI contra liberum arbitrium, & Pelagianos eius Patronos, nempe Scholasticos Theologos pugnavit; idque nec sine approbatione multorum bonorum (Calvinicorum) nec sine Multorum seductorum (Catholicorum nempe) gravissima offensione, suoque periculo &c. clavit anno Dom. 1340.* Ita Povelus & Illyricus. A Catholicis communiter reprobat, ideòque à nonnullis accommodatum ipsi reperio illud angeli de Ismaële vaticinium Gen. 16. v. 12. *Hic erit ferox homo, manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum.* An, & ubi impressus sit ejus Tract. quem pro *Causa DEI* inscripsit, hætenus apud nullum videre potui, cum alias Gesnerus ejusque Continuatores Simlerus & Frisius id diligenter notent: hic verò tantum ajunt; *extare illud Opus in Bibliotheca Vaticana scriptum anno 1411.* E Catholicis recentioribus Franciscus à S. Clara, Theologus eruditus & FF. Minorum in Anglia Provincialis, in Tr. de DEO, *Natura, Gratia &c.* Londini anno 1635. excuso, etsi sæpius suprà quàm plerique alii

alii Catholici honorificè Thomam hunc alleger, & pag. 7. vocet subtilissimum & gravissimum suum contrarium, ejusque Tractatum, magnum volumen &c. tamen doctrinæ ejus temerariæ absurditate compulsi, sic de eo pag. 19. inquit: Nullus quidem probo conciliationem Bradwardini, quam passim de causa DEI, præsertim l. 3. c. 1. & postea ponit. Concedit enim libertatem in terminis, re tamen verà negat; asininam dat, humanam aufert, nempe libertatem immunem à coactione & violentatione concedit, à necessitate negat: & sic dum Pelagium enervat, Manichæum suscitatur, & CALVINO VIAM STERNIT. Sed, magne Bradwardine, cum Augustino à te citato dicam &c. - Certissimus enim sum, nec in minimo hesito. V. Testam. & N. Christum, Paulum, Augustinum, Gregorium, ceterosque Doctores Ecclesiam sanctam DEI in tot Synodis, tot Papas & Sanctos, ac tot & tam validas rationes in destructione huius hæresis non errasse, non cæcos fuisse nec cæcos in foveam adduxisse. Hæc tu optimè de hæresi Pelagiana, idem proorsus ego de Calviniana, quam incautus seminasti! Sic Doctor Catholicus Anglicus, de illo, VViclefi, Zwinglii & Calvinii Prodromo censuit! Vnde nihil premit nos ejus prætensa auctoritas.

II. Docent, DEVM non solum velle fieri, sed etiam ab æterno decrevisse, ut fierent quæcunque fiunt ab hominibus peccata, idque non prævisâ determinatione voluntatis humanæ. DEVM enim dicunt non decernere quicquam, quia præscit futurum, sed præscire futura, quia ipse decrevit ut fierent. Amesius. Hoc est, quicquid DEVS in tempore vult, quatenus vult, ab æterno voluit & decrevit; & huius decreti firmitas non pendet propriè ex hominis contingenti & mutabili voluntate, Nunquàmne hoc legit Bell. nisi in Zwinglio & Calvino? Alvarez, inter alios Dp. 22. 7. de hac sententia; DEVS æterno suo decreto, atq; absoluta & efficaci sua voluntate prædeterminavit omnes

omnes actus nostros in particulari, ante eorum prævisionem, & independentem ab omni scientia media liberæ cooperationis futuræ ex hypothesi;] sic testatur: Hæc est Sententia Thomæ, & omnium Thomistarum, Scoti, Vega, & Sanctorum Patrum. Resp. Agere hunc Thomistarum recentiorum principem eo loco de prædeterminatione operum bonorum videtur ex omnibus fere ejus probationibus, colligi. At quia Dp. 24. n. 15. & seqq. apertè docet, peccati actum, secundum omnem suam entitatem positivam, esse efficienter à DEO, ut à causa prima prædeterminante actuali motione voluntatem creatam ad talem actum in quantum actus est, & secundum quod ens est; Resp. 2. perquam dura & difficilia quidem hæc videri, si verba spectentur ut sonant: at videtur ille, ut nonnulli alii Thomistæ, rectè sentire sed malè loqui, nihilque aliud velle, quàm DEVM etiam malas volitiones infallibiliter præordinare ad suum finem, salva omni arbitrii creati libertate. Vnde D. Caramuel in Theol. Fundamentali num. 29. & seqq. demonstrat, eum, etsi malè intellectus videatur durissimas habere sententias; tamen intellectum bene (hoc est eo sensu, quo ipse intelligi vult & præcipit) eas ipsas opiniones defendere, quas Molinistæ. Et quia hæc res videri plerisque mira & paradoxa possit, Theses desumptas à Schola Societatis probat easdem in terminis à Didaco Alvarez admitti. Sed de hac re infra explicatius & fusiùs. Quòd si plus velint cum Didaco suo reliqui juniores Thomistæ, ipsi viderint. Nobis certum est non sic Doctorem Angelicum sensisse, ut in ejus defensionem ostendit P. de S. Iosepho Fulienensis toto Tractatu de hoc argumento.

III. Docent, DEVM etiam imperare Satanæ & improbis hominibus, ut concipiant maleficia, eosque ad hoc inclinare, impellere, & etiam cogere. Amesius. Phrases istæ imperandi, impellendi & cogendi ad maleficia, à nostris non frequentantur, neque ut propria approbantur. Neque tamen nescius fuit Bellarminus,

istius-

istiusmodi phrasen commodè posse explicari: sic enim ipse-
met cap. 13. &c. Quod ad rem ipsam attinet, nihil aliud
volunt nostri, quàm quod Scholasticè docent Thomista:
DEVS motione prævia efficaciter applicat voluntatem
creatam, ut liberè & infallibiliter operetur, sicut etiam alias
applicat causas secundas ut naturaliter operentur. Alva-
rez Dp. 23. 9. Resp. Rectius & brevius cum Paræo
Amesius dixisset, hanc non esse amplius modernorum
Calvinistarum sententiam sed Calvinii, quam
verbis clarioribus expressit cum Zvinglio & Beza,
quàm ut ullius tergiversatione eludi queat.

IV. Docent etiam, DEVM operari in menti-
bus hominum impiorum, & per eos tanq. per sua
instrumenta facere omnia, quæ respectu hominum
dicuntur, & sunt verè peccata. Amesius. Quod ad
phrasen istas attinet, sunt ex Scriptura petita, à Bell. c. 13.
approbata. Sensus nostrorum non est alius quàm qui à Tho-
mistis approbatur: Hominis voluntas est quodam-
modo DEI instrumentum, non purum & merum,
sed liberum. Alvarez Diss. 68. 5. Resp. Alvarez
conceptis verbis eo loco docet, voluntatem huma-
nam malam esse tantum improprie & largo quo-
dam modo dictum instrumentum DEI respectu
actionis peccaminosæ. Calvinus autem longè ali-
ter, Homo, inquit, iusto DEI impulsu agit, quod sibi non
licet &c. & (multò magis quàm Bradwardinus
suprà aut Iansenitæ) concedit homini libertatem
a finem, seu à coactione; aufert autem huma-
nam, quæ est à necessitate. Quod si Amesius Cal-
vino deserto ad partes Thomistarum concedit, be-
ne est, pax est hic.

V. Docent, ea quæ respectu hominum sunt
vera peccata, tametsi fiant DEO volente, definien-
te, imperante, cooperante, tamen respectu DEI non
esse peccata, sed opera bona, iusta, quia homines
mala intentione, DEVS autem bono consilio illa
omnia facit. Amesius. I. Pars antecedens discreta huius
propositionis, iam antè satis est explicata, & ex eadem
confe-

consequens est clara. Sed illa duo tamen non admittimus, *DEVM* scilicet peccatum facere quâ tate; & *DEI* ac hominis circa actum peccati concursum intentione tantum & consilio differre. Bradwardinus ante 300. annos ita docebat &c. Resp. Quid Amesius cum suis sociis admittat, vel non admittat, in quaestione hic non est; sed quid Calvinus, Zwinglius, Beza. An nonne hi aperte quintam hanc propositionem docuere locis à Bell. recitatis? Iam vero

§. 2.

Ex quinque istis propositionibus legitimè deductis Bell. hæc Corollaria.

I. Qui impellit, & cogit alium ad opus quodcunque faciendam, ejusdem operis primarius auctor est. Sed *DEVS*, ex adversariorum sententia, hoc facit in peccato. Ergo. Amesius. 1. *DEVS* cogit voluntatem: quæ si cogeretur, desineret esse voluntatem. Resp. 1. Frater cogi homines ad mandata divina præstanda, ait Calvin. l. 1. c. 17. §. 11. Malè ergo is locutus est & falsum asseruit, iudice Amesio. Resp. 2. Sed nihil hinc proficit, quia propositio illa vera est de voluntate humana suaviter & spontaneè necessitata ad peccaminosam actionem, adeoque totum argumentum firmum manet. Amesius. 2. Qui impellit aut movet alterum non moraliter suadendo, sed iniuste dirigendo ad liberè faciendum illud in quo peccat, & illud facit iure domini supremi in finem bonum, quem inde certo assequetur, ille non est auctor, sed ordinator peccati. Hoc autem totum est quod *DEVS* facit. Resp. Hic jam totam blasphemiam Calvinii profitetur, quàm antea tam cautè amoliri satagebat Amesius. Quis dubitet plus esse, directâ intentione actus peccaminosi physice necessitare miseram creaturam ad talem actum admittendum, quàm tantum moraliter suadendo eum inducere, relicta ei liberâ dissentienti potestate? Adde, contradictorios hîc implicari terminos.

terminos, cum fingitur intima & physica necessitate hominem ad liberè sic operandum dirigere. Amesius.

3. Vel Bell. confundit opus, aut actum quòd talis est, cum peccato, vel quatuor terminorum sophisma proponit. At verò communis est sententia Thomist. & Scholasticorum etiam reliquorum, actum peccati in quantum actus est, à DEO esse tanquam à causa: sed deficientiam & inordinationem actus esse à causa deficiente, non à DEO. Alvarez Dp. 24. Resp. Malitia formalis ab ipso materiali actu peccati, præscindi operà intellectus potest, re ipsa non potest. Itaque omnis qui cum sufficiente advertentia ad Legem æternam hic & nunc opus tale vetantem operatur, sive sit prima, sive secunda causa, sive ex sancto, sive ex pravo fine, semper peccat, cum peccatum essentialiter aliud non sit quàm dictum, factum, cogitatum contra Legem DEI æternam. DEVM esse causam actus peccaminosi, materialiter spectati, fatemur omnes contra Durandum; minimè verò liberæ determinationis ad illicitum, cum præstet concursus indifferentem ex se, quod omni labe peccati vacat.

II. Corollarium. Opus quodcunque magis pertinet ad imperantem, quàm ad exequentem. Sed ex adversariorum sententia DEVS jubet Satanæ & impiis, ut maleficia concipiant &c. Amesius. 1. Si DEVS imperaret alicui actum, qui aliàs ex lege communi peccatum est illi cui extra ordinem imperaretur, non esset peccatum, nedum DEO. Contradictio est enim, ut idem actus eadem ratione esset & secundum & contra voluntatem DEI revelatam. Resp. Hoc quidem verè dicitur de actibus pravis, in quibus per dispensationem divinam potest auferri prohibitio, ut constat, de homicidio, fornicatione &c. At quid de actibus odii DEI, & omnibus præcisè contra dictamen conscientie admissis? In his certè dispensare nec DEVS potest, cum fieri nulla potentiâ queat, ut DEVS sit licitè contemptibilis:

Et

Et tamen omnes hi ab impiis elicitī, ex imperio DEI eliciuntur juxta Calvinum. Est ergo in hoc patentissima & blasphemia & contradictio. Estque hæc impietas tanta, ut quamvis Calvinus eam aperire admittat, mitigare tamen Amesius maluerit imperium illud, & coactionem etiam seu necessitationem physicam interpretando *efficacem providentiam circa peccata*. Sed hoc est verba dare, ut per se patet.

III. Qui utitur instrumento, auctor est primarius ejus operis, quod ipse per instrumentum facit. Sed (juxta adversarios) impii dum peccant sunt instrumenta DEI. Ergo, Amesius. i. *Quatuor sunt termini. Opus enim quod DEVS per impios facit, quale, non est peccatum; sed iudicium iustum.* Resp. Hæc est patentissima & impiissima blasphemia. Quomodo enim non dico qualiscunque Christus, sed homo mentis compos credat, esse iustum iudicium, quod DEVS intimā & physicā necessitatione dirigat miseros mortales tanquam instrumenta ad blasphemias & DEI odium &c? Cætera quæ addit de instrumento libero, inania effugia sunt, cum constet ex supradictis, Calvinicam illam libertatem esse merè nominalem & asininam, non vero realem & humanam.

IV. Qui procurat, & quidem efficaciter, ut aliquis peccet, is ejus peccati verissimus auctor dici debet. Sed ita DEVS, juxta Calvin. E. Amesius. *Efficax procuratio est vel ordinationis tantum & gubernationis existentiam rei inferentis, vel etiam effectus rem suā vi producentis. Priore sensu propositio est falsa; & assumptio posteriore.* Resp. Propositio priore sensu est verissima, cum gubernatio non tantum permittens & ordinans, sed etiam intendens directe (quantumvis ad ulteriorem bonum finem) imperans, necessitans ad actum intrinsecè malum, sine dubio sit flagitiosa. Quis sani cerebri de hoc dubitavit? In posteriori etiam sensu assumptionem esse veram. patet

patet ex proximè dictis. Quæ enim possit efficacior fingi procuratio criminis, quàm velle, prædefinire, intendere, imperare, necessitare physicè ad actum, cui indispensabiliter annexa sit culpa?

§. 3.

Evertuntur argumenta Calvinica.

I. *Varia sunt testimonia Scripturæ, quibus significatur, DEVM velle & decrevisse illa, quæ ab hominibus cum peccato fiunt. Gen. 4. 1. Act. 2. 23. & 4. 23. Resp. 1. In malis operibus sæpe accidit, ut actio sit mala, & passio bona. DEVS igitur voluit ac prædefinivit opera ista virtutum, summæ scil. patientiæ, quæ in passione consistunt, cum voluit ac prædefinivit, ut Ioseph venderetur, & Christus occideretur: opera autem mala vendentium & occidentium non voluit, nec prædefinivit, sed cum prævideret, ea infallibiliter ex nequitia & invidia illorum, absque sua intentione & prædefinitione obventura, ordinavit illa ipsa ad bonum patientium. Neque verò nos (ut sycophanticè affingit Amesius) opus virtutis in mera passione constituimus, qui pro certo habemus, requiri ad formalem Virtutis actum, ut intendatur formaliter ejus honestas; quod secus est in actu pravo. Admittimus quoque libenter, decretum tale præfiniens non tollere libertatem & laudem, cum supponat consensum conditionatè futurum. Insulitas verò & imperitia haud levis est dicere cum Amesio, quòd sicut in calefactione ex.gr. actio & passio sit unus motus; ita non esse realiter distinctas actiones, voluntatem sceleratam occidendi in Iudæis, & voluntatem patientissimè subeundi tormenta & necem in Christo. Quis dubitet præfiniri potuisse hanc, extrinsecus oblatà, minimè verò prædefinità illà? Certè ad hoc ut infallibiliter fieret, quod DEVS prædefinierat, ut scil. Ioseph venderetur,*

deretur, & Christus occideretur, satis erat DEVM prævidisse malas voluntates fratrum Ioseph, Iudæorum ac Pilati, & simul voluisse permittere, ut malæ voluntates suo tempore patrarent, quod sceleratè conceperant. Amesius. *Hac ratione 1. Infallibilitas divini decreti penderet ex fallibili voluntatis humana inclinatione. 2. Præscientiæ DEI certitudo extra DEVM suam primam causam & rationem haberet. 3. Christi mors distinctè non fuisset prædefinita, nisi ex occasione malitiæ eorum à quibus fuit crucifixus. Persuadeat hæc Bellarminus suis Dominicanis. 4. Matthæus de Rispoli. l. 1. qu. 1. concl. 1. in fine sic argumentatur ex hoc responso. DEVS videt Petrum peccaturum infallibiliter, si in talibus occasionibus poneretur; & in talibus occasionibus ponit eum DEVS. Ergo DEVS est causa peccati Petri. Neque facile solvetur hoc argumentum, si concedatur Bell. principium: qui aliquo modo procurat peccatum, ille est auctor peccati. DEVS enim dum ponit hominem in talibus occasionibus, ex quibus peccaturum eum novit, & non in illis ex quibus eum peccato resistere voluisse videt, totum illud facit, quod (Bellarmini sententia) facere potest ad peccatum illius hominis procurandum. 5. Si DEVS ab æterno malas hominum voluntates distinctè & certò vidit, tum vidit eas prout entitatem aliquam habuerunt ab æterno, & proinde ut à voluntate ipsa DEI aliquo modo pendeant. Resp. 1. Infallibilitas divini decreti pendet à fallibili voluntatis humanæ determinatione non ut à causa, sed ut à termino: imò verius dicitur non pendere, sed terminari ad illum. Quid verò incongrui est, infallibilem DEI scientiam terminari necessario ad contingentes & liberos effectus infallibiliter? Resp. 2. Sicut scientia, & voluntas DEI nullam habet extra se causam, ita nec earum certitudo, quam essentialiter habet omnis cognitio & decretum, hoc ipso quod DEI sunt. Resp. 3. Nihilominus mors Christi potuit distinctè quoad om-*

nes

nes ci
tes pr
DEV
petra
Evang
deant
rint!
git :
Non c
unive
natur
turus
cū
libus
homi
re on
est, qu
fallib
plum
etiam
tantu
exhib
te, a
larun

lum.
excit
ibid.
riali
pios
pote
totu
DE
futu
Crea

nēs circumstantias ipsum Christum concernentes prædefiniri: malitiam Iudæorum præsciebat DEVS infallibiliter in ijs circumstantiis ea perpetraturam in Christum, quæ eos patrasse ex Evangelio constat. Quid in sua via hîc respondeant Dominicani, nostrâ non interest: ipsi viderint! 4. Argumentum illud Rispolis non stringit: nexus ejus vix est telis araneorum firmior. Non omnis qui quovis modo (physicè tantum, ut universalis causa) concurrat ad hoc, ut Titius ponatur in occasione, in qua infallibiliter peccaturus est, censetur reus scandali: sed tunc solum, cum potest & tenetur impedire, ne ponatur in talibus occasionibus. Quod si hoc valet in quovis homine; quanto magis in DEO universali Rectore omnium agentium liberorum. Planè falsum est, quod ponere hominem in occasione lapsus infallibiliter eventuri idem sit quod procurare lapsum, ut supra ostensum. 5. Pendent sine dubio etiam malæ hominum Voluntates à DEO, sed tantum ut permittente, concursu indifferentem exhibente, ac ad majus bonum sapienter ordinante, absque intentione ulla vel prædefinitione illarum.

II. DEVS dicitur impium creasse ad diem malum. Prov. 16. fecisse vasa in contumeliam. Rom 9. & excitasse Pharaonem, ut ostenderet in ipso virtutem suam. ibid. Resp. DEVS creat impios non nisi materialiter, i. e. creat eos, quos videt futuros impios, ut eorum impietate utatur ad justitiam & potentiam suam manifestandam. Amesius. Hoc totum est, quod in hoc argumento probatum imus, DEVM creare illos, quos videt sua permissione impios futuros, ut eorum impietate ad suam gloriam utatur. Creat cum voluntate permittendi, ad certum aliquem finem

finem per peccata sic permissa consequendum. Dissensio est in ratione praevisionis tantum, de qua jam dictum est, quantum isle locus admittit. Resp. Damnationem decernere ob praevisa peccata, iustitiae est DEO dignissimae: sine praevisione autem peccatorum, damnatione decernere, iniustitiae videtur divinae benignitati non congruentis; quod tamen DEO affingit crudele dogma Calvinii.

III. DEVS in Scripturâ dicitur impellere homines ad ea, quae ipsis sunt peccata, & iis quasi instrumentis uti ad ea opera, quae sine peccato perfici nequeunt. 1. Sam. 14. 1. 2. Sam. 16. 10. 2. Reg. 11. 37. & 12. 15. 24. &c. Resp. DEVS non solum permittit impios agere multa mala; nec solum deserit pios, ut cogantur pati, quae ab impiis inferuntur; sed etiam praesidet ipsis voluntatibus malis, eosque regit, & gubernat, torquet & flectit, in ijs invisibiliter operando; ut licet vitio proprio mala sint, tamen à divina providentia ad unum potius quam ad aliud, non positivè, sed permisivè ordinentur. Amesius. *Ultima illa limitatio* (permisivè) *non potest ad totam providentiam praesidendi, regendi, gubernandi, torquendi, flectendi referri sine manifesta contradictione.* Resp. Nulla, ne obscura quidem contradictio hic est, cum permissio praecise sit respectu actionis peccaminosae tantum; positiva autem immissio ex. gr. cogitationis bonae, quae malus malè ad suum aliorumque perniciem utitur, nihil continet malitiae; imò eximiae bonitatis & sapientiae est, hunc ipsum abusum bonorum, quae mali sibi ipsis tantum nocent in anima, convertere in bonum electorum & DEI gloriam. Falsum etiam est, si DEVS hac ratione permisivè ordinet hominem ad unum malum potius quam ad aliud patrandum, tum ordinare eum positivè ad peccatum. Nam licet sit aliquid peccati in uno malo, quod non est in alio; id tamen non DEO malum ad bonum ordinanti, sed homini ad malum propria sponte se praecipitanti imputatur; sicut cum quis homini ad ruinam

praei-

præcipiti hanc potius quam aliam ad ruinam aperit viam, non est ei auctor ruinæ, sed permissivè ordinat ejus ruinam, ut rectè agebat Hugo à S. Victore. Denique falsum est, quod supponit Amesius, (imò affingit dictis S. Thomæ & Bellarmini) *DEVM præbere occasionem peccandi in illum finem ut peccetur, & sic procurare peccatum.* Hæc blasphemia Calvinus est, quam directè S. Th. & Bell. à DEO amoluntur. Qui ad bonum bono fine invitatur, quem tamen ex propria perversitate videt ad scelus tale abusurum, non scandalizat, non peccat, cum ne is quidem censeatur scandalum activum admittere, qui parato ad peccandum graviter, persuadet ut potius leviter delinquat; uti Loth, offerendo Sodomitis filias, ne nefanda paderastiâ se inquinarent, non creditur peccasse.

IV. *DEVS dicitur corda hominum excæcare & indurare.* Resp. Non positivè, sed negativè, permitiendo scilicet, deferendo, non miserendo; sicut Sol abscessu suo obtenebrat aërem. Amesius. I. *Non est causa positivè, sed negativè, hoc nihil aliud est, quam non est causa, sed est causa, sine vi causandi: omnis enim vis causandi est positiva, non negativa.* Resp. Amesius *λογωμαχία* ventilat. Quis enim neget, dari suo modo causam, seu principium inducens privationem? Obduratio cordis & excœcatio mentis non magis exigit positivam causalitatem in DEO, quam in Sole actionem positivam aëris obtenebratio. Tam cœcitas mentis quam obduratio cordis potest esse diverso respectu & peccatum, & causa peccati, & poena peccati. Imperitè hinc infert Amesius: *Si induratio aut excœcatio est poena, tum pendet à DEO iudice non negativè, sed positivè eam ex iustitia volente & decernente.* Resp. malè confunditur sententia qua decernatur poena infligenda, ab ipsa poena quæ in mera negatione potest consistere. Illa semper est positivum quid, non verò hæc. Poena quæ Adami posteritas privata est gratia sanctificante, nihil positivum

tivum

tivum est, licet decretum de ea infligenda sit ipse actus DEI positivus: Porro, etsi hæc desertio, secundum morem loquendi Scripturæ, rectè significetur per vocabula actionem exprimentia, reverà tamen nulla intervenit actio DEI, sed actionis omisso. Accommodat enim se Scriptura in modo loquendi vulgari, quod dicitur ex gr. etiam is, qui nec ipse occidit, nec iussit occidere, sed tantum permisit & deseruit, uti 2. Reg. 12. David Uriam dicitur occidisse. Frustra tamen hinc præsidium quærit suo errori, cum ait: *Cur ergo vexamur nos calumniis, cum rectum istum morem Scripturæ observamus?* Resp. Non calumniis vexantur Calvinici, sed iuste postulantur blasphemix, quod contra communem & verum sensum Patrum & Ecclesiæ (imò ipsius Scripturæ alibi se explicantis) non tantum permissivam, sed etiam positivam execrationem & obdurationem DEO affingant, dicendo eum prædefinire, physicè necessitare &c. ad scelera & reprobum sensum, quod innocentix divinæ nimum repugnat.

V. Si DEVS nullo modo lapsum decrevit & præordinavit, tum ambiguo sine hominem creavit Sed falsum hoc. Ergo & illud. Resp. neg. sequel. Majoris, quia ad gloriam Iustitiæ & Misericordiæ suæ manifestandam illum condidit. Creavit certè Adamum & totum genus humanum ad finem æternæ felicitatis consequendum, non quidem absoluto, sed conditionato decreto, si maneret in observantia mandatorum. Quia verò prævidit simul, illum in his quibus de facto positus est circumstantiis lapsurum, sed ex meritis Christi reparandum; duxit melius esse, è malis permissis majora bona elicere, quàm mala nulla permittere. Amesius. Præscientia rei futura, si sit certa, certam aliquam & immobilem causam penetrat & comprehendit, ob quam illa res futura est. Sed nulla talis fuit ab æterno præter DEI voluntatem & decretum. Hæc igitur præscientia voluntatem & de-

creta

creatum DEI supponit Resp. Major est falsa, cum certissimum sit, præscientiam divinam de futuris liberis creaturarum nullam supponere causam proximam, immobilem & certam. Si enim sagacitas humana sæpe admodum verisimiliter de ejusmodi futuris liberis divinare potest; quidni DEVS infallibiliter omnia ejusmodi penetret & comprehendat? Hæc quippe certitudinem & infallibilitatem non ab objectis emendicat, sed essentialiter à seipso habet. Itaq; præscientiam infallibilem de odio DEI non præcedit decretum nisi permissivum; quod sufficit ut homo positus in manu consilii sui possit sponte libera cum concursu DEI indifferente eligere malum & non bonum. Quæ deinceps contra dictum Bellarmini [Quod DEVS cognitione simplicis intelligentiæ cognoverit, hominem si concederetur, peccaturum] disputat fuse Amesius, partim inscitiam, partim sycophantiâ laborant. Unum idemque objectum reale, (ut lapsus Adami) sub diverso statu & consideratione potest pertinere ad Scientiam simplicis intelligentiæ, Conditionatam & Visionis. Quis dubitet in priori signo rationis antequam concipitur decretum de Adamo creando, concipi ejus & productionem & producti lapsum possibilem; & etiam sub conditione futurum, si ponatur in ijs circumstantiis, in quibus de facto positus in tempore est? Vnde nec tantillum laxatur argumentum Bellarmini, quod Amesius ait *omnibus suis pedibus* laborare, nempe hoc: Priora sunt in DEO, quæ necessaria sunt, quàm quæ sunt libera. Sed cognitio possibilium & conditionatè futurorum (ut sic) est in DEO necessaria. Ergo est prior omni decreto libero, & quæ ad hoc sequitur scientiâ Visionis. Major est axioma à Theologis communiter receptum. Nec Minor negari potest absque injuria in divinam scientiam, ut constat ex 1. Reg. 13. de prodicione Davidis si maneret in Ceilan; & Matth. 11. de conversione

Sido-

Sidoniorum & Tyrriorum &c. Frustra hic in subsidium vocat prædeterminantium Thomistarum dogma, de futuris conditionatis nullam habentibus determinatam entitatem & veritatem ante decretum divinæ voluntatis. Esto enim, non sint determinatæ in se vel in causa ejusmodi veritates obiectivæ contingentes, nec ulli enti existenti identificatæ; negari tamen nequit, eas omnes obiecti cognitioni divinæ infallibili, ut suo loco demonstrant Scholastici.

VI. *Provenit à DEI decreto, non à natura, quod omnes homines in Adamo peccaverint.* Resp. Pactum aliud DEI cum Adamo, ut innocens gratiam, lapsus transfunderet culpam originalem in posteros, non est causa privationis gratiæ in omnibus posteris Adami, sed ipse Adam, qui sciens & volens tali culpâ omni suæ posteritati nocuit. Nunquid si Rex vasallo vetaret, ne adversario suo suppetias ferat, alioqui nobilitatis privilegiis spoliandum se cum tota posteritate; nemo dicet Regem, sed solum vasallum esse & physicam & moralem causam, cuius ejus posteritas ad conditionem plebejorum dejecta sit? Verbo, nunquam Princeps ferens legem, ad gravis pœnæ comminatione eam sanciens dici potest causa, (saltem per se & propriè) cur Rei talem pœnam incurrant.

VII. *Homo non potest labi DEO invito, vel ignorante, vel otiosè spectante.* Ergo lapsus est DEO volente. Resp. Lapsus est DEO invito, sed inefficaciter, non ignorante, nec otiosè spectante, quia ex officio primæ causæ concursus indifferentem præstitit. Lapsus denique est DEO volente non impedire lapsum, sed permittere ob justas causas, ut scilicet majora bona inde eliceret eius Sapientissima Omnipotentia. Quid hinc subsidij pro Calvinij Prædeterminatione, necessitatione physicâ &c. actus peccaminosi?

VIII. *DEVS ab aeterno decrevit iustitiam & misericordiam suam manifestare. Ergo voluit aliquo modo ut peccatum existeret, sine quo ad istos fines non pervenisset.* Resp. Illud velle aliquo modo, plus non importat, quàm velle permittere. Præscivit enim, solam permissionem sufficere.

IX. *DEVS concurrit ad actionem illam efficiendam, qua homini peccatum est.* Sic est, quis præter Pelag. & Durandum negat? Quid hinc inferis? Ergo *DEVS* est etiam causa peccati ut sic. Resp. Si hoc infert Amesius, jam asserit quod suprà negavit sub finem Thef. 8. cum Thomistis. Est verò mirandum, quâ fronte Amesius, postquàm summam retulit Bellarmini responsionem hanc [*DEVS* non efficit actionem illam ut causa particularis, sed ut causa universalis, præbens vim & influxum quendam indifferentem & communem ad illam actionem, & ad contrariam, qui à concursu causæ secundæ limitatur & determinatur:] mirum, inquam, est, quâ fronte Replicans Amesius dicat: *Novum illud commentum Iesuitarum, solidè refutatur à Thomistis, ut videre est apud Alvarez Dp. 21. quia facit providentiam DEI confusam, imperfectam, à creatura pendentem, ut ab ipsa perficiatur.* An non legit ipsa S. Thomæ dicta in eodem capite à Bellarmino recitata, quæ prope iisdem quibus Iesuitæ verbis hoc novum commentum tradunt. Nempe ex 1. 2. q. 80. a. 1. ad 3. hæc: *Dicendum, quòd DEVS est universale principium omnis interioris motus humani: sed quòd determinatur ad malum consilium voluntas humana, hoc directè quidem est ex voluntate humana, & à diabolo per modum persuadentis & appetibilia proponentis.* Et ib. qu. 10. a. 4. ait, *divinam motionem recipi in causis secundis iuxta earum dispositionem.* Et in q. 3. de Malo; a. 2. ait: *Attendendum est, quòd motus primi moventis non recipitur uniformiter in omnibus mobilibus, sed in unoquoque secundum proprium modum, & q. ead. a. 7. ad 13. ait: DEVM agere cum omnibus causis secundis, sed cum liberis*

ita agere, VT EAS NON DETERMINET AD VNVM, sed relinquat Determinationem in potestate liberi arbitrii. Denique l. 3. contra Gent. c. 66. dicit, causas secundas esse particulantes & determinantes actionem primi agentis. Vix sanè potuisset Doctor Angelicus hoc, quod in Bellarmino vocat Amesius novum commentum Iesuitarum, clarioribus verbis docere. Sunt ergo in hoc Iesuitæ genuini Doctoris Angelici discipuli. Perquàm falsum est, quod dicit & non probat Amesius, sic facere nos DEI providentiam confusam, imperfectam &c. Quasi verò non ad eam sufficiat prædefinitio omnium bonorum operum, malorum verò permissio, concursus indifferens & ordinatio. Quod ex Did. Alvarezio concursui, DEI generali indifferenti objicit argumentum, sexcenties protritum est; & hîc etiam à Bellarmino, tantò antequàm à Salpense Didaco, objiceretur, solutum. Concursus enim ille indifferens ad peccatum & virtutem tunc solum est peccaminosus, cùm ille præbens concursum tenetur impedire malum, quod sciebat eventurum: DEVS autem non tenetur ad mala impedienda, quæ ceterò novit eventura. Tum quia summus provisor est: Tum quia potest & malis elicere bona: Tum quia æquum est, ut naturas conservet, neque eis denegat auxilium, sine quo operari non possunt: Tum denique quia si DEVS omnia mala impedire vellet, plurima mundo deessent, cùm nihil ferè sit in rebus creatis, quo non aliqui abutantur. Ad hæc respondere Amesius debuisset, quæ maluit suorum dissimulare.

CAPVT TERTIVM.

De Peccato originali.

§. I.

Statu Controversiæ.

Amesius.

multa, c
tò castig
legitim
est. Vtr
qualis i
priè pec
autem
vari) l
soleant
is qui p
Per Ba
iustitie
beat ra
6. 7. C
omnibu
causa p
simplic
calum
Fide s
Contr
origin
cum Pe
tificii
tismu
gant si
hoc sp
ca? R
Calvi
nem V
DD. F
Batav
nomin
tur Co
Histo
ait, c
Concu
ri; u

Amesius. Quamvis apud Bell. occurrant alia multa, qua de hac materia ita traduntur, ut à nostris merito castigentur; unica tamen est controversia gravis, de qua legitimam cum nostris instituit disputationem. *Quaestio est, Vtrum corruptio naturae, ac praesertim concupiscentiae, qualis invenitur etiam in baptizato & justificato, sit propriè peccatum? Pontificii negant: Nos affirmamus* Hic autem diligenter animadverteri debet, (quod non solet observari) Pontificios, quamvis quaestionem istam proponere soleant de iustificatis tantum, idem tamen aperte sentire de iis qui post Baptismum, dominante iis peccato sunt iniusti. Per Baptismum enim ita absolvi docent hominem à debito iustitiae originalis, ut concupiscentia postea regnans non habeat rationem originalis peccati. Bonav. in 2. dist. 32. 5. 6. 7. Cum autem concupiscentia eodem planè modo sit in omnibus iniustis, evidenter sequitur, Pontificios in hac causa pro Pelagianis pugnare, qui Originale peccatum simpliciter negant. Resp. Puritanus iste evidenter calumniatur. Cum enim apud omnes Catholicos Fide sanctum sit, per Baptismum, Pœnitentiam & Contritionem perfectam penitus tolli peccatum originis; quomodo igitur peccatum originis simpliciter cum Pelagio negamus? Quàm insulsa cavillatio! Pontificii negant, Concupiscentiam in renatis per Baptismum habere rationem pecc. originalis, Ergo negant simpliciter cum Pelagio peccatū originale. Nunquid hoc specimen illustre est argutationis Quodlibeticæ? Reponam huic Puritano Theologum alium ex Calvini Schola Reformatum, Gerhardum Ioannem Vossium, qui ex Collegio Theologico Illustr. DD. Holl. & Vvestfris. Ordinum, quod est Lugduni Batav. Scripta sua omnia Ecclesiae reformatae (quo nomine, inquit, cum Nostris complector eas; quae sequuntur Confessionem Augustanam) iudicio submittebat, in Historiae suae Pelagianae lib. 2. part. 2. antithesi 7. ait, Augustinus (itèmq; Hieronymus) fatetur, Concupiscentiam in renatis etiam mali nomen mereri; negat tamen, in illis propriè peccatum dici posse.

ed quod reatus originalis peccati per Baptismum tollatur. Deinde recitatis SS. August. & Hieron. verbis ex l. 1. de nupt. & concup. c. 5. 23. 26. item lib. VI. contra Julian. c. 5. & 8. l. 2. de pecc. remis. c. 28. & Hier. Dial. l. 3. adversus Pelagianos; subdit: *Quaunque verò Augustinus neget, concupiscentiam in regenito esse peccatum propriè dictum; agnoscit tamen hoc nomen ei competere, l. 1. de nupt. & conc. c. 23.* Unde perspicuum est, juxta Vossium, nos Pontificios idem prorsus sentire in hoc puncto, quod SS. August. & Hieron. nec nisi per atrocem calumniam posse Nos cum SS. Aug. Hieron. (imò Catholica Ecclesia universa) argui Pelagianismi & negati simplicitate peccati originalis. Quod si Puritani, mitiori huius Reformato Batavo non acquiescant, acquiescant saltem suo Calvino, qui paria profitetur l. 3. Inst. c. 3. §. 10.

§. 2.

Probatum Veritas Catholica.

I. Ex Iac. 1. ubi quatuor distinguuntur ab Apostolo; Concupiscentia, Suggestio, Delectatio, & Consensus: & concupiscentia non appellatur peccatum, sed parrus ejus. Concupiscentia parit peccatum. Amesius 1. *Ridicula est hæc argumentatio tota.* Nimirum quia non nisi deridendo solvi à Luthero-Calvinicis potest! Ames. 2. *Aliena est conclusio, & planè Pelagiana.* R. Aliena ab omni veritate est hæc calumnia, & plus quàm Calvinica. Vbi enim unquam SS. August. Hier. aut ullus ejus auctor Catholicus scriptor, Pelagium reprehendit, quod concupiscentiam in quibuscunque sive baptizatis, sive infidelibus dixerit non esse formaliter & propriè peccatum? Imò, nonne S. August. à Bell. laudatus idem quod Nos dixerat; *pariens à pariente discernitur.* Ames. 3. *Concupiscentia dicitur parere peccatum, ac modo quo interna animi rectitudo (qua est iustitia) parit iustitiam.*

iustitiam
totius m
pradica
compa
lem be
benefic
uti jam
habitu
ter soph
insulsa
Concupis
Libente
etiam p
peccatur
primi ho
gumen
subje
lectatio
tamen B
Delectat
saltem v
dulente
tur Bel
qui est i
tus aut
parum
tum, a
I I
Concu
propriè
fius. 1.
non forti
quàm q
Cum A
damnat
bile, im
manife
qui car

justitiam, i. e. completum actum, de quo nomen & natura totius motus & principii eius usitate & proprie maxime predicatur. Resp. Mala est hæc comparatio. Vera comparatio debet institui inter potentiam naturalem bene dispositam, uti erat in statu Innocentiæ beneficio originalis justitiæ; & malè dispositam, uti jam est ex privatione orig. iustitiæ. Item inter habitum virtutis, & habitum vitiosum. Vnde patet sophistica vanitas effugii Amesiani. Non minus insulsa sunt Effugia Gerhardi, qui 1. infert hinc, *Concupiscentiam in non renatis non esse peccatum.* Resp. Libenter admittimus illatum. 2. ait Th. 72. sic etiam pecc. orig. non esset verè peccatum, quia scilicet parit peccatum actuale. Peccatum originale est inobedientia primi hominis. Ergo hæc non esset peccatum. Resp. argumentum ex Apostolo procedit de uno eodémque subiecto, quod hic secus est. 3. ait: *Sic etiam delectatio æquè ac concupiscentia non esset peccatum, cum tamen Bell. l. 1. de amiss. gratia c. 3. §.* Rursus, dicat, *Delectationem, h. e. consensum imperfectum esse peccatum saltem veniale.* Resp. Gerhard more suo, h. e. fraudulenter Bellarminum allegat. Nam non loquitur Bell. de motu primo delectationis, sed de eo qui est imperfectè voluntarius & deliberatus. Motus autem ille primus planè indeliberatus æquè parum est formaliter & proprie culpabilis & peccatum, ac ipsa Concupiscentia.

II. Paulus Rom. 7. 17. 18. satis apertè docet, Concupiscentiam in homine justificato non esse proprie peccatum, quod reum facere possit. Amesius. 1. Secundum hoc argumentum primum evertit. - an non fortius argumentum, quod petitur ab eo quod dicitur, quam quod pendet ex eo quod disertis verbis dicitur? Resp. Cum Apostolus conceptis verbis dicat, nihil esse damnationis, seu damnabile, culpabile, reprehensibile, imputabile, ubi nempe consensus cohibetur; manifestum est, motus illos concupiscentiæ omnes, qui carent consensu voluntatis, non posse esse cul-

pas & peccata propriè dicta, sed ita dici per metonymiam, ut ait S. August. Vnde est frivola Ameliana evasio, quâ ait, *sophisticè à Bell. mutari questionem, eò quod dixerit, Concupiscentiam non esse propriè peccatum, quod reum facere possit.* Omne quippe propriè d. peccatum essentialiter reatum culpæ, imputabilitatem, reprehensibilitatem & involvit. Voluntaria est Ameliana illa glossa: [*non dicit, non posse sibi imputari; sed innuit, per gratiam Deum non imputari.*] Si non est, non est imputabile. In renatis non est culpa, seu voluntaria à lege Dei aversio. Ergo nec est imputabilis: & ut non esse imputabilis, fecit gratia, quæ extinxit culpam. 4. iterum falsò affingit Apostolo, quòd *non velit ab solvère motum illum non esse suum, cum fateatur. x. 15. & 19. se perpetrare, se facere &c. & illa ratione subiicit peccato. x. 14. Sed intelligit non esse suum opus comparative & secundum partem illam regentem, qua ab illa efficaciter dissentit.* Vel imperitè, vel fraudulenter pervertit Apostolum hæc Glossa, cum non modò communis SS. Patrum interpretatio, sed ipsa ratio naturalis dicat, motus Concupiscentiæ involuntarios, (sicut è contrario motus primos gratiæ illuminantis & excitantis) facimus nos physicè, sed non moraliter, seu liberè. Vnde ait Apostolus; *Non ego* (id est, non totus homo, vel rationalis superior potentio) *operor illud.* Nam si reluctante ratione, sola pars inferior operatur, verè dici potest, *Non ego operor illud.* Est quidem omnium operationum physicè consideratarum principium QVOD ipse totus homo operatur moraliter, atque ut agens liberum est, non est principium QVOD nisi illarum actuum, quæ cum advertentia rationis voluntariè eliciuntur: quo observato evanescent pleræque cavillationes Ameliane planè futes, ac præsertim ultima, cum ait: *Peccatum orig. antecedit iudicium rationis & voluntatis actum primum ut causa suum effectum.* Concludit ergo pulcherrimè Bell. *peccatum orig. non esse pecc. propriè dictum.*

Resp.

Resp. I.
fert. B.
prio, q.
tentia
le alien
cautos
tur.

I.
ijs, qui
stificat
cupisce
tiferun
Quam
causa c
solution
miseric
causa
Mag. S.
sa Luc
Nam
tensio
ultra,
eos qu
adeoq
Eri er
tur ius
& for
iis sub
thero
detore
actu i
quipp
argum
peccat
enim
sive n
dame
tio, c

Resp. Hoc non Bell. sed Amesius sycophanticè infert. Bellarminus loquitur de peccato actuali proprio, quod verissimè ait non contrahi ante advertentiam rationis: Amesius id nequiter ad habituale alienâ voluntate contrahendum detorquet, ut incautos fallat. Si non fallat, ipse pueriliter fallitur.

III. Rom. 8. Nihil ergo damnationis est in ijs, qui sunt in CHRISTO IESU; seu, nihil est in iustificatis condemnatione dignum; adeoque concupiscentia in renatis remanens non est pecc. mortiferum æternâ damnatione dignum. Amesius. *Quamvis nulla sit iis condemnatio, est tamen dignitas & causa condemnationis: aliâs nulla esset in illis materia absolutionis: Item, nulla est talis condemnatio talibus, propter misericordiam DEI reatum amoventis; sed est in ipsis causa condemnationis &c.* Eodem ferè modo respondet Mag. Scholasticorum l. 2. d. 23. &c. Resp. Hæc Glossa Luthero-Calvinica Apostolo & veritati repugnat. Nam DEVS qui est infinite bonus, sapiens & potens ita remittit peccatum mortiferum, ut non sit ultra, adeoque cum iustissimè iudicet res uti sunt, eos quos in amicitiam recipit, facit dignos eadem, adeoque non ultra dignos æterna damnatione. Eri ergo Concupiscentia & ignorantia relinquantur iustificatis ad agonem, peccatum tamen propriè & formaliter esse nequeunt, quia nolentes volentes iis subjacent. Mag. Sententiarum non faveat Luthero-Calvinicis, nisi ultima patricula (*manet actus*) detorqueatur ad sensum Auctori contrarium. *Ly actus* idem est quod in effectu. Concupiscentia quippe est pecc. originalis effectus. Confirmatur argumentum. Quia Reatus est inseparabilis à peccato digno æternâ damnatione. Non est enim sola ordinatio ad poenam, sed est dignitas sive meritum poenæ. Relatio non potest à fundamento proximo separari. Sed reatus est relatio, cuius proximum fundamentum est peccatum.

Ergo reatus non manet nisi manente peccato, perit hoc necessario pereunte illo. Amesius. Sola ordinatio ad pœnam tollitur in remissione peccati, non verò dignitas. Ordinationis autem illius actualis fundamentum proximum est iustitia DEI persequens peccatum vindictâ: & hoc fundamentum post gratiam remissionis in Christo non manet. Resp. Gravis ista assumuntur Apostolo planè adversa. Quomodo enim nihil est in iustificatis condemnatione dignum, si manet tota culpa mortalis? Nunquid sic iudicium DEI non esset secundum veritatem? Iudicaret enim eum hîc & nunc amicitia sua dignum, qui tamen re ipsa est odio dignus ob meritum culpæ remanentis. Sed videamus subtile effugium Amesii. Contrarium, inquit, est certissimum; quod non manet ut obiectum remissionis, de eo non potest dici quod remittatur. DEVS verò quando remittit, non indicat peccatum non esse, sed ex gratia indicat non esse vindictâ prosequendum; & hoc iudicium est verum. Resp. Similis est hæc argutatio Calvinica huic: Quod non manet ut obiectum destructionis, de eo non potest dici quod destruat. At forma corrupta in mutatione substantiali non manet ut obiectum destructionis. Ergo forma corrupta non potest dici quod destruat. Nunquid ineptè satis? at quod inter utramque argutationem discrimen? Remissio iniquitatum nostrarum per gratiam divinam facta non est ficta, sed tota quanta vera; ita ut qui antè odio erat dignus, nunc amore sit dignus ob mutationem intrinsecam à gratia DEI homini proveniente.

Nota, Omittit Amesius testimonia SS. PP. conscius fortasse ex ipsa Calvinii confessione (ut supra notatum) eos nimium favere sententiæ Catholicorum.

IV. Baptismus non liberat hominem à concupiscentia. Ergo vel concupiscentia non est pecc. orig. vel Baptismus ab hoc non liberat. Amesius. In celebratione Baptismi ob signatur liberatio ab omni peccato; & ab omni pœna peccati: sed effectum actuale ipsum huius ratio

rationis non perficitur uno momento. Sed quí hac responsione enervatur argumentum? Nonne & anteced. verissimum, & consecutio optima est? Obsignatio illa commentitia jam Tom. III. lib. i. explosa est: & licet gratis admitteretur, nihil inde pro solutione nostri argumenti.

V. Concupiscentia est effectus & pœna peccati orig. E. non est ipsum pecc. orig. Amesius. *Concupiscentia actualis non est effectum aut pœna peccati orig. in eodem homine habitantis.* Quid hoc monstri? Ergone verum, quod homo puritanus & concupiscentia sit una eademque res? Ergone aperire profiteretur Amesius monstrosam Illyrici fatuitatem? ô sapientiam! Nihilo sanior est responsio, quam adhibet hoc Bell. argumento: [Eadem est ratio mortis & concupiscentiæ. Sed mors est pœna & non pecc. origin.] nempè, *dispar est ratio concupiscentiæ.* Neque enim dictum aut scriptum legimus: *Qua die peccabis, concupiscentia concupisces.* Resp. Certum est, in illa DEI comminatione (*Morte morieris*) intelligi mortem tam animæ quàm corporis, & illam mox eo momento incurrendam actu; hanc vero etiam statim quoad debitum & necessitatem; quoad actum verò ea tantum hora & momento, quo libuerit DEO sententiam mortis exequi: idque verum est in posteris æquè ac in Adamo. Sicut autem sub morte corporali intelliguntur, licet non exprimantur, morbi corporales; (ad mortem corp. disponentes) ita passionum inordinatio tanq. dispositiones ad mortem animæ per actualia peccata incurrendam.

VI. Si homo non nasceretur ex Adamo, & tamen haberet concupiscentiam quam nunc habet, non posset in eo concupiscentia propriè vocari peccatum. E. concupiscentia ex se & natura sua non est propriè peccatum. Nec verum est, quod ait Ames. *ex eadem suppositione probari posse, Concupiscentiam non esse pœnam.* Nam disparitas inter culpam & pœnam est, quod ex arbitrio DEI pendeat, ut id quod alias

in aliquo statu hominum foret naturalis conditio, jam post admissam culpam in statu naturæ integræ, deputetur in poenam, subducta originali iustitia & protectione DEI; non verò ex decreto DEI pendet, ut res merè naturalis sine libera volitione homini imputetur ad culpam, & peccatum propriè ac formaliter. Merè naturalem esse concupiscentiam per se spectatam, jam lib. I. ostensum est, minimè vero iustitiam originalem utpote naturæ humanæ indubitam. Quàm absurdum verò sit, dicere peccatum propriè d. esse naturale in statu puræ naturæ (uti asserit hic Amef.) quis nisi cæcus non videat?

VII. Primi concupiscentiæ motus, quibus mens resistit, non sunt peccatum. Ergo nec pronitas ad tales motus. Antecedens probatur; quia istiusmodi motus non sunt in nostra potestate. Amefius. 1. *Hac strophæ infertur pro Pelagianis, nullum esse pecc. orig. omnino, quia primi eius motus non sunt in nostra potestate.* Resp. Infertur hoc vi Quodlibetice, supponendo scil. errorem Luthero-Calvinicum, de quo est tota controversia. Amef. 2. *Primi isti motus sunt eiusdem rationis cum orig. peccato, quod Lombard. l. c. necessarium esse docet.* Distinguo; sunt ejusdem rationis cum peccato orig. à Luthero-Calvinicis confecto, concedo assumptum: cum vero pecc. orig. quod singulis Adami posteris inest, nego. Lombardus dist. 23. non dicit, quod ei Amefius adscribit. Quòd denique ex Bonav. Paris. Altiſiod. & Halens. cum Magistro dicit, *his motibus resistere esse aliquo modo in nostra potestate*, nihil ad rem facit, & planè falsum est, cum evidens sit, primam de rebus cogitationem non esse in hominis potestate, ac per consequens nec motum in appetitu ex ea subito consequentem. Iterum Magister falsò allegatur.

VIII. Si concupiscentia est verum peccatum, & semper manet in homine, quantumvis iustificato, sequitur Christum non verè, sed imputativè

tivè tantum redemisse ac liberasse à peccatis. Amesius. 1. Verè & imputativè non opponuntur. Resp. Haud minùs quàm filius naturalis & adoptivus. Quid prodest non imputari mihi peccatum, si illo inquiner reipsa? quid obest imputari, si eo non sim obstrictus? Sive autem mansura, sive non mansura sit semper concupiscentia in justificatis, saltem quamdiu manet, facit homines fœdos, DEO inimicos & odibiles, si à parte rei (ut adversarii contendunt) propriè pecc. mortiferum est. Plura de hoc infra, ubi de Iustitia imputativa, lib. VI.

§. 3.

Profligantur argumenta Luthero-Calvinica.

I. Concupiscentia, quæ in renatis est, sæpe vocatur peccatum. Rom. 6. & 7. Resp. cum S. Aug. Vocatur ira per Metonymiam, sicut Osee 4. Sacerdotes dicuntur comedere peccata populi: & 2. Cor. 5. Christus dicitur peccatum, quia sacrificium fuit pro peccato. Amesius. Hoc ipsum concipi non potest (à Calvino Lutheris, quia non volunt;) quomodo aliquid per modum habitus interni causa esset peccati, & non peccatum. Interna causa inclinans ad bene agendum, est bona. Resp. Id facile concipiunt omnes quibus hæresis perversa non dominatur. Mala est physicè & causaliter seu radicaliter; minimè verò moraliter & formaliter; sicut & habitus supernaturalis Virt. Theoll. est bonus physicè & causaliter, minimè verò moraliter & formaliter; cum ad hoc essentialiter requiratur libertas, ut constat ex primis principiis Ethicæ erroribus Neo-Evangelicis non interpolatæ. Vnde jam frustra adducuntur in subsidium illa epitheta Concupiscentiæ ab Apostolo cap. 6. & 7. expressa.

Cccc 6

quod

quòd sit non bonum, malum, odio habendum, pugnans cum lege DEI, crucifigendum, mortificandum, destruendum, miserum reddens eum cui inest &c. Plus existius modum non extunditur, quàm motus concupiscentiæ legi DEI adversantes esse malos materialiter & objectivè, quibus si accedat consensus rationis, pariatur peccatum formaliter. Alia ratio est de peccato habituali, id enim sine dubio est formaliter malum, quia nihil aliud est, quàm peccatum actuale necdum condignè retractatum & remissum.

II. *Apostolus Rom. 7. 7. apertè testatur, Concupiscentiam esse peccatum à lege prohibitum.* Resp. S. est de actu voluntario concupiscentiæ, qui sine dubio formaliter repugnat legi divinæ. Quæ replicat Amesius, merissimi principii petitio sunt.

III. *Respectu peccati inhabitantis Apostolus Rom. 7. 14. conqueritur se esse carnalem, subiectum peccato, & non posse legem spiritualem DEI perfectè servare.* Resp. Paulus non vult significare, legem spiritualem non servari à justificatis, quatenus opus est ad vitandum peccatum; sed non servari quoad perfectionem illam quæ est finis præcepti ac propterea propriè non est præceptum. Ita SS. Augustin. Thomas &c. quorum proinde *Glossam* ait Amesius *textui* (puritanicè accepto) *directè contradicere.* Et cur? *Textus enim dicit, legem à Paulo non observari, quia subiicitur peccato.* Imò oppositum dicit, nempe. Paulum *id quod odit* (secundum liberum assensum voluntatis) *facere*, physicè scil. ita ut non ipse, h. e. superior animæ portio, sed caro, seu inferior portio, id quod (moraliter & liberè non vult ratio superior) *nolens faciat: spiritus autem, seu libero rationis arbitrio, serviat legi DEI.* Adde duas alias à Bellarmino adductas interpretationes ejus loci, quas Amesius silentio enervavit. Prior est, Apostolum non loqui de se, similibusque justis, sed de improbis. Ita SS. Chrysost. Ambr. & etiam August. Posterior est, *præcepto, Non concupisces, non vetari ullo modo*

mod
men
ment
zo. D
præ
conf

legi.
tiam
non c
tus i
repu
ficin
Nec
cio.

Resp
mot
Lege
ut ob
ter i
Quo
proh
debe
diun
ara L
unde
tur,
quid
allato
nem,
falsu
piscen
rium
inde p
Homi
Ame
non

modo motus involuntarios, sed tantum assensum mentis; Tum quia ea lex ab Apostolo vocatur *lex mentis*, non carnis: Tum quia hoc præceptum Exod. 20. Deut. 5. & Matth. 5. ponitur cum aliis Decalogi præceptis, quæ omnia non nisi de actibus liberis esse constar.

IV. *Paulus nolendo concupiscentiam consentiebat legi.* Lex igitur non voluit, id est, prohibuit concupiscentiam inesse Paulo. Rom. 7. 16. Resp. 1. Si præceptum, non concupisces, cum S. Augustino extendatur ad motus involuntarios, tunc fatendum est, eos motus repugnare legi, sed non esse peccata, quia nempe ut sic indicat ea lex finem, non verò imperat media. Nec obstat (ut putat Ames.) illud: *Quod odi hoc facio.* Nullum in hoc vestigium medii imperati. Resp. 2. Si verò restringatur illud præceptum ad motus tantum voluntarios, sic dicendum est, tam Legem, quam mentem Pauli nolle concupiscentiam ut objectum. Sicut si quis hominem casu & præter intentionem occideret, is verè dicere posset, *Quod nolui, feci, & ideo consentio legi homicidium prohibenti, quia bona est; nec tamen hinc colligi deberet, præceptum (Non occides) extendi ad homicidium omnino involuntarium, cum hoc non sit contra Legem, nisi materialiter.* Amesius non habens unde configat solidè hanc Responsionem, calumniatur, speciem distinctionis hinc obijci incautis & c. Scitne quid loquatur? Certè nil ad rem! 2. ait in exemplo allato de homicidio involuntario non reperiri eam oppositionem, quæ est in Lege & Concupiscentia. At hoc aperte falsum esse patet, si in verbis Amesianis loco *Concupiscentia* ponatur *Homicidium*, (utrimque involuntarium) hoc modo: *Paulus quia noluit Homicidium, inde probat se consentire legi in illo bono, quod postulat, quia Homicidii malum, & legis bonum opponuntur.* Nimirum Amesius expedire se non potest, & tamen tacere non potest!

V. *Concupiscentia dicitur lex bellum gerens adversus*

sua legem DEI, & captivum hominem reddens legi peccati Rom. 7. 23. Resp. Multa Legi repugnant, quæ non sunt peccata, ut homo qui peccat, lex iniusta, &c. Amesius. Nihil potest legi divina repugnare sine peccato &c. Distinguo, de formali & morali repugnantia verum est; de materiali, objectivâ, & aliâ qualicunque, falsum est. Nunquid qui tollit legem, repugnat vel contrariatur, itémque qui dispensat in lege, ejus vim partialiter tollit, adeoque adversatur? at nullatenus ideo peccat. Ipse DEVS suas leges anteriores antiquavit, ac in ijs subinde dispensavit. Repugnat itaque Concupiscentia legi mentis, ut lex contraria impellens ad malum, quomodo etiam legi repugnat diabolus, speciosa & illecebrosa fœmina (quantumvis innocens & casta) & quicquid objectivè movet, incitat ad legis transgressionem. Hæc omnia esse formaliter peccata, quis nisi vecors dixerit?

VI. Rom. 7. 24. Concupiscentia dicitur corpus reddens hominem infelicem. Resp. Etiam error, morbus, egestas &c. miseriæ reddunt hominem infelicem, sed an ideo peccatorem?

VII. Motus concupiscentiæ sunt illiciti. Ergo sunt peccata. Resp. Illicitum est ijs præbere consensum. Licitum & illicitum tantum respiciunt liberam voluntatem. Non nisi pecus arcadicum dixerit, illicitum esse bestiis lascivire, rapere, laniare &c. Sed inquit Amesius, Omnes vires nostra ferri debent in bonum. Resp. Omnes quæ, & quatenus, subsunt imperio voluntatis. Non autem subest despotico ejus imperio Concupiscentia &c.

VIII. Quod per se trahit ad malum, eadem lege prohibetur, qua prohibetur ipsum malum. Sed concupiscentia per se trahit ad malum. Iac. 1. Ergo. Resp. non prohibetur nisi materialiter, ne scil. ejusmodi objectis præbeamus consensum: hinc enim tantum proprie & formaliter vetatur per legem. Amesius. Fuit aliquando in hominis arbitrio & potestate admittere

vel cohibere motus concupiscentia. Potestatis autem privatio culpā nostrā contracta non tollit rationem culpa. Ergo. Resp. Si subsumptum universè verum esset, is qui per ebrietatem ex. gr. iucurrisset gravem morbum, quo multis mensibus sit impotens muneri suo exequendo, toties & tamdiu peccaret graviter, quoties & quamdiu non potest fungi munere suo quantum vellet. Itaque peccata ejusmodi non sunt in se formaliter, sed in causa.

IX. Concupiscentiam, qua remanet in baptizatis, DEVS odit, & nos odisse debemus. Resp. Quatenus incitat ad peccatum, concedo: quatenus est potentia naturalis, tendens in bonum sensibile delectabile, non odit DEVS, nec nos odisse debemus, sed frāno rationis coërcere. Debemus utique averfari & fugere non solum quæ sunt peccata formaliter, sed etiam omnia eorum illicia & stimulos.

X. Quod dissidet à norma legis, est peccatum. Sed concupiscentia in renatis dissidet à norma legis. Ergo, Resp. Propositio est falsa, nisi largo modo & materialiter accipiatur, ut jam patet ex dictis ad Obj. 5. 7. & 8. Rectè dixit Bellarminus, hoc argumentum (quod ut Achillem suum jaçant Philippus, Calvinus, Kemnitius &c. cuius mole premi se sentiant omnes Pontificii) à multis eludi per jocum. Et meritò! Quis enī nisi asinus dixerit, si quadrupes pauperiem fecerit (seu injuriam materiale alteri intulerit) & ideo noxæ eam dari oporteat, ideo formaliter peccasse. Verbo, Legis formaliter sc. capax non est, nisi rationis compos, qualis ne in homine quidem est Concupiscentia, & quævis passio sensitiva.

§. 4.

Quid hīc Gerhardus?

Pleraque ejus cum Amesianis coincidunt. Pauca seorsim adnotanda restant. Th. 83. vel sycophanti-
cè, vel pueriliter objicit antilogiam Bellarmino eò
quod

quod diversas attulerit solutiones ad 4. obj. quarum secunda tollat primam, tertia secundam. Verum neque hoc verum est, si solutiones illæ in genuino sensu accipiantur; & quamvis esset inter eas repugnantia, Veritati Catholicæ id non incommodaret, cum sæpe aliquæ sententiæ aut solutiones sint seorsim sumptæ probabiles, minimè verò comprobabiles.

Th. 64. ait: *Si illud solum est transgressio legis quod actu voluntarium, tollentur omnia ignorantia & infirmitatis peccata; item negabitur in universum orig. peccatum. Neutrum consequens admittet Bell. Ergo nu ante edens debet.* Resp. Nihil horum sequitur. Ignorantiæ & infirmitatis peccata nulla sunt sine aliquali malitia, adeoque advertentiæ & transgressionis culpabili aliquatenus. Tantum verò minuitur, quantum minuitur advertentiæ ac libertas: tolluntur etiam penitus si ignorantia sit invincibilis, aut passio rationem planè opprimat. Hæc si Gerhardus ex elementis moralibus nesciit, nimis rudis est; si sciens ita arguit, Titius viderit, qui à Sycophantia immunem præstet.

Th. 65. *Quod Bell. dicit, Concupiscentiam odio haberi à DEO, & tamen non esse peccatum, in eo veritati & sibi ipsi contradicit.* Resp. Nulla est hîc contradictio. Sicut enim habitus vitiosus in homine justificato remanens cum odio seu displicentia illius (qui proinde DEO quoque displicet) nequit dici culpa sive actualis sive habitualis, cum (ut supponimus) per ferventem actum contritionis omnis reatus ei sit remissus: ita & hîc. Et per hæc evanescit etiam Argumentum Gerhardinum Th. 59. Cum verò th. 96. ex Bell. dictis ita infert: *Quod est malum positivum, perversio & obliquitas voluntatis, similis calori per calefactionem acquisito, aversio mentis à DEO per modum habitus manens, habitus acquisitus macula &c. non est nuda privatio, sed etiam vitiosa qualitas. Illa omnia conveniunt peccato originali. Ergo non est tantum priva-*

privatio, sed etiam vitiosa qualitas. Resp. Iterat Ger-
hardus vel *flagitium*, vel *puerilem inscitiam*. Nam
Bellarm. in plerisque locis à Gerhardo adductis,
non loquitur de habitu vitioso, sed de peccato ha-
bitualiter remanente quamdiu non retractatur &
remittitur. Et hoc habitualiter manens peccatum
(sive originale, sive personale) juxta communio-
rem Theologorum sententiam rectè dicit consistere
tantum in privatione, quæ constituat peccatorem
habitualiter à D E O aversum eo ipso quo caret ha-
bituali gratia sanctificante, per quam formaliter
convertatur ad suum finem ultimum, eundemque
maculet. Quod verò inter cætera refert hæc. *Rema-
net in anima peccatoris dispositio vel habitus acquisitus;*
planè fallaciè affingit Bellarmino id, cujus op-
positum asserit: *Vitium est, inquit,*
non peccatum.

LIBER

LIBER TERTIVS.

DE

G R A T I A

Melius ita præludit: Mirabilis
 procedendi ratio, qua utitur Bell.
 gratia & libero arbitrio. Quam
 enim controversiarum tractationem
 profiteatur adversus hereticos huius
 temporis, & Theologis nostris ma-
 hiatu vel rictu in Praefatione minetur: sex tamen
 libris, vix ullam controversiam gravem habemus ritè for-
 matam ac digestam, quæ adversus nos legitimè tractatur
 sed magno strepitu agitur de Scholasticis questionibus,
 domesticis Pontificiorum litigiis, & de erroribus Pelagianis
 adeorum participationem à suis interpolatoribus amolien-
 dam, sententiis nostris obliquè tantum & obiter maxima
 parte notatis. Perplexæ huius circuitationis vera causa fuit
 quod inter Pontificios tam multe sint; & iam olim fuerint
 de istis rebus contentiones, quæ sine ulla definitione Papæ
 agitantur, ut Bell. non habuerit certam aliquam & re-
 ceptam Ecclesiæ Rom. sententiam, nostra doctrina opponen-
 dam. En scopulos! (clamat Mariana de morte & im-
 mortal d. 3. c. 8.) Neque vero tantum est aliquot an-
 norum hac fluctuatio Pontificiorum. Ante annos sex-
 trecentos, Braduwardinus noster vehementer imploravit
 Ecclesiam Rom. ut istas qq. determinare dignaretur. At
 isthoc tamen somno necdum excitatus est Papa. - Nobis
 igitur necessarium erit, maxima ex parte, præter institutam
 rationem excerpere illa ex Bellarmino, quæ digna sunt
 animadversione &c. Resp. Puritanus iste gregæ-
 riis suis tyronibus, quos credebatur Bellarminum

vel n
 cit i
 vem
 tam
 de
 Best
 & ex
 cha
 tum
 trio
 caus
 Pap
 ficu
 uni
 con
 P. A
 pos
 dar
 mo
 pos
 bil
 neg
 nis
 lita
 Qu
 ber
 & i
 cor
 ret
 rur
 Pa
 tio
 & o
 pro
 log
 jan

vel

vel non lecturos, vel non intellecturos, facum facit insigniter. Quomodo enim *controversiam gravem vix ullam tractat* his VI. libris Bellarminus, qui tam operose capitalem & fundamentalem illum de libero arbitrio, gratia necessitante &c. errorem, Bestiæ quàm Homini magis congruentem exagitat, & excindit? Hunc articulum agebat olim Patriarcha omnium nostri ævi hæreticorum Lutherus, tum in assertione art. 36. tum in lib. de Servo arbitrio contra Erasm. cap. ult. *esse rem ipsam, summam causam, cardinem verum, omnium optimum, præ quo illi de Papa, Conciliis, Indulgentiis &c. sint nugæ.* Et revera sicut Pelagiana hæresis gratiæ divinæ inimica, hac unica veluti basi videbatur niti, negatione scil. concursus generalis Divini, ut erudite ostendit P. Anton. Perez in 1. part. ita è diametro opposita hæresis Luthero-Calvinica adæquatè fundatur in negatione liberi arbitrii. Hinc enim mox pullulant cæteri errores, de decreto absoluto positivo reprobationis, de gratia efficaci irresistibiliter necessitante, de D E O auctore peccati de negatione gratiæ sufficientis, itémque Satisfactionis Christi pro omnibus mortui &c. de impossibilitate servandi præcepta, de justitia imputativa &c. Quod nonnulla huic principali Tractationi de Libero arbitrio & Gratia cooperatione præmittantur & immisceantur, quæ inter Theologos in Scholis controversa sunt, quid, quæso, reprehensionis meretur? Nunquid etiam in S. Augustino Pelagianorum malleo idem observavit olim S. Cælestinus Papa, qui sicut profundiores de Gratia & Prædestinatione *questiones intercurrentes* non intendit sua auctoritate confirmare, ita noluit ullatenus improbare. Libenter fatemur, nullam esse in Theologorum Scholis questionem difficiliorem, quæ jam à temporibus S. Augustini & Pelagii

inge.

ingenia exercuit, quàm ea ipsa de concordia Gratia
& Liberi arbitrii. Fretum est angustissimum (ut
vocat Did. Ruiz. in Præf. Tract. de Prædestinatione)
quod transire innoxie est difficillimum, non decli-
nando vel ad Scyllam Pelagianam, vel ad Charybdin
Manichæi, Lutheri, Calvini &c. Et quamvis hætenus
à Sede Apostolica, aut universali Concilio, non sit de-
finitum in quo præcisè consistat illa Gratia prædesti-
nativæ efficacia libertatem arbitrii nihil oblædens:
complures tamen errores ad alterutrum extremum
periculosè vergentes anathematis cauterio notati
sunt, quos inter sunt quoque illi quinque Iansenio-
Calvinici ab Innocentio X. nuper confixi. Vbi quidè
negari vix potest, haud leve præjudicium ex illa
Iansenianarum propositionum damnatione, illi
Thomisticæ ad actus tam malos quàm bonos præ-
determinationi illatum esse, [ita ut P. Bernardus
Gujard è Prædicatorum Ordine Theologus Pari-
siensis anno 1655. apertè professus sit, *primâ frontè*
sibi non solum, sed aliis quamplurimis doctrinam Iansenia-
nam Thomisticâ similitudinem quandam præ se ferre vi-
sam esse; unde & Lud. Montaltius Iansenita, in suis
Epistolis Provincialibus contra Iesuitas gloriatur,
inter delectos ab Innoc. X. Theologos Vincen-
tium Candidum è Dominicanis S. Palatii Magi-
strum, pronuntiâsse, nihil se in quinque propositio-
nibus Iansenianis censurâ dignum videre] tamen
cùm idem Guiardus cum suis Sodalibus protesten-
tur asseverantissimè, se *re exactè ponderatâ comperisse*
tandem, illam aurichalcum, hanc obryzum, assignatis
ultrô citrôque variis discriminibus; non est, cur literam
illam hîc nostram faciamus, cùm oppido multa &
& gravia inter Catholicos & Lutheri-Calvinicos
controversa se offerant.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

De Gratiae significatione & distributione.

Hujus vocabuli (GRATIÆ) tres sunt in SS. literis notiones. Nam accipitur 1. pro quovis beneficio DEI, ut Sap. 16. ubi *gratia DEI* dicitur *omnium nutrix*. 2. pro solo beneficio supernaturali, siue ex merito Christi, siue ex mera liberalitate DEI profecta. Sic Luc. 2. dicitur, *Gratia DEI erat in illo* (Christo) *pleno gratia & veritatis*, Ioa. 1. 3. propriissime pro solis illis beneficiis supernaturalibus, quæ hominibus indignis conferuntur. Hæc cum sint vera & plana per se, opponit tamen Amesius S. Thomam. 1. 2. q. 110. a. 1. ubi ait: *Gratia tripliciter accipi consuevit. 1. pro dilectione alicuius. 2. pro aliquo dono gratis dato. 3. pro recompensatione beneficii gratis dati; quorum trium secundum dependet ex primo. Ex amore enim, quo aliquis habet alium gratum, procedit, quod aliquid ei gratis impendat. Ex secundo autem procedit tertium, quia ex beneficiis gratis exhibitis gratiarum actio consurgit.* Hæc doctrina sicut vera & elegans est, (ut fateatur Amesius:) ita Bellarmino minime aduersatur, uti patet mox in prima partitione. Calumniatur ergo graviter Amesius cum ait: *Huius notionis (qua gratia sumitur pro dilectione) quæ in Scripturis maxime celebratur, & præ omnibus facit ad DEI gloriam & fidelium consolationem, raro & obiter fit mentio apud iustitiæ operum patronos. vident enim omnes suas notiones meritorias, hac una notione gratiæ funditus everti.* At non certè videmus hoc, sed videmus ac propè palpamus mendacissimam criminationem Puritani, quæ infra, ubi de Merito, excutietur.

1. Partitio Gratiae, secundo & tertio modo sumptæ, est in gratiam æternam, quæ est æternus DEI amor; & temporariam in beneficiis vocatio-

nis

nis & justificationis consistentem, quæ sunt effectus gratiæ æternæ. Amesius turpiter fallit aut fallitur cum ait, *Hanc partitionem priorem, illam notionum distinctionem refutare* 1. quia æterna gratia confert omnia beneficia, non est beneficium quod nobis confertur, & proinde in illis notionibus non continetur. Resp. Non Bel. sed Amesius refutat seipsum. Quomodo enim verum est, nos Pontificios raro & obiter mentionem facere dilectionis illius æternæ & Prædestinationis, qua gratuito nobis præparavit omnia beneficia gratiæ quibus liberamur; cum tamen expressè profiteamur esse primum & radicem omnium beneficiorum reliquorum? aut cur gratiam & beneficium ad eas angustias coarctemus, ut non nisi ipsa dona collata eo nomine veniant? Inepta hæc inprimis Logomachia est, & planè veritati adversa. Discas hoc Puritanus à Gentili Seneca, qui l. 1. de Benefic. c. 5. sic ait. *Non potest Beneficium manu tangi, animi cernitur: multum interest inter Beneficii materiam & beneficium. Non quid fiat, aut detur, refert, sed qua mente*

II. Gratia temporaria est vel gratis data aliorum salutem præcipuè collata, vel gratum faciens ad propriam cujusque salutem potissimum data. Quæ hîc carpit Amesius, disjiciuntur infra lib. VI. ubi de Iustificatione Christi extrinsecè nobis imputata.

III. Gratia gratum faciens, est vel gratia permanens, seu habitus infusus; vel gratia auxilii specialis, seu motio specialis. Amesius iterum suum de imputativa iustitia errorem objicit, planèque falsò addit: *Auxilium DEI cum habeat animas nostras pro obiecto, & non pro subiecto formaliter neminem gratum facere constat.* Sic est: at neque nos dicimus auxilia illa divina nos formaliter gratos reddere DEO & iustos, sed causaliter, procurando dispositiones ad Gratiâ habitualement acquiritas.

IV. Auxilium speciale est excitans, ad quam pertinent divinæ illustrationes & inspirationes; & adjuvans, ad quam spectat divina cooperatio, directio & protectio.

V. Partitio auxilii est in Gratiā sufficientem & efficacem, de quibus mox in particulari, cap. 2. & 3. Sed tamen neque hīc Amelius interim à mandaciis abstinere potuit, seu voluit, cum ait: *hesitare Bellarminum & non constare Pontificiū, utrum gratia illa sufficiens sit habitualis gratia, vel auxilium tantum & motio specialis, &c.*

IV. Gratia efficax est vel operans, quæ facit ut velimus; vel cooperans quæ facit, ut quod volumus impleamus. Opponit Amelius S. Thom. 1. 2. q. 111. a. 1. disertis verbis docentem, *Gratiā operantem & cooperantem esse eandem gratiā, sed distinguī secundum diversos effectus.* Dein ait, *etiam de gratia sufficienti & efficaci instam disputationem cum Calvinicis fugere Bellarminum.* Sed hoc esse calumniam patebit ex cap. 2. & 3. S. Thomam mala fide ab Amelio allegari, patebit eum articulum legenti.

CAPVT SECVNDVM.

De Gratia Sufficiente.

Amelius hīc dissimulat quæ Bell. 2. c. 3. 4. 5. disputat contra Calvinum, Kemnitium &c. de Gratia habituali. Quam vana igitur fuit querimonia cum in Proœmio desiderari *formatas rite controversias graves* aiebat! Saltum ergo facit Amel. usque ad cap. XI. ubi Bell. ait: Partitionem Gratia in sufficientem & efficacem Hæretici nostri temporis omnino repudiare coguntur, cum apud eos, qui à D E O moventur, necessario bene agant; qui verò non moventur, non possint

possint bene agere, ac per hoc omnis DEI motio sit efficax, nulla sufficiens. Amesius. *Falsa hinc omnia, & calumniosa.* Nam 1. partitionem istam non omnino negamus; sed sensu illo Pelagiano, quo à Iesuitis nonnulli explicari solet. Non distinctionem, sed separationem Gratia ad conversionem simpliciter sufficientis & efficacis negamus, 2. Apud nos non omnes illi qui à DEO moventur, necessariò bene agunt: novimus enim multos tam externe quàm interne moveri ad bene agendum, qui tamen motibus illis resistunt. 3. Apud nos etiam, qui non moventur actu ad hoc aut illud bonum, sæpe tamen potentiam & facultatem habent faciendi bonum quod non faciunt. Respondeo. Quomodo falsa & calumniosa dici potest assertio Bellarmini, quam verbis tam perspicuis ipsius Calvinus l. 2. c. 3. §. 10. proponit? *Voluntatem*, ait Calvinus, movet gratia, non qualiter multis sæculis traditum est & creditum, ut nostra postea sit electionis, motioni aut obtinere, aut refragari, sed illam efficaciter efficiendo. Unde & anescunt omnia effugiola Amesiana. Si enim gratia non aliter movet voluntatem, quàm efficaciter ita efficiendo bonum, ut non sit in electione voluntatis refragari, ut aperte contra nos Calvinus asserit, quomodo motioni gratia resistitur? Verba dat Puritanus. At ecce! mox seq. th. quod in 1. th. videbatur negare, re ipsa asserit. Nam postquam rejecisset definitionem auxilii sufficientis à Bellarmino allatam tanq. tenebricosam & lucifugam, nempe hanc: [Auxil. sufficiens dicitur, quo DEVS ita hominem vocat & excitat, & juvare dirigendo, protegendo, cooperando paratus est, ut revera possit ille sic excitatus & vocatus velle credere, velle converti, velle bonum aliquod facere, tametsi re ipsa non velit credere, aut converti, aut bonum illud facere.] Hac, inquam, explicatione reverà lucidissimè rejectà, subdit: *Questio non est de quocunque modo volendi credere & converti, sed de ipso credere & converti.* Dein adductis testimoniis Barth. Medinæ & Bannesii, sic format statum controversiæ: *Negamus*

igitur
seca su
nando
runtur
dibus
posse,
ponit
quo ve
2. Qu
apertu
nistas
ab Inn
cepta ho
present
ius grat
statu na
à Calvi
sufficie
versian
rit? 3.
niter,
& Iani
efficaci
dum, q
esse, inf
occurrit
dinam
hi. 4.
præcisè
sit suffic
sua intr
tiam d
non ad
verò lib
& exci
minare
non, ali
fius, cū

igitur auxilium DEI sufficiens, quo possit homo vel intrin-
 seca sua potentia, vel indifferentem DEI gratiam determi-
 nando converti ab iis recipi, qui nunquam reipsa conver-
 tuntur. Verum hæc Amesiana omnia scatent frau-
 dibus & falsimoniis. Nam 1. Si quæstio non est de
 posse, sed tantum de operatione actuali, cur se op-
 ponit Amestius huic divisioni auxilii excitantis,
 quo vel possumus converti, vel reipsa convertimur?
 2. Quæstionem hanc esse juxta Calvinum patet ex
 apertis ejus verbis, & etiam larvatos omnes Calvi-
 nistas, Iansenistas scil. quorum propositio nuper
 ab Innoc. X. damnata hæc est: [*Aliqua DEI præ-*
cepta hominibus iustis volentibus & conantibus, secundum
præsentes quas habent vires sunt impossibilia: deest quoque
illis gratia, quâ possibilia fiant. Item, Interiori gratia in
statu nature lapsæ nunquam resistitur.] Nunquid tam
 à Calvino quàm à Iansenio præcisè negatur gratia
 sufficiens ad servanda præcepta? Et hanc contro-
 versiam gravissimam esse, quis sani capitis negave-
 rit? 3. Medina, Bannez aliique Thomistæ commu-
 niter, ut hæreticam rejiciunt assertionem Calvinī
 & Iansenii, qua tollunt gratiam sufficientem ab
 efficaci distinctam, ut videre est apud Bern. Guiar-
 dum, qui lib. 2. qu. 2. ostendit: *apud Thomistas de fide*
esse, infallibiliter dari gratiam sufficientem, quotiescunque
occurrit præceptum adimplendum. Vnde liquet, Me-
 dinam & Bannezium planè impertinenter huc tra-
 hi. 4. Nihil ad præsentem controversiam, [quæ
 præcisè hîc est, *an detur aliquod auxilium gratia quod*
sit sufficiens, & non sortiatur effectum?] facit, si e homo
 sua intrinsecâ potentia, sive indifferentem DEI gra-
 tiam determinando possit converti. Hoc enim
 non ad an est, (de quo solo hîc agitur) pertinet. An
 verò libera voluntas gratiâ tali sufficiente præventa
 & excitata, possit per intrinsecam potentiam deter-
 minare seipsam ad respondendum excitationi, vel
 non, alibi definiendum est. 5. Sycophantatur Ame-
 sius, cum ait, *se non negare omnino partitionem illam.*

Dddd

scd

sed tantum sensu illo Pelagiano, quo à Iesuitis nonnullis explicari solet. Calumnia hæc, qua passim Catholicos impetunt adversarii, infra depelletur. 6. Cum igitur re ipsa contra suum Magistrum Calvinum admittat Amesius, multos etiam interne moveri ad benè agendum, qui tamen motionibus illis resistunt: planè frustra eludere conatur argumenta Bellarmini, quæ probant, gratiam dari sufficientem, cum qua possent, si vellent, converti, qui de facto non convertuntur. Supervacaneum proinde est Amesianas tergiversationes hic prosequi: sufficit adnotare Bellarminianas probationes, 1. ex Isai. 5. *Quid est quod ultra debui facere vineæ meæ & non feci?* Dominus desiderat illi sufficientem culturam, seu gratiam, per quam verè & propriè converti possent; neque aliàs potuissent expectare fructum bonum: gratiam tamen efficacem non habuerunt: nam si habuissent, fructum bonum utque fecissent. 2. ex Matth. 23. *Quoties volui congregare filios tuos & noluisti?* Quomodo voluit Dominus congregare filios Hierusalem, & ita voluit, ut queratur de nolentibus; si eos quos sciebat per se non posse velle, non iuvit ut possent velle? Non igitur carereunt gratia sufficiente. 3. ex Act. 7. *Vos semper resistitis Spiritui S.* Inspirabantur igitur eis bona desideria, ita ut converti potuerint. Nam aliter quomodo resistebant Spiritui S. & cur iam hæc erant arguuntur? 4. ex Rom. 2. *an divitiarum bonitatis eius & patientiæ, & longanimitatis contemnis?* Ignoras, quia benignitas DEI ad poenitentiam te adducat? Cur DEVS ad poenitentiam expectaret, quibus non dedisset sufficiens auxilium ad conversionem? ignorat fortasse, tales non posse converti? Nimis dispar est ratio inter eos, quos DEVS novit non se converturos esse maxime possent, & illos, quos scit non habere vires sufficientes & auxilia ad conversionem. 5. ex Apoc. 3. *Ego sto ad ostium & pulso.* Id ad quorum cor Dominus pulsat, si non habent sufficiens auxilium

xilium
eos ap
verè fu
differ
evitar
suos a
peccat
suffici
serven
se non
ullus
coope
sunt p

Grati
fima,
disput
eam je
ret
advers
duas o
musi
bat.
inqui
mus
fima
ultra
trove
mini
majo

xilium

xilium aperiendi, cur Dominus pulsat? an ignorat eos aperire non posse. 6. Si non datur gratia aliqua verè sufficiente, primus homo non suâ culpâ cecidisset. Quomodo enim peccat in eo quod nequit evitare? Videbitur quoque DEVS deserere amicos suos antequàm deseratur ab eis. Cùm enim iustus peccat, non habet gratiam efficacem. Ergo si nec sufficientem habet, deseritur à DEO quem non deseruerat. Denique tunc nemo posset vere dicere, se non fecisse tantum boni, quantum potuit; nec ullus se reprehendere, quod gratia DEI non fuerit cooperatus quantum potuit & debuit; quæ omnia sunt perabsurda, & à sensu Sanctorum alienissima.

CAPVT TERTIVM.

De Gratia efficace.

Quaestio est, qua in re sita sit, vel unde sumatur Gratia efficacia? Hanc quaestionem, quamvis sit gravissima, & cardo omnium, qua de Gratia & libero arbitrio disputantur: Bell. tamen (pro sua calliditate) noluit in eam sese demittere, ne Pontificios quosdam nimis offenderet. Non disputat igitur adversus Nostros directè; neque adversus quenquam nominatim, sed levi & molli brachio duas opiniones perstringit, & suam tertiam innuit potius musitando, quàm distinctè proponit, aut solide probat. Quæ habet ad rem, paucis revocabimus ad examen, inquit A. nesius. Verum enimvero quid hic dicemus esse ad rem? Controversia ista est sanè gravissima omnium, quæ in Scholis Catholicorum jam ultra LX. annos agitur: at absolute inter Controversias Fidei inter Nos & Luthero-Calvinicos minime referri potest, unde non nisi incidenter pro majori declaratione aliarum Fidei controversiarum

eam quoque breviter delibavit Bellarminus, quæ deinceps supremo conatu inter Dominicanos & Societatis Theologos disceptata est. Conspirant autem concorditer omnes Catholici in hoc (contra Pelagianos ex una, & Manichæos, Calvinicos, Iansenitas ex altera parte,) à parte rei veram & summam esse humanæ libertatis cum gratia divina concordiam ita, ut nec Libertas arbitrii etiam in supernaturalibus vi gratiæ irresistibilis impediatur & tollatur; ut volunt posteriores; nec Gratia necessitas negetur ob liberi arbitrii facultatem & vires. De modo autem conciliandi utrumque nihil unquam ab Ecclesia definitum est, nihil è Scripturis SS. aut Traditione Ecclesiastica planum & firmum habetur. Vnde jam à S. Augustini ævo usque huc semper in confesso fuit in omnium Theologorum Scholis (si Durandum & Dolam concursum DEI generalem negantes excipias) id quod M. Augustinus pronunciavit l. de Gratia Christi cap. 47. *Ista quaestio, ubi de arbitrio voluntatis & DEI gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur lib. arbitrium, negari DEI gratia videatur; quando autem assertitur DEI gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Oritur autem tota difficultas ex hoc Ceratino: Vel gratia divina, quæ est medium, per quod DEVS efficaciter perducit ad salutem, humanæ voluntati imponit necessitatem, vel non. Si 1. destruitur libertas, cum hæc consistat in indifferentia ad agendum, vel non agendum. Si 2. quomodo salvatur efficacia gratiæ, eique innixa certitudo immobilis Prædestinationis æternæ? Si enim non est necesse ut homo consentiat gratiæ efficaci, fieri potest ut ei dissentiat, adeoque contingere poterit, ut decretum Prædestinationis corruat, & voluntas DEI efficax non consequatur effectum. Sicut autem tempore S. Augustini & proximè eum sequentis annis, nemo Orthodoxorum rebatur, ad Fidei Catholicæ integritatem necessariam esse definitionem

nitior
num
num
cieba
anath
Calvi
rios d
tini, &
ab Inn
S. Coe
hæresi
pronu
intercu
heretic
NON
Videa
Pelag.
nem c
ravit,
Indica
solvi a
setur t
auxili
nos &
larmin
com co
na, ita
licet se
quia v
nio ali
Scriptu
Prædes
efficac
quirita
hanc ha
Iesuita
quit, e

nitio- nem huius & similium profundarum quæstio-
num in disputatione Pelagianos inter & Augusti-
num habita emergentium : ita & nunc. Si suffi-
ciebant tunc contra Pelagianos novem illi articuli
anathemate sanciti ; cur nunc, quæ contra Luthero-
Calvinicos errores Pelagiano è diametro contra-
rios damnandos, non sufficiant Canones Triden-
tini, & contra Iansenianos, quinque propositiones
ab Innoc. X. confixæ ? Cur non liceat & nunc cum
S. Cœlestino (qui supradictos IX. articulos contra
hæresin Pelagii Apostolica auctoritate confixit)
pronunciare ; *Profundiores verò difficiliorisque partes
intercurrentium quæstionum quas latius pertractarant, quæ
hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita*
NON NECESSE HABEMUS ADSTRVERE ?
Videaturè Reformatis Gerhard. Vossius l. VI. Hist.
Pelag. th. 17. 18. Quod verò Bell. hic suam opinio-
nem contrariis refutatis breviter firmavit & decla-
ravit, non censendus est extra oleas esse vagatus.
Indicavit enim quomodo ipse putaret probabilius
solvi argumentum illud, quo juxta Calvinicos cen-
setur tolli libertas arbitrii in supernaturalibus per
auxilium efficax ; Lustremus ergo cavillos Amesia-
nos & calumnias, quibus unice hic oppugnat Bel-
larminum. Dixerat cap. XII. Bellarminus.

Prima opinio eorum est, qui gratiam effica-
cem constituunt in assensu & cooperatione huma-
na, ita ut ab eventu dicatur gratia efficax, quia vide-
licet sortitur effectum, & ideo sortitur effectum,
quia voluntas humana illi cooperatur. Hæc opi-
nio aliena est à sententia S. Augustini, & etiam
Scripturarum divinarum ; evertit fundamentum
Prædestinationis divinæ, & abutitur voce Gratiæ
efficacis. Amesius non negat hæc verè dici à Bell.
quiritatur tamen quòd *amicè & familiariter tractet
hanc hæresin, quia multos & magnos fautores habeat inter
Iesuitas, nempe Molinam, Becanum &c. Imo, in-
quit, eadem, (quamvis aliis verbis fucata) est Sententia*

Suarez, Vasq. & ipsius etiam Bellarmini, ut paulò post apparet. Resp. Hæc est enormis calumpnia. Nam à nullo Pontifice, nullo Concilio reprobata est sententia ut hæretica. Calvinicorum damnatio quâ, quicquid fatalem necessitatem non inducit voluntati humanæ, ut Pelagianum impiè criminatur, nec pili facienda est. 2. Non nisi per pinguem calumniam ea opinio affingitur Bellarmino, Suarezio &c. cum anno M. DC. XIII. hi inter præcipuos Theologos, P. N. Generali Claudio Aquaviva auctores fuerint, ut Decreto universali proscriberetur Societatis Scholis & libris eam ipsam sententiam in quam incautus declinarant nonnulli. 3. Videatur ipsum Decretum in Tomo 2. Tanneri Disp. VI. qu. 2. dub. 3. num. 86.

II. Sententia est eorum, qui docent, Gratiam DEI efficacem esse actionem DEI physicam, quæ determinet voluntatem ad volendum & eligendum bonum. Hæc opinio videtur mihi aut aliis omnino eadem cum errore Calvinii & Lutheranorum, aut parum ab illo distare. Nam destruit gratiam sufficientem: tollit è medio liberum arbitrium. Destruere gratiam sufficientem patet, quia si gratia efficaciter physicè prædeterminans necessaria est ad hoc, ut voluntas moveatur, sine qua motione nihil à voluntate fieri potest; Ergo sine hac gratia physicè & efficaciter prædeterminante nullum potest fieri actus bonus. Ergo nulla extra hanc datur gratia sufficiens verè. Liberum verò arbitrium destruit, quia posita gratia prædeterminante non est in potestate lib. arbitrii agere vel non agere; neque est in ejus potestate, ut ea gratia ponatur vel non ponatur. Ergo necessariò & non liberè voluntas agit. Amesius hanc Bellarmini veriss. doctrinam non aliter rejicit quàm auctoritate Did. Alvarez quem ait Disp. 31. docere hanc Conclusionem esse omnium Thomistarum &c. Postea, adductis aliis ejusdem Doctoris verbis, (quæ apud eum non reperio) fit

con-

concludit. *Hac sententia sic explicata est planè nostra, & apertè satis traditur in S. Scriptura.* Verum quis non mi-etur, Puritanum hunc subito in Thomistam transformatum? Sed verba dat multipliciter etiam hîc, ut aliàs frequenter. Nihil simile habet Alvarez in cit. Disp. 31. imò Conclus. 3. principalem eius loci, aliquo modo huc spectantem, ait esse *recentiorum Thomistarum*; & in fine ejus Disp. ait, *Calvinum errasse, quòd ex antecedente catholico per malam consequentiam intulerit contra Fidem, lib. arbitrium esse titulum sine re.* Et Disp. 121. num. 10. enumerat sex errores & blasphemias à Calvino admissas in hoc puncto. Qua fronte ergo ait Amesius: *Sententiam hanc Thomistarum esse planè suam, h. e. Calvinicam seu Puritanicam?* an ergo à Magistro suo Calvino defecit? Nec refert, quòd nos quoque cum Bell. existimemus, hanc sententiam, quæ per Prædeterminationem physicam constituit gratiam efficacem, aut esse eandem cum errore Calvini, aut parum ab illo distare. Nam nos persuasi sumus, & quasi physice prædeterminati à lumine naturali, per eam prædeterminationem tolli omnem veram arbitrii libertatem; quod ipsum quoque indubitanter tenuit Calvinus cum suis, ut agnoscit Alvarez. Quomodo ergo Calvinicus Amesius dicere potest, *Thomisticam Conclusionem prout ab Alvarez to exponitur, esse suam*; cum Antecedente tantum à Thomistis accepto, [nempe hoc: *Voluntas prædeterminatur à gratia efficace.*] Conclusionem inferant cum Iesuitis hanc: *Ergo voluntas non liberè agit, sed irresistibiliter agitur?* Porro contra hanc sententiam plura non addo, sed ad Scholas remitto, & ad doctissimam P. à S. Iosepho Fullienfis Defensionē S. Thomæ contra Prædeterminat. phys. & Concordiam suavem Disp. 2. sect. 6. & 7. ubi altis ipsius Amesii variis locis, tanta incommoda prædeterminationis phys. supremo Controversiarum Iudici Rom. Pontifici proponit. Quàm sincere autē Calvino relicto Thomistis se jungat hîc etiam in Th. 4. dicens, *Rectè à Thomistis negari per prædeterminationē*

illam tolli libertatem, patebit lib. seq. Interim notandum est alia gravis calumnia, qua ibidem Bellarminum esse inter eos lib. arb. patronos, (apud Azorium) qui voluntatem nostram liberam faciant, faciunt sacrilegum, dum negant DEVM omnia nostra bona opera praesumere. Calumnia, inquam, est hæc luculenta, cum Bellarminus oppositum semper aut indicet, aut supponat, ac precipue lib. 2. cap. 10. & seqq.

III. Sententia (quæ est Augustini) Gratiam efficacem collocat in interna suasionem: quæ per lib. arb. respui potest, & tamen infallibilem effectum habet, quia DEVS eam suasionem adhibet, quam congruere novit ingenio eorum, quos infallibiliter & efficaciter trahere decrevit, & quam certò novit ab eis non contemnendam. Amesius. Opinio ista Iesuitica consistit in tribus, quæ triplicem fucum faciunt imperitis. Statuit enim ad efficaciam Gratia concurrere. 1. Suasionem & motionem moralem. 2. Suasionis & gratia congruitatem. 3. Praescientiam DEI de suasionis & gratia congruo effectu, vel eventu in conversione illius qui vocatur. Hæc quidem omnia ab Augustino ponuntur, & à nobis libenter conceduntur, quia ex Scripturis & naturæ rerum facile possunt comprobari. At verò in omnibus istis latent insidiae diligenter cavendæ. Quænam, quæso, hæc sunt insidiae? Res planè risu & puerorum sibilis digna! Insidias in tribus illis veritatibus irrefragabilibus latere, non aliter probat, quàm quod illis non adnectamus falsitates duas Calvinicas, & quartam veritatem quàm revera nunquam exclusimus à negotio salutis, (concursum nempe DEI efficacem) eam tamen in ipsa ratione vocationis efficacis ut sic includi meritò negamus, nec vel leviter probat contrarium Amesius. Conatur tamen cum fructu ostendere, Bellarminum non elisisse Obiectiones adversariorum.

1. Obiectio. Gratia efficax non est in illustratione & inspiratione, seu vocatione & suasionem constituenda, quia ista ad legem & litteram, non ad gratiam & spiritum pertinent.

Responsum. Multum interest inter gratiam internam suasionis & externam concionis, admoveatur illa auribus cordis, lumen infundit, afflat initium bonæ voluntatis. 2. Quamvis proponere objectum, per se non ad spiritum, sed ad literam pertineat; tamen ad gratiam pertinet, ut ea lectio vel concio occurrat, quæ est accommodata ingenio, præsertim si accedat internus Doctor, qui aperiat cor intendere his, quæ audiuntur, aut leguntur. 3. Gratia interna cooperatur etiam physice ad eliciendum actum deliberatæ voluntatis. Amesius hanc solutionem planè solidam frustra *enervare* conatur. Nam ut demus, quod ex D. Alvarezio contendit Amesius, Pelagium tandem à Catholicis adactum, præter externam, internam quoque à solo DEO injectam suasionem & vocationem admisisse; certum tamen est (ut agnoscit Alvarez) eum huius internæ gratiæ necessitatem constanter negasse, quam nos cum Bell. constanter propugnamus. Adhuc nec vola nec vestigium in Pelagio apparet, quo ipse Gratia efficaciam in tali *suasione interna ex speciali & efficaci affectu perficiendi certissimè in nobis Boni profecta*, qualem nos docemus, constituerit. Vnde & vanum est quòd Amesi. 2. negat *per talem suasionem afflari initium bonæ voluntatis*, eò quod multis *suasio adsit, qui nullum initium habeant bonæ voluntatis, & contradictionem involvat, ut suasio afflet initium illius rei, quam totam suadet.* Hoc quippe verum est de suasionem qualicumque sufficiente, non autem quæ cum præscientia congruitatis data est ex affectu efficaci. Nec certè vel umbra contradictionis apparet in hoc, quòd sicut suggestio Dæmonis, moralis causa est totius actionis sceleratæ; ita illuminatio & inspiratio sancta DEI afflet saltem in tium bonæ voluntatis, imò omne velle & perficere nostrum factum.

II. Obj. Si gratia efficax est interna suasio; quâ ita vocatur aliqui ut aptum est ei, ut vocantem non spernat; D d d 5 gra-

gratia sufficiens, ut ab efficace distinguitur, nihil erit aliud nisi interna suasio, qua ita vocatur aliquis, ut aptum ei non est, ut vocantem non spernat. Consequens est absurdum. Ergo & antecedens. Resp. Nihil absurdi ostendi potest in Antecedente bene intellecto, cum utrinque indubitatum sit ex Evangelio, DEVM vocare aliquos, qui meritò debebant & poterant vocationi respondere, nec tamen respondent; & viceversa aliquos non vocare eo modo, quo praevidet eos sibi responsuros, ut de Corozaim & Bezaida, ac viceversa de Tyriis Sydoniis, quae constat: nec juvat nuda Amesium asseveratio contradictoria. Vnde enim probat, Galilaeos illos non habuisse vocationem simpliciter sufficientem ad conversionem, cum hanc constet à verbis Christi futuram sufficientem simpliciter ad conversionem Tyri & Sidonis? Certissime ergo fallit aut fallitur, dum tam temerè ait certissime falsum, quod tantum non apertis verbis Evangelii constat esse verum. Quis jam nisi absurdissimus dicet absurdum id quod DEVS facit? Non vocat ergo DEVS reprobos, cum videt eos sequuturos vocantem; vocat verò frequenter, cum praevidet non sequuturos, & tamen possent. Neque enim ad sinceram DEI vocationem necessaria est efficacia omnimoda. Quid si enim reliquisset omnes communi Providentiae, ut poterat, ac sine speciali affectu distribuisset auxilia gratiae prout fors & cursus rerum ferret (ut nonnulli minus probabiliter putant de facto evenire.) An quis posset ideo justè conqueri? Si tunc non, cur jam, cum reprobos relinquat providentiae communi, qua salvari revera possent & salvarentur etiam, si per ipsos non staret? Præter inania verba nihil ad rem facientia non habet quod reponat Amesius. Illud vero perorsus absurdum, cum putat pari ratione, posse DEVM vocare eos, qui carent auxiliis sufficientibus, damnareque non respondentes vocationi, ac eos quos

quos praevidet non sequuturos vocantem, cum maxime possint. Prius equidem tyrannicum est, & DEO affingere blasphemum est: posterius DEVM sancte & iuste facere, satis perspicue SS. litterae docent. Et quamvis certissimum sit, neminem converti nisi qui congruè vocatur; non minus tamen certum est, posse sufficienter vocatos, dummodo velint, sequi; non verò nisi impie posse eosdem vocanti reluctantes, suam inobedientiam vocanti non congruè, imputare. Non est proinde quod compescant *deserta impios ullos clamores*; (ut calumniatur Amesius) cum omnibus lumine naturae confluet, culpam peccati & mortis referre Calvinicos, gratiam sufficientem omnibus dari negantes, ut cap. seq. patebit amplius.

III. Obj. *ista explicatio Gratiae efficaci Bellarminiana parum aut nihil differt ab opinione illa, quae efficaciam in voluntate humana ponit; quam tamen Bell. antea fassus est, alienam esse à Scripturis, evertere fundamentum Praedestinationis divinae, & abusum esse nominis Gratiae efficaci.* Resp. Discrepant illae 2. opiniones non minus quam aurum obryzum ab aurichalco. Prima enim illa vult pendere Gratiae efficaciam à sola voluntatis cooperatione; nostra verò à voluntate DEI efficaci, quae (posita praescientia conditionata de consensu futuro Petri si sic vocaretur) ipse de industria ex speciali affectu, seligit eas gratias quas praevidet futuras efficaces, aliis usus, si eas praevidisset inefficaces. Ita Decretum PP. Generalium Societatis apud Tannerum l. c. Nunquid per hoc funditus eliminatur illa quae efficaciam ultimè suspendit ab actuali hominis cooperatione; quae utique tantum est ex eventu & in actu secundo; cum nostra vicissim constituat essentialiter efficacem in actu primo, ex sola illa praescientia conditionata, cum quo,

Dddd 6 & affe

& affectu efficaci; ex quo confertur talis auxiliorum congruorum series. Vnde patet aperte, calumniari Amelium, cum ait, *Eam discrepantiam consistere in solo furo verborum*. Frustra Bellarmino objicit Becanum. Hunc enim à via regia deflexisse agnovit Bellarminus. Patet & falsitas omnium quæ subjicit Amelius, ac ipsa Summa disceptationis, qua claudit hoc cap. nempe: *Si DEVS tantum suadendo trahit nos ad bonum, tum non alia est efficacia gratia DEI in fidelibus ad bene agendum, quam est tentationis Diaboli in peccatoribus ad malè agendum; & proinde sicut efficacia tentationis magis pendet ex voluntate peccantis quam Diaboli tentantis: sic efficacia gratia magis pendet ex voluntate bene agentis, quam DEI ad bonum excitantis*. Sed ex dictis patet luculenta disparitas, quia Dæmon tentator nec penetrat intimos animi recessus ejus quem tentat; nec scit infallibiliter, quid quavis in circumstantia voluntas humana tentationibus sollicitata sit actu a; unde Satana impossibile est, habere in promptu tentationes infallibiliter fortituras effectum; cujus oppositum de DEO & Fides & omnis recta ratio docet. Plura non addo: hæc quippe sufficiunt ad vindicationem Bellarminianæ, & Societati nostræ communis doctrinæ, quam tandem Franc. Sylvius & reliqui Professores Regii Duacenses post multorum annorum contradictionem Physicæ prædeterminationi addictissimi agnoverunt. Sic enim Decanus & Facultas illa ajunt in Epistola anno 1646. ad Fulgentium Iansenitam Lovanensem data 10. Maij: *Accusarunt Molinam PP. Dominicani imprimis, quasi Concursum tam supernal. quam natural. causa secunda libera concursu causa primæ prioris simpliciter statueret, & scientiam quandam Mediam, quæ DEVS prævideret, quid causa secunda libera ageret prius primæ, si in talibus vel talibus circumstantiis constitueretur à DEO*. Nec aliud caput huius controversiæ agnovit D. Sylvius, paucos ante mortem menses, relicto hoc manuscripto: *[Quamvis scientia quæ vocatur Media, mul-*

tos ha
nec in
notitia
omne
LIBER
FVTV
ordine
nisi im
intelli
arb. ef
lia aux
contra
tradici
pro quo
motion
si DEI
relicta
fingeren
(con
Domin
rum q
mar. st
angust
Tract.
minic
Valen
nium

C

S
omnib
petere
que ex
gratia

tos habuerit, & etiam nunc habeat contradictores, nec immerito, quatenus per eam intelligitur ea notitia futurorum conditionalium, qua DEVS ante omnem actum suæ voluntatis novit, QUID PER LIBERVM ARBITRIVM CREATVRÆ ESSET FUTVRVM, si collocaretur in tali vel tali rerum ordine, (quem enim videre posset priorem primo nisi impossibilem?) si tamen per scientiam Mediam intelligatur notitia; qua DEVS novit, quid liberum arb. esset per DEI gratiam facturum, si talia vel talia auxilia ei darentur; non video cur non sit absque contradictione admittenda.] *Ecce signum cui contradicci creditum est.* PRIMATVS CAUSÆ PRIMÆ, pro quo *Estius* rationibus 40. deinde *Sylvius* toto lib. de motione primi motoris pugnarunt; qui PRIMATVS si DEI gratia concedatur, & eripiat lib. arbitrio, huic relicta primitate formali, libera, vitali, malè sani essemus si fingeremus nobis inimicas auxiliares copias TP. Iesuitarum (contra Iansenium &c.) Nec video, cur RR. TP. S. Dominici se Nobis totâ acie non coniungant &c. Et horum quidem cop. æ (quas Amicus alique Gommarista sibi adlegunt) in quantas inter Catholicos angustias paulatim redactæ sint, videre licet in Tract. de Scientia media tum Hieronymi Vives Dominicani Hispani, tum Matthiæ Borulli Soc. IESV, Valentini contra eundem Vivem ante quadriennium edito, disp. V. sect. 2. & quinque sequentibus.

CAPVT QVARTVM.

De Communicatione Gratia.

Sententia Pelagianorum fuit, gratiam à DEO omnibus hominibus paratam esse, modò ipsi eam petere & excipere velint; posse autem unumquemque ex viribus liberi arbitrii sine alia præveniente gratia ipsam gratiam expetere, invocare, excipere.

Amicus

Ameſius nihil hîc quod improbet cûm invenerit, ne tamen taceret, producit *Did. Alvarez. diſtinctionem multo referentem 4. ſtatuſ hæreſis Pelagiana. Sed quid hoc ad rem præſentem? Nimirum familiariter cum hoc Didaco paſſim agendo videri vult in hac materia Thomiſta potiùs quàm Calviniſta, ut jam ſuprà notatum. Oppoſita Pelagianæ ſententiæ eſt Lutheri & Calvinii, qui nullam agnoſcentes diſtinctionem inter auxilium ſufficiens & efficax, docent, multis de eſſe ſufficiens auxilium ad ſalutem, omnibus ſcil. ii, qui non ſunt à maſſa perditionis divini prædeſtinatione liberati.*

Media inter has hæreſes eſt ſententia Catholicorum, qui docent, omnibus hominibus pro loco & tempore ſufficiens auxilium non deeſſe, & tamen ſine præveniente gratia, neminem poſſe gratiam deſiderare, petere, vel accipere. Ameſius. Senſus igitur iſtorum Catholicorum eſt, Omnibus dari ſufficientem gratiam; & tamen ſine ſufficiente gratia neminem poſſe gratiam deſiderare, petere, accipere. Vbi 1. Obſervandum eſt, quàm difficile ſit diſcrimen aliquod ſpecioſum invenire inter ſententiam Pelagianam & Catholico-Pontificiam. Bellarm. nullum potuit oſtendere, niſi ridiculum & exſenſo ſermone: [quamvis omnibus detur ſufficiens gratia, tamen ſine ſufficiente gratia nemo poteſt gratiam accipere.] Diſcernit enim res maximè contrarias quaſi tantùm eſſent diverſæ; habere gratiam, & accipere gratiam ſine gratia. Obſervandum 2. etiam Pelagianos nunquam negaſſe gratiam univerſalem, ſufficientem & non efficacem: (talem enim controverſiam nemini ipſis movebat) ſed (ut Auguſt. hæreſ. 88. notat) inimicos fuiſſe D E I gratia ſpecialis & efficaci. Sufficientem poteſtatem à D E O dari concedebant, eamque gratiam nominare, & neceſſariam affirmare non detrectabant. Realiſ ergo differentia adhuc nulla apparet inter Pontificiam hanc ſententiam & Pelagianam. Reſp. Ameſius iterum

iterum
Nam 1.
nugator
alud e
ſufficie
opponu
runt; &
ut aliqu
non tar
ca & ſi
quæcun
rem ca
dit, ut V
de inca
ſatagit
ponitu
vinico
bat in
cum M
quod
dente
omni
media
gium
rò in
rum
lium,
tium.
cifixu
giana
ut ma
diend
offert
ho ni
præve
ut cor
Arau

iterum strenuè cavillatur (ne dicam sycophantatur.) Nam 1. verba & mentem Bellarmini detorquet in nugatorium & exensum sermonem. Quis nescit alud esse prævenientem gratiam, aliud auxilium sufficiens? Ista quippe nec convertuntur, neque opponuntur; sed subindè coincidunt, subindè differunt; & quidem posterius respectu prioris habet se ut aliquid universale, sub quo continentur auxilia non tantum quæ veniunt nomine gratiæ Theologicæ & supernaturalis propriè sic dictæ, sed etiam quæcunque ordinis naturalis auxilia; quæ in priorem cadere nequeunt. Amelius omnia confundit, ut Veritati tenebras offundat. 2. Insigni fraude incautos tyrones implicat, dum iis persuadere satagit, hoc totum esse Pelagiani erroris, quod opponitur contrario errori Prædestinatorum, Calvinicorum & Iansenitarum. Pelagius non errabat in hoc, quod liberum arbitrium non tolleretur cum Manichæo, Luthero, Calvino &c. nec in eo, quod doceret, DEVM velle (voluntate antecedente & hypothetica) omnium salutem; ac proinde omnibus vi huius voluntatis divina parata esse media sufficientia. Nusquam in his erroris Pelagium notari ostendere potuit Amelius. Erravit verò in hoc, quod negaret necessitatem auxiliorum gratiæ Christi intrinsecè supernaturalium, non tantum efficacium, sed etiam sufficientium. Pendet ergo veritas Catholica veluti Crucifixus inter duos latrones, hæresin scilicet Pelagianam & Calvinicam è diametro sibi oppositas; ut magis jam patebit, rem totam enucleatius expediendo per seqq. Propositiones.

I. Propositio. Auxilium gratiæ DEI non ita offertur omnibus hominibus, ut DEVS expectet homines, qui illud desiderant vel postulent, sed prævenit omnia desideria & omnem invocationem, ut contra Pelagianorū reliquias definitur in Conc. Araul. cap. 3. & 4. Amelius contra liquidam veritatē non

non habuit, nisi iteratas sycophantias jam hoc proximo capite excussas. Nimis perspicue & ex afflicto calumniatur.

II. Auxilium gratiæ DEI non omnibus æqualiter adest. Quid Amesius? Veritatem clarissimam negare non potest. Ait tamen: *Si de sufficiente intelligatur, non videri ab eis posse defendi, qui omnibus eam dari volunt, nisi illam gratiam, quæ uni est tantum sufficiens, respectu alterius dicere velint, esse plusq. sufficientem.* At quid hinc falsi, aut absurdi? Quicquid sit, Pontificii hac sententia à Pelagianis non discriminantur, nunquid, ridicule Puritane, qui propositionis huius veritatem agnoscis, à Pelagiano per hanc discrepare? Quod illi gratiam secundum merita dari voluerint, damnant Catholici omnes.

III. Nulla esset in DEO iniquitas, etsi omnibus hominibus auxilium sufficiens ad salutem negaret, ut certissimè constat ex indignitate quam omnes ex peccato originali contraximus, unde nascimur filii iræ. Amesius. *Accipimus hanc confessionem, eorum clamoris calumniis opponendam, qui illam doctrinam crudelitatis accusant, quæ gratiam tradit minori hominum parti communicari.* Resp. Frustra hoc opponitur pro tuenda impia crudelitate Calvinistæ sequacium, qui absoluto decreto & omnino antecedenter ad ullam operationem hominum & Angelorum plerosque velut oves macello infernali Cacodæmonis addictos tantum ad ostensionem Iustitiæ divinæ; item de facto non velle etiam voluntate antecedente omnes salvos fieri, nec Christum pro omnibus mortuum.

IV. Sive detur sufficiens auxilium omnibus, sive tantum aliquibus, nos tamen de nullius salutē donec in hac vita fuerit, desperare debemus, neque ab ullo subtrahere correptionem & alia charitatis officia. Amesius. *Veram & hanc fatemur: sed opponimus eorum insaniam, qui Prædestinationis doctrinam (Calvinico-Gommaristicam) charitatis officii inimicam*

effugantur. Resp. Frustra hoc opponitur pro defenso crudeli Dogmate antecedentis & absolute Reprobationis, quod quis pius non horreat? Si misero reprobo liberum non est cum DEI gratia sibi oblata & data collocare se in numero salvandorum, & cum physice à DEO prædeterminatus sit ad actiones sceleratas, infans fuerit, qui talem velit lucrari.

V. Auxilium sufficiens ad salutem pro loco & tempore, mediatè vel immediatè omnibus datur. Iis qui usu rationis utuntur, datur immediatè; ijs autem qui rationis usu carent, mediatè; quoniam parentes eorum Baptismum procurare possunt, si volunt. *Hac propositio, inquit Amesius, Pontificios à Pelagianis non distinguit.* Resp. Non omnino verum est hoc, cum Pelagiani negent Baptismi necessitatem: at esto, sufficit per eam Nos secerni à Calvino-Iansenianis. *At, inquit, contradicit hoc Apostolo Rom. 10. quomodo audient sine prædicante? Repugnat experientia, omnes adultos habere immediatè gratiam sufficientem ad salutem: Mediata donatio gratia in parentum potestate collocata est commentum omni ex parte ineptum. Neque enim omnibus parentibus notus est Baptismus; nec omnes qui norunt possunt illum quibus volunt procurare; nec denique vel ex Baptismo, vel ex voluntate parentum, pendet gratia & salus filiorum:* Resp. Ab omnibus istis erroribus & calumniis vindicat Catholicos non modò Did. Alvarez præcipuè Disp. 112. quem hætenus suæ Calvinicæ causæ patronum toties objecit, sed multò maximè ex ipso Calvini grege, Gerhardus Ioannes Vossius Lib. VII. Historiæ Pelagianæ, ubi fusissimè docet in Summa, veteris hanc Ecclesiæ sententiam fuisse, velle DEVM conversionem & salutem omnium, ac pro ea adferre illud Apostoli 1. Tim. 4. 1. Petr. 3. 9. Rom. XI. 4. & 5. Ezech. XXXIII. 32. 35. Hebr. VI. 16. & 18. Dein ingenti nube testium (SS. Patrum) productâ, sic concludit: Ex his omnibus nihil aliud consequitur, quàm docere Patres, non solum per

per Evangelii predicationem vocatis, verum universi quoque totius Orbis incolis, qui sunt, fuerunt, erunt, offerri oblatum in gratiam, quæ licet non sufficiat ad immediate generandam Fidem; sufficiens tamen sit ad id, ut hominem proximè quidem ad gratiam communem, remote autem ad gratiam regenerantem possit disponere &c. Evidentibus testibus SS. Iren. Tatiano, Theophilo, Cleo. Alex. Orig. Cyr. Arnob. Athan. Cyrill. Hieros. Basil. Naz. Chrysost. Hier. August. Cyrill. Al. Prosp. &c. Demum Th. 5. addit anathematismum Concilii Arelatensis A. C. DXXIV. seqq. Anathema illi, qui dixerit eam qui perit, non accepisse ut salvus posset. anathema illi, qui dixerit, quod vas contumeliam possit assurgere, ut sit vas in honorem. Quod Christus pro omnibus mortuus sit, nec omnes homines salvos efficiat, &c. Quibus consentiunt, ista Lucid. : Qui dicit alios deputatos ad mortem, alios ad vitam prædestinatos aut quod DEI voluntate pereunt, qui pereunt &c. Haec omnia, quasi impia & sacrilegii repleta condemno : assero autem eum qui perit potuisse salvari. Hæc, nisi fallor, per vindicationem Bellarmini contra hæresin Prædestinarianorum & Amesii calumnias sufficiunt. Dicunt ne Vossium SS. August. &c. Patres cum Pelagio contradicere Apostolo? Videatur etiam Franc. Macedonius in Scrinio S. Augustini. c. 9. ubi fuse ostendit, omnes Lutheranos, Arminianos, ipsum Calvinum, & potiore ejus gregis partem (exceptis paucis rigidioribus) universalem hanc gratiam tueri.

VI. Auxilium DEI necessarium & sufficiens ad resurgendum à peccato, etsi nulli desit pro loco & tempore, non tamen adest omnibus momentis. Amesius trahitur de loco & tempore; sed mysterium hic aliud non latet, quàm DEVM in vita productione aliquando opportunè etiam gravissimos peccatores sua gratia excitare, ut absolute & physice loquendo quovis tempore, quo eis hæc de recogitare

in men
cipiend
raliter
DEVS
id non
perq.
vocat
peretur
topere
V
vitanda
porc, v
hic An
quam
Hier.
item qu
re & p
cientia
peccat
evadit
esse, ut
ejusmo
utraq
Sine c
nemo
non p
vires
quis
ration
tes,
2. Ra
cont
hoc v
pecca
tio, c
esse i
niri

In mentem venit, possint ad divinam gratiam recipiendam se disponere, etsi nonnulli indurati mortaliter (hoc est, sine maxima difficultate, quam DEVS praeviderit ab eis non superandam) facere id non possint. Omitto cavillos *nugatorios*, quos perq. insulse hic Bellarmino obijciunt. Quae fronte vocat *sophisticam limitationem*, cum tamen hac temperetur sententia generalis, cui se Calvinici tantopere opponunt?

VII. Auxilium sufficiens ac necessarium ad vitanda peccata, omnibus hominibus, & omni tempore, vel immediate, vel mediate praestatur. Fuit hic Amesius, & Pelagianismi aguit affectionem, quam negare non potuit verbis SS. Scripturae & Hier. Chrys. August. &c. perspicue confirmari, itemque Ratione, 1. quia indurati & excœcati vere & propriè peccant. Ergo habent auxilia sufficientia, quibus possint non peccare. Nemo quippe peccat in eo quod vitare nullatenus potest. Nec evadit vim huius rationis, dum ait, sic effectum gratiae esse, ut homo possit peccare, ideoque multis optandum ejusmodi auxilio gratia semper desitui. Resp. nihil in utraque illatione incommo- di, si rectè accipiat. Sine dubio enim nemo peccat nisi liberè volens; nemo vult liberè id quod evitare nullatenus potest; non potest deique evitare peccatum, nisi habet vires & auxilium ad evitandum. Reprobis verò quis neget esse optabilis quod fuissent pecudes rationis & libertatis & auxiliorum gratia expertes, quam illis omnibus non ut par erat uti? 2. Ratio. Ex SS. litt. & communi sententia Theol. constat, peccatum saepe poenam esse peccati. At hoc verum esse non posset, si excœcati & obdurati peccare non possent. Hic silet Amesius. 3. Ratio, quia sequeretur illos excœcatos & induratos esse impeccabiles; & consequenter iniuste puniri, cum omnis poena, si iusta sit, poena

poena peccati sit ac demum ante mortem desinet
esse viatores, cum sic nec bene nec male operari
possent. Etiam hic fileat. 4. Ratio, Omne peccatum
intrinsecè requirit libertatem. Amesius. *In
trinseca illa natura libertas quæ requiritur ad peccatum
est in omni actu voluntario, qui provenit à consilio: quia
qui certo consilio aliquid vult, illud idem velle, quantum
potestate maximè absolutà posset contrarium velle. 2. Peccat
homo etiam in eo quod non potest vitare, quando illa in
potentia eius culpâ contrahitur. Resp. 1. Ut volitum
dici possit, voluntarium certè liberumque nec esse
nec dici verè potest, id, quod à voluntate (quan-
tumvis suavissimè) necessitatà fit. Omnis anteceden-
dens necessitas physica libertati essentialiter re-
pugnat, ut omnis sana Philosophia & Theologia
docet. Resp. 2. Implicat contradictionem, pec-
care in actione vel omissione inevitabili, quantumvis
propria quis culpâ reddiderit se impotentem.
Nam tota illa culpa & poena (peccati originalis ex
gr.) præcedit dictamen conscientiæ, per quod ego
hic & nunc cognosco me obligari ad non peccan-
dum. Non possum autem cognoscere hic & nunc
me obligari ad id, quod hic & nunc est mihi impos-
sibile. Sic qui propria culpa in morbum gravem
incidit, non potest novo præcepto obligari ad mili-
tandum, strenuè laborandum &c. Præceptum enim
tale foret planè inutile; quod est contra essentialiam
præcepti obligantis. Quod demonstratur ulterius,
quia quicumque habet libertatem habet sufficien-
tes vires ad non peccandum. Peccatum enim sup-
ponit præceptum, & DEVS præcipiens videt distin-
ctè omnes casus possibiles, ad quos præceptum ex-
tendi velit. Vnde si velit præceptum extendi ad
casum, in quo videt mihi impossibilem observan-
tiam illius, utique vult & præcipit aliquid impossi-
bile, hoc est conjunctum ex mea observantia & im-
potentia observandi, adeoque præcipit chimæram.
Confirmatur 5. quia non potest intelligi, quod
aliquis*

aliquis n
Sed totur
tia, & ne
ad hanc
potest res
go perfec
habet qu
quicunq
in sensu
alioqui o
nè omit
composit
bus pecca
à peccato
sibile.
cam asser
sed etiam
omnibus
travit etia
verum be
siderabili
augens r
remur o
in auxilio
auxilium
1. 2. qu.
objicit A
talia, nif
DEVM
tor, quon
Notat ve
muniter co
omnis ac
commisi
speciale a
potest di
dum pecc
ultimum

aliquis non teneatur ad totum id, ad quod tenetur. Sed totum id ad quod tenetur est perfecta innocentia, & negatio cujuslibet peccati mortiferi. Ergo ad hanc tenetur quilibet homo. Et tamen nemo potest teneri ad hoc, quod est sibi impossibile. Ergo perfecta innocentia est cuiusvis possibilis. Ergo habet quivis auxilium sufficiens ad illam. Denique quicumque obligatur ad aliquid, obligatur ad illud in sensu composito cum omni alia obligatione: alioqui obligaretur disjunctivè, & sic posset impunè omittere alterutrum. Ergo homo in sensu composito cum obligatione abstinendi ab omnibus peccatis præter peccatum A, obligatur abstinere à peccato A. Ergo obligatur ad id quod est sibi possibile. Et hæcenus dicta evincunt hanc Catholicam assertionem, non tantum de potentia physica, sed etiam de morali. Nam si Christus impetravit omnibus auxilium physicè sufficiens, utique impetravit etiam moraliter sufficiens, alioqui non fuisset verum beneficium, quippe à nemine prudenter desiderabile, utpote nullam præbens spem salutis, & augens reatum. Et cerè quomodo aliàs obligaremur omnes ad spem firmissimam collocandam in auxilio divino, si norint DEVM negare multis auxilium moraliter sufficiens? Nec obstat, quod ex 1. 2. qu. 109. a. 8. S. Thoma aliisque Scholasticis objicit Amesius, peccatorem non posse vitare omnia mortalia, nisi habeat gratiam iustificantem, per quam ad DEVM convertatur. Nam addit in primis S. Doctor, quod non possit longo tempore, quod Amesius omisit. Notat verò Cajet. id intelligendum per se & à communiter contingentibus verificari hoc: Et ratio est, quia omnis adultus saltem per se, vel est in gratia vel commisit pecc. mortale. Si est in gratia, habuit speciale auxilium. Si commisit pecc. mortale, non potest diu in eo statu abstinere à novo mortali, quia, dum peccavit mortaliter, constituit sibi suum finem ultimum propria commoda & non honestatem

aut

aut DEVM. Vnusquisque autem si longo tempore operatur, aliquando operatur secundum habitum præexistentem & finem præconceptum, nisi illum mutet. Cum ergo tot incidant occasiones peccandi mortiferè ob propria commoda, nisi mutaverit finem præconceptum, identidem peccabit iterum. Si verò illum mutet, eo ipso habet gratiam specialem, & non manebit in mortali, ad hanc enim mutationem requiritur auxilium speciale, quo possit amare DEVM super omnia. Nihil ergo hæc Obiectio ad rem facit, quia in potestate hominis est auxiliis divinis uti, ut redeat cum DEO in gratiam, adeoque omnia ejus præcepta etiam diutissime servet. Loquuti sumus autem hætenus tantum de peccatis mortalibus, quæ solè avertunt à fine ultimo & æterna beatitudine.

IIIX. Propositio, Quamvis gratia sufficiens omnibus detur: tamen prædestinationis divina nulla ratio ex parte nostri assignari potest, ne conditio quidem sine qua non prædestinaretur is, qui prædestinatur. Amesius agnoscit hanc posteriorem assertionem de gratuita prædestinatione esse verissimam: observari tamen vult 1. per eam gravissimi erroris damnari plurimos Pontificios, etiam magni nominis Iesuitas, Vasquium, Becanum, Molinam &c. qui electionem ad gloriam docent factam esse ex prævisis meritis. Sed hoc vel imperitè, vel calumniose dicitur. Quis enim Theologorum cum Bellarmino, Suarez & Thomistis communiter Prædestinationem totam quoad omnes ejus effectus gratuitam statuens, ideò damnavit erroris gravissimi (imò vel levissimi) opinionem de gloria ex meritis prævisis tantum prædestinata? Observari vult 2. hanc sententiam Bellarmini conciliari nullo modo posse, cum ius, quod supra dixit de gratia efficaci; nisi quemadmodum efficaciam gratiæ in eo posuit, quod suadeatur ipsi eo modo, loco tempore, quo DEVS prævidit hunc vel illum per liberum

arbitrium illam amplexurum; sic etiam electionem ad gratiam collocet in eo, quod DEVS decrevit illam cum talibus circumstantiis offerre. Hac autem ratione liber ille influxus liberi arbitrii, quo consentit aliquis auxilio excitanti gratia non esset effectus electionis; & sic nemo eligeretur ad consentiendum DEO vocanti, aut gratiam efficacem. Hac igitur tam speciosa professio Bellarmini, de gratuita Prædestinatione primariam eius partem tollit. Hac sive observatio, sive objectio jam subruta est cap. 3. in resp. ad Obj. ubi ostensum, longè aliter à Nobis constitui efficaciam gratiæ in actu primo, ac Amesius affingit.

Quæ deinceps subijcit de variis Scholasticorum sententiis, quibus constituuntur signa seu instantia, secundum quæ nostro intelligendi modo ordinentur actus ad divinam Prædestinationem concurrentes, nihil admodum faciunt ad controversiam Fidei, & omnes in Scholis censentur probabiles. Videtur autem Amesius hæc ideo commemorasse, ut haberet occasionem calumniandi SCIENTIAM MEDIAM Iesuitarum. Sed quid opus hic putidam illam calumniam toties protritam ad incudem vocare, quâ fingunt, DEVM secundum hanc præscientiam Prædestinationis decretum tam concepisse ab æterno, quàm in tempore executioni mandare? quasi nimirum præscientia illa conditionata (quod voluntas tali auxilio vocata, excitationi responsura) motivum fuerit, propter quod DEVS prædestinavit hos & non alios; quod Bellarmino cæterisque Catholicis in mentem non venit. Nihilo meliores sunt sex cavilli rei qui, quibus carpit nonnulla instantia à Bell. assignata, unde denuò infert illud suum commune, quod sic Prædestinatio non sit certa & infallibilis sua virtute, sed ratione consensûs humani præsciti quidem, sed non prædestinati.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Solvuntur specialiter Objectiones contra quintam & septimam Propositionem.

I. Scriptura testatur quosdam homines à DEO excari & indurari. Sic est, quid hinc inferitur? Ergo non datur illis aliquando gratia sufficiens ad resurgendum, saltem remota, ut possint salvari, si feriant velint, nego sequel. Ergo non datur illis quovis momento, concedo; uti & si post gravem lapsum non supervivant pro aliquo notabili tempore. Pro nobis aperte stat illud 2. Pet. 3. *patienter agit DEUS propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad penitentiam reverti.* Et S. Prosper ad Obj. 25. *nemini DEVS correctionis adimit viam, nec quenuquam boni possibilitatem despoliat.* Sed Replicat Amesius, *Iuxta Bell. 1. 2. de amiss. gr. c. 14. obcoecatio & obduratio est, qua fit ut homo iusto DEI judicio peccata præterita punientis, ita destituatur auxilio divino, ut non possit moraliter non cadere: quomodo ergo potest induratus, dum talis manet, sufficiens auxilium habere ad duritiam repellendam?* Sed mox sequitur apud Bell. solutio huius dubii in 3. Observatione, scil. hanc impotentiam, qua homo excoecatus vel obduratus non potest videre quod videndum est, non esse absolutam, sed ex hypothesi. Nam licet homo, dum est coecus & obduratus, non possit cernere & cedere: tamen absolute potest, quia potest cum DEI gratia remove re coecitatem & obdurationem, quibus remotis cernere poterit & cedere. Nunquam enim DEVS ita destituit, quin saltem juvet ad impetrandam gratiam, & vires, quibus obduratio tolli possit, quando tenetur homo converti ad fidem vel iustitiam, & nisi faciat peccet. Proinde qui non potest facere quod debet, sua culpa non potest, & ideo

Cap. 5.
ideo pecc
petraret.
induratio
terum ne
firma: F
& miseri
tur suffici
miserico
corde res
sequitur

II.
omnes gent
si virtute
ficientis
poribus
men ideo
providen
go non m
que legen
sine testimo
postolus
si fuerunt
secundum
suam. (u
omni aux
Manifest
DEVM
qui non c
DEO qu
III.

cante? At
in omnibu
Resp. H
& immed
auxilium
de Verita
Siqui in
relyr in a

ideo

ideo peccat; quia si peteret auxilium, unque impetraret. Instat adhuc Amelius: *Misericordia & induratio inter se opponuntur, ita ut ex uno affirmato, alterum negetur. Rom. 9. 18. Consequentia igitur esse firma: Hic homo est induratus. Ergo est auxilii gratia & misericordia destitutus.* Resp. Induratio opponitur sufficienti omni misericordiae, nego; magnæ illi misericordiae, congruæ & efficaci, quæ à nullo duro corde respuitur, concedo assumptum; unde non sequitur universaliter Amelii Illatum.

II. Actor. 14. 16. & 17. 31. *DEVS dimisit omnes gentes ingredi vias suas.* At quomodo hinc nisi virtute *Quodlibeticæ* infertur negatio gratiæ sufficientis? Etsi enim non ita largiter antiquis temporibus ut postea fluxit *DEI* gratia; nunquam tamen ideo ea mensura gratiæ defuit, quæ divinæ providentiæ sufficiens & necessaria visa sit. Etsi ergo non miserit ad eos Patriarchas & Prophetas, neque legem scriptam dederit, uti Iudæis: tamen non sine testimonio semetipsum reliquit, ut ibid. testatur Apostolus, ideoque *inexcusabiles* ait eos Rom. 1. Certè si fuerunt *inexcusabiles*, quod *DEVM* non glorificaverint secundum notitiam, neque etiam secundum potentiam suam, (ut fatetur Amelius,) non potuerunt carere omni auxilio ad resurgendum à peccatis sufficiente. Manifestum est enim, eum minime glorificare *DEVM* secundum notitiam & potentiam suam, qui non conatur resurgere à peccatis, & reconciliari *DEO* quem unice peccando offendit.

III. Rom. 10. 14. *Quomodo credent sine prædicante? At multis non est prædicatum Evangelium. Ergo in omnibus non datur sufficiens ad salutem auxilium.* Resp. Hinc rectè negatur illis gentibus proximum & immediatum, non verò mediatum & remotum auxilium sufficiens. Vnde cum S. Thoma q. 14. de Veritate art. 11. communiter dicunt Theologi: *Siquis in sylvis nutritus ductum rationis naturalis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissime credendum*

Eccc

est.

est, quod DEVS ei, vel per internam inspirationem revelaret mysteria, vel ad eum prædicatorem dirigeret. Hoc potest accipiendum est de iis infidelibus adultis, qui rationis pollent: nam de innumeris barbaris, quæ brutis pecudibus quàm hominibus sunt similiores, sufficiens gratia propriè non datur magis quàm infantibus; unde de utrisque pariratione statuedum videtur. Certè de utrisque probabiliter dici posse, quod careant gratia sufficiente etiam remotis multis contendit contra Suarem & alios plerosque Franc. Macedus in *Scrinio S. Augustini* cap. XI. Si quicquid de his sit, de adultis rationis usu polletibus procedit Bellarmini & communis responsio, quòd facientibus iis quod in se est (independentem non ab omni gratia, sed à gratia Theologica strictè dicta & supernaturali) DEVS non denegat gratiam. Quomodo autem hinc non videantur bona opera naturalia mereri de congruo Gratiam supernaturalem adeoque Iustificationem, (quod non posset sine periculo Semipelagianismi admitti, cum faceret Gratiam quasi pedisequam Naturæ) id variè variè explicant in Tract. de Gratia. Placet explicatio hæc præ aliis, quæ ait, Si post peccatum orig. natura humana non fuisset redempta, debuerant homines habere vires saltem physicas ad vitandam pœnam sensûs æternam, imò verisimile est, quòd ex DEI misericordia habuissent etiam vires morales. Si ergo fecissent multa bona opera naturalia, utique per ea meruissent, ut DEVS saluaretur illis vitam, atque ita eos auferret periculo committendi peccatum mortale, & sic evitandi pœnam sensûs æternam. At postquam Christus obrinuit iterum elevati Naturam ad statum supernaturalem, conjuncta fuit (ex lege DEI extrinseca, sed infallibili) vitatio Inferni in adultis cum consecutione visionis divinæ: & quoniam

ita natura
possunt e
um bene
ter nocen
darentur
quis in
nem infe
gratiam
Inferni q
titudine.
tum cu
tatem, q
um in o
enim pri
gruum si
nus hum
datur in
rito nost
non vult
seligat po
operant
sed quia
liores q
ex sua
privatis
liùs mor
connubi
ta illa li
agat Re
tum.

IV
Pater tr
dicit à p
si qui
quia na

ita naturalia non extenduntur ad hanc, ideo neque possunt extendi ad illam. At Christus noluit, suum beneficium per accidens aliquibus inculpabiliter nocere, ideoque impetravit à DEO, ut quoties darentur ea opera bona naturalia, per quæ posset quis in natura lapsa non elevata mereri vitationem inferni, DEVS ex merito ipsius Christi daret gratiam sufficientem ad obtinendam vitationem Inferni quamvis connexam cum supernaturali beatitudine. Et sic commodè intelligitur illud pactum cum Christo initum per aliquam congruitatem, quæ non includat ullum meritum congruum in ordine ad præmium supernaturale. Illa enim prior congruitas in eo sita est, 1. quòd congruum sit DEO uti sua liberalitate, elevando genus humanum ad maximum bonum; & hæc fundatur in ipsa bonitate DEI, nullatenus verò in merito nostro. 2. quòd congruum sit DEO, ut quando non vult omnes proximè elevare ad tale bonum, seligat potius illos, qui secundum suas vires melius operantur; non quia id ipsi mereantur positivè, sed quia congruum est DEO seligere potius meliores quàm minùs bonos. Sicut si Rex vellet ex sua humanitate ducere uxorem aliquam ex privatis subditis; congruum esset, ut eligeret melius moratam; non quia virgo illa per tales mores connubium regium meruisset, sed quia supposita illa liberalitate decretà in genere, prudenter agat Rex si meliorem seligat ex eo ordine subditorum.

IV. Ioan. 6. 44. Nemo potest venire nisi Pater traxerit eum: & omnis qui audit & didicit à Patre, ad me venit. *Nemo potest venire, nisi qui trahitur. Non autem trahuntur omnes, quia non veniunt omnes. Ergo non possunt omnes venire.*
E e e 2

venire. Resp. 1. Minor est falsa de tractatione inchoata & sufficiente, ut absolute posset qui audire discere à Patre; de tractatione completa, seu per tractatione congrua & efficaci conceditur. Resp. 2. absolute loquendo, verba illa Christi verius & apertius de posteriore hac pertractatione congrua & efficaci accipiuntur, quæ scilicet ita suadet, ut per suadeat. Dicitur autem non posse venire, qui non trahitur ita per gratiam efficacem, non quod absolute non possit, sed quia infallibiliter non venit, sicut etiam contra qui trahitur, potest absolute non venire, tamen infallibiliter venit. Infer hinc Amesius: Ergo iuxta Bell. absolute potest in credendo in Christum, qui non trahitur à Patre, non docetur à Deo, non audit & discit, vel cui non est datum à Patre. Resp. Omnino potest credere, qui coëptus est trahi, & addidit à Patre per gratiam prævenientem & excitantem, adeoque habuit auxilium sufficiens, ut quod reliquum est ad hoc ut pertrahatur & discat, orando & cooperando dicat cum illa Cant. Trahe me &c. Sic Act. 17. sufficientem gratiam habebant omnes qui in Arcopago Paulum audierant differenter de Christo & resurrectione mortuorum. Sed quidam quidem irridebant; quidam verò dixerunt; audiemus te de hoc iterum; Quidam verò viri adherentes ei, crediderunt &c. Itaque ly nemo potest, in illis Domini verbis, intelligenda sunt de potentia non antecedente, sed consequente, uti illa ejusdem Evangelistæ cap. XII. v. 39. non poterant credere. Quis autem dubitet, Iudæos illos coram quibus tanta signa Christus fecisse dicitur ibid. v. 37. non credendo gravissimo Infidelitatis scelere se obstrinxisse, adeoque habuisse potentiam antecedentem & auxilium sufficiens ad credendum? Quorsum enim Dominus illis prædicaret, signa tot & tanta coram eis faceret, hortaretur eos ad fidem, reprehenderet & inexcusabiles diceret, si non dedisset eis auxilium, quod possent credere?

LIBER

LIB

LIB

CA

Amesius.
re, ut de ea
curata, ne
defendi, sic
tio lib. arb.
ipse fateretur
tiii, si qu
electio f
tionis. I
niamam,
suam Lu
fingeren
ra est. C
ram elec
vner & i

LIBER QVARTUS.

D E

LIBERO ARBITRIO.

CAPVT PRIMVM.

De natura liberi arbitrii.

Ac juxta S. Thom. ita definitur, quod sit libera potestas ex his, quæ ad finem aliquem conducunt, unum præ alio eligendi, aut unum & idem acceptandi, vel pro arbitrio respuendi, intelligenti naturæ ad magnam DEI gloriam attributa.

Amesius. Hæc definitio quamvis eum sensum possit habere, ut de ea non sit contendendi causa; neque tamen est accurata, neque in illo sensu, in quo à Bell. declaratur potest defendi, sicut ex seqq. apparebit. Simplex & vera definitio lib. arb. est, quod sit facultas agendi ex consilio. Hoc Bell. ipse fateretur cap. 17. Satis est ad essentiam lib. arbitrii, si quis habeat optionem diversarum rerum, & electio fiat cum pleno atque perfecto judicio rationis. Resp. Quàm falsò carpat illam Bellarminianam, apparebit ex sequentibus. Quod verò suam Luthero-Calvinicam etiam Bellarmino asingere non erubuerit, spissa & palpabilis impostura est. Quis sanæ mentis dubitet, non habere liberam electionem eum, qui (quantumcunque suaver & insensibiliter) necessitatur physicè ad ali-

Eccc 3

quid

quid agendum, licet hoc agat cum consilio ex parte intellectus? Toto cœlo ab hac facultate distat illa qua quis (juxta Bell.) habet liberam electionem cum pleno judicio rationis proponentis, quid rebus quarum datur optio, appetendum fugiendumve sit. O simplicem Puritanum!

II. Ad liberum arbitrium constituendum non sufficit libertas à coactione, sed omnino requiritur libertas à necessitate. Cum enim triplex à S. Bern. & Magist. in 2. dist. 25. distinguatur libertas una à necessitate, altera à peccato, tertia à miseria; 1. Naturæ. 2. Gratiæ. 3. Gloriæ; cumque libertas naturæ iterum sit duplex, una quæ opponitur simplici coactioni; altera cui non sola coactio, sed etiam necessitas quæcunque absoluta repugnat, ad liberum arbitrium hæc postrema requiritur, ut SS. Scriptura & Patres passim inculcant, & ratio ipsa evincit. Tum quia alioqui & pecoribus competere liberum arbitrium æquè ac pueris, furiosis, somniantibus; Tum quia alioqui etiam DEVS liberè genuisset filium quæ non coactè; Tum quia aliàs nulla posset remanere controversia de lib. arb. cum hæreticis cum nemo hætenus sanæ mentis negarit, DEVS & homines liberos esse à coactione; Tum denique chimærica omnino est potestas electiva cum determinatione ad unum & necessitate. Electio enim est inter multa; ideoque electionem præcedit consultatio. At si necesse habeo unum aliquid velle aut facere, ad quid consultatio? ubi electio? Hanc Bell. doctrinam sanè perspicuam & distinctam capit Amesius, quod 1. confuse magis proponatur, quæ declarationis titulus promittebat. At quænam, quæ hîc apparet confusio nisi Amesii? 2. ait: Coactio & necessitas. Non debuit igitur necessitati opponi. At quid hoc sequitur? annon species generi relativè opponitur? Nunquid rectè dico; ad hoc ut Puritanus sit homo, non sufficit ut non sit asinus, sed etiam

ut non sit
suis (Luth
à coactione
si utuntur
determinati
hæc evasio
an lib. arb
terminati
naturalite
ciendum
absoluta e
respondeat
Calvini ne
conceptis
pronuncia
titulus sine
re mali aut
TATE
Calvini f
tatem mov
est & credi
obtemperar
seu, ut ha
cesse sit, ill
necesse est;
absque t
ejus Con
asserta? a
Si vera, q
blasphem
ponitis?
cè in om
vestra, qu
nè, si
conceditis
se ab O

ut non sit brutum? 3. queritur, per calumniam tribui
 suis (Luthero - Calvinicis) quod libertatem statuunt
 à coactione tantum. Supponunt enim semper, qui illa phra-
 si utuntur, libertatem voluntatis à necessitate naturalis
 determinationis ad unum. Verum frivola nimis est
 hæc evasio & querimonia. Non est controversia,
 an lib. arbitrium habeat necessitatem naturalis de-
 terminationis ad unum, uti saxum determinatur
 naturaliter ut feratur ad centrum, ignis ad calefa-
 ciendum; sed an liberum sit ab omni necessitate
 absoluta extrinsecus illata absque coactione? Hic
 respondeant categoricè, quotquot sunt Lutheri &
 Calvini non degeneres discipuli, nunquid Lutherus
 conceptis verbis art. 36. non conferens, sed asserens
 pronunciavit? Liberum arb. est figmentum in rebus, seu
 titulus sine re; quia nulli est in manu sua, quippiam cogita-
 re mali aut boni, sed OMNIA DE NECESSI-
 TATE ABSOLUTA EVENIUNT. Nonne
 Calvini sunt hæc verbal. 2. Inst. c. 3. §. 10. Volun-
 tatem movet DEVS, non qualiter multis sæculis traditum
 est & creditum, ut nostra sit postea electionis, motioni aut
 obtemperare, aut refragari; sed illam efficaciter afficiendo,
 seu, ut habet editio Gallica, ita movendo ut sequi ne-
 cesse sit, illud ergo toties à Chrysostomo repetitum repudiari
 necesse est; Quem trahit, volentem trahit. Hic jam
 absque tergiversatione respondeat Amesius, aut
 ejus Complices; Verane hæc Lutheri & Calvini
 asserta? an falsa, impia, blasphema vobis videntur?
 Si vera, quomodo calumniamini? Si falsa, impia,
 blasphema, cur non iis apertâ nobiscum fronte op-
 ponitis? cur inutilibus verborum ambagibus lubri-
 cè in omnem partem vos flectitis, ut quæ sit mens
 vestra, quis sensus, deprehendere vix liceat? Sa-
 nè, si (ut in fine Thesis 2. profitetur Amesius)
 conceditis liberum arbitrium in eo quod agit liberum es-
 se ab OMNI NECESSITATE

ut propriè non possit necessariò agere quoad exercitium su-
um, quamvis respectu divina ordinationis certò & infal-
libiliter agat &c. nihil prorsus à Bellarmino & Ca-
tholicis dissentitis, cum & nos infallibilitatem di-
vinarum præfinitionum ad actus bonos arbitrii li-
bertati officere nullatenus, ultrò profiteamur. Ita-
que sine fūco ita sentiunt adversarii, sine dubio
relictis Luthero & Calvino pacem in hoc puncto
nobiscum ineunt. Sed quàm sincera ea sit, in de-
cursu patebit.

III. Libertas est formaliter in voluntate, ra-
dicaliter in ratione. Amesius. Nulla alia ratio
dicitur libertas voluntatis radicem habere in Ratione, nisi
quòd obiectum proponatur cum indifferentia intellectu-
cognitionis, ad agendum vel non agendum. Hinc autem
sequitur, libertatem voluntatis non excludere illas præ-
finitiones & prædeterminationes DEI, quas intellectus non
potest penetrare, vel de quarum indifferentia non potest in-
dicare. Resp. De præfinitionibus DEI extrin-
secis ab æterno, facile annuimus: prædetermina-
tiones phycas intrinsecè afficientes voluntatem
ita movendo, ut (juxta Calvinì phrasin) sequi neces-
sit, non dubitamus esse præsentissimum Libertatis
excidium, ut suprà ostensum est.

IV. Voluntatis electio pendet necessariò ab
ultimo judicio practice rationis. Amesius. Si hoc
verum est, tum falsum est quod antè dicebatur, ad lib. arb.
requiri libertatem ab omni necessitate. Resp.
Vtrumque est verum. Neque hæc posterior depen-
dentia infert ullam necessitatem, determinatam
que dependentiam ab hoc singulari judicio. Li-
berum enim est semper voluntati, ut propositis va-
riis rationibus non necessitantibus (quales sunt
omnes circa quævis bona particularia, extra DEVM
clare visum) finat se pro libito moveri ab hac & non
ab illa. Vaga autem illa necessitas dependendi
ab aliquo judicio libertati arbitrii non magis offi-
cit, quàm necessitas illa, qua (juxta verio-
rem sen-
tentiam

tentiam)
pendet.
sententia fa-
à Parisien-
vel calum-
oportere
liberum,
ratam ele-
verissimè
sequi jud-
proponit
possit elig-
nem cap.
qu. 2. art.
modo vo-
præsentat
V. I
rim passiv-
activa: T
in potest
& non ve-
lis inma-
necessari-
ca: Tum
tur liber-
in ipso fi-
faciat. A
liberum a
Hæc enim
(sicut A
vina est
tiam, vo-
sed habe
aliquid
necessè
quicquid
hominis
opus hab

tentiam) voluntas essentialiter à cognitione dependet. Cum verò subdit Amesius 2. *Hæc Bell. sententia fuit inter ipsos Pontificios publicè damnata, nempe à Parisiensibus apud Azor. l. 4. c. 23. & c. vel impetite vel calumniose ista objicit. Longe enim aliud est, oportere aliquod judicium rationis, idque ipsum liberum, præcedere quamvis liberi arbitrii deliberatam electionem; (quod duntaxat Bellarminus, & verissimè affirmat:) aliud voluntatem necessariò sequi judicium aliquod rationis, ita ut cum hæc proponit A. esse melius quàm B. voluntas non possit eligere B. Videatur loc. cit. Azor usque ad finem cap. & C. Pallavic. in 1. 2. S. Thomæ Disp. VI. qu. 2. artic. 5. ubi eruditè & solidè ostendit, Quomodo voluntas posset operari contra id quod representatur esse melius ex parte intellectus.*

V. Liberum arbitrium est potentia, non partim passiva, partim activa, sed simpliciter & absolute activa: Tum quia juxta SS. August. aliosque Patres in potestate voluntatis est agere & non agere, velle & non velle: Tum quia actio voluntatis est vitalis immanens, adeoque à principio interno & vitali necessariò producitur. E. nequit fieri à re extrinseca: Tum denique si esset pot. passiva, falsò diceretur libera, non enim est in potestate patientis, quid in ipso fiat, sed in potestate agentis est, quid in alio faciat. Amesius. 1. *Ex hac una sententia satis apparet, liberum arbitrium esse Jesuitarum DEVM, vel idolum. Hæc enim est differentia inter voluntatem DEI & hominis (sicut Alvarez observat Disp. 91 n. 13.) voluntas divina est purus actus habens libertatem per essentialitatem, voluntas autem creata non est purus actus, sed habet libertatem participatam, quæ includit aliquid potentialitatis, & ideo ut exeat in actum, necesse est ut præmoveatur. 2. Hinc etiam apparet, Bell. quicquid aliud profiteatur, cum Pelagianis tenere, liberum hominis arbitrium re ipsa non esse per peccatum laesum, nec opus habere ut à gratia sanetur. Resp. Ex hac duplici.*

plici, eaque præpingui calumnia satis apparet. Amesium vix aliud potuisse spectare, quam ut tyrones suos quóquo modo sycophantando deciperet. Quanquam insigniter stupidi fuerint vel ipsi tyrones, qui non palpent insulsiatatem illationis: [Lib. arbitrium creatum non est actus purus, sed habet aliquid potentialitatis. Ergo non est potentia pure activa, sed ejus actus producitur activè vel ex toto vel ex parte à phantasmate, aut ab objecto cognito, aut certè ab ipsa mente, ut aiebant Godofr. Greg. Gabr. Cajet.] 2. Præmotionem divinam indifferentem (non physicè prædeterminantem) per illam potentiam activam non excludit Bellarminus, sed cum S. Thoma facillè admittit; itemque necessitatem gratiæ excitantis & cooperantis, quæ sit in substantia supernaturalis, infra cunctis omnibus Catholicis tradit; quæ omnia perfractè negavit Pelagius; quâ ergo specie veritatis, Pelagianæ erroris nos insinuat impostor ille cum Manichæo & Calvino?

CAPVT SECVNDVM

De concordia providentiæ vel cooperationis divinæ cum libero arbitrio.

Saltum facit Amesius oppidò luculentum (& multò magis Gerhard.) Nam à cap. XI. lib. III. usque ad duo capita ultima libri IV. omnia silentio suo approbant; adeoque tacitè fatentur, lib. IV. cap. 5. clarissimè convictos, justissimè damnatos esse absurda temeritatis, contradictionis, & hæresis Lutherum, Calvinum &c. qui negarunt lib. arbitrium etiam in civilibus, adeoque etiam nomen *liberi arbitrii* abolere, aut in *Servum arbitrium* transformare contra omnes Scriptores Ecclesiasticos

Cap. præsumpt
R. I. Qui
tum Luth
mistarum
trii inter
gône sic
negatione
ita & Præ
Bellarm
parum co
rum sent
lib. 3. cap
suam. A
merito ex
Libertatis
Tum aper
15. quod h
quodcunqu
apertè ad
qu. 10. a.
Tum qui
prædeter
& illa sub
ex neces
periret h
interest
berè sive
sistibilit
fit causa
videtur a
bitrium.
His
tio appro
fex Obj
exagitan
tionis di
Gabr. &
mere au

præsumperunt, Quis dubitet, hinc valere illam
R. I. *Qui tacet, consentire videtur?* Verum, non tan-
tum Lutherum & Calvinum suum, sed etiam Tho-
mistarum prædeterminationes physicas liberi arbi-
trii interfectorices indefensas prætergreditur. Er-
gône sicut cap. 14. Durandi conciliationem per
negationem concursus divini ad actiones liberas,
ita & Prædeterminantium conciliationem rectè à
Bellarmino explosam suo probat silentio? Hoc sanè
parum congruit cum ijs, quibus suprà Thomista-
rum sententiam tanquam propriam sustinuit, ut
lib. 3. cap. 3. th. 2. & 4. ubi eam pronunciat *planè*
suam. At hinc Bellarminus (annuente Amesio ut
merito ex ejus silentio præsumitur) illam tanquam
Libertatis humanæ vastatricem funditus evertit,
Tum apertis Patrum testimoniis, Tum ex illo Eccl.
15. *quod hominem reliquerit in manu consilii sui, ut ad*
quodcunque voluerit extendat manus suas &c. Tum quia
apertè adversatur S. Thomæ 1. 2. qu. 9. a. 6. ad 3. &
qu. 10. a. 4. & qu. 80. a. 1. ad 3. Et 2. 2. qu. 174. a. 1.
Tum quia libera nequit dici ea potentia, quæ posita
prædeterminatione physica non potest non agere,
& illa sublatà non potest agere: Tum quia si DEVS
ex necessitate determinaret creatum arbitrium,
petiret hujus libertas, ut ipsi agnoscunt: at quid
interest si vera voluntas moveatur à DEO li-
berè sive necessariò, dummodo efficaciter & irre-
sistibiliter moveatur? Tum quia sic DEVS revera
fit causa peccati: Tum quia sola voce discrepare
videtur ab errore eorum, qui apertè tollunt lib. ar-
bitrium.

His ergo omnibus sive dissimulatis, sive silen-
tio approbatis, (uti & in cap. seq. solutionibus ad
sex Objectiones prædeterminatorum) sumit sibi
exagitandas duas Rationes concordie coopera-
tionis divinæ cum lib. arbitrio. Prior est Scoti, Greg.
Gabr. &c. qui dicunt, concursum DEI nihil impri-
mere aut operari in voluntatē creatam, sed immediatè

influere in effectum, cumque producere illo ipso momento, quo à voluntate nostra producitur: unde nec DEVS voluntatem, neque hæc illum determinat, uterque concursus suum liberè adhibet, & si alter nolit concurrere, opus non fiet. Hanc Rationem concordie frustra allatrat & arrodit. Nam falsum est 1. per eam subtrahi dominio, providentia, & gubernationi DEI efficaci operationes voluntatis humane. Suaviter enim & fortiter flectit etiam hanc quò vult congruè creaturæ rationali, non ut brutas pecudes. Falsum est 2. tolli subordinationem primæ & secundarum causarum. Manet ea immota, cum prima causa genio singularem se accommodat, liberi relinquens id quod essentia libertatis secum fert. Falsum est 3. hominem non subditum, sed socium DEI facere. Nam semper manet ejus liberum exercitium à nutu DEI dependens, utpote quod pro libito conservat, gubernat, dirigit, suspendit, extinguit. Falsum est 4. Sic fingi DEVM ex hominis nutu pendentem, cum absoluto ejus dominio nihil eorum possit officere, quæ ex spontanea liberalitate indulget rationali creaturæ: Non magis certè pender sicè nutu creaturæ Creator, quàm cum is suâ pollicitatione gratuitâ illi se quasi obstringit. Falsum est 5. imò sycophantica cavillatio, cum per liberam creaturæ determinationem Creator fingitur quasi in ordinem redigi. Vera pietas minimè evertitur, neque illud pium dictum; *Faciám hoc si DEVS voluerit.* Nam ita quodvis opus in mea libera potestate est, ut tamen variis modis, salvâ etiam Libertate, possit à DEO impediri, mutari in aliud æquale, melius &c. Impium verò vicissim est, si DEVS voluerit faciám hoc vel illud flagitium; quod tamen juxta Puritanum omnino dicendum est. Quòd denique 6. ait, hanc conciliationem adversari (juxta Didac. Alvar. Disp. 18.) non modo Aristoteli, Thomæ & Thomis, sed etiam Concilii Tridentini Catechismo (cujus tamen verba truncat Amesius, omittens ista, quamvis

(secundum

Cap
secundarius
falsum q
ferentem
admittit
tione phy
Bell. expl
Pallavic.
Alte
& cooper
juxta S. T
rum secu
Amesius
Sophistam
probabilior
ita quoq
à parte re
hic Scept
bo DEI,
pienter q
arbitratu
Bell. cap
contradict
contendit
istica, obse
quam cap
celo diff
bilis (qu
etiam cur
tione inco
plici sent
indifferen
ne physico
nia vel ja
ci inficia
auctorita
P. à S. I
Angelici
suavem e

(secundarum causarum efficientiam non impediat &c.)
falsum quoque est; nam præmotionem DEI indif-
ferentem, quam solam S. Thomas tradit, facile
admittimus, quæ toto cœlo differt à prædetermina-
tione physica irresistibiliter necessitante ut mox
Bell. explicat in 2. Ratione. Videatur etiam C.
Pallavic. in 1. 2. Disp. VI. q. 2. a. 12.

Altera ratio concordie inter libertatem hum.
& cooperationem divinam, & fortè probabilior est
juxta S. Thom. DE VM virtutes operatrices causa-
rum secundarum movere & applicare ad opus.
Amesius calumniatur 1. *Bellarminum agere scepticum*
Sophistam, dum posteriorem sententiam dicit fortè
probabilior. At certè utraque probabilis est, &
ita quoque, ut non repugnet utramque esse veram
à parte rei, de quo tamen non liquet. Quid ergo
hic Scepticum? Cùm Veritas manifesta nec ex ver-
bo DEI, nec ex naturali ratione demonstratur, sa-
pienter quisque eam conciliationem præfert, quam
arbitratur verisimiliorem. Illam verò, quam cum
Bell. cap. 14. paulò antè rejecimus (Amesio nihil
contradicente) jam hic ut veram sententiam extollit,
contenditque esse eandem quam hic Bellarminus sophi-
stica, obscura & absurda interpretatione depravavit, &
quam cap. 14. refutavit. Verùm, ut jam dixi, toto
cœlo differt illa physica prædeterminatio irrefisti-
bilis (quam tot validis argumentis à Bell. disje-
ctam cur non defendebat Amesius?) ab hac præmo-
tione indifferente. Sic autem confusà inter se du-
plici sententia, scilicet verà S. Thomæ de præmotione
indifferente, & falsò ei afficta de prædeterminatio-
ne physica irresistibili; complura objicit, quæ om-
nia vel jam in superioribus excussa sunt, vel simpli-
ci inficiatione dissoluntur, utpote nullo rationis vel
auctoritatis fulcro nixa. Videatur suprà laudatus
P. à S. Iosepho Fulliensis in Defensione Doctoris
Angelici, contra prædeterm. phys. & Concordiam
suavem ejusdem.

CAPVT

CAPVT TERTIVM.

De viribus liberi arbitrii.

§. I.

Status Controversiæ exponitur.

Quod suprà tacitè, hîc apertè præstat Amesius, Calvino deserto ait, *de libero arbitrio in civilibus & moralibus nullam sibi cum Papistis esse controversiam*, quod idem cum aliis Luthericis facit saltem tacitè Gerhardus, ita suum Patriarcham (quem toto lib. V. refutat Bellarm.) deferentes in articulo summo, optimo, præ quo ceteri controversi nugæ sunt. Concedunt ergo posse hominem suis viribus cognoscere aliquod verum morale; sine fide & auxilio speciali aliquod bonum morale perficere, adeoque in statu naturæ lapsæ esse ita liberi arbitrii, ut possit bonum morale eligere, malum evitare. *Quæstio ergo eaque gravis solum est de supernaturalibus, quæ propriè pertinent ad salutem, quam ait Amesius à Bellarmine calumniosè tractatam.* Videamus, Calumnias uter admittat? Ait Bell. apud Amesium: [Quæstio est, Sîne homo post lapsum primi hominis verè liberi arbitrii in iis rebus, quæ pertinent ad salutem, ut quamvis nihil possit sine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & à DEO adjutus ita valeat operari, ut possit etiam non operari?] Quid, quæso, hîc non apertum, planum & candidum? Queritur tamen Amesius. 1. *Lubricam esse hanc phrasin*, verè liberi arbitrii, id est, non necessitatè irresistibiliter. Et nunquid hoc inter nos & vos controversum est? ubi ergo lubricitas? ubi calumnia

nia? 2. quæ
huius quæsti
tem? At no
Tractation
bus Fidei,
bus, 3. ait
tè constat e
nes & im
prævenien
ca ex earu
rejecta est.
Did. Alvar
non operand
lio, quod re
quit, est ve
est falsissim
reitur, Bea
amandum
haber pos
2. Ita ut g
ticularem
varius posse
sto, qui sen
ait cum A
falsitatem
absoluta p
actum? S
tiam illud
ut sine illo
illo non p
diano cla
bram qui
Calvino
Tridentin
tur) prof
Thomista

nia? 2. queritur, non satis distinctè designari obiectum huius questionis, quæ scilicet sint illa quæ pertinent ad salutem? At nodus in scirpo quæritur. Ex tota quippe Tractatione Bellarmini liquet, eum loqui de actibus Fidei, Spei, Charitatis & reliquis supernaturalibus, 3. ait, de gratia præveniente satis constat. At certè constat eâtenus inter utrosque, quod illustrationes & impulsus divini sint saltem ex parte gratiæ prævenientes: prædeterminatio autem physica ex earum classe jam sæpe sæpius & efficacissimè rejecta est. 4. ait, ly posse operari & non operari (juxta Did. Alvar.) habere sensum duplicem. 1. ita ut potentia ad non operandum stet in eodem subiecto cum gratia & auxilio, quod requiritur ad operandum; & hic sensus, inquit, est verissimus. Verissimè dixisset, hic sensus est falsissimus & non minùs absurdus, ac si diceretur, Beatum esse liberum ad amandum & non amandum D E V M, quia secluso lumine gloriæ habet potentiam ad non amandum D E V M. 2. Ita ut gratia & auxilium ad talem operationem particularem datum, & carentia talis actûs, seu actûs contrarius possint esse, & aliquando sint simul in eodem subiecto, qui sensus, est Bellarmini & falsus. Ita quidem ait cum Alvare Amefius, sed nec leviter probant falsitatem. Quomodo enim necessitas & libertas absoluta possunt simul afficere unum eundemque actum? Sanè, si irresistibiliter necessitat potentiam illud prædeterminans auxilium D E I, ita ut sine illo non possit hic & nunc operari, & cum illo non possit non operari hic & nunc, Sole meridiano clarius est, præter inane nomen nec umbram quidem veræ libertatis relinqui, ut cum Calvino genuini ejus discipuli (ideo à Conc. Tridentino damnati, ut toties Alvarez testatur) profitentur; à quibus proinde Amefius ad Thomistas prædeterminantes defecit. Ex quibus

quibus omnibus ex lege Talionis liquet, eum aperte calumnia, & multiplicis quidem, reum esse, dum sine ulla probatione Bellarminum Calumnia accusavit. At ecce! mox th. seq. alia graviori calumnia Bellarminum impetit, & Catholicos omnes, quod bonum usum liberi arbitrii nolimus ex gratia pendere, sed ex ipsa voluntate. Hæc sycophantia est plane effrons & intolerabilis. Nemo nostrum est, qui non eam, quam nobis affingit opinionem, pro ut ea verba sonant, ut hæreticam damnet: Fallax enim verò aut fallitur gravissimè, cum hic & alibi passim supponit, inter gratiam physicè & irresistibiliter necessitantem, & ipsam potentiam liberam, quæ ab illa gratia dependeat vel non dependeat, nullum dari medium, nempe auxilium gratiæ congruæ ita efficaciter afficientis liberum arbitrium, ut infallibiliter (liberè tamen) hoc accommodet consensus. Sed necdum finis cavillorum in Statu Controversiæ (per se clarissimo) obtenebrando. Agebat Bell. lib. VI. c. 9. Calvinum & Kemnitium docere, voluntatem nostram in pietatis operibus sic agi à DEO, ut non possit non agere; & quamvis ipsa quoque concurret activè, tamen concurrere ut merum instrumentum DEI naturale, non causam liberam sui actûs. Hæc non affingi Calvinò, patet ex clarissimis ejus verbis suprâ hoc lib. IV. cap. 1. num. 2. recitatis, quæ sanè è diametro repugnant ijs, quæ Amesius hic subjicit, nempe.

1. Falsum est, nostros docere, voluntatem esse merum instrumentum actionum quas producit, aut etiam naturalem.
2. Libertatem non tolli dicimus per gratiam, sed per scientiam.
3. Non negamus, voluntatem habere dominium sui actûs, sed dominium illud subiectum & subordinatum esse dicimus, primo & absoluto dominio DEI, quod Bell. negat.

Nunquid postremum hoc est patens mendacium, & anteriora directè contradicunt Calvinò?

§. 2. 40

An in super
ut actuali
volunt

Idem t
num incusa
dicare; cante
potuit profite
tet ex omni
VI. disputa
bertatem ar
realem, tam
bat autem
quibus dicit
rarii, adific
tores & coa
sed tantum
deberent si
Amesius ai
nobiscum, (e
esse veram.
minus, cui
vino. Est
no impugn
tuetur Am
tur, multi
alio & alio
absurdè pa
liberum arb
non verò p
(juxta No
& velle suu
veri ad a
principii su
adjutores

§. 2.

*An in supernaturalibus ita agamur à gratia DEI,
ut actualis efficacia illius gratia relinquatur electioni
voluntatis humane, ut ab illa determinetur?
Nos negamus, ait Amesius.*

Idem tamen necdum cessat cavillari, Bellarminum incusans quòd affirmativam satis habuerit subindicare; cautè nempe celans, quod nec castè, nec tutò satis potuit profiteri. Hanc esse apertam calumniam patet ex omnibus quæ à cap. 9. usque ad finem lib. VI. disputat Bell. Apertè & ex instituto probat libertatem arbitrii in actionibus salutaribus veram & realem, tam operosè in prioribus explicatam. Probat autem I. ex omnibus illis SS. Script. locis, in quibus dicuntur homines in operibus pietatis operarii, ædificatores, plantatores, rigatores, cooperatores & coadjutores DEI. Si enim nihil agerent, sed tantum moverentur ut mera instrumenta, non deberent sic vocari, sed ligones, rastra, secures &c. Amesius ait, *luctari cum larva à semetipso conficta, non nobiscum, (Calvinicis) qui Conclusionem eius agnoscimus esse veram.* At directe impugnat Calvinum Bellarminus, cujus verba nimis clarè contradicunt Calvinò. Est igitur hic Calvinus larva illa à Bellarmino impugnata. Quòd si Conclusionem Bellarmini tuetur Amesius ut suam, cur tam operosè reluctatur, multiplicèsque cavillos jam sapius rejectos, alio & alio verborum fuce tinctos instaurat? Quàm absurde partim, partim calumniosè contendit 1. liberum arb. esse principium Quod actionum salutarium; non verò principium Quo? 2. Libertatem naturalem (juxta Nos, ut ipse supponit) non accipere & posse & velle suum à gratia. 3. Nos dicere, homines moveri ad actiones supernaturales, siue in generatione principii supernaturalis. 4. Phrases illas cooperari, coadjutores &c. esse prorsus alienas à præsenti questione.

Et

Et cur? quia nusquam sic vocantur homines respectu operationis supernaturalis in ipsis elicienda per gratiam salutiferam, sed respectu operis ministerii, per gratiam (quam gratis datam Bell. appellat) in aliis perficienda. Sed hoc & aperte falsum esse patet ex illo Matth. 20. *Voca operarios &c. Rom. 8. diligentibus DEVM omnia cooperantur in bonum*: & quamvis ita esset, non ideo evaderet Amesius. Si enim homo est cooperator DEI respectu proximorum salutis, quanto magis respectu propriæ?

II. Arg. Stultum esset imperare aut suadere opera pietatis ei, qui non haberet arbitrii libertatem. Sed DEVS suadet & imperat hominibus opera pietatis, & ipsam etiam conversionem ad DEVM, de qua maximè litigant adversarii. Ergo habemus libertatem in operibus pietatis etiam ante justificationem. Amesius. *Concedimus totum. Hominem scilicet habere naturalem arbitrii libertatem: sed negamus hominem absque gratia regenerationis habere vires idoneas ad spiritualia opera pietatis prestanda.* Resp. Hæc minimè coherent. Nostrium enim argumentum evincit, in operibus pietatis (quæ constat suaderi & imperari à DEO) justificationem precedentibus nos habere libertatem: & hoc totum ait Amesius se concedere: quæ mente igitur aut fronte mox negat, nos ante gratiam regenerationis non habere vires idoneas ad illa pietatis opera, quæ disponunt ad recipiendam regenerationis gratiam? Quoscunque fines præcepti aut suasionis divinæ fingat Amesius, illud semper fixum manet, (quod ipse totum agebat se concedere) stultum esse imperare aut suadere non habentibus aut habere non potenti vires idoneas ad præceptum suasionemve implendam.

III. Quando Scriptura dicit: *DEVUS operatur velle & perficere*: & cum nos dicimus: *Converti*

Cap. I. nos; adversarij significari, nostras actiones aptura dici: cor novum: eodem modo & nos veras actiones bonas, ut nos vult, habere bonas, secundum proprium. Resp. Nostri sensum falsum sentit, sed patet ex Cap. I. vis igitur est, & adjuvatur Poenitentia, eos actus, citante & auctoritate eos absolventes ab illis auctoritate clarum est.

IV. S. operibus p. cendus est. do. Ergo etiam huiusmodi hic Amesius tamen mox Iehova substantiam, quam est Scriptura dicit. Substantia inficiari non cavillationem.

noti; adversarii contendunt, ejusmodi testimoniis significari, DEVM verè & propriè agere & operari nostras actiones bonas. Cur igitur quando Scriptura dicit: *operamini vestram salutem: facite vobis cor novum: convertimini ad me &c.* non patiuntur ut eodem modo ista eadem vocabula intelligantur, & nos verè & propriè dicamur operari nostras actiones bonas? Amesius. *Patimur animis acquisitis, ut nos verè proprièque dicamur operari nostras actiones bonas, sed per gratiam DEI, non viribus arbitrii nostri.* Resp. Hoc Amesii effatum, nisi subdole sensum falsum celet, ut verba sonant, nobis consentit, sed Calvino & sequacibus contradicit, ut patet ex Calvinii verbis, quæ hîc recitat Bell. Brevis igitur est hîc nostra complexio: Homo excitatus & adjutus à gratia DEI ad actus Fidei, Spei, Pœnitentiæ &c. concipiendos, vel elicit liberè eos actus, ita ut absolute stante eodem auxilio excitante & adjuvante possit non elicere; vel elicit eos absolute necessariò, irresistibiliter necessitatus ab illis auxiliis. Si 1. habemus intentum; si 2. clarum est, verba dedisse Amesium.

IV. Scriptura docet nos à DEO juvari in operibus pietatis. Non autem propriè juvari dicendus est, qui nihil agit, sed qui laborat in agendo. Ergo non est DEI tota actio pia hominis, sed etiam hujus liberè eam elicientis. Mirabilis est hic Amesius, cùm ait, *se Conclusionem concedere: &c.* tamen mox subdit: *Hoc argumentum eo tendit ut pro Iehova substituât nobis Iovem in DEVM.* Resp. Argumentum sine dubio intendit inferre Conclusionem, quam Amesius se fatetur concedere. Majorem è Scripturis clariss. depromptam negare non audeat. Subsumptum lumine naturæ perspicuum inficiari non potest. Quid, quæso, hîc nisi ad cavillationem & subterfugium facit, quod prolixè

recitat.

recitat è Lactantio Gentilium vanitatem arguente,
qua nihil nisi adiutorium Iovi aliisque Deastris
tribuebant; à quo procul absunt omnes pii Catho-
lici. Amesius. 2. Quatuor sunt termini in hoc Syllo-
gismo, nisi Bell. possit ostendere ex Scriptura, nos propriè à
DEO juvari, sensu isto quo vox ista à vulgo solet usur-
pari. Resp. Enimverò peridiculum est dicere,
quatuor esse terminos in Syllogismo, nisi Bell.
ostendat ex Scriptura propriè usurpari illud quod
jam omnibus sæculis Christiani in minimè impro-
prio sensu usurparunt quotidie: DEVS in adiutorium
meum intende; Domine ad adiuvandam me festina.
Quantò justius dixerimus nos, tres terminos esse in
bono illo Syllogismo, nisi Amesius demonstrat
quartum ex S. Scriptura, nullis glossis Luthero-
Calvinicis interpolata. Piget hærere diutius in nu-
gis istis excutiendis, quæ juxta Quodlibeticæ Pat-
hermenia præcepta hîc prosequitur Amesius.

V. Si homo à DEO vocatus possit venire & non
venire, tunc sine dubio liberi arbitrii esse convinci-
tur. Sed verum prius. Ergo. Amesius. 1. Conclusio
datur sensu iam sæpius dato; Nempe sensu contradi-
ctorio, ut jam suprâ vidimus in arg. 1. Amesius 2.
Si vocatio qualiscunque intelligitur, Assumptum negatur
quoad illam partem, potest venire, potentia scil. suâ in-
ternâ. Si vocatio efficaciter trahens intelligitur, negatur
quoad alteram partem, potest non venire; sensu scil.
composito, quasi vocatio talis possit adesse, ita ut
actus ipse veniendi non consequatur. Si alio sensu
accipiatur posse venire & non venire, propositio nega-
tur, prout Bell. intelligit arbitrii libertatem, ita ut indis-
ferentiam includat ad utrumque. Resp. Multis modis
peccat hæc Evasio, & minimè assequitur intentum.
Nam 1. vocatio quævis, si sit seria & non illusoria,
supponit absolute esse liberum & in potestate vo-
cati sequi vocantem, five id possit præstare viribus
propriis, five ipsius benevolè vocantis & adjuvan-
tis. Id perspicue monstratum est, Lib. III. cap. 4.

2. Vocat

2. Vocatio efficax est, quæ infallibiliter quidem, sed sine ulla irresistibili necessitate infert effectum, ut monstratum est suprâ cap. 3. lib. ejusdem. Vnde tandem patet 3. illud *posse venire & non venire*, & omnem libertatem istam larvatam recidere tandem in illam Calvinî *motionem efficacem*, quâ *venire necesse sit*, necessitate scil. absoluta & antecedente.

VI. Si non esset homo liberi arbitrii in operibus pietatis (etiam ante gratiam Regenerationis) sequeretur, non peccare eos qui nolunt credere in Christum, aut nolunt converti à peccatis &c. Iterum concedit Amesius *Conclusionem*, sensu illo chimærico scilicet. 2. ait, *se negare Consequentiam*, si lib. arbitrium sensu Bellarminiano intelligatur. Negat ergo Solem lucere in meridie sereno cœlo. Si enim non est in mea potestate, nec remotâ quidem, converti & credere, quomodo possum peccare in eo omittendo, quod mihi est impossibile? Quod addit, *Consequens non debere videri Bellarmino absurdum*, & de tempore quo iuxta Theologos obligat præceptum dilectionis DEI & bonorum operum &c. meræ nugæ sunt alibi pro merito excussæ.

VII. Sequeretur deinde, non esse laudandos, aut ullo præmio dignos eos, qui volunt credere, sperare, diligere, converti &c. 2. Nullum haberent locum in ejusmodi rebus præcepta, consilia, cohortationes, &c. 3. tolleretur è medio omnis diligentia atque industria in fide & pietate augenda & excolenda &c. Amesius. 1. explodit rationem meriti Pontificii, de quo infrâ lib. VII. De laudis & præmii ex gratia relatione ait ex Logica, causa illius modum, quo quis agit ex consilio sufficere ad illam sustinendam, quamvis alius facit, ut ille eo modo agat. Resp. Hoc congruè dicitur juxta Regulas Logicæ Quod liberi. Nam omnis Logica & Ratio recta dicat, superfluum esse & inane omnem ex consilio actionem, ubi absolutâ, antecedente, & irresistibili necessitate motionem alterius sequi me necesse est. Idemque

que est quoad præcepta & cohortationes, ut etiam
suprà l. 3. c. 3. vidimus : Ista certè omnia essen-
tialiter erunt superflua & nugatoria, posita au-
remota illâ irresistibili & inevitabili absolutâ ne-
cessitate. Quid efficiat moralis suasio plus in
agente intellectuali necessitato, quàm in quorundam
saxo ? annon fatuè suaderetur beato dilectio DEI.
Quòd denique ait, *illam defensionem Bell. de infalli-*
bilitate iudicii Papæ (qua non possit relinquere debitam
diligentiam, ita ut temerè definiat) solam sufficere ad elo-
mores istos reprimendos, quibus infallibilitatem gratiæ
DEI infamare studet : Resp. Nec Bell. nec ullus
Catholicus infallibilitatem gratiæ infamat (per
quam etiam vitam profundere parati sumus) sed ne-
cessitatem irresistibilem pecudibus quàm homini-
bus convenientiorem meritò explodimus. Lon-
ga latàque disparitas est inter utrumque. Hoc ip-
sò quòd Ecclesiæ promissit Christus per S. Petrum
ejusque hæredes decreta Fidei & Morum infalli-
bilia, pollicitus quoque est media idonea (quæ
sine dubio temeritatem excludunt) sive hæc sint
physicè prædeterminantia, sive moraliter suaden-
tia ; de quibus proinde non est quod simus sollici-
ti, cum certum sit, interim debere Papam non mi-
nùs ac Apostolos in Concilio Hierosol. Act. 15. per
negotii gravitatem majorem minoremve diligentiam
& *conquisitionem* adhibere. At si certi essemus
fide, nos physicè & irresistibiliter à prima causa ne-
cessitandos ad omnes operationes sive malas, sive
bonas ; sive jucundas, sive molestas ; fatui essemus
si anxie deliberaremus quid hîc & nunc faciendum
aut omittendum, cum sine nobis liberè cooperaretur
nobis, in nobis omnia quæ vellet DEVS effi-
ceret.

§. 2.

Solvuntur Obiectiones Luthero-Calvinicæ.

I. Ex Ezech. 36. *auferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum: Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis ambuletis.* E verbis prioribus (omissis posterioribus) sic arguit Amesius: *Cor lapideum non habet in potestate sua fieri carneum. Sed voluntas hominis peccatoris est cor lapideum. Ergo non habet in potestate sua fieri carneum. i. e. spiritualiter bona per regenerationem.* Resp. 1. Hæc argutatio potuisset quoque obijci à cervicosis peccatoribus ipsi Ezechiel cap. 18. v. 31. dicenti: *Proijcite à vobis pravaricationes vestras - & facite vobis cor novum, & spiritum novum &c.* Quod insulsis istis Propheta, nos cavillationi Amesianæ reponimus; nempe, per metaphoram cordis lapidei non accipi nisi obdurationem in peccatis, quæ sine dubio voluntaria est, adeoque potest à volente excitanti & adjuvanti gratiæ cooperari, mutari in cor carneum, molle & tractabile. Resp. 2. Plus non evincitur, quàm non posse hominem in mort. peccato hærentem sine auxiliis gratiæ inde liberari & ad regenerationem aspirare; cum hoc verò posse: vires enim ad vitaliter operandum retinet peccator semper: is autem ut valeat per supernaturales operationes se disponere ad Gratiæ regenerationis, requiritur & sufficit auxilium gratiæ transiens (& non habituale) quo elevetur ad dispositiones prævias supernaturales planè necessarias: neque enim DEVS qui fecit nos sine nobis, vult nos (adultos) justificare & salvare sine nobis liberè cooperantibus, & per actus fidei, timoris, spei, & dilectionis nos congruè disponentibus. Resp. 3. Qui stolidè velle mordicus in hære rigori illi verborum, *de corde lapideo, carneo &c.* cogeretur etiam concedere, neque post regenerationis gratiam obtentam posse nos quicquam supernaturale & spirituale operari. Quomodo enim hoc valeat *cor carneum*?

II. Obj.

II. Obj. Homo non cooperatur ad illud, quod ipso à DEO creatur. Sed cor novum à DEO in homine creatur. Ps. 51. 12. Ergo. Resp. Concedo totum de creatione, seu infusione gratiæ justificantis, quod sine dubio est solius DEI. Quid verò hoc contra nos, qui dicimus, homines per opera pietatis, auxiliis divinis adjuutos, disponi congruè ad illam gratiæ justificantis infusionem? Non Bellarminus impudenter nimis corrigit Spiritum S. dum cor mundum creari, verissimè ait, idem esse, quod ipsam cordis munditiam effici; sed ipse Amesius impudenter calumniatur, quod negare non potest sana mens. Quid enim, quæso, fit in conversione peccatoris nunquid *cor mundum*? at ipsa substantia cordis non fit, cum supponatur; nec mutatur in aliud substantialiter, sed accidentaliter tantum, recipiendo munditiam coelestem. Hæc verò est sine dubio intrinseca qualitas nitere faciens animam. Hæc ergo mundities revera efficitur; non quidem actione creativa in rigore philosophico accepta (quod ne Amesius diffiteri ausit.) ergo effectione illa, quæ potentia obedientiali animæ DEVS educit ornamentum illud, quo formaliter expellatur macula pecc. mortalis. Quam verò creatio novi cordis nullatenus conveniat iustitiæ illi imputativæ extrinsecæ, patebit lib. VI.

III. Obj. Peccatores in Scripturis mortui esse dicuntur in peccatis. Nec potest dici, peccatorem mortuum non cooperari DEO ut mortuum, sed ut vitam virtutem à DEO habet: Hæc enim est perpetua implicatio: Homo mortuus habet in sese vitalem virtutem aut vitam. Cooperari Gratia est actio vitæ gratiæ, non naturæ, nisi Pelagiani immeritò fuerint damnati. Resp. Hæc est perpetua cavillatio, aut certè inscitia. Homo carens gratia adoptionis mortuus est quoad operationes proprias filii DEI adoptivi, quæ nempe procedunt à principio habituali & permanente supernaturali, & meritoria sunt vitæ æternæ, ut lib. VII. monstrabitur.

monstrabitur
rens forma
DEI, per po
tantis & a
gruè dispo
dictum.

hardus hîc
umve spec
peccatores na
homines ita n
mini natura
potentiam.

est homini in
ptio & Concl
athioys pellen
diceritis mal

hinc, poter
Alioqui si c
dicere, actu

mini inevit
Dici posset
est homini

ratio secun
At quæ dis
ctum refuta

is, cum didi

naturaliter

arb. c. 12. S
assensum &
eventu grat

tia non pende
etiam huma

conversionis.
apparens q
enim Grati

monstrabitur. Interim tamen optimè potest carens forma illa supernaturali, quæ constituit filium DEI, per potentias suas vitales auxiliis gratiæ excitantis & adjuvantis elevari, ad opera pietatis congruè disponentia ad illam filiationem, ut suprà dictum.

Nihilo saniora aut firmiora sunt, quæ Gerhardus hîc occinit. Do hîc tantum unum alterumve specimen. Th. 43. & 44. *Qui naturaliter peccatores nascuntur, illis peccatum est naturale. Omnes homines ita nascimur. Ergo. Iam sic: Quicquid est homini naturale, id est homini inevitabile nisi per divinam potentiam. At peccatum est homini naturale. Ergo est homini inevitabile nisi per divinam potentiam. Assumptio & Conclusio extant Ierem. 13. 24. Si mutare potest athiops pellem suam; & vos poteritis bene facere, cum didiceritis malum.* Resp. 1. Ad summum probatur hinc, potentiam peccandi esse homini naturalem. Alioqui si de actu accipiatur, nimis falsum foret dicere, actus ridendi, flendi, generandi &c. esse homini inevitabiles, citra divinam gratiam. Resp. 2. Dici posset similiter, secundum rationem agere est homini naturale. Ergo est ei inevitabilis operatio secundum rationem, quod constat falsum. At quæ disparitas? Resp. 3. Ipsum Prophetæ dictum refutat insulsiatatem Gerardinam. Ait enim is, cum didiceritis malum. Quis verò discat id, quod naturaliter inevitabile est?

Th. seq. sic arguit; *Iuxta Bell. l. 1. de Grat. & lib. arb. c. 12. §. 2. Gratia efficax non constituitur per assensum & cooperationem humanam, ita ut ab eventu gratia dicatur efficax &c. At si efficaci gratia non pendet ab assensu & cooperatione humana, utique etiam humana voluntas non cooperatur gratiæ in actu conversionis.* Resp. Arena hîc est sine calce, neque apparens quidem nexus in Subsumptione. Et si enim Gratia efficax in actu primo ante omnem

Ffff coope-

cooperationem humanam verè talis sit; in alio
secundo tamen infallibiliter trahit post se liberam
hominis congruam gratia excitari cooperationem
ut suprà lib. III. cap. 3. osten-
sum est.

LI

FII

CA

nit, Quam
ad Iustifi
ta calum
vel sophisti
quit, ad iu
&, Non ta
quam qua
Multæ d
nem, qu
nihil aute
quam co
libeat di
hoc ad re
tradicit i
su. Q

LIBER

LIBER QUINTUS.

D E

FIDE JUSTIFI-
CANTE.

CAPVT PRIMVM.

Constitutio causæ.

Vm in hoc nobiscum Luthe-
 ro-Calvinici conveniant, quòd ad Iu-
 stificationem obtinendam requi-
 rantur nonnulla ex ijs, quæ nos
 Dispositiones ad illam vocamus,
 ac præcipuè actum fidei; rectè Bell.
 hic primam Quæstionem propo-
 nit, Quænam sit illa fides, sive, quid sit ea fides, quæ
 ad Iustificationem requiritur? Amesius ex consue-
 ta calumniandi libidine, ait, *Hoc ipsum vel imperitè,
 vel sophisticè in quæstionem vocari.* Et cur? *Multa, in-
 quit, ad iustificationem requiruntur, quæ non iustificant:
 & Non tam quaritur, quæ, aut quid sit fides quæ iustificat,
 quàm quæ sit ratio, quæ propriè dicitur iustificare.* Resp. 1.
 Multæ dispositiones requiruntur ad Iustificatio-
 nem, quas certum est non iustificare formaliter;
 nihil autem potest esse requisitum, nisi saltem tan-
 quam conditio sine qua non; sive dein appellare
 libeat dispositionem, sive applicationem, quid
 hoc ad rem? Resp. 2. Cavillationi huic suæ con-
 tradicit ipse Amesius in totius libri huius decur-
 su. Quid enim contendit, nisi fidem illam
 Ffff 2 non

non esse assensum intellectus firmissimum, sed fidem
 etiam directe & formaliter in voluntate sitam, &
 quidem de speciali misericordia, quæ omnia sunt
 planè medulla huius Controversiæ. Vnde Bellarminus
 rectissimè tribus in rebus dixit dissentire Catholicos
 ab hæreticis. I. In objecto fidei iustificantis
 quod hæretici restringunt ad solam promissionem
 misericordiæ specialis: Catholici autem tam late
 patere quàm late patet verbum DEI; quin potius
 certam promissionem specialis misericordiæ, non
 tam ad fidem, quàm ad præsumptionem pertinentem
 contendunt. II. In facultate & potentia animi
 quæ sedes est fidei. Illi enim fidem collocant in
 voluntate, cum fiduciam esse definiunt: Catholici
 in intellectu sedem habere dicunt. III. In
 ipso actu intellectus: ipsi enim per notitiam
 dem definiunt, non per assensum. Amesius circa
diffensionem Observandum ait, 1. Lutheri-Calvini
 non restringere fidem illam quæ iustificat, sed tantum
 iustificat ad promissionem misericordiæ. 2. nos non
 restringere ad misericordiam specialem antecedentem, sed
 eam, quæ per ipsam fidem specialis evadit. 3. Non desunt
 inter Pontificios viros magnos, qui nobiscum consentiant
 sic Contarenus &c. Resp. 1. Eo ipso quo restringitur
 fides quatenus iustificans ad promissionem
 misericordiæ, restringitur ipsa fides quæ iustificat
 alterum est Quod, alterum est Quo iustificat. Fuit
 lis ergo observatio ista. Altera observatio illius
 streum protrudit chimæram. Quomodo enim po-
 test mea fides misericordiam DEI æternam & im-
 mutabilem reddere specialem? si non antecedentem
 meam fidem specialis misericordiæ DEI qua me
 æterno dilexit, ac me vocandum, iustificandum &
 glorificandum decrevit, non nisi phantastice illam
 ego reddo specialem. Contarenum immeritò (juxta
 suam Quodlibeticam parhermeniam) ad se trahit
 & adhuc ineptius oborto collo Scholasticos anti-
 quiores Alensem. Bonavent. Durand. Cajet. Pe-
 zant.

zant. quasi Fidem (pro fiducia acceptam) in voluntate etiam uti Luthero-Calvinici collocassent. Nil istud aliud quam quod communiter omnes Catholici tenemus; nempe Fidem directe pertinere ad intellectum; sed cum is rebus obscuris non præbeat assensum, nisi imperio voluntatis prævio adigatur, requiri piam affectionem. Quid verò hoc ad Fiduciam illam, quæ ad Spem pertinet, estque Fidei effectus? In tertia dissensione, inquit Amesius, Bellarminus est planè ridiculus: Nobis enim tribuit sententiam planè contradictoriam, quasi fidem faceremus fiduciam tantum in voluntate, & simul etiam notitiam tantum intellectus. Qui fidem per notitiam ex parte describunt, antecedentem eius causam & effectum consequens notant, ut veram fidem ab imaginaria distinguant, neque fiduciam, neque notitiam excludunt. Resp. Non tam Bellarminus, quam ipsimet Luthero-Calvinici ridiculam contradictionem suæ sententiæ tribuunt. Nunquid Amesius paulò antè sic fassus est, se ita in voluntate fidem quæ iustificat collocare, ut antecedentem intellectus assensum ad fidem requiri doceamus &c. Quæro igitur, estne fides iustificans unus simplex actus, vel duo aut plures? Si unus simplex, ergo vel fiducia tantum, vel assensus aut notitia tantum. Si duplex, ergo alter est tantum in intellectu, assensus scilicet, vel notitia, alter tantum in voluntate, fiducia scilicet. Quidvis elegerit, seipse lædet. Nihil ergo opus erat tricis istis planè frivolis & nihil ad causæ constitutionem pertinentibus, integrum Caput absumere, cum tandem tota controversia hinc tractanda paucis & clavis verbis à Bell. initio cap. 5. proposita hæc sit: an fides iustificans non sit fiducia misericordiæ, sed tantum assensus firmus, ac certus ad ea omnia, quæ DEVS credenda proposuit? Hoc posterius Catholici tuemur.

CAPVT SECVNDVM.

Probatur, Fidem iustificantem esse tantum assensum.

I. Ex Hebr. II. Nam quod Apostolus hoc locum definiat fidem, negari non potest. Hoc tamen negat Amesius. Cur verò? quia negat Erasmus, irreverentis nempe auctoritatis! At, negat quoque Alaphum Hugone & Lombardus Spei idem tribuit.

Nos denique (Puritani) negamus, istis verbis contineri specialem definitionem fidei iustificantis, qua talis est, quia non designat fidei ad Christum respectum, quo solo dicitur iustificare. Contra, quia Apostolus definit eam fidem, ex qua iustus vivit. Hebr. 10. 38. Sed ex sola de in Christum Redemptorem iustus vivit. Ergo hanc describit Apostolus. Amesius. Describitur eadem fides, sed non secundum effectum iustificationis. Contra; Quomodo ergo Apostolus ibid, repetit non semel, hanc esse sine qua impossibile sit placere Deo? Amesius. Una & eadem fides est, qua placemus Deo ad reconciliationem, & iam reconciliati dirigimur & presentamur ad placendum ipsi in obedientia nova. Non quitur igitur argumentum: fides describitur, qua facit Deo placeamus: Ergo etiam qua iustificat. Resp. Satisficit, contineri hanc fidem iustificantem, quæ certum non est fiducia voluntatis, sed intellectus operatur verò ad iustificationem perducit impium, si in dubio eget comitatu aliorum actuum salutarium timoris, spei, poenitentiae & charitatis. Fides ergo pro sua parte ad iustificationem disponens verè Apostolo dicitur substantia, quia facit (intentionaliter) presentia ea, quæ sunt alioqui futura. At presentare non est voluntatis, sed intellectus. Intellectus enim rem apprehendens per speciem sibi impressam, facit rem esse, antequam sit, Amesius.

Cap. 2. Probatur
gismus est sophis
presentia, &
hac interpretat
faceret nobis p
quàm notitia
plani. Resp. S
verò Amesii
tentionaliter
variatio phra
gismo? Retin
inde est: fen
Quod etiam
non obstat ve
datum quas
ter adducitu
stituto prop
Amesius. Co
presentes nobis
assensum. Re
fatum nemo
haustus Lu
perstrinxit.
lectum univ
& reddere in
voluntatis
tum repræ
se cum obte
Idem c
demonstrat
tellectum.
et si negare
crassis error
i. ait, pertin
eo inveniatur
Vbi ergo pr
ipsis. Nemp
bat, evidenti
gismus

gismus est sophisticus ex quatuor terminis conflatus Facere
 presentia, & representare, non sunt unum & idem. Si
 hac interpretatio admitteretur, fides salvifica non magis
 faceret nobis presentia bona illa futura, quæ apprehendit,
 quàm notitia qualibet rerum fictarum facit eas contem-
 plari. Resp. Syllogismus ille est apodicticus; evasio
 verò Amesii est nugatio Grammaticalis, facere, (in-
 tentionaliter) presentem & representare, non est nisi
 variatio phrasæ. Vbi ergo quatuor termini in Syllo-
 gismo? Retineatur alteruter terminus tantum: per-
 inde est: semper immotum manet argumentum.
 Quod etiam fictæ rei detur in mente representatio,
 non obstat verissimæ representationi rerum speran-
 darum quas DEVS revelavit. S. Thom. impertinen-
 ter adducitur ab Amesio, cum in ea qu. 4. c. 1. ex in-
 stituto propugnet huius definitionis probitatem.
 Amesius. Certe nemo non videt, fiduciam magis propriè
 presentes nobis facere res sperandas quàm vel noticiam, vel
 assensum. Resp. Audax & paradoxum esse hoc ef-
 fatum nemo non videt, nisi cui cum lacte materno
 haustus Lutheri-Calvinici error aciem mentis
 perstrinxit. Quid clarius & certius, quàm ad intel-
 lectum universim spectare, res omnes trahere ad se,
 & reddere intentionaliter presentes; affectus verò
 voluntatis rapere quasi extra se ad res per intelle-
 ctum representatas desiderandum, quarendum, &
 se cum obrentis uniendum?

Idem confirmatur I. ex illa voce, argumentum,
 demonstratio, convictio, quæ certe pertinent ad in-
 tellectum. Amesius hanc tam perspicuam veritatē
 etsi negare haud sit ausus, obscurat tamen & obruit
 crassiss erroribus, quos recitare refutare est; nempe
 1. ait, pertinere quidem argumentum ad intellectum, ut ab
 eo inveniatur & iudicetur; sed non ut in eo primò existat.
 Vbi ergo primò existit? 2. ait, argumenta sunt in rebus
 ipsis. Nempe sicut Conringius in suo Examine aje-
 bat, evidentiam non esse in cognitione, sed in obiectis cognitis.

ô novam sapientiam ! 3. Sic argumentum esse possumus primò in voluntate, quamvis ut apprehensum pertineat ad intellectum. 4. Fides dicitur argumentum per metonymiam effecti. 5. Fiducia in voluntate est mihi proprium argumentum rerum à me sperandarum. 6. Hæc ipsa fides est intellectum sic assentiri huic veritati (Illæ res sunt meæ) quasi omni rationis evidentiâ de illa iam esset convictus. En ! quot paradoxa uni clarissimæ veritati obtenebrandæ comminiscitur Amesius ?

Confirmatur 2. Fiducia non gignit metum. Sed fidei actus in Noë genuit metum, &c. 7. Ergo Amesius 1. Falsa est propositio, si intelligatur metus causa, non fuga. Contra : Fiducia expellit metum. Ergo non parit. Quænam, quæso, fiducia potuit in Noë gignere metum, qui causa esset fabricandi arcam ? Amesius. 2. Fides quæ genuit metum non iustificabat. Sic est, de prima justificatione, secus de secunda ut apertè ibid. prædicatur ab Apostolo.

Confirm. 3. Non confidimus DEVM esse, sed credimus DEVM esse. &c. 6. Ergo credere non est confidere. Amesius. Conclusio debet particularis esse. Ergo aliquod credere, non est confidere. Sic autem nostra defensionem non contradicit. Resp. Universaliter nullum credere est confidere, sicut nullus actus intellectus est actus voluntatis.

II. Quod verò Fides iustificans non sit propria Notitia, sed Assensus in rem etiam incognitam, patet ex illo, argumentum non apparentium. Fides hinc officium esse intelligitur, non efficere, ut res obscuræ fiant perspicuæ, sed ut credantur, etsi non appareant. Manus hîc dat nimis clarè veritati, contra suum M. Calvinum Amesius. Gerhardus verò ex infantibus, (quibus ait Bellarminum fidem abrogare hoc argumento, quod in illis non sit cognitio) colligit, fidem non esse assensum, sed cognitionem. Hæc collectio si non infantilis, saltem puerilis est. Quia dubitet, accipi ibi à Bell. latè cognitionem pro omni iudicio intellectus, quo affirmet sive evidenter

Cap. 2. Præ
sibi propo
assentiendo
subdit Gerl

III. Illis verbis
vassè corpus
tum pertine
quod simil
Est etiam ple
intellectus de
etiam Abrah
ultra docetu
net, Fidem
2. quia Spe
est Spes.
Amesius. F
respicit præse
cia de præse
bus fruimur
nendis.
distinctas con
Confirmat
per fidem cap
est actus in
nes & cogita
est voluntari
sus error.
(saltem quæ
voluntatis
nionis. S
3. 12. [ha
pretatur,
Hæc Fiduci

IV. Specialem
DEVS reve

Cap. 2. Probatur Fidem iustific. non esse fiduciam. 127
sibi proposita perspicendo, sive obscure propositis
assentiendo ob auctoritatem dicentis? Quæ ibid.
subdit Gerhardus, insulsiore sunt.

III. Fidem non esse fiduciam, probatur ex
illis verbis Rom. 4. ubi *¶*. 19. dicitur, *non confide-*
rasse corpus suum. Consideratio autem ad intelle-
ctum pertinet; & *¶*. 12. plenissime persuasus aut sciens;
quod similiter pertinet ad intellectum. Amesius.
Est etiam plena persuasio spei. Hebr. 6. 11. & persuasione
intellectus de omnipotentia DEI sustentatam fuisse fidu-
ciam Abrahami, nos plenè persuasum habemus. Nihil
ultra docetur illâ phrasi. Verum hinc semper ma-
net, Fidem esse actum intellectus. Confirmatur
2. quia Spes non est idem cum Fide. Sed Fiducia
est Spes. Ergo Fiducia non est idem cum Fide.
Amesius. Fiducia prout respicit futura est Spes; sed prout
respicit præsentia, idem est quod Fides. Resp. Fidu-
cia de præsentia, est implicatoria. Bonis præsentibus
fruimur; confidimus tantum de futuris obti-
nendis. Qui secus loquuntur & sentiunt, res di-
stinctas confundunt, & satis improprie loquuntur.
Confirmatur 3. quia juxta 2. Cor. 10. 5. *Intellectus*
per fidem captivatur in obsequium Christi. Ergo Fides
est actus intellectus. Amesius. Omnes ratiocinationes
& cogitationes rediguntur in obedientiam: hac autem
est voluntatis proprius actus. Resp. Hic est bene spif-
sus error. Nullus enim actus intellectus evidens
(saltem quoad specificationem) subest imperio
voluntatis, sed obscuro tantum, Fidei scil. & Opi-
nionis. Similis absurditas est, cum illud Eph.
3. 12. [*habemus accessum in fiducia per fidem*] inter-
pretatur, *habere nos fiduciam Spei ex Fiducia Fidei*.
Hæc Fiduciæ distinctio est planè voluntaria.

IV. Fidei iustificantis objectum non esse
specialem DEI misericordiam, sed omnia quæ
DEVS revelavit, probatur 1. ex Evangeliiis. Amesius.

Ffff s

Em

Ex Evangelicis igitur Bellarminus evertet ipsum Evangelium. Resp. Ex Evangelio Christi Evangelium Lutherano-Calvinicum. Amesius. Si Evangelium non alium locum habet in fide iustificante & salvante, quam Lex moralis, ceremonialis, iudicialis, quas DEVS revelavit, tum certe quorsum Evangelium diceretur, aut quomodo revelaret iustitiam DEI ex fide ad fidem, nulla ratio apparet. Resp. Nimis lata disparitas inter Legem Naturæ & Mosaicam ex una parte, & Evangelium ex altera parte est hæc, quod illa ut sic non doceat fidem in Christum esse fundamentum nostræ iustificationis, nec gratiam conferat ex meritis Christi, quam etiam per Sacramenta N. L. ex opere operato non ponentibus obicem dari, ex Evangelio tantum innotescit. Probat ergo Asseritio ex Matth. 9. Cæci habuerunt fidem omnipotentia: e. 16. Petrus credidit Christi divinitatem, item Centurio, Luc. 7. Nathanaël, Ioan. 1. Apostoli, Ioan. 6. Martha, Ioan. 11. Dominus denique docet, & Thomas profitemur, fidem Resurrectionis Christi, & Eum esse Dominum ac DEVM. Leprosus Mat. 1. 40. fidem rectam habuit, & tamen de voluntate ac speciali misericordia Domini ambigebat: Dominus & vis potes. Amesius ex omnibus istis locis conatur extundere ope suæ Quodlibeticæ, aut illos non habuisse fidem iustificantem; aut eam fuisse de speciali misericordia. Sed voluntaria assertio, non voluntaria sed rationabilissimâ inficiatione superabundanter rejicitur. Quod verò addit, Fiducia non excludit semper omnem dubitationem, hoc ipso destruit, quod tam operose moliebatur. Nam quod non excludit omnem dubitationem, non est Fides in Christum iustificans. Hæc enim facit, ut fideles cum S. Augustino potius dubitarent se vivere (quod nemo sani cerebri facit.) quam vera esse quæ DEVS per Ecclesiam revelavit. Confirmatur idem ex Luc. 18. ubi Phariseus confidebat se habere specialem DEI benevolentiam, Publicanus verò non; & hic tamen iustificatus est, non verò ille. Nec evadit Amesius.

fius, cum praeterea. Loquuntur Lutherani benevolentiam phrasim: res dubitet, DEUS fiduciam & fidem fidei. Ad 4. Non ait revera iustificationem, sed decipiente ubi apertissime eandem esse est, fidem in Christum specialem, sed eorum, sed Amesius. Multi olim habebantur sine fide, nego: quicunque miraculorum nis omnium tensionem esse fides in Cor. 13. qui Act. 2. 38. 4. & 10. ex objectum fidei DEI. Deben- telligi quam recipiebant autem non sed fides in Christum. Sanè eodem sur signifi-

sius, cum prætendit 1. *confundi hic à Bell. fidem & fiduciam.* Loquitur enim ad hominem. Id quippe faciunt Lutheri-Calvinici. 2. *misericordiam veri in benevolentiam specialem.* Est hæc variatio tantum phrasidis: res eadem utrobique accipitur. Quis enim dubitet, DEVM bene velle ei cuius miseretur? 3. *Fiduciam & fidem hypocriticam sic à Bell. fieri mensuram veræ fidei.* Ar dicit hoc ex suppositione adversariorum. 4. Non ait Bell. exemplum Pharisei esse hominis revera iustificati; sed ex eo quod Phariseus caruerit revera iustificatione, & tamen habuerit fidem specialem, rectè infert, hanc non esse iustificantem, sed decipientem. Confirmatur II. ex cap. ult. Marc. ubi apertissimè patet, fidem miraculorum unam & eandem esse cum fide iustificante. Certum autem est, fidem miraculorum non respicere tanq. objectum specialem misericordiam remissionis peccatorum, sed omnipotentiam & divinitatem Christi. Amelius. *Multi iustificantur sine fide miraculorum, & multi olim hanc habebant non iustificati.* Resp. Iustificantur sine fide miraculorum quoad suam essentiam, nego: quoad adjuncta illa, quibus non pollent quicunque iusti, concedo. Non est enim Fides miraculorum alia quoad essentiam ac illa communis omnium fidelium; diversa autem est quoad intentionem & adjuncta. Resp. 2. Potest sine dubio esse fides miraculorum sine charitate & iustitia. 1. Cor. 13. quid vero hoc ad rem? Confirmatur III. ex Act. 2. 38. 4. 12. 10. 43. 13. 39. & 17. ac præcipue Rom. 4. & 10. ex quibus omnibus locis apertissimè patet, objectum fidei iustificantis esse resurrectionem filii DEI. Debent autem sine dubio ista loca de ea fide intelligi quam Apostoli predicabant, quamque qui recipiebant, fideles ac filii Abrahamæ vocabantur. Ea autem non est fiducia in misericordiam specialem, sed fides requisita ad Baptismum, scil. credere in Christum crucifixum & resurrectionem ejus. Sanè eodem planè modo, & in eadem prioris significatione loquitur Apostolus de fide,

quanos justificari dicimur, & de fide quæ impu-
rata est Abrahæ ad justitiam. Abrahæ autem fi-
des non erat fiducia remissionis suorum peccato-
rum per Christum venturum sibi factæ, sed credu-
litas, & indubitatus assensus verbi DEI de mul-
tiplicatione sui seminis; & in hoc *contra spem in spem*
credebat. Ait Amesius, *Apostolos ista cum eadem ap-
plicatione* (Luthero-Calvinicæ fiduciæ in specia-
lem misericordiam) *prædicasse*. At ubi hoc scri-
ptum legitur? Sanè verba Apostoli Rom. 18. *Hæc*
est verbum Fidei quod prædicamus &c. & 1. Cor. 13.
ubi jungit fidem quæ montes transfert, cum Spe & Cha-
ritate, docetque illam sine his non, sed cum his
justificare & 1. Io. 5. *Omnis qui credit quoniam IESUS*
est Christus, ex DEO natus est; item, *Hæc est vi-*
ctoria qua vincit mundum, fides nostra &c. Ex his
inquam, & similibus nimis clarum est, fidei iusti-
ficantis objectum minimè esse specialem illam mi-
sericordiam. Mirum certè esset, nec unico in loco
exprimi, quòd debeat unusquisque credere certò,
se per Christum esse justificatum. Hic mutus est
Amesius, & in ijs quæ videri vult attingere, non
verba Scripturæ, sed meras suas glossas producit.
Sic & ad omnia illa ex Traditione Ecclesiastica, ac
speciatim ex Symbolo Apostolorum urget Bell.
cap. 9. quòd nulla fiat mentio misericordiæ illius
specialis; respondet Amesius ex dictatu Quodli-
beticæ Parhermenix, *applicationem specialem diffun-*
di per omnes Symboli partes, idque docere Apostolum. Rom.
6. 2. Inspiciatur locus iste Apostoli, & dubitet qui
potest, an Amesius non ludat in re seria. Ejusdem
Quodlibeticæ est, quod mox sequitur, *Remissio-*
nem peccatorum & vitam æternam ex remissione credi-
ra, esse credere misericordiam specialem. Atqui nos Ca-
tholici omnes credimus remissionem illam dari in
Ecclesia DEI, & tamen non credimus, sed execra-
mur tanquam dulce animarum venenum illam fi-
duciam misericordiæ specialis. Ergo hæc non est illa. Quis

dicat

dicat, esse arti-
credunt se ha-
turos inde vit-
tam æternam
non esse Fidei
adeoque DEVS
fascinavit eos
secundum Ca-

¶ IV

nihil aliud co-
in verbo D
salus, mihi
busdam pauc
credere, nisi o
remissa esse p
netur in genera
turis general
dit remissa esse
tur; sed, Qu
hac autem c
hæc, Ergo hab
absolutam h
verò assump
opinione m
Malè disiung
pinione, quæ
& experienti
certa. Resp.
velationem
Medium h
proposition
vitam æterna
de Fidei su
ne hac, Ego
tet, nec sci
nullus cad
summè im
iam fileam

dicat, esse articulum fidei . quod omnes qui semel credunt se habere remissionem peccatorum & habituros inde vitam æternam, ideo verè habituri sint vitam æternam? Si non vident hinc Puritani, vel hunc non esse Fidei articulum, vel hunc posse esse falsum, adeoque DEVM revelasse falsum & c. nimis profectò fascinauit eos fallax illius dulcedo novi Evangelii secundum Calvinum aut Lutherum.

¶ IV. Confirmatur ratione, quia Fides in nihil aliud collimare debet, nisi in verbum DEI. At in verbo DEI nusquam reperitur annunciata salus, mihi aut illi in particulari, exceptis quibusdam paucis. Non igitur possunt reliqui homines credere, nisi omnino temerè, tanq. ex verbo DEI sibi remissa esse peccata. Amesius. *Specialis promissio continetur in generali*. Resp. Nusquam habetur in SS. Scripturis generalis absoluta; nec dicitur hæc, *quisquis credit remissa esse peccata, habet vitam æternam, aut iustificatur*; sed, *Qui credit in filium, habet vitam æternam*. Ex hac autem conditionata non potest colligi absoluta hæc, *Ergo habebō vitam æternam, nisi per assumptionem absolutam hanc*, Atqui ego credo in Filium. Hæc verò assumptio absoluta non est in verbo DEI, sed in opinione mea, quæ fallax esse potest. Amesius. 1. *Malè disiunguntur ista duo, esse in verbo DEI, & esse in opinione, quasi nullum tertium daretur. Est aliquid in sensu & experientia, quod neque est in verbo, neque in opinione incerta*. Resp. Pessimè hîc assignatur medium inter revelationem DEI certam & opinionem fallacem. Medium hîc non dari apertè probo. Nam cùm in propositione dicitur, *Omni qui credit in filium, habet vitam æternam*, sine dubio hoc intelligitur non nisi de Fidei supernaturali actu. Iam verò de assumptione hac, *Ego sic credo*, non datur revelatio, ut per se patet, nec scientia aut evidens experientia, sub quam nullus cadit actus supernaturalis, utpote naturaliter summè improbabilis, etiam in genere sumptus; ut iam fileam, etsi homo de suis actibus naturalibus

mate.

materialiter sumptus habeat evidentiam etiam metaphysicam; tamen de eorum formali motivo frequenter decipitur, ut testatur etiam de se M. Augustinus lib. 10. Confess. 36. 37. & optimè illuminatissimus in Spiritu Th. de Kempis l. 3. de Imit. Christi c. 54. monet ut diligenter advertatur ad diversos motus *Natura & Gratia*, quia valde contrariè & subtiliter moventur, & vix nisi à valde spirituali & intimo illuminato homine discernuntur. Nec est cur moremur hic Iannas Puritani, cum ait, *pudere nos debere disertis verbis profiteri, non posse nos dicere, quod credamus in Christum nisi ex opinione, qua fallax esse potest.* Non est, inquã, cur pudeat nos veritatis, quòd ex lege ordinaria & citra privilegiū de nostra fide & iustitia non nisi opinionem, aut certitudinem moralem habere possimus; ut evincit ratio assignata: plus sibi arrogare, miseræ deceptionis est, quæ innumeros Lutheri-Calvinicos cum ingenti suavitate rapit ad Orcum. Sed instat Amesius; *Dicant nobis Pontificii, qui ingentes Conclusiones colligunt absolute ex istis propositionibus* [Successor legitimus Petri non potest errare. Concilium legitimum generale à Successore Petri approbatum non potest errare.] *ubinam inveniant has assumptiones* [Episcopus ille qui occupat hodie Sedem Romanam est legitimus Petri Successor: Concilium Tridentinum ex. gr. fuit legitimum &c.] *Non leguntur sanè in verbo DEI; an igitur tantum sunt in opinione fallacium certè tota Fides Pontificia est opinio fallax.* Resp. Quæ ratione è duabus præmissis de Fide inferantur à nobis istæ Conclusiones, satis dictum est Tomo I. Lib. III. cap. 6. Quanquam etiam alii Theologi, qui admittunt assumptionem utrobique tantum moraliter certam, commodam assignant differentiam. Nam circa Papam, Concilium generale &c. propositio universalis revelata est propter particulares, ad quid enim aliud prodesset universalis revelatio? Circa illam verò de fide, contritione &c.

Cap
non ita. Re
fidem & co
nos dispon
magis certa
scilicet cer

¶ V

ficationem
quitur iust
cordia non
præcedit iust
iustificatio e
misericordia
apprehendit
tam apprehen
maximè pr
tur iustifica
nostri ape
fictam illa
tum argum
omnis fid
cationem
ctum, C
missionem
omni mo
dicent ess
prio: s, q
sterio: s, q
(quod c
verba mu
esset fal
dam ita c
sunt per h
tat hic Ar
batur. Ait
remittunt
Christo inn
dimus pec

nos

non ita. Revelata enim tantum sunt, ut conemur per fidem & contritionem ad justificationem & salutem nos disponere, ac ita satagere ut per bona opera magis ac magis certam indies faciamus nostram salutem, morali scilicet certitudine.

¶ V. Fides iustificans precedere debet iustificationem. Fides autem specialis misericordiae sequitur iustificationem. Ergo Fides specialis misericordiae non est Fides iustificans. Amesius 1. *Fides iustif. praecedit iustificationem ordine naturae, non tempore, quia iustificatio est effectum eius, non omni modo.* 2. *Fides specialis misericordiae duplici ratione sic vocatur. 1. quia Christum apprehendit. 2. quia misericordiam specialem ut iam donatam apprehendit. Priori sensu iustificationem antecedit, & maxime proprie dicitur iustificare: posteriore sensu sequitur iustificationem.* Resp. Cum maiorem argumenti nostri aperte satis concedat; assumptio autem per factam illam distinctiunculam minimè luxetur; totum argumentum vim suam obtinet. Reverà enim omnis fides specialis misericordiae sequitur iustificationem, cum omnis actus supponat suum obiectum. Cum ergo omnis fides specialis habeat remissionem pecc. vel iustificationem pro obiecto, omni modo eam sequi necesse est. Quodnam verò dicent esse obiectum illius fides specialis misericordiae prioris, quia Christum apprehendit? Quamdiu autem posteriori fidei obiectum diversum non assignant, (quod cerè nunquam præstabunt) in vanum verba multiplicant. Accedit, quòd indubiè fides ea esset falsa, qua credunt sibi remissa esse peccata, si, dum ita credunt, nondum sunt remissa peccata, sed sunt per hunc ipsum actum remittenda. Verùm putat hic Amesius se invenisse aliam rimam, quae elaboratur. Ait enim: *Dum ita credimus, sunt remissa peccata: remittuntur autem proprie per illum actum fiduciae, quae Christo innitimur, qui naturà praecedit illum actum quo credimus peccata iam esse remissa.* Admiranda enim verò

hæ sunt subtilitates, imò stupendæ, sed indoctis apud doctos autem bilémne potius an risum mereantur, viderint, qui hoc Amesii commentum tuentur. Ex his interim sciscitari lubet. 1. Cur oportet at actum fidei in posteriori signo rationis seu naturæ, ac in eodem instanti temporis iungi actui fiduciæ, *per quem* iuxta Amesium propriè fit iustificatio? quid obesset, etsi longo tempore, imò nunquam postea sequeretur? ad quid requiritur, aut conducit actus iste? Certe actum aut ageret, aut otiosè spectaret. 2. Cum ea fiducia sit actus Spei, nunquid necessario debet eum præcedere actus Fidei de remissione peccati per spem in Christum obtinendam. Is verò actus Fidei vel repræsentat specialem misericordiam, & sic foret non fides vera in Evangelio tradita, sed illud ipsum commentum Luthero-Calvinicum. Si fiducia illa iustificans non supponit fidem misericordie specialis, ergo alteram illam misericordiam generalis, & conditionatæ, quam semper iuxta Evangelium credidit Catholica Ecclesia. 3. Cum (ut Amesius paulò post subdit) *obiectum proprium fidei iustificantis quæ talis sit illud ipsum quod iustificat propriè, id est, misericordia DEI in Christo*; hæc ipsa misericordia DEI debet actui spei proponi ab actu Fidei. Hic ergo actus Fidei vel proponit specialem misericordiam Luthero-Calvinicam; & sic falsò dixit, *eam fidem sequi fiduciam iustificantem*. Si proponit generalem, Ergo unicè vera manet nostra Fides Catholica. Ad summam, undique rimas agit malè materiaturum commentum, nec usquam tutum patet effugium.

¶ VI. Fides specialis misericordie tollit è medio orationem, Sacramenta, opera bona. Ergo fides illa non est iustificans, sed iustificationem impediens. Si enim ex certa fide credere debeo, mihi per Christum peccata esse remissa, quomodo possum cum publicano dicere, *DEVS propitius esto mihi peccatori? aut, Dimitte nobis debita nostra!* Quid opus erit Baptismo, si antecederet per Fidem certus sum de iustitia

Cap. 2. Prob
fictiã obrent
viliū ingeni
20. Vivo per
constringit
his Apostoli
esse imaginat
paret. An
tionem de
illam quoq
tem modo, q
glorificaret, d
continuatione
applicationem
us petit rem
verò continu
tionemve m
prorsus inf
particularem
tissime poss
fidei supera
tis Christi
VII.
debet in po
men fiduci
cata, seque
det à bona
DEI, ac pro
efficit, ade
posterius f
ex bona c
DEI pater
nostrum n
ad D. F. V. I
concedere v
qui hoc? n
trarium s
hoc Bell.
missa esse

Cap. 2. Probatur Fidem iustif. non esse specialis miser. 135
fictiâ obtentâ? &c. Amesius. *Ista sunt imaginationes ser-
vilitum ingeniorum. Filii DEI vox est illa Apostoli, Gal. 2.
20. Vivo per fidem illam filii DEI &c. Charitas DEI
constringit nos &c. 2. Cor. 5. 14. Resp. Quomodo ex
his Apostoli dictis probetur, argumentum nostrum
esse imaginationem servilitum ingeniorum, sanè haud ap-
paret. Anne si Apostolus habuit specialem revela-
tionem de sua iustificatione, ideo Puritani omnes
illam quoque participant? Amesius 2. *Petimus eo sal-
tem modo, quo Christus Ioa. 17. 1. 5. petit ut DEVS ipsum
glorificaret, de quo certissimus esse debuit, & fuit. Petimus
continuationem, certiorationem maiorem, & particularem
applicationem remissionis concessæ. Resp. Nemo nisi fatu-
us petit rem præteritam; de certò futura, esto. Quid
verò continuationem petat remissionis Calvinista certiora-
tionemve maiorem, cum de decreto prædestinationis
prorsus infallibili sit fide divinâ certissimus? Quid
particularem applicationem flagitet, qui illam à se cer-
tissime possessam, super omnia credit? Quid huic
fidei superaddere quibit Baptismus, aut panis corpo-
ris Christi figura? O verba inania!**

VII. Etsi fiducia obtinendæ veniæ (qualis esse
debet in poenitente) præcedat iustificationem: ta-
men fiducia, qua quis confidit sibi remissa esse pec-
cata, seque DEO gratum esse & heredem regni, pen-
det à bona conscientia, & perseverante dilectione
DEI, ac proinde præexigit iustificationem, non illam
efficit, adeoque non est fides iustificans, sed aliquid
posterius fide iustificante. Pendere autem fiduciam
ex bona conscientia & perseverantia in dilectione
DEI patet ex Ps. 4. Eccl. 2. Ose. 12. 1. Ioa. 2. & 3. Si cor
nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus
ad DEVM &c. Amesius audet iactare, *Bellarminum
concedere verbis, quantum Lutheri Calvinici postulant. At
qui hoc? nempe verbis vi almæ Quodlibeticæ ad con-
trarium sensum detortis. Quid enim verò clarius
hoc Bell. argumento? Fiducia, qua quis confidit re-
missa esse peccata, supponit iustificationem. Ergo
non*

non causat iustificationem. Ergo fiducia specialis misericordiae, quæ remissionem factam præcedit, non est iustificans. Verbo, Effectus iustificationis non est eius causa. Quid verò sibi vult mysterium illud quod mox subdit Ames. *Fiducia ista quamvis causam habeat conservantem conscientiam bonam, pro causa tamen procreante fidem illam solam habet, qua purgantur corda conscientia mala.* Quænam, quæso, hæc fides procreans fiduciam? an specialis misericordiae? at hanc supra expressè contendit sequi fiduciam in posteriori naturâ. Ita seipsum destruit hoc commentum!

VII. Speciatim contra Calvinum arguitur. Fides iustificans pacem & tranquillitatem animis parit. Rom. 5. 1. At fides specialis Calvinica perturbationem & desperationem mentibus adfert; quia ad illam requiritur, ut quis planè cognoscat, se ad numerum prædestinatorum pertinere, & Fidem iustitiâque semel habitam amitti non posse. Ita differtè Calvin. l. 3. Instit. c. 2. §. 38. 39. 40. quæ loca qui legerit deprehendet clarissimè, quàm illustre mendacium sit Amesii, quo cap. 2. claudit, scil. *Falsissima est calumnia certam cognitionem electionis & perseverantiam necessariò requiri, ex Calvinî sententia ad Fidem iustificantem.* Sed video, quid suo mendacio fucando obtinere possit, nempe Calvinum eod. lib. & cap. §. 14. & 17. docere, *Fidem semper esse incredulitate permixtam. & §. 17. fidem semper cum dubitatione & incertitudine coniunctam.* At hoc ipsum est, unde Bell. Calvinj non modò apertam contradictionem evincit, sed etiam ostendit, Fidem specialem parere desperationem. Vterque sanè error est intolerabilis, & se mutuò convertens: ita totum Fidei specialis commentum, ad innumerabilium animarum perniciem ex Orco protrusum est.

CAPVT TERTIVM.

Argumenta pro fide speciali profligantur.

I. Fides

Cap. 2. Prob

1. Fide

1. Ergo est fide

Hebr 3 6. 14.

nequid fac

parte rei, su

conceditur

sof. & c. C

ὁ πὸς αὐτὸν

τὸν περὶ ὁσ

missa miseric

sed minimè

in omnem

duciam, ex

rectione &

stinguens;

cap. th. 13.

Ajebat eni

Christum

contendit

ciz. Quom

expectatio

II.

consistere, n

19. 20. Ma

ubi agitur d

vocabulum

quæ cred

fiducia. A

ritati præb

Christum n

or) credere

assereret, l

num ver

Calvinic

nem ut q

ficatione

nobis

desudat

1. Fides facit ut subsistant quæ sperantur. Hebr. 11.
1. Ergo est fiducia sicut etiam apparet ex eiusdem vocis usu
Hebr. 3. 6. 14. Resp. Fides facit ut ea quæ speramus, &
necdum facta, necdum existunt in substantia seu à
parte rei, subsistant in anima, & intentionaliter, sic
conceditur antecedens iuxta expositionem S. Chry-
sost. &c. Græcorum, qui optimè norant vim vocis
ἐπίστανσις: Sic verò sequela negatur. Negatur ve-
rò per ἐπίστανσις intelligi expectationem certam pro-
missæ misericordiæ, ut contendunt Lutheo-Calvin ci,
sed minimè probant. Et quomodocunque Amesius
in omnem partem verset Apostoli verba, fidem, fi-
duciam, expectationem, de remissione pecc. resur-
rectione & vita æterna, nunc confundens, nunc di-
stinguens; non cohærent ista cum iis, quæ in priori
cap. th. 13. præcipuè, de fiducia iustificante asseruit.
Aiebat enim obiectum esse misericordiam DEI per
Christum remittentis peccata, quam remissionem
contendit in eodem instanti causari à tali actu fidu-
ciæ. Quomodo ergo iam eadem fiducia iustificans est
expectatio certa resurrectionis & gloriæ?

II. Multa sunt loca Scripturæ, ubi sensus non potest
consistere, nisi per fidem, fiducia intelligatur. Rom. 4. 18.
19. 20. Marc. 11. 14. Luc. 1. 6. cum similibus; præcipuè verò
ubi agitur de iustificatione. Resp. In iis omnibus locis,
vocabulum Fidei accipitur pro verâ fide Catholica,
quæ credimus id omne, quod DEVS revelat, non pro
fiducia. Amesius 2. Si merus assensus qui revelationis ve-
ritati præbetur, in omnibus locis intelligitur, tum credere
Christum non magis iustificat, quàm (secundum Pontifici-
os) credere Tobiam habuisse canem &c. quod tamen qui
assereret, blasphemus meritò haberetur. Resp. Hoc ulti-
mum verum est: sed illatio illa est ex alma Lutheo-
Calvinicorum Quodlibetica. Tobiam habuisse ca-
nem ut quis explicitè credat non requiritur ad iusti-
ficationem, sicut fides Christi Redemptoris, unde
nobis omnis spes salutis. Frustra verò
desudat Amesius in urgenda fide Abrahæ. Ut enim
admit-

admittamus, quod Toletus ait, iuxta Doctores omnes, Abrahamum credidisse in Christum venturum, nihil hinc pro fide specialis misericordiae evincitur, ut cap. 2. Conf. 2. ostensum est. Quod fiducia eius eximiae fidei fuerit coniuncta, uti & obedientia heroica etiam certum est: & similiter quod in nostra iustificatione: at, quomodo hinc infertur: In locis assignatis fidem accipi præcisè pro fiducia? Fatemur quoque *fidem miraculorum debere esse tantam ut gignat fiduciam impetrandi quod petitur*: at non ideo æque magna & heroica fides & fiducia requiritur ad cuiusvis peccatoris iustificationem & salutem, uti ad montis translationem, aut mortui suscitationem: illa enim cum communis & ordinaria sit, non debet nisi ordinarias habere dispositiones cuiusvis faciles cum ordinariis gratiae auxiliis; hæc verò miraculosa & extraordinaria mirum non est, quod maius quid in Thaumaturgo præexigant.

III. *Fides in Scripturis saepe opponitur timori*, ut Matt. 8. quid timidi estis modicæ fidei? & fideles dicuntur sua fide fortes 1. Pet. 5. 9. Resp. nihil hinc sequitur contra nos. Ideo enim timiditas quæ opponitur fiduciae, refertur in defectum Fidei, quia ex hac oritur fiducia. Amesius. *Non simpliciter quia ex fide oritur fiducia, (hoc enim omnes virtutes cum fiducia habent commune) sed quia proximè oritur ut perfectio fidei illius, quæ est in intellectu, vel id ad quod proximi fides tendit, & sine quo fides nec efficaciam, nec virtutis rationem habet.* Resp. Etsi hoc liberè concederetur, non inferretur tamen rectè Thesis Luthero-Calvinica. Omnium ferè operum virtuosorum defectus oritur in fidelibus ex defectu actualis vivacis fidei; quis ideo dixerit, Fidem esse formalem omnem virtutem, etsi revera suo modo sit radix omnium?

IV. Propterea ex fide, ut sit per gratiam, ut firma sit promissio, Rom 4. 16. *Fide intellectus non firmatur promissio, sed fiducia quæ accipimus rem promissam, firmat executionem promissionis.* Resp. Apostolus non loquitur de promissione remissionis peccatorum, ut

patet

patet ex verbis. Ad Quodlibet respondens, *sum in sola* esse pertendit, miracula consistere cum maximè de rum fiducia, est coniuncta retica.

rerum gestarum aut præcepta operum promissionem habemus fiducia igitur est plene non diligit per dilectionem qui non diligit tamen & in Fides tum historice revocata peccatorum Christi erga peccatorum, obtemperantia & leges operum bene operum 3. Nihil falsum, Fidei iustificationem absolute certum. Quo errore si dem iustificationem gratiam. Scilicet mendacium historia de Tobie fides gratia in tam refutanda esse Quodlibet

patet ex verbis mox sequentibus de mentione gentium. Ad Quodlibeticam pertinet, cum Amesius omnia confundens, hereditatem, benedictionem, beatitatem fidem in sola remissione peccatorum constituendam esse pertendit. Verum est fidem dogmaticam, historicam, miraculorum, & quamcunque magnam posse consistere cum ira DEI; sed idem est de Spe, & multò maxime de commentitia illa Luthero-Calvinicorum fiducia, quæ non modò potest esse, sed semper est coniuncta cum certissimâ DEI irâ, quia est hæretica.

V. Fides non iustificat, ut respicit in verbo DEI rerum gestarum historias, aut comminationes pœnarum, aut præcepta operum faciendorum, sed solummodo ut respicit promissionem gratiæ. Nullum autem singularem respectum habemus ad promissiones supracætera, nisi fiducia. Fiducia igitur est, quæ iustificat. Resp. 1. Absolutè & completè non disponit ad iustificationem nisi fides quæ per dilectionem operatur, cum iuxta Ioan. Omnis qui non diligit, maneat in morte. Resp. 2. Inchoativè tamen & incompletè ad iustificationem disponit fides tum historiarum, v. gr. mortis Christi, quia facile revocat à peccatis, ac ad spem erigit illa dilectio Christi erga genus humanum &c. tum comminationis pœnarum, ob similem rationem: tum respiciens præcepta & leges operum faciendorum, quia excitat propositum bene operandi, sine quo nemo iustificatur. Resp. 3. Nimis falsum & hæreticum est iam suprà explosum, Fidei iustificantis munus esse, reddere singulos absolutè certos de remissione peccatorum & salute. Quo errore supposito haud difficulter probatur, fidem iustificantem respicere tantum promissiones & gratiam. Sed quis non videt hanc esse meram principii mendicationem. Amesius Hinc sequitur fidem historie de Tobia eiusque cane, eodem modo iustificare quæ fides gratiæ in Christo promissa &c. hæc sunt dogmata non tam refutanda quam detestanda. Resp. Hanc sequelam esse Quodlibeticam & stramineam suprà ostendi, cum

cum dixi, fidem explicitam non esse necessariam ad iustificationem de cane Tobiae & similibus innumeris, quæ non sunt revelata ut singulis innotescant & explicitè credantur, sed tamen quia revelata sunt ab omnibus fidelibus saltem implicitè creduntur. Gerhardus nil novi adfert.

CAPVT QVARTVM.

Quæstio 2. de Fide est, an sola iustificet?

Pontificii negant, Nos affirmamus, ait Amesius.

Inique, more suo, nunc queritur Amesius, pro posterè tractari hanc quæstionem à Bell. priusquam constaret, quæ in re iustificatio propriè consistat. Cum enim tam ex parte Catholicorum quàm Luthero-Calvinicorum sine controversia hic supponatur, Fidem non iustificare formaliter, sed vel disponere, vel applicare ipsam formalem iustificationem, nulla poterit hinc oriri confusio in præsentī Quæstione. Nec satis fuit Amesio vana querimonia præludere, addit mox convicia & cavillos, imò apertum mendacium. Postquam enim præfixisset hunc titulum, [ARGVMENTA BELLARMINI.] mox recitato velut primo argumento ex iis verbis, [Fides non tam iustificat, quàm iustificat ut initium & radix prima iustificationis,] subdit: *Sophisticâ perplexâ ludibrio Bellarm. dum probationem ostentat. Nam 1. Ridiculus est sermo & sensu carens &c. At revera Bell. illis & sequentibus verbis, quæ fraudulenter omisit Amesius, non probationem ostentat, sed assertionem Catholicam exponit, nempe Fidem esse initium iustificationis, & non solam sed iunctam aliis dispositionibus, (scilicet Timori, Spei veniæ, Dilectioni, Pœnitentiæ, Voto Sacramenti re ipsa suscipiendi, ac Proposito novæ vitæ) ad gratiam sanctificantem peccatorem perducere, uti iam videbimus.*

§. 1.

Adstruitur Veritas Catholica.

I. Arg.

Patres tribu
etiam aliis v
Autec. proba
ficationis,
Heb. 11. acce
is qui longè
stum quippe
tionem) pri
omnes actus
Mirum est,
tot tergiversa
nes Apostoli
specimē, sed
mini effarū
elideret, ait:
4. 7. 10. 11.
quolibet!

MOREM. I
iustification
bavitque id
placere DEO
stificari: Tum
salutis & sa
accipiunt ill
Fidem, ita
ad DEVM, u
sicut iustus ex
Tum quia si
Gal. 3. Ita T
Amesius: Ha
obiectum est m
Christo iustifi
hoc Timore
in intellectu
latum, hæc v

I. Arg. petitur ex eo, quod SS. Scripturæ & Patres tribuunt vim iustificandi non soli Fidei, sed etiam aliis virtutibus. Ergo non sola fides iustificat. Autec. probatur 1. quia Fidei tribuitur initium iustificationis, seu prima motio in D E V M (iuxta illud Heb. 11. *accedentem ad DEVM oportet credere*) per quam is qui longè erat, iam incipit propinquare. Manifestum quippe est Fidem (tanquam intellectus operationem) principium essentialiter requisitum esse ad omnes actus salutares Timoris, Spei, Dilectionis &c. Mirum est, quod in re tam perspicuâ & per se nota, tot tergiversationes quodlibeticasque interpretationes Apostoli adhibeant, iuvat hoc unicum apponere specimē, sed palmare. Vt hoc longè certissimū Bellarmini effatū [*Fides est fundamentum Spei & Charitatis.*] elideret, ait: *Sic etiam est iustificationis. Rom. 5. 3. 1. Ioan. 4. 19. 11.* Ita quidlibet asseritur & probatur ex quolibet!

II. Similes cavillationes adhibet circa TIMOREM. Dixerat Bell. Timorem concurrere ad iustificationem, eodem ferè modo, quo Fides; probavitque id; Tum quia sicut sine fide impossibile est placere DEO: ita qui sine timore est, non poterit iustificari: Tum quia sicut fides, ita & timor est initium salutis & sapientiæ, uti SS. Patres de timore servili accipiunt illud Ps. 11. & Prov. 1. Tum quia sicut per Fidem, ita & per Timorem (suo modo) accedimus ad DEVM, ut constat ex Ps. 77. & 82 Ion. 3. Tum quia sicut *iustus ex Fide vivit*; ita Timor est fons Sapientiæ, Tum quia sicut *Fides purgat peccata* (Act. 13. Rom. 3. Gal. 3) ita *Timor Domini expellit peccatum* Eccl. Obicit Amesius: *Hoc fieri nullo modo potest. Timoris enim propriū obiectum est malum non bonum, nedum illud bonum, quo in Christo iustificamur.* Resp. Facile damus, differre in hoc Timorem à Fide, ac generalius in eo, quod illa sit in intellectu, habetque pro obiecto omne verū revelatum, hæc verò sit in voluntate, tendatque in suum obiectum.

obiectum (malum ut sic) per modum fugæ. At cum nihilominus quoad vim disponendi ad iustificationem, non FERRE convenient? Verba Scripturæ à Bell. producta, clariora sunt, quàm ut quodlibeticus Amesii glossis obscurentur. Ratio etiam invieta est, scil. quia natura Timoris est, ut fugiat mala, & quarat remedia, quibus illa possit evadere. Quotidianæ & certissimæ experientiæ obstreperit Amesius, cum vult, *Hanc naturam esse tantum ingenti timoris non servilis.* Bene quidem verum est, ad iustificationem requiri proximè & immediatè illud quod tollit malum: cum hoc tamen optimè stat, quod timor impellat ad adhibendum porrò id, quod proximè salutem adfert.

III. Spes obtinendæ veniæ, est etiam dispositio ad iustificationem. Prov. 28. 25. Ps. 37. 40. Ps. 91. 14. Matt. 9. 2. Amesius. Bell. ut nobis negotium facesseret, sibi met contradicere parum curavit. Antea enim c. 4. & 10. contendit. Fiduciam esse Spem, & non posse iustificare, quia præexigit iustificationem, & ab illa pendet, & quia Obiectum non potest fieri per illum ipsum actum, cuius est obiectum: hic tamen spem obtinendæ veniæ vult esse causam obtinendæ veniæ vel iustificationis. Spem autem generalem, conditionalem, incertam non potest hic excusare, quia nec illa ratione effugiet vim argumenti, nec talis est spes, quæ in locis quæ citat laudatur. Resp. Amesius insulse & imperitè cavillatur, & confundit res à Bellarmino distinctas. Verè dixit Bell. Fiduciam de iam remissis peccatis non posse iustificare, cum sequatur iustificationem: Spem autem de remittendis posse. Spes illa vera & Catholica virtus est certissima, nec potest confundere, dummodo adsint eius ad unctâ necessaria ad iustificationem. Et quia nemo fide divinâ certus est, se ex sua parte omnia præstitisse, quæ ad ponendum Spei effectum à parte rei sunt necessaria, sed pro umbra huius peregrinationis sufficit habere certitudinem moralem de suis actibus ad iustificationem requisitis; ideo tanquam animarum seductrix, & dulce toxicum detestanda est illa

illa Fiducia spem excussa.

IV. Dilectorum, vel naturâ, si sit illis Apostoli c. Neque circumcisi dei quæ per dilectum FIDEM, Charitatem Et tamen his rebus tur Amesius.

sante: frustra cantem [an ut scilicet) pro iustificante?] nis gratiam à se fieri profiteamur, non nisi confessione subjecti effectus sed causa quæ Et quamvis confessione aut contritio procedere à se ipsidem dicendo genere causæ formâ iustificationis in præsentia sufficiens, quæ potest esse, (an scilicet) quam disponit ubi tamen probabilior est

V. Poenitentia peccati) datum operatur curare. Ezech. sed etiam poenitentiam ferè quod

illa Fiducia specialis misericordiæ, satis cap. 2. & 3. excussa.

IV. Dilectio aliqua prior est Remissione peccatorum, vel tempore, ut dilectio imperfecta; vel naturâ, si sit perfecta. Quid potest esse clarius illis Apostoli dictis? *Qui non diligit, manet in morte. Neque circumcisio aliquid valet, neque praputium, sed fidei qua per dilectionem operatur: Si habuero OMNEM FIDEM, Charitatem autem non habeam, nihil sum, &c.* Et tamen his radiis solaribus nubes inducere conatur Amesius. Sed frustra tricatur in dispositione causante: frustra Vasquezium cum Scholasticis dimicantem [an ultima dispositio (contritio perfecta scilicet) procedat efficienter à forma, seu gratia iustificante?] in subsidium advocat. Iustificatio- nis gratiam à solo DEO infundi & efficienter cau- sari profiteamur: quicquid ex nostra parte concur- rit, non nisi congrua & debita præparatio & dispo- sitio subjecti est, simul tamen non mera conditio, sed causa quædam moralis, ex congruo meritoria. Et quamvis cum Vasquio & Thomistis dicatur dile- ctio aut contritio perfecta tanq. ultima dispositio procedere à forma iustificante: adhuc tamen cum iisdem dicendum esset, eandem dispositionem in genere causæ materialis priorem esse naturâ, ipsâ formâ iustificante ad quam disponit; quod nobis in præsentem sufficit. Controversia enim illa Schola- stica, quæ potius Philosophica, quàm Theologica est, (an scil. ultima dispositio procedat à forma ad quam disponit?) ad rem hîc parum aut nihil facit; ubi tamen partem negantem censeo multò esse probabiliorē.

V. Poenitentia (quæ est dolor & detestatio peccati) datur à DEO ad vitam. Act. 11. 18. in salu- tem operatur. 2. Cor. 7. & animam dicitur vivifi- care. Ezech. 18. 27. Ergo iustificat non sola fides, sed etiam poenitentia, dispositivè scil. Amesius. to- tum ferè quod asserimus fatetur his verbis; *Pœni-*

tentia, quatenus est legalis humiliatio, antecedit quidem iustificationem ut dispositio ex ordine prærequisita, sed non causa. Quod verum est de efficientia, falsum non concurrere ut dispositionem subiecti in genere causæ materialis. Inane porro figmentum Amesii est distinctio illa inter penitentiam legalem, & resipiscentiam Evangelicam. Vera contritio, dolor & desertio peccati in omni Lege (Naturæ, Moysis, & Evangelicæ) semper fuit necessaria: hæc juxta Apostolum salutem & justificationem operatur; & eatenus, impossibile est illam esse effectum ipsius justificat. Oppositum planè evincitur ex illo 2. Cor. 7. 10. Quæ adduntur de vi applicativa iustitiæ Christi, lib. seq. evertentur.

V I. Dispositio est propositum & desiderium Sacramenti reipsa percipiendi. Cum enim ut Tom. III. probatum est, necessarium sit Baptisma ad Christum conversis, & post Baptismum lapsis Reconciliationis per claves Sacerdotales, tale desiderium non potest non rectè dici dispositio ad justificationem. Verum quidem est, iustificationem non alligari essentialiter Sacramentis, & posse realem eorum suspensionem compensari eorum voto in perfecta contritione incluso: tamen quia plerisque peccatoribus arduum est concipere verè perfectam Contritionem ex dilectione DEI super omnia, voluit Christus hoc ipso præcepto de adhibendis Sacramentis mortuorum, subvenire infirmitati fidelium. Et similis est ratio de VII. dispositione, scil. proposito novæ obedientiæ in observantia mandatorum, Neque quicquam hîc adfertur ab Amesio solutione dignam. Vnde perspicuum fit, Cum omnes istæ dispositiones præcedant Gratiâ iustificantem, Fidem solam minimè sufficere, sed tantum esse principium & fundamentum reliquarum, quæ tanquam actus voluntatis supernaturalis naturâ sua postulant prodire ex cognitione supernaturali Fidei divini.

Probatur 2. eadem Veritas, quia si Fides à Spe & Dilectione aliisque virtutibus separetur, non poterit iustificare. Ergo sola iustificare non potest. Amesius negat Conseq. quia, inquit, illa fides quæ iustificat Spem ac dilectionem sua natura coniunctam habet, ita ut si ab ipsis re ipsa separetur simul etiam separatur à seipsa, vel desinit esse talis fides. Resp. Hæc responsio se ipsam evertit, nisi admittatur id quod nos Catholici profiteamur, nempe Fidem non nisi iunctam actibus Spei, Charitatis &c. ultimè disponere ad Iustificationem, adeoque juxta Apostolum nihil valere ad salutem & iustitiam nisi per dilectionem operetur. Unde sic argumentamur: Fides quæ valet coram DEO ad iustitiam (sive in qua est vis ac valor ad iustificandum dispositivè) est illa fides quæ per charitatem operatur. Atqui Fides sola iustificans (juxta Luthero-Calvinicos) non est fides quæ per charitatem operatur. Ergo fides sola iustificans Luthero-Calvinicorum non est fides, quæ coram DEO valet ad iustitiam. Minor probatur, quia id quod excludit cooperationem Charitatis in ordine ad Iustificationem, non est fides quæ per Charitatem operatur. Atqui fides sola iustificans Luthero-Calvinicorum excludit illam cooperationem Charitatis in ordine ad Iustificationem. Ergo fides sola iustificans Luthero-Calvinicorum non est fides quæ per charitatem operatur. Iam sic ultè. Actio quæ sola ponit absolutè effectum, non potest exigere coexistentiam cujuscunque alterius actionis. Atqui fides Luthero Calvinicorum potest sola ponere absolutè effectum Iustificationis. Ergo eadem non potest exigere coexistentiam Charitatis. Ergo Fides non est individuo nexu conjuncta cum Charitate. Effugia Amesiana sunt perspicuè falsa cum ait: *Fides ipsa non potest esse præsens, ubi ceteræ virtutes omnino absint.* 2. *Vbi semen fidei manet, ibi etiam semen Charitatis adest.* 3. *Fides cui nos (Luthero-Calvinici) tribuimus iustificandi virtutem, cum unigenitum faciat nostri cum Christo, à Christi Spiritu*

vivificante & sanctificante, non potest separari. Nam
 Contrà 1. Etsi fides, & etiam fiducia non possunt
 prodesse ad iustitiam, tamen cum realiter omnes in-
 ter se (& quoad actum, & quoad habitum) distin-
 guantur, manifestum est, priora posse esse sine po-
 steriori, licet non vice versa, quia Charitas Fides
 & Spem supponit. Contrà 2. Ipse actus aut habi-
 tus Fidei est semen charitatis, quia hæc ex illa potest
 pullulare; non tamen ideo ubi tale semen charita-
 tis est, ibi vel actus vel habitus charitatis etiam so-
 perest. Inepta ergò æquivocatione *seminis Fidei*
Charitatis ludit Amesius. Contrà 3. quia unio illa
 per fidem misericordiæ specialis esse purum putum
 Commentum Novi Evangelii Luthero-Calvinici
 supra monstratum est, ac proin nihilò verior est unio
 illa. Denique semper urget illud ineluctabile ar-
 gumentum: Potest peccator credere sicut oportet,
 & sperare remissionem peccatorum à DEO se ob-
 tenturum, si arduum actum illum dilectionis DEI
 super omnia exercuerit; quem potest certò scire à
 se necdum elicitum. Nec umbra repugnantia est
 in hac separatione reali, imò ita plerumque fit, ut
 magni peccatores inter fideles primò Gehennæ me-
 tu perculi, incipiant amare DEVM amore Spei seu
 Concupiscentiæ, ac fortè etiam affectu inefficaci
 Charitatis; ac non nisi post multam & longam sui
 abnegationem pertingant ad unionem dilectionis
 DEI super omnia. Atqui in hoc casu possibili,
 (imò frequenti & q. quotidiano) realiter separan-
 tur Fides & Spes à Charitate. Ergo optimè pos-
 sunt existere duo illi actus quantum est ex sua parte
 justificativi, etsi absit ultima dispositio complens
 illarum duarum vim. Si Luthero-Calvinici non
 ultrò clauderent oculos tam apertæ veritati, pos-
 sent id manifesta experientia deprehendere in suis
 coetibus Neo-Evangelicis, in quibus per pauci-
 sunt, in quibus apparet vel umbra sincera illius
 charitatis DEI non querentis quæ sua sunt, & ad
 pro-

propriam felici-
 sunt I E S V Ch-
 unus est, qui no-
 lis misericordiæ
 cum magna d-
 physicam certit-
 ni rebusque sac-
 purè DEVM a-
 respectu commo-

III. Nul-
 (SOLA) osten-
 tione. Ergo or-
 Evangelii Luth-
 dens patet ex I-
 illo vocabulo ve-
 pro solita sua m-
 si pro ratione vol-
 non queritur, sea-
 meritò queritur
 sere Luthero-C-
 quæ Ecclesiæ a-
 ope almæ suæ C-
 sere. Non neg-
 & 4. Gal. 2. & 3.
 Fidem; & illa, ne-
 lege, sed ex fide
 docere, per fidem
 quam, in sano &
 nuper contra M-
 respondi. Certu-
 sim, cum Fidem
 tantum opera le-
 dictamine & na-
 Gratiæ, Spem
 complectitur, u-
 tias, dona, virtu-
 bunt, vocat men-
 divisit; tum ex l-

propriam felicitatem pertinent, sed tantum quæ sunt I E S V Christi; & tamen quis ex omnibus unus est, qui non sibi persuadeat, se illa fide specialis misericordiae munitum, de sua salute securum, cum magna dulcedine hinc emigrare, etsi metaphysicam certitudinem habeat, se carni & sanguinibusque sæculi semper immersum, nunquam purè D E V M amasse super omnia, & absque sui respectu commodi.

III. Nusquam in S. Scriptura illa particula (SOLA) ostendi potest, cum agitur de justificatione. Ergo omni fundamento caret illud novum Evangelii Luthero-Calvinici figmentum. Antecedens patet ex Lutheri confessione, qui de assuto illo vocabulo verbis Apostoli Rom. 3. admonitus, pro solita sua modestia respondit: *Sic volo, sic inbeo, si pro ratione voluntas!* Amesius ait: *De vocula illa non queritur, sed de sensu.* Resp. Imò de utroque merito queritur. Nam & voculam violentè intrusere Luthero-Calvinici, & sensum illum (antiqua Ecclesiæ aut incognitum, aut reprobatum) ope almæ suæ Quodlibeticæ è verbis sacris extorsere. Non negamus utique, *Scripturam S. Rom. 3. & 4. Gal. 2. & 3. omnia removere à iustificatione præter Fidem*; & illa, non ex operibus, sine operibus, sine lege, sed ex fide, ut per gratiam &c. satis manifestè docere, per fidem intelligere fidem solam &c. Hæc, inquam, in sano & vero sensu admittimus. Nam, ut nuper contra Musæum quaest. IX. §. 4. Instantia 2. respondi, Certum est Apostolum II. cc. & alibi passim, cum Fidem ab Operibus distinguit, intelligere tantum opera legis naturalis & Mosaicæ, solo legis dictamine & naturæ viribus facta: Sub Fide verò Gratiam, Spem, Charitatem, cæterasque virtutes complectitur, ut patet tum ex I. Cor. 12. 3. ubi gratias, dona, virtutes, quas DEVS variis variè distribuit, vocat *mensuram Fidei*, quam cuique DEVS divisit; tum ex lac. 1. 21. & seqq. Illi ergo SOLI

Gggg 3

Fidei

Fidei tribuitur ab Apostolis & PP. iustificatio & salus, quæ est Fides non nuda, sed sperans, diligens, obediens &c. ut etiam expressè docent CC. Contarenus & Toletus, quos Amesius suo more pro se allegavit, cum apertè oppositum, adeoque id quod cæteri Catholici omnes docuerint, si non verbum quædam truncatè, sed tota doctrinæ compages inspicitur, & non violentè unà cum Scripturæ verbis aliò torqueatur. Vnde apparet etiam vanitas sequentium Effugiorum, quæ omnia unicâ illâ Quodlibetici parhermeniâ nituntur, qua *Fidem solam*, quatenus ab Apostolis Paulo & Iacobo opponitur Operibus, contendit opponi omnibus omnino operibus etiam ex Fide procedentibus, quod est apertissimè contra C. Contarenum, cuius tamen verba hæc [*iustificationem nulli alteri rei tribui, quàm Fidei.*] pro se Amesius allegare non erubuit, omisâ ejusdem clara explicatione, de qua Fide loquatur, nempe hac, pag. 592. edit. Paris. 157. *Idcirco, inquit, Fides qua iustificat, est fides formata per charitatem, seu efficax per charitatem, ad quam nisi pervenerit, est inefficax ad iustificationem &c.* Hinc efficaciter rejicitur illa multum à Lutherò - Calvinicis jactata *Apprehensio vel apprehensio Iustitiæ Christi*. Ea enim apprehensio nec potest poni propriè in ipsa Fide, cum hæc actualis, consistat potius in iudicio & assensu, quamvis apprehensiones suasivas supponat, ut videtur quoque agnoscere Amesius: Neque etiam Fidei ut Fiduciæ competit ea apprehensio, cum confidere non sit apprehendere, sed firmiter adherere rei apprehensæ, quomodocunque velit cum suis Amesius *voces istas in hoc negotio adhibere*. Et quamvis aliquo modo admitteretur, apprehendi *iustificationem per fidem*; saltem certum est, per eam non ita apprehendi, ut re ipsa jam habeatur, aut inherereat, sed solum ut adsit per modum objecti apprehensi, quod ipsum facit etiam charitas, quæ aliena facit nostra. Falsum est, quod opponit Amesius 1.

ineptè.

ineptè confundi, re habeantur, quæ non putativam, ext iustitiam seq. li à Bellarmino. tionis per veram f obiecti, sed per mo per modum ob ficti, ut patet ex dis lib. seq. Ver 32. DEVM don at quomodò h que sperantes a actu secundo D donarit? Fals DEVM non poss DEVM nobis r per fidem. Vbi quid è contrari quid de sancta p mittuntur ei pecc dignus est ut re [Displicet mihi metnam à te pson eternam; verum sum sollicitus.] SOLA IVS rum. Confir ta promissione ergo per modu iustificat. Ne sint à DEO erga menta dando poti enim iustificat gnificet actio iustificat Sacram iustitiam, quæ ens, ut ipsi l plica Amesii;

siptè confundi, re ipsa habere & inherere, cum multa habeantur, quæ non inherent. Resp. Quod contra imputativam, extrinsecam & adeoque phantasticam iustitiam seq. lib. monstrandum est, hîc supponitur à Bellarmino. Quod ait 2. apprehensionem iustificationis per veram fiduciam, non esse simpliciter per modum obiecti, sed per modum obiecti nobis donati; verè dixisset, per modum obiecti à nobis Lutherò-Calvinicis ficti, ut patet ex dictis, & patebit ampliùs ex dicendis lib. seq. Verissimè quidem ait Scriptura Rom. 8. 31. DEVM donasse fidelibus Christum & omnia cum eo: at quomodò hinc constat, singulos quomodocunque sperantes aut confidentes esse ex ijs quibus in actu secundo DEVS Christum & omnia cum eo donarit? Falsum est 3. Charitatem amicitia erga DEVM non posse à nobis haberi, antequàm intelligamus DEVM nobis reconciliatum, & quasi amicum factum per fidem. Vbi, quæso, hoc Scriptura docet? nunquid è contrario ipse ait: Ego diligentes me diligo? nunquid de sancta peccatrice dixit ipse Iustificator: remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum? Anne dignus est ut recipiatur in amicum is qui diceret: [Difficet mihi, Domine, quod te offenderim, eò quod meam à te puniri, & sperem à te veniam, & salutem eternam; veruntamen de tua aversione, siue amicitia non sum sollicitus.] Talis revera est egregia illa FIDES SOLA IUSTIFICANS Neo-Evangelicorum. Confirmatur argumentum, quia Sacramenta promissiones applicant & nostras faciunt; non ergo per modum instrumenti applicantis fides sola iustificat. Nec refert multum, quòd Sacramenta sint à DEO erga nos, & promissionem applicant, ut instrumenta dando potius quàm accipiendo, ut fides: DEVS enim iustificat per utrumque. Et cum iustificare significet actionem, non passionem, magis propriè iustificat Sacramentum, quod est quasi manus dans iustitiam, quàm fides, quæ est quasi manus accipiens, ut ipsi loquuntur. Nec aliud probat Republica Amesi; unde videtur Bellarmini dicta pro

præcipua parte truncando, de more enervare voluit. Alia quatuor effugia bene à Bellarmino conclusa vel suo silentio fatetur Amesius.

IV. Argum. petitur ex modo iustificandi. Ideo enim Lutheri-Calvinici contendunt, fidem solam iustificare, quia putant eam non iustificare per meritum, sed solum relative ad meritum, quod credendo accipit, quod DEVS promittendo offert. Hoc autem falsum esse è triplici capite probatur. I. quia Rom. 3. & 5. Epes. 2. illud iustificari, salvari per fidem, vel ex fide, sine dubio aliquam causalitatem indicat. Sicut enim vice versa Apostolus sæpe negans nos iustificari per opera, et operibus, excludit sine dubio causalitatem operum respectu iustificationis: sic viceversa cum affirmat nos iustificari per fidem aut ex fide, tribuit huic aliquam causalitatem, dispositivam scilicet & meritoriam de congruo. Amesius hinc 1. admittit etiam apprehensionem suam fictitiam esse suo modo causam. At quis ille modus? quodnam genus causæ hic intercedit? cur non assignavit? 2. ferè totam Bellarmini doctrinam admittit, dummodo meriti vox expungatur. Sed frustra laborat in tollendo hoc merito congrui, seu vi impetrandi, quam Scripturæ passim tam apertè produnt. 3. Iniquè Bellarminum Amesius inconstantia arguit, eò quod supra negavit, fidem iustificare solam, cum possit esse in homine non iusto; iam verò velit, illam eodem modo iustificare, quo legis totius observatio iustificaret, si adesset. At non est hic maior inconstantia, quam si quis negaret fidem completè & proximè disponere, affirmaret, eam inchoative & remotè disponere. 4. Crassissimi erroris Bellarminum arguit, quod eodem modo tribuat fidei meritum, quo illi, contra quos disputat Apostolus, tribuebant meritum operibus Legis. At hoc crassissimum mendacium est. Nam hi meritum propriè dictum iactabant, quod nos Catholici de omnibus dispositionibus iustificationem præcedentibus perne-

pernegamus. congruitate ad 5. Vanissime cavi SS. literis, in omni causa; id est dei & Operum, 2. probatio petit esse initium iustificationis male inchoanti reputatur fructus corda eorum. Est nullatenus loquor quam juxta Cō unicam causam ipsam gratiam fusam. Intelligitur forma enim j non est nisi præparatio participes e late sumpta i omnis ille sive ordinat ad suum finem est; nec suum i vit Ar cis, quæ docet peccatorum, dem, ut Luc. 7. 2. cui dixerat verò est, Christus scilicet & animæ nunciassent, Filii Luc. 7. Matt. 9. reputata est ad ipsam fidei faciendam causam invocari seu iustificationem multis exemp-

pernegamus. Solam impetrationem ex quadam congruitate admittimus, ut infra pluribus dicetur. 1. Vanissime cavillatur, dum ex eo, quod subinde in SS. literis, in oppositionibus non notetur idem genus causæ; ideo neq; in præsentī oppositione *Fidei & Operum*, admitti debere idem genus causæ. 2. probatio petitur ex iis locis, qui testantur, fidem esse initium iustitiæ, ac proin hoc esse causam formalem inchoatam justificationis, ut Rom. 4. *credenti reputatur fides ad iustitiam*. Act. 15. *Fide purificans corda eorum*. Est porro hinc Notandum, Bellarminum nullatenus loqui de propriè dicta formali iustitia, quam juxta Concil. Trid. infra ex instituto probat, unicam causam formalem, qua iustificamur, esse ipsam gratiam habitualement à Spiritu S. cordibus infusam. Intelligit ergo de forma improprie sumpta. Forma enim iustificans propriè & strictè sic dicta non est nisi pretiosum illud DEI donum, quo divina participes efficimur naturæ; minùs propriè ac late sumpta iustitia formalis & partialis dicitur omnis ille sive actus sive habitus, qui animam rectè ordinat ad suum ultimum finem. Nec plus hinc mysterii est; nec ulla in Bellarmino antilogia, uti persuasum ivit Amesius. 3. probatio sumitur ex iis locis, quæ docent, per fidem impetrari remissionem peccatorum, adeoque iustificari hominem per fidem, ut Luc. 7. *fides tua te salvam fecit*; dixit mulieri, cui dixerat, *remittuntur tibi peccata tua*. Certum verò est, Christum de utraque sanitate, corporis scilicet & animæ (quæ est justificatio) æqualiter pronuntiâsse, *Fides tua te salvam fecit*. Matt. 15. Marc. 7. Luc. 7. Matt. 9. Marc. 10. &c. Rom. 4. *Abrahamo fides reputata est ad iustitiam*. Rom. 10. Apostolus sicut causam fidei facit prædicationem Evangelii, ita facit causam invocationis ipsam fidem, & causam salutis, seu justificationis, invocationem. Idem Hebr. 11. multis exemplis docet per fidem homines placere

Gggg s

DEO

DEO &c. Denique idem frequenter S. Augustinus apertissime docet, ut nec ipse Amesius negare potuerit. Ne tamen nihil fecisse videretur, obicit antilogiam Bellarmino. *Si enim, inquit, Fides impetrat iustificationem, tunc non est formalis Iustificatio.* Resp. Improperie & late sumpta, impetrat unicam & proprie dictam formam iustificantem. Quid hic non belle concinit? Amesius 2. *Fidem aliquo modo mereri remissionem, sine ullo colore probationis impudente asseritur contra Scripturam.* Resp. Ut hoc verum sit de Scriptura per Quodlibeticam Parhermeniam Lutheo-Calvinicam veluti in catasta explicata, ita falsissimum est, & effrons calumnia non tam in Bellarm. quam in S. Augustinum, cujus plura testimonia à Bell. fideliter relata frequenter asserunt, Fidem impetrare iustificationem, & remissionem peccatorum, gratiam bene operandi, ac per hoc iustificare per modum dispositionis & meriti, non quidem de condigno (quod Bellarmino affingere voluisse videtur Amesius,) sed de congruo. Amesius 3. *Impetrare remissionem, & apprehendere Christum, ad remissionem in ipso promissam omnibus qui eum apprehendunt, sunt unum & idem.* Resp. Ita est juxta Quodlibeticam Puritani huius; extra hanc quis sani capitis dixerit, nudam apprehensionem doni ab aliquo obtinendi aut obtenti esse idem quod impetrationem? Non ergo pueriliter à Bellarmino opponuntur duo illa, apprehensio & impetratio, sed hæreticè confunduntur, quæ toto cælo ab invicem distant.

S. 2.

Solvuntur argumenta Lutheo-Calvinica.

I. Scriptura passim docet, hominem iustificari sine operibus, non ex lege factorum, non ex operibus, non ex Legē, sed ex Fide. Ergo ex Fide sola. Rom. 3. & 4. Gal. 2. Eph. 2. Tit. 3. Phil. 5. Pro hujus objectionis solutione & A.

Cap. & Apostolic. verum I. Quod L. intelligendæ sunt quærat Fidem tunc &c. contra lib. de Spiritu & beat quid sit faciam faciendi, utraque Lex receptum, hæc a mus; hæc ut fabeo; hæc dicitur quæ occidit juopem ferendo nobis. Unde nChristi quaten & lex fidei est Christiani, sed tiam impetrare gratiam Legis gust. Nec id al non est hæc tota, Legem & Evangelium Apostolica penetra titio, & repetitativa, &c. Sinihil aliud in quod Fides addi propitiatio non nobis vires, ut est. Nam Chauxilia ad ben sed etiam, virtionem suscipmissionem E sanctificantem ditione coele tionem quod

& Apostolic. verborum intelligentiâ, Prænotandum I. Quod *Lex Factorum*, & *Lex Fidei*, nullatenus intelligendæ sint, quod illa requirat opera, hæc requirat Fidem, ut falsò contendit Calvin. Kemnitius &c. contra expressam doctrinam S. Augustini lib. de Spiritu & lit. c. 13. sed quod *Lex factorum* iubeat quid sit faciendum; *Lex Fidei*, impetret gratiam faciendi, quod *Lex factorum* jubet. Itaque utraque *Lex* requirit opera, sed illa continet præceptum, hæc auxilium! illa præstat ut cognoscamus; hæc ut faciamus: Illâ dicit DEVS, *Fac quod iubeo*; hâc dicimus DEO, *da quod iubes*: illa est litera quæ occidit iubendo; hæc spiritus, qui vivificat opem ferendo, ut iustificatio Legis impleatur in nobis. Vnde non solum *Lex Moïsis*, sed etiam *Lex Christi* quatenus aliquid imperat est *lex factorum*; & *lex fidei* est spiritus fidei, non solum quo nos Christiani, sed etiam omnes antiqui iusti DEI gratiam impetrarunt, & iustificati gratis pereandem gratiam Legis mandata servarunt. Ita passim S. August. Nec id abnuït omnino Amesius: ait tamen; *non est hæc tota, neque illa, quam Apostolus intendit, inter Legem & Evangelium differentia*. Nimirum intentionem Apostoli sola Hermeneutica Luthero-Calvinica penetrat! Quæ obijcit, sunt mera principii petitio, & repetitio fidei illius relativæ, iustitiæ imputativæ, &c. Quale demum est hoc argumentum! *Si nihil aliud interest inter Fidem & Legem operum, quam quod Fides addit vires faciendi, tum certè Christi mors & propitiatio non habuit alium usum, quam ut procuraret nobis vires, ut nos faceremus opera legis*. Sequela nulla est. Nam Christi mors non tantum meruit nobis auxilia ad bene operandum & implendam legem, sed etiam, vim Sacramentorum, qua ultra dispositionem susipientis, non ponenti obicem, remissionem peccatorum confert, & gratiam sanctificantem infundit, ac denique omni benedictione cœlesti locupletat. Cajetani interpretationem quod Puritanus ut sinceram prædicet, hoc

hoc ipso facit suspectam, etsi eius Commenta universim supra non rejecissemus. Prænotandum: Iustitiam Legis esse opera iusta, quæ lex faciendæ præscribit; quam iustitiam nusquam Apostolus rejicit ut inutilem, sed potius commendat, Rom. 2. *Factores legis iustificabuntur &c.* Iustitiæ verò ex lege sive in Lege, sunt illa opera, quæ homines faciunt sine gratia Fidei, sola cognitione Legis adjuti; hæc opera non iustificanc coram DEO, ideoque Apostolus eam iustitiam (quæ coram hominibus tantum est) rejicit ut inutilem; quam etiam vocat *iustitiam propriam*, opponitque *iustitiæ DEI*. Rom. 10. Amesius. *Distinctio illa neq; in Scripturis (Luthero Calvinica glossa interpolatis) neq; in ratione (Puritanica) fundamentum ullum habet. At cur? Quamvis* inquit, *Apostolus non rejiciat opera iusta, quæ Lex præscribit, tanq. simpliciter inutilia; rejicit tamen à iustificatione coram DEO.* At hoc falsum esse, constat ex verbis Apostoli Rom. 2. recitatis: cuius oppositum pollicetur se infra probaturum. Amesius. 2. *Nihil absurdius fingi potest, quam quod Bell. audet sustinere, Iustitiam fidei esse opera bona facta ex gratia & fide. Iustitia enim Fidei est sine operibus, imputata, in remissionem peccatorum consistens.* Resp. Apud novi Evangelii sectatores facile damus, nihil absurdius fingi posse, quam quod ante Lutherum omnis Ecclesia semper credidit, nempe Iustitiam inhaerentem; Iustificationem secundam, quæ ex justo fit justior per bona opera; &c. Nunquid hæc omnia non tantum Contarenius toties ab Amefio laudatus, sed etiam SS. August. & alii Patres expressè docent? Est tamen hic Notanda etiam ambiguitas in eo, quod *Iustitia fidei* dicuntur esse bona opera facta ex gratia: Neq; enim hoc intelligitur de formâ iustificante, quæ est à solo DEO infusa cordibus per modum habitus permanentis, & habitualiter ordinat hominem ad suum finem ultimum; sed de actuali exercitio virtutum

Ca
homine iustifi
etiam vocatur
mine generali
cum S. August
arbit. c. 7. &
per opera, qu
ne excludunt
dem præcedun
fiunt. Ames
brahami Rom.
Philip. 3. 2.
SS. Augustinu
prisca aquili
Lutheri Calv
neuticæ subfi
His prænotat
Negatur enin
citur, exclusa
ditur gloriati
operibus per
vires elicitis
cet Apostolus
est, quod DE
per hanc pr
Hoc quippe
dona sunt ac
riam attribu
omnia dirig
signiter ipse
dixit, Bonum
mè 1. Corint
cap. 15. v. 10.
gratia DEI m
Chrys. Greg
arb. sub fin
nicorum do
lit, & fusi
Montoya T

homine iustificato, quæ sine dubio in SS. literis etiam vocatur Iustitia, & communiter veniunt nomine generali *Iustitia Christiana*. Prænotandum 3. cum S. August. l. de grat. & lib. arb. c. 7. & l. de lib. arbit. c. 7. & S. Hier. Epist. ad Ctesiph. Apostolum per opera, quæ Fidei opponuntur, & à justificatione excluduntur, intelligere tantum opera quæ Fidem præcedunt, quæque solis viribus lib. arbitrii sunt. Amesius. Hoc clarè refutatur in persona Abrahami Rom. 4. Galatarum c. 3. & ipsius Apostoli, Philip. 3. 2. Mirum est, id quod tam clarum ait, à SS. Augustino, Hieronymo, cæterisque Ecclesiæ præcæ aquilis non fuisse notatum, sed à novitiis Lutheri Calvinique catulis: nempe almæ Hermeneuticæ subsidio, quâ Quodlibet vident in Quolibet! His prænotatis facile patet solutio Objectionis. Negatur enim Sequela. Vnde cum Rom. 3. 27. dicitur, *exclusa esse gloriatio per legem Fidei*, non excluditur gloriatio omnis, sed ea tantum quæ est ex operibus per solam legis notitiam & liberi arbitrii vires elicitis: nam aliàs 2. Corinth. 10. apertè docet Apostolus, quod possimus *in Domino gloriari*, hoc est, quod DEVS gratis nobis fidem inspirarit, & per hanc provexerit ad veniam & opera sancta. Hoc quippe est *in Domino gloriari*; Ei scilicet ejus dona sunt accepta omnia ferendo, illi omnem gloriam attribuendo, & ad eius laudem & gloriam omnia dirigendo; qualiter sanè gloriatus est insigniter ipse Apostolus non modò, cum 2. Tim. 4. 7. dixit, *Bonum certamen certavi &c.* sed multò maxime 1. Corinth. 11. 18. & cap. 12. usque ad 1. 10 & cap. 15. 10. *Plus omnibus laboravi: non autem ego, sed gratia DEI mecum.* Videatur post SS. August. Hier. Chrys. Greg. &c. S. Bernardus lib. de gratia & lib. arb. sub finem, ubi musteum hoc Luthero-Calvinicorum dogma ex verbis Apostoli præclare refellit, & fusissimè ex SS. PP. & ratione Did. Ruiz de Montoya Tr. de Prædestin. Disp. 35. c. 7. & seqq. Ad illud

illud de Abrahamo, Rom. 4. 2. responderetur, loquitur Apostolum conditionatè, si Abraham iustificatus est ex operibus procedentibus non ex gratia Fidei, habuit gloriam, sed non apud DEVM: hinc verò minimè sequitur, absolute excludi opera omnia à justificatione Abrahami, sed ea tantum, quæ si non præcedebant fidem, saltem præcedere poterant, & etiam habitâ Fide ab hac poterant non procedere. Quod infert Amesius, *Ergo excludit Apostolus (juxta nos) illa sola opera, quæ adversarii, contra quos disputat, non poterant includere*; Sic est. Non poterant verè & bene includere: malè verò & falsò cur non possent. Falsum porrò est, quod Kemnitius obtendit, statum quæstionis Epistolæ ad Galatas non fuisse alium, nisi, *utrum opera ex Fide iustificent, an verò sola Fides iustificet*? Veritas est, duplicem ibi tractari quæstionem. 1. specialis, an ceremoniæ legales ad Christianos pertineant, ita ut sine iis salvari nequeant? 2. generalis, an per legem, & vires naturæ possit contingere justificatio sine gratia & fide Iesu Christi? Ad utramque respondet Apostolus negativè. Quæstionem verò illam à Kemnitio confictam nec leviter quidem attingit; quod perspicuum fit ex illis verbis: *Si per legem iustitia, ergo Christus gratis mortuus est: Si ex lege hæreditas, ergo non ex promissione: Evacuati estis à Christo, qui in lege iustificamini &c.* Hæ similesque consecutiones firmissimæ sunt, si excludantur à justificatione opera, facta sine Fide & gratia Christi: infirmissimæ verò, si quis per eas rejicere velit opera quæ fiunt ex gratia & Fide. Amesius. *Imò sunt firmissimæ: quia ex natura rei, Christum abnegant, qui iustificationem quarunt in semetipsis, aut operibus suis*: Sed quæro ego contra: Quomodo potest cum ulla veri specie ille dici abnegare Christum, qui Fidem & omnia sua opera bona attribuit gratiæ Christi, & prædefinitioni DEI æternæ?

II. Scriptura passim iustificationem tribuit Fidei
foli

Ca
soli, ceteris omn
missis. Matt. 9. 5.
Certum est ni
contra Fidei ne
aliæ, vel Sacra
tuntur ei pecc. m
salvi facti sum
tum, Eph. 2. 8.
Amesius verbo
pluram nulli a
At nunquid i
fiteretur, se inte
tera quæ pa
sunt, quæ pro
nimis elumbe

III. Grati
cati; quia gra
sint eiudem esse
& 4. & 11. Re
potest accipi,
meritis de co
tuita non exc
ad iustif. ut
gruo; & jux
cari gratis, &
potest accipi
operi facto si
gratuita non
proprie quæ f
Opponit Am
ni ly Grati, C
tur integrè Te
fraus vel stup
aut frauduler
gruo, quod in
gratia quàm
ex parte fund
utrumque m
fi filii aut a

soli, ceteris omnibus capitibus, vel dispositionibus prætermis-
sis. Matt. 9. 5. Luc. 7. 50. Ioan. 1. 12. & 3. Rom. 5. 1. Res.
Certum est nihil hinc confici; sicut nihil evincitur
contra Fidei necessitatē ex iis locis, ubi solæ virtutes
aliæ, vel Sacramenta nominantur, ut Luc. 7. remit-
tuntur ei pecc. multa, quia dilexit multum, Rom. 8. spe
salvi facti sumus. Eccl. 2. Timor Domini expellit pecca-
tum, Eph. 2. Mundans eos lavacro aquæ, &c. Opponit
Amesius verba C. Contareni, quibus faretur, Scri-
pturam nulli alteri rei tribuere iustificationem nisi Fidei.
At nunquid idem apertè verbis suprâ recitatis pro-
fiteretur, se intelligere Fidem Charitate formatam? Cæ-
tera quæ parat effugia levioris adhuc momenti
sunt, quæ proin piget hîc exscribere: sunt quippe
nimis elumbes cavilli.

III. *Gratis vel gratiâ iustificari, est sola Fide iustifi-*
cari; quia gratia excludit omnia opera, ne causa secum
sint eiudem effecti, & nominatim iustificationis. Rom. 3.
& 4. & 11. Resp. Particula illa, GRATIS, uno modo
potest accipi, ut opponatur debito ex iustitia, sive
meritis de condigno; & hoc modo iustificatio gra-
tuita non excludit opera, quæ dicantur concurrere
ad iustif. ut dispositiones, vel ut merita de con-
gruo; & juxta hunc modum, non est idem iustifi-
cari gratis, & iustificari ex sola Fide. Altero modo
potest accipi particula GRATIS, ut opponitur
operi facto sine ulla gratia; & hoc modo iustificatio
gratuita non excludit merita absolute, sed merita
proprie quæ sint nobis ex nobis, & non ex DEO.
Opponit Amesius utrique huic modo vel acceptio-
ni ly *Gratis*, C. Toletum in c. 3. ad Rom. Sed si lega-
tur integrè Toletus eâ Annot. 22. mox apparebit vel
fraus vel stupor huius Puritani. Deinde imperitè
aut fraudulenter nugatur, dum ait, *meritum de con-*
gruo, quod in opere mero fundatur, magis repugnare
gratiâ quàm meritum de condigno, quod in promissione
ex parte fundatur, dissimulans præcipuum inter
utrumque meritum discrimen, nempe quòd hoc
sit filii aut amici DEI, illud verò inimici adhuc
DEI,

DEI.

DEI. 3. Manifesta perversio est verborum Apostoli Rom. 4. 16. (ex fide, ut per gratiam) cum hinc inferat Amesius, nihil quod nostrum est posse habere locum in actu iustificandi ex gratia, prater Fidem. iam supra ostensum est, cum ab Apostolo tribuitur iustificatio Fidei Abrahamæ, id non dici de Fide tantum ut assensus vel fiducia est, sed etiam quatenus DEVM diligens, colens, obediens &c. Quamquam, si ly (nihil quod nostrum est,) accipiatur de operibus non supponentibus Fidem, admitti potest ea assertio. Sed aliud intendit. 4. Temerè, imò hæreticè affingit Apostolo, quod II. cc. clarè satis ostendat per gratiam se intelligere gratuitam DEI voluntatem, non gratuitum DEI donum in nobis inhaerens &c. Quis dubitet Apostolum loqui non de æterna prædefinitione, sed de gratuita iustificatione in tempore, qua proposuit DEVS nobis Christum in propitiatorem, vel victimam placantem hominibus DEVM, per fidem sanguinis scilicet passionis ipsius? Facile hic fraudes suas occultat Amesius sub æquivoca & confusa acceptione GRATIÆ, quæ nunc extrinsecam, gratuitamq; DEI voluntatem, nunc donum generale Redemptionis humanæ, nunc auxilium vocationis gratiæ, nunc ipsam iustitiam formalem homini inhaerentem & diffusam in cordibus per Spiritum S. indicat.

IV. Scriptura ubiq; docet, omnes qui credunt iustificari & salvari, Quod quidem non esset infallibiliter verum, nisi sola fides iustificaret. Ioan. 3. ut omnis qui credit in eum, non pereat. Act. 10. remissionem pecc. accipere omnes, qui credunt in eum. Rom. 1. Evangelium virtus DEI est ad salutem omni credenti. 1. Ioan. 5. Omnis qui credit, ex DEO natus est. Resp. 1. ly omnis potest exponi negativè, ut sensus sit, Omnis qui credit iustificatur, i. e. nemo sine fide iustificatur. Amesius. Hæc negativè tantum interpretari, nihil aliud esset, quam illudere DEO. Iuxta hunc igitur Puritanum illussit S. Augustinus DEO, cum lib. de prædest. Sanctorum c. 8. ita exposuit illud, DEVS.

DEVS vult omnia la Omnis) potest ut significet, apertam toti mundo. [Potest quidem omnem speciem suam in Lege] Quisquis hominum genera ea facientem nec turea particula dentibus, non re; sed iustificatione; h. e. Fides se requisita ad finem quod in Scriptura sperat in eum non Omnis qui diligens tate: Omnis qui ratione: Omnis Obedia: Iustus æterna. Hæc Spem, aut C sufficere sine regulas istas virtutes ad salutem, non Aug. Tract. 10. Operibus non sufficit nec Fides sine Operibus, nec enim rationem aspectus anei se Ioan. 3. Resp. ratio inter utrumque enim Scriptura nitatem recipit, sicut ad salutem

DEVS vult omnes salvos fieri. Resp. 2. Eadem particula *Omnis* potest referri ad omnia hominum genera, ut significet, Fidem Christi esse viam ad salutem apertam toti mundo, non uni tantum genti. Amelius. [Potest quidem & debet ita referri; sed simul etiam ad omnem speciem specialissimam hominum credentium; sicut in Lege] Quisquis ea fecerit, vivet per ea;] & ad omnia hominum genera, & etiam ad omnem singularem hominem ea facientem necessario debet referri. Resp. Esto, accipiantur ea particula etiam affirmativè de singulis credentibus, non hinc sequitur, solam Fidem iustificare; sed iustificare & salvare tunc, si non desint cetera; h. e. Fides semper ex sua parte salvat, modò cetera requisita adsint. Id ita esse; perspicuum fit ex eo, quod in Scripturis etiam de Spe dicitur: *Omnis qui sperat in eum non confundetur.* Eccles. 2. de dilectione: *Omnis qui diligit, ex DEO natus est.* 1. Ioan. 4. de Humilitate: *Omnis qui se humiliat exaltabitur.* Luc. 18. de Oratione: *Omnis qui petit, accipit.* Luc. 11. & Rom. 10. De Obedientia: *Factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis aeternae.* Hebr. 5. Et tamen nemo diceret, solam Spem, aut Orationem, aut Humilitatem, aut alia sufficere sine Fide. Itaque sensus Scripturae est, singulas istas virtutes ex parte sua perducere homines ad salutem, nisi aliunde oriatur defectus. Vnde S. Aug. Tract. 10. in Epist. 10a. Dicunt, *Credo, sed Fides sine Operibus non salvat.* & S. Prosper. *Nec Opera sine Fide, nec Fides sine Operibus iustificat.* Amelius. Hac Sophistica posset quis miracula aëni serpentis extenuare. Eandem autem rationem Fidei esse ad iustificationem, quae fuit aspectus aëni serpentis ad sanandum, Dominus ipse docet. Ioan. 3. Resp. Non est eadem omnino & univocatio inter utrumque, sed tantum analogica. Neque enim Scriptura quicquam aliud exprimit ad sanitatem recuperandam præter aspectum aëni serpentis, sicut alia quamplura præter Fidem exigit ad salutem animæ. Vnde in similitudine hac simul

simul

simul est magna dissimilitudo, adeoque Amesius sophisticatur.

V. Quo solo recipitur Evangelium, illud solum iustificat. Sed solâ Fide recipitur Evangelium. Ergo. Resp. Verbum DEI sanat & salvat, sed ut hoc faciat, non satis est ut Fide apprehendatur, nisi etiam Charitate impleatur. Verbum enim DEI non solum offert promissiones, sed etiam imperat opera faciendâ. Amesius. Verbum promissionis est, quod iustificat: hoc autem impletur propriè à promittente. Resp. Falsum assumitur, & eo gratis admissio, nihil contra Nos infertur. Nam sicut promissio de Sapientia infundenda neminem ex fatuo faceret sapientem; ita solâ promissio de salute conferenda non salvat immediate & per se, sed tantum cum impletæ fuerint conditiones à nobis requisitæ.

GERHARDVS hîc præter Amesiana vix aliud proferre, quàm antilogias è dictis Bellarmini conflatas, sed adeò sunt pueriles & flaccidæ, ut ex dictis facillè expediri queant. Vnicum exempli gratia libet producere. Ut defendat Lutherum à sacrilega depravatione & assumpto illo Rom. 3. 27. particulæ SOLA, opponit Th. 48. Bellarminum lib. 1. de V. D. c. 10. totis viribus propugnare decretum Conc. Trid. quo Versio vulgata Latina pronunciata est authentica. At in ea pluribus locis insertam extare exclusivam ubi in fontibus non habetur &c. At quis non rideat hanc sive antilogiam, sive obiectionem; cum plerisque omnibus illis in locis à Gerhardo allegatis particulam exclusivam in fontibus non quidem in terminis expressam, sed tamen necessariò implexam ex totius loci sensu ita clarum sit, ut quivis etiam gentilis Philosophus solius rationis naturalis ductu facili cogatur, nihil eâ exclusivam mutari in sensu, sed perspicuè rem ipsam explicari. In assumpto autem illo Lutheri sacrilego apertè hæresin suam stabilire satagebat, quam ipse non obscure fassus est à tem-

à temporibus
tam & ignota
loannes VVolff
gia, qui ante se
acDD. ante Lu
contradicente
hic VVolff

à temporibus Apostolorum in Ecclesia DEI sepul-
tam & ignotam iacuisse. Ridiculus planè est ille
Ioannes VVolframus Lutheranus Præco in Thurin-
gia, qui ante 80. annos, quingentis testimoniis PP.
ac DD. ante Lutherum, tueri hanc Hæresin voluit,
contradicente quamvis Luthero. Videri possit
hic VVolframus prodromus fuisse Quod-
libeticæ Gerhardinæ.

LIBER

LIBER SEXTVS.
DE
JUSTIFICA-
TIONE.

CAPVT PRIMVM.
De formali eius causa.

§. I.

Status Controversia exponitur.

Vinque sunt principales errores à Concil. Trid. Sess. vi. c. 7. dam-
nati. Nam cum dicitur, *Unita
causa formalis*, reicitur error Bu-
ceri, Pighii, de duplici iustitia,
inhærente scil. & imputativa: 2.

Cum dicitur *esse iustitia DEI*, non qua ipse iustus est; dam-
natur hæresis Osiandri, qua homines volebat iusti-
ficari per ipsam essentialem DEI iustitiam. 3. Cum
dicitur, *quâ renovamur Spiritu mentis*, & *qua inhæret*,
& *qua iusti verè nominamur & sumus*, reicitur iustitia
imputativa Lutheranorum. 4. Cum dicitur, *iustitia
consistere non in sola remissione peccatorum*, reicitur hæ-
resis Calvinii de iustificatione more forensi. 5. Cum
dicitur *iustitia nostra esse Fides, Spes, Charitasque infusa*,
reicitur error Lutheri de sola Fide. Contra hos om-
nes errores, aut hæreses status Controversiæ revo-
cari potest ad hanc simplicem quæstionem, *Sitne
formalis causa absoluta iustificationis sola iustitia in nobis
inhærens, an non? Amesius. Potest quidem status quæstionis
huc*

Cap. I.
huc revocari,
tur iustitia vel
vita est inchoat
tio referatur ad
3. 20. in consp
accuratius mu
etiam solvit. H
luta nostra iust
Verum trica
Quæstio à Bell
ita sufficienti
post Concil. T
tholicis certa
etiam C. Con
nobis imputa
tolerari possit
plicem forma
alteram extrin
neum dogma

Pro

I. Ron
cari esse iustur
per iustitiam
iniusti per inob
per inobedien
iustos iniustiti
non iniustitia
lis causa absol
inhærens. Am
nihil constitui p
tam. DEVS en
facto constituit
suo. Resp. Hæc
positum in dec

huc revocari, sed ea lege, ut voce absoluta non excludatur iustitia vel sanctitas inherens ac infusa, quæ in hac vita est inchoata & imperfecta, & ut absoluta illa iustificatione referatur ad iudicium DEI, ut Apostolus loquitur Rom. 3. 20. in conspectu eius. C. Contarenus in Tr. de Iustif. accuratius multò quaestionem illam proponit, & simul etiam solvit. Hoc sensu nos negamus, formalem causam absolutam nostræ Iustificationis esse iustitiam in nobis inherentem. Verum tricatur futiliter hîc in limine Amesius. Quæstio à Bell. proposita sicut est perspicua per se, ita sufficientissima, & sententia affirmativa est iam post Concil. Tridentini definitionem omnibus Catholicis certa de fide. Nam etsi Bucerî, Pighii (& ferè etiam C. Contarenî) opinio de iustitia CHRISTI nobis imputata, in aliquo bono sensu utcunque tolerari possit (ut infrà dicetur) absolutè tamen duplicem formam iustificationis, alteram intrinsecam, alteram extrinsecus imputatam, simpliciter ut erroneum dogma damnamus.

§. 2.

Probatur Assertio Catholica.

I. Rom. 5. 17. declarat Apostolus 1. Iustificari esse iustum constitui. 2. Sic nos constitui iustos per iustitiam Christi, quomodo constituti sumus iniusti per inobedientiam Adami. Constat autem per inobedientiam Adami nos constitutos esse iniustos iniustitia in nobis verè ac reipsa inherente, non iniustitia Adami nobis imputata. Ergo formalis causa absoluta Iustificationis est iustitia in nobis inherens. Amesius 1. Ex illa phrasi, iustum constitui, nihil constitui potest pro iustitia inherente contra imputatam. DEVS enim dum imputat alicui iustitiam, eo ipso facto constituit eum ex imputatione iustum in conspectu suo. Resp. Hæc est merissima principii petitio. Opusculum in decursu patebit. Amesius 2. Ex compara-

tatio.

ratione inter Adamum & Christum Pontificiorum sententia manifestè satis refutatur, & confirmatur nostra. I enim §. 15. gratia & donatio per gratiam, opponuntur morti per peccatum ingressæ. 2. Bellarminus ipse l. 4. de amig. grat. c. 10. fatetur; peccatum Adami ita posteris omnibus imputari, ac si omnes idem peccatum patravissent; idemque ait l. 5. cap. 17. & cap. 18. illam imputationem probat ex istis verbis Apostoli, Rom. 5. 19. Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi. Unius delicto in omnes homines ad condemnationem, in quo omnes peccaverunt. Sequitur igitur proportionem comparationis, iustitiam Christi primò nobis imputari, & illà nos iustos fieri coram DEO, quamvis sit etiam sanctitas quadam iustitia cuique fideli inhaerens. Bellarminus igitur misererrimam causam suam prodit egestatem, dum primum ei præsidium quarit ex illo loco, qui (ipsomet fatente) contrarium planè testatur. Resp. Amesius ope sua Quodlibeticæ audet quidvis mutare in quodvis. Verba Apostoli §. 16. nihil ad rem, aut contra Bellarminum faciunt. Plus enim non dicit Apostolus, quàm donum & gratiam Christi, scil. Redemptionem, Satisfactionem & Meritum eius plus nobis præstitisse, quàm Adami ruina peperit nobis malum. Nam etsi delicto unius Adami omnes homines incurrerint reatum & poenam mortis tum corporalis, tum spiritualis, tum præsentis, tum æternæ: multo tamen maius esse beneficium meritorum Christi, quo longè plura & maiora bona nobis contulit, quàm Adam abstulerit; ut patet ex gratia & gloria omnium Sanctorum. Quid hinc, quaeso, præstidii est imputativæ iustitiæ? Bellarmini autem dicta adhuc absurdius contra eius apertam voluntatem detorquet in sensum alienum. Fateretur enim Bellarminus cum omnibus Catholicis, peccatum actuale Adæ tanq. Capitis imputari omnibus posteris, ac si ipsi singuli personaliter illud admisissent, eò quod omnium posterorum voluntates in Adami volun-

voluntate fuerit
unius imputa
catum habitu
re ipsa in hære
iustitia, quâ te
suum ultim
trinsecè ergo
ginale (quater
privationem
antea macula
ullam sua caus
sua Sycophan

ab illo donatam
tionis nostræ, Ro
mentum Ame
in priori testimo
quart ex his ip
Puritanicam)
for Disputator.
ferè audaciùs f
mè lectores fir
mini integrum
ti gratis per gra
Christo IESU, qu
sanguine ipsius
tionis. Nam ip
liberalitate, q
liberalitas est
gratiam ipsius, i
& infusam; &
camur item pe
& hæc est cau
mur per Fiden
est causa d

voluntate fuerint positæ: ac vi huius reatus actualis unius imputati omnibus, singulos contrahere peccatum habituale, & iniustitiæ maculam unicuique re ipsa in hærentem, & privantem illa rectitudine & iustitiâ, quâ tenebantur esse habitualiter ordinati ad suum ultimum finem & primum principium. Intrinsecè ergo unumquemque afficit peccatum originale (quatenus originatum:) sicut & iustitiâ illam privationem pellens intrinsecè exornat animam antea maculatam. Non ergo prodit hîc Bell. egestas nullam suæ causæ; sed Amesius prodit opes inexhaustæ suæ Sycophantiæ quodlibeticæ.

II. *Iustificamur per gratiam, id est per iustitiâ ab illo donatam & infusam, hæc est causa formalis iustificationis nostræ.* Rom. 3. Ita truncatè proponit hoc argumentum Amesius, ac mox subdit: *In hoc etiam sicut in priori testimonio, certo quodam studio, præsidium causæ quarit ex iis ipsis verbis Scripturæ, quæ ipsi (iuxta glossam Puritanicam) maxime aduersantur, ut habeatur animosior Disputator.* Sed veriùs nos dicimus, Nunquam ferè audaciùs se iactare Amesium, quàm cum pessimè lectores simplices decipit. Argumentum Bellarmini integrum hoc est: Apostolus cum ait: [*Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo IESU, quem proposuit propitiationem per Fidem in sanguine ipsius*] explicat ferè omnes causas iustificationis. Nam *iustificamur à DEO gratis*, id est, ex mera liberalitate, quantum ad nostra merita. Et hæc DEI liberalitas est causa efficiens. *Iustificamur autem per gratiam ipsius*, i. e. per iustitiâ ab illo donatam & infusam; & hæc est causa formalis. *Iustificamur item per redemptionem quæ est in Christo IESU;* & hæc est causa meritoria. Denique *iustificamur per Fidem in sanguine propitiationis;* & hæc est causa dispositiva. Hanc expositionem

Con-

Conformem esse S. Augustino aliisque Patribus, Calvinus, Kemnitius &c. aperte profitentur; sed hi mustei magistri pluris fiunt ab Amesio, quam mille Augustini. Ipsa certè verba Apostoli nisi contra naturam vim torqueantur, id sponte ingerunt. Cui enim inanem Tautologiam affingamus Apostolo, ut idem quod per *ly gratis* expressit, mox velleret rare addendo *ly per gratiam*? Hæc ergo rectè intelligitur effectus illius gratuitifavoris. Adhæc benevolentia DEI non est inanis ac sterilis, sed efficit id bonum quod vult. Si ergo bene vult homini absolute & efficaciter, efficit illud bonum, iustum, rectè ordinatum ad suum finem ultimum. Vtèrius, *Gratia* dicitur dari per Christum. Ioa. 1. non rectè hoc dicitur de benevolentia Patris, uti nec dici potest facta sicut ibidem dicitur, *Gratia & veritas facta per IESVM Christum, & data ad mensuram donationis Christi*, quod certè de benevolentia DEI dici nequit. Item comparatur essentia, quæ datur per creationem (*creati in Christo*) Eph. 1. & esse nova Creatura, Gal. 5. Certè id per quod creaturæ dicimur, est intimum ac inhærens nobis. Sic etiam comparatur luci. Cor. 6. Eph. 5. 1. Ioa. 1. Lux autem non facit corpus lucidum, nisi inhæreat. Quomodo igitur potest homo iustificatus non tantum lucidus dici, sed etiam *Lux in Domino*, cum antea tenebrosus esset; si adhuc tenebræ peccatorum ipsi inhærent, & gratiæ lux extrinsecus manet? Denique *Gratia* per quam iustificari nos ait Apostolus, dicitur etiam *Charitas diffusa in cordibus nostris per Spiritum S. Rom. 5.* Frustra Amesius cum suis gregalibus & excentrico Caietano, hoc detorquent ad benevolentiam quæ est in ipso DEO, non modò quia S. August. 1. de Spir. & lit. c. 33. aperte pronunciat, *Charitatem DEI dictam esse diffundi in cordibus nostris, non quia nos ipse diligit, sed quia nos facit dilectores suos*; sed etiam quia ipse Apostolus Rom. 8. de hoc ipso Spiritu nobis dato loquens; accepistis, inquit, Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater!

At ita clama-
DEVM, non
dicimur vivere
xerit, nos vi-
cùm nihil sit
gumentum it-
cit ex asse. Q
Effugiola! N
asserit, vocula
gitur de Iustific
uitum DEI fact
tum ex dictis e
que nec attigit
ficat Amesius,
gratia non sum
est subinde un
tinsca & intr
venientia. S
quod ait, inter
tur talis gratia in
Resp. Nulli
dent, dubium
tem erroneum
etiam Medina
tem esse quali
se, plerique d
c. 3.

III. 1. C
lutione & sanc
vocationem n
Spiritus S. Ha
remissione pec
ne interna san
& declaratio f
vinus) non in
aut virtute Spi

At ita clamamus per charitatem qua diligimus DEVM, non qua diligit nos DEVS. Et ibid. dicimus vivere propter iustificationem. Quis verò dixerit, nos vivere per extrinsecum DEI favorem, cum nihil sit magis intimum quàm vita? Hoc argumentum ita à Bell. deductum rem planè conficit ex asse. Quàm frivola sunt è contrario Amesii Effugiola! Nam 1. mera principii petitio est cum asserit, voculam GRATIA ubique apud Paulum, ubi agitur de Iustificatione, nihil aliud significare, quàm gratuitum DEI favorem in Christo revelatum. At oppositum ex dictis est planè perspicuum, quorum pleraque nec attigit Amesius. Nec verò tantillum proficit Amesius, quòd oggerit nonnulla loca, ubi gratia non sumitur pro dono inhærente. Verum est subinde universaliter indicare omnia bona extrinseca & intrinseca ex meritis Christi nobis provenientia. Sed quid hoc ad rem? Frivolum est 2. quòd ait, inter Pontificios non planè certum esse, an detur talis gratia infusa: cum Medina neget id esse de fide. Resp. Nulli Catholicorum post definitionem Trident. dubium est, dari gratiam intrinsecam. Saltem erroneum, aut temerarium (ut apertè fatetur etiam Medina) esset negare, Gratiam sanctificantem esse qualitatem infusam. Imò de fide id esse, plerique docent cum Suare lib. VI. de Gratia. c. 3.

III. 1. Cor. 6. 11. Iustificatio collocatur in ablu-tione & sanctificatione, & fieri indicatur per invocationem nominis Christi, & operationem Spiritus S. Hæc autem non possunt affirmari de remissione peccatorum, & imputatione justitiæ, si-ne interna sanctificatione. Imputatio enim illa & declaratio forensis (quam urget præcipuè Calvinus) non indiget invocatione nominis Christi, aut virtute Spiritus S. quod tamen asserit Aposto-lus.

H h h h

lus.

Ius. Amesius. Nos (Puritani) contra, ablutionem totam vim Baptismi notare dicimus, cuius partes sunt sanctificatio & iustificatio. Resp. Hoc responso nihil laeditur Bellarmini probatio, etsi admitteretur. Est autem ea interpretatio merè voluntaria & quodlibet; imò & contraria iis quæ Tomo III. contra efficaciam Sacramentorum ipse disputavit, ubi negavit sanctificationem conferri virtute Sacramentorum. Nec cohæret etiam cum iis quæ proxime Lib. V. de sola fide iustificante differuit.

IV. Tit. 3. 5. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus S. quem effudit in nos per IESVM Christum, ut iustificati gratia ipsius habeamus secundum spem vitæ æternæ.* Vbi dubitari nequit describi iustificationem per regenerationem & renovationem, adeoque formaliter per donum inhærens, Tum quia regeneratio essentialiter dicit intrinsecam mutationem, per quam ex filio Diaboli fiat DEI filius adoptivus: Tum quia id patet ex causis huius Renovationis, quas enumerat eo loco Apostolus. Nominatur enim *Benignitas DEI*, quæ est causa efficiens: *Christus*, qui est causa meritoria: *lavacrum Baptismi*, quod est causa instrumentaria: *effusio Spiritus*, seu primarium ejus donum in nos effusum, quæ est causa formalis: Tum quia fatentur etiam adversarii, esse in nobis renovationem inhærentem, per Spiritum S. datam; negant tamen eam esse propriè iustitiam, ideoque confugiunt ad imputatitiam. Sed Apostolus hanc ipsam renovationem appellat Iustificationem. Quid ergo ulterius desideramus? Amesius tamen præfractè negat ibi describi iustificationem. Et quomodo hoc probat, & arguente Bellarmini diluit? *Cum*, inquit, *Apostolus vult iustificationem describere Rom. 3. & 4. non regenerationi & renovationi, sed remissioni, imputationi & fidei in Christum illam adscribit.* Sed has esse meras prin-

Cap. I. A
principii petiti
superioribus c

V. Hebr.
dicuntur iusti
ficia probatur
rum principium
Amesius conc
lege ordinaria ab
opus habeat peter
nialia quæ su
lunt aut minu
nè ergo fugitu
si iustitiam.

esse bonorum ope
quæso, hic m
causat. Præcl
ca potest caus
est?

VI. Ex E
mer imagini Chr
tem non est j
trinsecæ, incr
bere iustitiam
rentem. An
exemplar suum
tia imputatione
tionis, quàm acc
probat? & v
posset impius
manam, ac di
typon divinu
per huius pl
Eadem sanè p
Ergo non imp

VII. Per Iust
resurgimus iust

principii petitiones & figmenta neo-Evangelica, in superioribus ostensum manet.

V. Hebr. II. Gen. 6. Ps. I. Luc. I. &c. aliqui dicuntur iusti, perfecti, immaculati, & eorum iustitia probatur ex effectu, bonis scil. operibus, quorum principium est iustitia inharens, non imputata. Amesius concedit daritales iustos, sed negat dari de lege ordinaria absolute iustum iustitiâ inharrente, ita ut non opus habeat petere remissionem peccatorum. Resp. Venialia quæ subrepunt sanctis & perfectis non tollunt aut minuunt nitorem gratiæ habitualis. Vanè ergo fugitur ad imputativam extrinsecam Christi iustitiam. Nimis falsum est, *Etiâ imputativam esse bonorum operum causam* SVO MODO. Quis, quæso, hic modus? *Imputativa, inquit, inharrentem causat.* Præclare! Ergone denominatio extrinseca potest causare physicè in subiecto in quo non est?

VI. Ex Rom. 8. & I. Cor. 15. iusti sunt conformes imagini Christi & portant imaginem Christi. Hic autem non est iustus per imputationem iustitiæ extrinsecæ, increatæ &c. Ergo & nos debemus habere iustitiam intrinsecam, veram, propriam, inharrentem. Amesius concedit Conclusionem: *at quia exemplar suum non exæquat, gratiosam, inquit, ideo iustitia imputationem requirit, ut fundamentum tam donationis, quàm acceptationis coram DEO.* Vnde verò hoc probat? *αὐτὸς ἐφ' αὐτό!* Nunquid pari jure vel injuria posset impius explodere etiam Christi iustitiam humanam, ac dicere eam non adæquare suum prototypum divinum, ideòque debere illius defectum per huius plenitudinis imputationem suppleri? Eadem sanè proportionaliter utrobique est ratio: Ergo non impar utrobique impietas.

VII. Per Iustificationem, quâ morimur peccato & resurgimus iustitiæ, repræsentamus Christi mortem & resur-

Hhhh 2

resur-

resurrectionem. Rom. 6. Christus autem verè mortuus est & resurrexit verè. Ergo & nos. Amesius. *De Conclusionem non dubitatur. Sed mori peccato & resurgere iustitia negamus esse partes vel actus iustificationis. Omnia illa quæ Rom. 6. disputantur, pertinent ad sanctificationem vitæ ex iustificatione Fidei fluentem, sicut series contextus manifestè ostendit.* Resp. Omnia loquitur Apostolus eo toto capite de justificatione tam prima quàm secunda, docetque primam illam gratiam iustificantem, qua mortui sumus peccato & resurreximus vivimusque iustitiæ, debere semper augeri. Omnis autem hæc iustitia tum prima tum ejus augmentum, est vera, realis, intrinseca, toto cœlo distans à commentitia illa imputatione. Quomodo enim potest ex illa cum in nobis minimè sit, fluere in nos sanctificatio & renovatio?

VIII. Adoptio quam habemus in Spiritu per justificationem, vera est, non putativa. Rom. 8. Amesius. *Quis enim negaverit?* Resp. Qui imputativam iustitiam fingunt, negant veram, realem, intrinsecam, propriam; ponunt alienam, putativam, fictam, non minùs, ac si fatuum velint denominare verè, propriè, realiter, intrinsecè sapientem, eo quod ei imputetur aliena Sapientia. Quæ hic vel umbra disparitatis?

IX. Sicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per iustitiam in vitam eternam. Rom. 5. 21. Per iustitiam hic intelligitur interna renovatio, ex qua procedunt opera vitæ. Iustificatio igitur in illa renovatione consistit. Amesius frustra negat per iustitiam intelligi renovationem. Nusquam id Apostolus, sed glossæ tantum Lutheri, Calvinicæ ita docent. Sed inquit: *Etsi concederetur, gratiam regnare per iustitiam inherentem, non inde tam sequeretur, iustificationem in illa consistere, quia iustifi-*

tatio antecedit regenerationem
antecepsit continuatur
queretur omnino
confisteret potius
trinsecè denomi
fectum &c. sunt
tam vulgus quàm
piant; nec ullu
ctus, iustus dici
Sanè nec ipsa æt
est radix omnis
natum in peccat
perfectum, beat
tominus aliæ q
ut paulò post in

10. Ergo si iusti
& facit vivere v
peccatorum ext
suis dum contr
sibi ipsi contrac
mat. Si enim
sitiâ Christi ex
serè vivunt omni
pariter fatetur
Christi nobis in
propriè, reali
sanctificantem
Gal. 3. 21. Si d
esse ex Lege iustit
quid, quod vi
tu & actione c
libeticæ persuas
non significare
Etc. hoc? Qu
et. Denique

ratio antecedit regnum iustitiæ, sicut in Adamo reatus antecessit continuatum regnum peccati. Resp. Sequeretur omnino: Cur enim iustificans forma non consisteret potius in iustitia inhærente, quàm extrinsecè denominante? Esse iustum, bonum, perfectum &c. sunt prædicata homini intrinseca, ut tam vulgus quàm Sapientes communiter concipiunt; nec ullus potest verè bonus, beatus, perfectus, iustus dici & esse, per aliquid extrinsecum. Sanè nec ipsa æterna D E I electio ad gloriam, quæ est radix omnis boni salutaris, hominem prædestinatum in peccato adhuc hærentem reddit bonum, perfectum, beatum, amicum & filium D E I: quanto minùs aliæ quævis denominationes extrinsecæ, ut paulò post magis dicetur.

X. Spiritus vivit propter iustificationem. Rom. 8. 10. Ergo si iustificatio seu iustitia formalis est vita, & facit vivere vitam spirituali, non est sola remissio peccatorum extrinsecæ, sed aliquid inhærens. Amelius dum contradicere vult tam liquidæ veritati, sibi ipsi contradicit, veritatè quæ potius confirmat. Si enim (ut ipse cum Cajet. vult) propter iustitiam Christi extrinsecè, & participationem eius intrinsecè vivunt omnes iusti vitam spirituales; cur non pariter fateatur, illam participationem iustitiæ Christi nobis inhærentem, esse formam nos verè, propriè, realiter intrinsecè iustif. vivificantem, sanctificantem? Idem optimè confirmatur ex illo Gal. 3. 21. Si data esset lex, quæ posset vivificare, verè esset ex Lege iustitia. Ergo iustificatio formalis est aliquid, quod vitam animæ præbet, eamque in motu & actione constituit. Amelius ope suæ Quodlibeticæ persuadere satagit, ly vivificare, hoc loco non significare, in motu & actione constituere. Et cur hoc? Quia alioqui Thesin sustinere nequirit. Denique Apostolus renovationem mentis, & no-

vum hominem ait, secundum DEVM creatum in iustitia & sanctitate veritatis. Eph. 4. 23. nec abnu-
Amesius idiplum. At nunquid *novus homo creatum*
in iustitia veritatis, aperte dicit tum intrinsecum
principium vitæ spiritualis, tum etiam iustitiam
non qualemunque, sed quæ à DEO infusa est co-
ram DEO talis in veritate, qua faciat amicum &
filium DEI.

XI. Probatur idem Ratione naturali; Iusti-
ficatio sine dubio motus quidam est de peccato ad
iustitiam, & nomen accipit à termino ad quem
ducit, ut omnes alii similes motus, illuminatio,
calefactio &c. Non igitur potest intelligi veri-
iustificatio, nisi aliqua, præter remissionem pec-
cati, iustitia acquiratur. Amesius. *Indubia ius-*
iustificationis descriptio auctorem habet Thomam Aquin-
1. 2. q. 113. qui sui Præceptoris Alex. Alensis INSA-
NAM imaginationem (iustificatio est liberi arbitrii
restitutio p. 4. qu. 17. m. 4.) *isto commento super-*
vis. Est enim horribilis depravatio Evangelii (Luth-
ero-Calvinici) & caput errorum Scholasticorum, non
tantum in Scripturam, (quodlibeticis Glossis inter-
polatam) sed etiam in Rationem & sensum commu-
nem (Puritanorum) impingens. Ita blasphemia
impius Novator, quod vel non intelligit, vel intel-
ligere non vult. Conatur quidem probare suas
Calumnias: sed tres primæ probationes sunt me-
rissima principii petitio, adeoque simplici infir-
matione submoventur, quorum oppositum perspicue
in superioribus ostensum est. 4. hæc est: Pugna-
tum sensui communi, ut unus & idem motus sit remissio
peccatorum & infusio iustitiæ, quia remissio est actio mor-
alis, & infusio qualitatis est actio physica, subiectum suum
realiter mutans. Resp. Erii Scor. Gabr. & alii apud
Suar. Tob. 7. de Grat. c. 11. affirmant, remissio-
nem peccati, & iustificationem distinguere realiter.
Richardus verò & alii apud Vasq. Disp. 204. ne-
gent

gent realem di-
antur utrique,
ter & subordin-
tionem; esto
Sicut enim cal-
ordinatione u-
esi duas muta-
distinctas incl-
abjectionem f-
totalis mutati-
sed ex remissio-
sita; quas qu-
quo modo di-
gratiæ fuit in-
peccati. Est
tio duplex.
citur transitus
de subiecto in
trema, quor-
negativum.
positiva. Fa-
possit fieri sin-
tur jam jam.
gum, quod pei-
tionem, everiti-
docent, posse
habitus aut de-
in ipso homine,
& acceptetur a-
nam. Ita M-
citatur & sequi-
titur hoc arg-
gorum opinio-
tur. Nam l-
soluta: de l-
auctoritate
expositorum

gent realem distinctionem : facile tamen conciliantur utrique, si dicatur, Iustificatio impii moraliter & subordinatione quadam esse unicam mutationem; esto metaphysicè & à parte rei sit duplex. Sicut enim calefactio aquæ physicè & quadam subordinatione unus quidam motus totalis est, tam-
 essi duas mutationes parciales, quasi metaphysicè distinctas includat, scil. productionem caloris & abjectionem frigoris : ita iustificatio una quadam totalis mutatio est, non quidem omnino simplex, sed ex remissione pecc. & infusione gratiæ composita; quas quidem mutationes esse à parte rei aliquo modo distinctas, vel inde patet, quod infusio gratiæ fuit in Adamo & Angelis sine remissione peccati. Est itaque hic motus unicus, sed mutatio duplex. Mutatio enim rectè à Philosopho dicitur transitus de non subiecto in subiectum, aut de subiecto in non subiectum, & versatur inter extrema, quorum alterum est positivum, alterum negativum. Motus verò versatur inter extrema positiva. Falsum verò esse; quod remissio peccati possit fieri sine physica mutatione peccatoris, dicitur jam jam. Objicit enim s. Amesius. *Totum hoc argumentum, quod petitur à necessitate iustitiæ infusæ ad Iustificationem, everitur prorsus & ex professo à Scholasticis illis, qui docent, posse homini remitti peccata, sine infusione ullius habitus aut doni intrinseci, & sine ulla mutatione physica in ipso homine facta, idque ita ut homo diligatur à D. E. O. & acceptetur ad eius amicitiam, & ad beatitudinem æternam.* Ita Medin. Curiel. post Scot. Gabr & alios quos citat & sequitur Suarez. Resp. Non ideo evertitur hoc argumentum, etsi quis horum Theologorum opinionem minus mihi probatam sequatur. Nam loquuntur illi tantum de potentia absoluta : de lege autem ordinaria, fatentur illi ob auctoritatem tot testimoniorum Apostoli suprà expositorum, & Ecclesiæ definitionem, jam

Hhhh 4 sem-

semper intervenire talem mutationem physicam peccatoris in Iustificatione. Resp. 2. Absolutè probabilior est sententia S. Thomæ, Vasqui, & aliorum quos etiam sequitur Bell. hic cap. ult. §. ad tertiam; novissimè autem egregiè illustravit & confirmavit Eusebius Comes Truchsefs, seu potius ejus Præceptor P. Martinus de Esparza Artieda in Quæstionibus Romæ disputatis de Iustific. qu. 8. ad quam remitto Lectorem subtilitatum Scholasticarum capacem & avidum. Ad defendendum Fidei dogma de iustitia inhærente non est quidem absolutè necessaria illa S. Thomæ sententia, etsi negari nequeat, eam multò esse opportuniorè, adeoque vel hanc ob rationem alteri Scoticæ præferendam. Quod ex Medinæ 1.2. qu. 110. a. 4. bis recitavit Amesius, [Certè ex Theologorum omnium sententia, DEVS rectissimè potest iustificare hominem absque habitibus infusis.] nihil juvat imputationem extrinsecam; nam stare ea assertio posset etiam si DEVS ex.gr. aliquam Visionem claram sui transcendentem homini peccatori immitteret; aut dilectionem DEI super omnia, ut multis placet cum Vasquio; aut saltem Unionem hypostaticam, de quo puto nec Amesius dubitaverit.

§. 3.

Rejicitur specialiter Iustificatio constituta in imputatione iustitiæ Christi.

I. Nullus omnino locus Scripturæ invenitur, ubi legitur Christi iustitiam nobis imputari, vel nos justos esse per Christi iustitiam nobis imputatam. Amesius. 1. *Quamvis totidem verbis hoc non legeretur, non inde tamen sequeretur, sententiam ipsam in Scripturâ non contineri. Sic Bell. paulò post &c. Resp. Sic quidem nobis loqui fas foret, qui Scripturam non privato, sed communi Ecclesiæ sensu accipimus:* non

non sic verò L. quidissimum e phantasmaris rûmque greg prodit, cum Scriptura & Pa introduxisset in E de meritis huma pturis (Gloss. apparent, & in sticis fuisse, per niam bene spi non modò rel alioqui excipe §. 15. Sed vel h Imputativæ j & Doctorum potest (in arti fatentur adver hæc aperta co in aliis articulis vis pio instar testandam no Non equidem Nos nos fieri, & tem, sanguinen & illam iustiti [Hoc totum illi fuis: at pessi ri iustitiam C iusti fiamus. Nam sicut ne ptionem, au litatémve Ch debeamus h bum, aut sa incarnatam

non sic verò Luthero-Calvinici, quos haecentis li-
quidissimum est, verba sacra versare ad libitum suis
phantasmatis velandis. Ipse Amesius suam suo-
rumque gregalium perversitatem non obscure mox
prodit, cum subdit: *Malè coniunguntur hac in parte,
Scriptura & Patres: palàm enim est, Patres ex Philosophia
introducisse in Ecclesiam varios modos loquendi, præcipuè
de meritis humanis, & de iustitia Evangelii, qui in Scri-
pturis (Glossà Luthero-Calvinicà expositis) non
apparent, & inde occasionem datam & acceptam Schola-
sticis fuisse, perniciosos errores fabricandi.* Hanc calum-
niam bene spissam didicit à suo M. Calvino, qui
non modò reliquos PP. sed & Augustinum (quem
alioqui excipere solet) hinc repudiat, l. 3. Inst. c. 11.
§. 15. Sed vel hinc satis evertitur commentum illud
Imputativæ iustitiæ. Neque enim sensus Patrum
& Doctorum Ecclesiæ per 1300. annos alius esse
potest (in articulo præsertim tam capitali, uti hunc
fatentur adversarii) quàm ipsius Scripturæ. Itaque
hæc aperta confessio Luthero-Calvinicorum (quod
in aliis articulis hodie rarò solent) debet esse cui-
vis pio instar Notæ perspicuæ & infallibilis, ad de-
testandam novitatem tam insolentem & impiam.
Non equidem negamus, legi passim apud Paulum, ju-
stos nos fieri, & iustificari per Christum, per Christi mor-
tem, sanguinem, redemptionem, obedientiam & iustitiam;
& illam iustitiam imputari nobis à DEO absq. operibus:
[Hoc totum illud est quod hac de re profiteamur:] ait Ame-
sius: at pessimè hinc infertur, ideò nobis imputa-
ri iustitiam Christi, ita ut per hanc nos formaliter
iusti fiamus. Hæc sanè nimis inter se discrepant.
Nam sicut non legimus nobis imputari redem-
ptionem, aut sapientiam, aut obedientiam humi-
litemve Christi, quasi nos redemptores haberi
debeamus humani generis, vel ipsum DEI ver-
bum, aut sapientiam Christi, sive increatam sive
incarnatam, cæterarumque ejus virtutum pos-
sesso-

lessores: ita nec legimus, nobis Christi iustitiam imputari ea ratione ut per illā formaliter iustificemur. Est igitur accuratè Notanda versutissima equivocatio, in usu vocis *Imputari*, aut *imputatio*. Nam omnes Catholici profiteamur, *imputari* nobis merita, sanctitatem, obedientiam, passionem Christi *effectivè*, ut nimirum ex illorum virtute & valore conferantur nobis quæcunque dona gratiæ: detestamur autem vicissim omnes talem *imputationem formalem*, vi cuius Christi sive sapientia, sive iustitia, sive obedientia, sive quodlibet aliud increatum aut creatum bonum, fingitur formaliter esse nostrum; uti magis patebit infra §. 4. ex solutione Objectionis 5. Vnde evanescit illa cavillatio, qua eludere conatur distinctionem inter imputationem meritorum & iustitiæ Christi, à Bellarmino assignatam, & huic planè fraudulenter opponit dictum Vasquezii in 1. 2. Disp. 222. cap. 2. hoc ita truncando, ut genuinum Vasquii sensum occultaret & ad suum errorem perverteret. Omisit enim hæc verba [*cūq; ex meritis Christi multa nobis dona conferantur, ad omnia ista dicuntur nobis imputari.*] Hac arte nimirum Enervatur non modò Bellarminus, sed & omnes Theologi!

II. Nulla necessitas ejusmodi imputationis adferri potest. Nam si necessaria esset imputatio ista, ideò potissimum esset, quod homo post remissionem peccati sit verè peccator, peccato scilicet tecto, non deletò. Sed hoc dici nequit, nisi evidentissimis Scripturis contradicendo, quæ omni genere vocabulorum, quæ excogitari poterant ad veram peccati remissionem & abolitionem, passim utitur &c. Ergo. Amelius. *Necessaria est, 1. Ut peccata remittantur. 2. Ut illa remissio continuetur nobis. & nos ex illa non solum gehenna pœnas evadamus, sed etiam ad vitam æternam evadamus. 3. Ut imperfecti nostri conatus in DEO glorificando, coram ipso grati & accepti esse*

esse possimus. R. Nil probare; modi voluntati quæstionis m

III. Iu
etiam in hac v
tio iustitiæ Ch
Consequentia
saria est, ubi in
DEI communic
quendam. Re
Omnis gratia
fecta & suffici
liū DEI ex in
trum, sit pretio
ticipes natura.
lege ordinariā
tifero. Quo
de imperfecti
nihil facit, cū
Comprehensio
in Scripturis si
fectam, negar
maximè perti
num & parti
habitualement
tuat filios ad
IV. Fieri

imputeretur ec
nominemur &
imputari Chr
quia nobis do
ferre pro pecc
abest ab illa in
volunt nos p
esse. Hoc c

esse possumus. Resp. Si sufficit Amesio affirmare & nihil probare; cur non potius sufficiat nobis ejusmodi voluntaria commenta negare, & merissimam questionis mendicationem?

III. Iustitia inhaerens, Fides, Spes, Charitas, etiam in hac vita potest esse perfecta. Ergo imputatio iustitiae Christi non est necessaria. Amesius. Consequentia nulla est. *Iustitia enim imputata necessaria est, ubi inhaerens est imperfecta; deinde ut gratia DEI communicetur nobis ad perfectionem illam consequendam.* Resp. Iterum affirmat & nihil probat. Omnis gratia sanctificans est substantialiter perfecta & sufficiens ad constituendum amicum & filium DEI ex inimico & filio Diaboli, cum juxta S. Petrum, sit pretiosum illud donum, quo divina sumus participes naturae. Fieri autem non potest (saltem de lege ordinariâ) ut hæc filiatio stet cum reatu mortifero. Quod opponit Contareni confessionem de imperfectione iustitiae nostrae in Via, ad rem nihil facit, cum sermo non sit de perfecta iustitia Comprehensorum, sed Viatorum quorum multos in Scripturis simpliciter dici habuisse *charitatem perfectam*, negare non potuit Amesius. Ad rem verò maximè pertinebat ostendere, pretiosum illud donum & participationē divinæ naturæ per gratiam habitualement, non esse ejus dignitatis, ut nos constituat filios adoptionis. At hic alium filet!

IV. Fieri non potest ut Christi iustitia nobis imputeretur eo sensu, ut per eam formaliter iusti nominemur & simus; licet concedi possit, nobis imputari Christi merita & iustitiam idèò tantum, quia nobis donata sunt, & possumus ea DEO offerre pro peccatis nostris &c. Hoc quippe procul abest ab illa imputatione Lutheo-Calvinica; qua volunt nos per Christi iustitiam formaliter iustos esse. Hoc cum recta ratione pugnare probatur.

H h h h 6

Nam

Nam tametsi aliquando denominatio fiat à forma extrinseca (quo modo res dicitur cognita à cognitione quæ est in mente, & paries visus per visionem, quæ est in oculo &c.) tamen cum in aliquo sunt duæ formæ contrariæ, una inhærens, altera extrinseca, sine dubio denominatio absoluta sumitur ab inhærente forma potius, quàm ab extrinseca. Sic æthiops candida veste indutus, absolutè diceretur niger, non albus; cum magis ad eum pertineat propria nigredo quàm candor vestis adscititius. Amesius 1. ait, *Bellarminum contradictione seipsum implicare, ut Lutheri-Calvinicis possit contradicere.* Verùm quàm futilis & fraudulenta sit hæc objectio, patet ex eo, quod paulò antè arg. 1. dixi de versuta illa æquivocatione in vocula *Imputata iustitia*, confundendo imputationem formalem cum effectivâ. Nec valet exemplum ab humanis debitis eorumque remissione. In DEO enim moralem illam mutationem sine physica non posse habere locum, infra monstrabitur. Amesius 2. tricatur de vocula *potius*. Sed frustra. Cum utraq; forma tam extrinseca quàm inhærens queant denominare subiectum, rectissimè dicitur, *potius* aut absolutè denominari talem ab inhærente, quàm non talem ab opposita extrinseca. Absolutè autem asserimus (secluso ly *potius*) Iustitiam esse tale prædicatum quod nisi inhæreat non possit subiectum denominare iustum verè, & intrinsecè, ut dictum est §. 2. arg. 9. Amesius 3. *nugatur* perspicuè, *iustitiam* obtrudendo *relativam*, quæ sine dubio est còmentum antè Lutheri evangelion Orbi incognitum. Omnis vera & non phantastica aut chimærica iustitia creata, aut est actus, aut habitus de prædicamento qualitatis. 4. Disparitas ab Amesio assignata inter denominationes extrinsecas à Bellarmino prolatas, & suam illam de iustitia extrinsecè imputata, formaliter prorsus nulla est. Nam *moralis illa habitudinis ratio* quam ponit in iustitia imputativa,

tiva, commentum magis constabat *imputativam*. [*In fidelis est* còmentum prorsus ineptum decretum ut non essent creata versale de re divina Catholico Calvinicos) præcisè, nemini perfectus, nam affectus; dictum.

V. Si verè peream iustitia, ac si propria iustitia, profectò deberemus, remus dici Remus quod est abfconatur, ne iustitia, quæ fiamus nunquid super nos extrinsecè hndit faci aliud quàm g revelatum; rens? Est ergo æternus (in ptionem, & plicissimus, tus; quonam dici inadæ cuiusque cò revera simut sit nobi tia sicut fu

tiva, commentitia est, ut partim constat ex dictis, & magis constabit ex dicendis. Exempla quæ ad suam imputativam explicandam ex Scriptura arcessit; [*Infidelis est condemnatus: peccator est redemptus &c.*] prorsus inepta sunt, & nimis dissimilia. Nam per decretum universale condemnationis omnium qui non essent credituri; aut vicissim per decretum universale de redimendo omni humano genere (juxta Catholicos) aut prædestinatis tantum (juxta Calvinicos) per hæc, inquam, & similia decreta præcisè, nemo fit aut denominatur verè bonus, justus, perfectus, beatus; malus, iniquus, morte æternâ affectus; uti suprà etiam de Prædestinatione dictum.

V. Si verè nobis imputareretur Christi justitia, ut peream justi haberemur, ac censeremur perinde ac si propria nostra esset intrinseca formalisque justitia, profectò non minùs iusti haberi censerique deberemus, quàm CHRISTVS; proinde deberemus dici Redemptores & Salvatores mundi &c. quod est absurdissimum. Amesius frustra elabi hinc conatur, nescio qua distributione imputata illius iustitiæ, quæ fiat *pro cuiusque necessitate & capacitate*. At nunquid suprà th. 3. contendit ipse, formam illam nos extrinsecè iustificantem, & quam fides apprehendit facitque quasi suam propriam, esse nihil aliud quàm gratuitum DEI favorem erga nos in Christo revelatum; non verò aliquid creatum nobis inhaerens? Est ergo juxta Ames. favor ille, actus DEI liber æternus (in tempore revelatus per Christi redemptionem, & per fidem à nobis apprehensus) simplicissimus, infinitus, Divinæ essentia identificatus; quomodo ergo potest ille hinc ab Amesio dici inadæquatè communicari credentibus pro cuiusque capacitate, aut necessitate? Vnde si revera simus subiectum illius formæ infinitæ, ita ut sit nobis unita & communicata illa DEI iustitia sicut fuit in Christo, sine dubio æquè nos faciet

faciet & denominabit Redemptores & Salvatores, ac Christum. Longè alia ratio est in valore Missæ infinito, & meritis Christi & Sanctorum, qui finito quodam modo applicantur fidelibus. Neque enim intervenit hîc ulla imputatio formalis, sed effectiva tantum, ex quarum confusione omnis ferè error & deceptio in hoc puncto nascuntur, ut suprà notavi.

VI. Christus id nobis restituit, quod perdidimus in Adamo, ut docent SS. Iren. Aug. &c. Atqui perdidimus in Adamo non imputatam, sed veram iustitiam inhærentem, per quam verè similes eramus DEO. Ergo, per Christum veram iustitiam & similitudinem DEI intrinsecam, non tantum exterius imputatam recipimus. Futilis evasio est, cum ait, *ampliora nos accepisse per Christum, quàm per Adamum perdidimus: & dari nobis donum respicientie per Christum, quod in Adamo non perdidimus.* Doctrina enim illa SS. Iren. & Aug. non loquitur universaliter & reciprocè, sed præcisè de iustitia & gratia inhærente quâ DEO assimilamur, ac ut S. Petrus loquitur, per quam *divina sumus participes nature.*

VII. Si per iustitiam Christi nobis imputatam, verè possumus dici iusti & filii DEI, ergo poterit etiam Christus per injustitiam nostram sibi imputatam dici verè peccator, &, quod horret animus cogitare, filius diaboli. Amelius negat parè esse utrimq; rationem. Disparitatem assignat, quia non est finis injustitiæ nostræ ut in Christum transferatur, sed illud accidit ex singulari DEI dispensatione. Resp. Neutri inest illa translatio tanquam finis intrinsecus, sed sicut ex dispensatione DEI extrinseca transfertur in nos iustitia Christi (imputatione effectivâ, non formali,) ita vicissim voluntate extrinseca transtulit DEVS iniquitates omnium nostrarum in Christum, (imputatione itidem effectivâ non formali,

formali, ut i
2. ait, *Injusti*
eius mutetur ab
Christo, & ei
Resp. Neutra
tum eius cui
secè, & ideo
mentitia, effe
tres disparita
sunt, ideoque
duo reliqua
mum valent
stitionem sine
quia utramq;
mittit. Trad
no nobis rel

Dilucidatur

I. Iustit
cipue cum D
significatione
ciare aut decla
ne: manifestu
benter damna
significatione
mus id ubiq;
ex c. 3. Rom
sitai multos
tur, ubique
nihil hinc
Quisquis en
ciatur, is ver
ram eo, à q

formali, ut illi incumberet satisfactio pro nobis;
2. ait, *Iniustitia nostra non imputatur Christo ut status
eius mutetur absolute, sed & nostra iniustitia imputatur
Christo, & eius iustitia nobis, ut noster status mutetur.*
Resp. Neutra imputatio mutat revera absolute sta-
tum eius cui imputatur iustitia vel iniustitia extrin-
sece, & ideo imputatio formalis utrobique est com-
mentitia, effectiva pariter utrobique convenit. Aliæ
tres disparitates ab Amesio assignatæ materiales
sunt, ideoque non elidunt vim argumenti. Omitto
duo reliqua Bellarmini argumenta, quæ potissi-
mum valent contra eos, qui solam imputativam ju-
sticiam sine inhærente ponunt; Amesius autem
quia utramque admittit, facillè ea argumenta ad-
mittit. Traditionem SS. Patrum facile cum Calvi-
no nobis relinquit Amesius.

§. 4.

Diluntur argumenta Luthero Calvinica.

I. *Iustificare, ut semper ferè in Scriptura, sic præ-
cipue cum D E V S dicitur impium iustificare accipitur
significatione forensi, pro iustum habere, censere, pronun-
ciare aut declarare, non pro reali iustitiæ communicatio-
ne: manifestum hoc est ex Rom. 5. & 9.* Resp. 1. Li-
benter damus, aliquoties hanc vocem usurpari in
significatione forensi pro declaratione: at pernega-
mus id ubique fieri, cum suprà demonstratum sit
ex c. 3. Rom. *per obedientiam unius hominis, iustos con-
stitui multos &c.* Resp. 2. Etiam si gratis dare-
tur, ubique vocem *iustificare*, accipi pro declarare,
nihil hinc evincerent adversarii pro suo errore.
Quisquis enim veraciter ab aliquo iustus pronun-
ciatur, is verè habet iusticiam aliquam internam co-
ram eo, à quo iustus pronunciatur. Sed homo
veraciter

veraciter à DEO iustus pronuntiatur, ut fatentur
adversarii. Ergo habet verè inhaerentem iustitiam
quæ talis habeatur in conspectu etiam DEI. Maior
patet Inductione. Semper enim tam apud sacros,
quàm profanos scriptores, adeo que communi usu
loquendi etiam forensi, is qui iustum pronunciat
alterum, tribuit ei suâ æstimatione iustitiam inter-
nam eius generis, quæ ad forum iustificantis perti-
net. Sic iudex politicus, qui reum absolvit à scelere
intentato, tribuit ei innocentiam ab imputato sce-
lere &c. Est tamen disparitas inter forum huma-
num & divinum; quòd in illo externo iudex non
confert iustitiam ei quem absolvit, & nonnunquam
in hoc fallitur: DEVS autem absolvendo & iusti-
ficando hominem & facit iustum, & nunquam fal-
litur. Hoc evertere debuisset Amesius, quod ta-
men non tetigit, sed totus fuit in probando eo
quod non negamus. Confirmatur autem & vehe-
menter illustratur Catholicum dogmà ex hac ipsa
DEI pronuntiatione & declaratione forensi, quam
tantopere cum suis prædicat Calvinus. Etenim si
fit duplex iustitia diversa, una interior, quæ per se
non sufficit ad extrahendos nos è statu peccati;
quomodo potest à DEO verè iustitia vocari, & ius-
tus qui ita denominatur? anne poterit calor vo-
cari qualitas non sufficiens ad efficiendum subie-
ctum calidum? Quomodo poterit *super nivem deal-
bari* (ut loquitur Ps. 50.) id quòd antea instar *vermi-
culi rubebat*, quamdiu hæc tinctura remanet in no-
bis, nec supervenit candicans fulgor iustitiæ? Quo-
modo verificabitur illud Cantic. in anima iusta,
quòd *tota pulchra sit Sponsa Christo dilecta* in qua
ille sibi complaceat, si ea semper dum hæc vivit,
secundum ea quæ intrinsecus sunt, foeda sit &
abominabilis instar *panniculi menstruati*,
quantumcunque DEVS hanc spurcitiam
nollet

nollet imputare
illam tractari ac
mofa?

Esto! at quome
fram iustitiam, q
Glossa Calvini
ait, fidem ipsam
non est iustitia
sed iustitia nost
ly imputare, ib
sed existimatio
Fides igitur spe
Abrahæ ad iust
effectus est. Ne
nec ullum repu
fiat. Vtitur tam
rinus) Scriptu
insinuet, fiden
tura sua, ut est
sed hoc ei solu
tia DEI, h. e. ex
statuit, ut ad
animæ gratia i
ille ipse actus
tantum tam
mereantur. Re
quod ex se ta
Sic voluntas r
opere.

per gratiam fac
4.6.7. Ergo no
quodlibetica
procè prædic
peccatorum
sine peccato
E frustra & sin

nollet imputare, sed in gratiam Redemptoris veller illam tractari ac si revera esset speciosa, nitida & formosa?

II. Rom. 4. 5. *Fides imputatur ad Iustitiam*. Esto! at quomodo hinc sequitur, nihil aliud esse nostram iustitiam, quam fidem in Christum? Repugnat hæc Glossa Calvinica Apostolo; Tum quia Apostolus ait, fidem ipsam imputari ad iustitiam. Fides autem non est iustitia Christi, seu quâ Christus iustus est, sed iustitia nostra, seu qua nos iusti sumus: Tum quia *by imputare*, ibi non significat nudam putationem, sed existimationem cui veritas in re ipsa respondeat. Fides igitur sperans, diligens, obediens *reputata est Abrahæ ad iustitiam*, quâ reverâ intrinsecè iustus effectus est. Nemini enim D E V S imputat iustitiam, nec ullum reputat iustum, nisi verè talis sit, vel talis fiat. Utitur tamen (ut in eum locum rectè notat Tittinus) Scriptura potius verbo *reputari*, quàm *esse*, ut insinuet, fidem tum Abrahæ, quàm nostram ex natura sua, ut est actus hominis, non parere iustitiam, sed hoc ei solum concessum, *secundum propositum gratiæ D E I, h. e. ex gratiosa, liberali voluntate D E I*, qua statuit, ut ad actum Fidei iam formata infundatur animæ gratia iustificans, non obstante, quòd nec ille ipse actus fidei ex se, nec ulla præcedentia opera tantum tamque pretiosum donum ex condigno mereantur. *Reputari* enim propriè pro tali dicitur, quod ex se tale non est, sed ex solo reputantis nutu. Sic voluntas reputatur pro facto, & conatus pro opere.

III. *Iustitia, quam habent fideles, ex imputatione per gratiam facta, est remissio & tectio peccatorum*. Rom. 4. 6. 7. Ergo non est qualitas inhærens. Resp. Illatio est quodlibet, ideoque negatur. Neque enim recipiè prædicantur inter se Iustificatio & remissio peccatorum, uti patet in Angelis & Adamo, qui sine peccatorum remissione fuerunt iustificati. Frustra & sine ullo fundamento urget cum Calvino

Ame-

Ameſius, dari hîc ab Apoſtolo definitionem Iuſtificationis per remiſſionem & teſtationem peccatorum. Non magis ſanè hîc eſt definitio, quàm in iſtis *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: & Beatus vir qui timet Dominum.* Verbo, Iuſtificatione ſe habet ut illuminatio, quæ ſubiectum illuminat, formam introducendo, oppoſitamque privationem pellendo. Sicut ergo potuit primò aër produci illuminatus, privatione nulla eius præexiſtente, & deinceps per vices in eodem aëre reperiri nunc lumen, nunc privatio eiusdem: ita & in Iuſtificatione. Ameſius. *Remiſſionem peccati ab infuſione iuſtitiae poſſe ſua natura ſeparari, docet ſatis experientia hominum, qui remittunt debita & iniurias illis, quibus nec divitias, nec iuſtitiam infundunt.* Bell. ipſe ſaſetur c. 6. *Reatum poenæ & offenſam poſſe tolli ſine infuſione iuſtitiae.* &c. Reſp. 1. Bellarm. aperte negat ibidem, maculam ſine infuſione gratiæ poſſe tolli: & licet de potentia abſoluta poſſet tolli reatus poenæ & offenſa, tamen nunc de lege ordinaria per eandem formam Iuſtitiae infuſæ & reatum poenæ æternæ, & peccati maculam, & offenſam DEI, & iniuſtitiam, qui ſunt quatuor effectus formales iuſtitiae infuſæ. Et ſic ſufficienter ſolvitur hæc Obiectio Calvinica, quia ſaltem macula per pecc. mortiferum contracta, nequit deleri (etiam divinitus) ſine forma quâ privabat ea macula; quicquid ſit de condonatione offenſæ & poenæ extrinſecæ. Abſolutè autem veriore meo ſententiam S. Thomæ, Vaſq. Valent. Eſparzæ &c. qui aſſerunt, non poſſe DEVM homini remittere peccatum mortale abſque intrinſeca mutatione peccatoris, ac per nudam imputationem aut condonationem extrinſecam. Cùm enim iuxta Ariſt. & S. Th. amare aliquem ſit velle ei bonum, & odiſſe ſit velle ei malum;

DEVS

DEVS nemini illi bonum, quod illi malum quod tuitur, ut vult aliquando. amet, & alius ſint æquales intrinſecè. DEVM autem accipiſſe, & ſimiliter ſed neutrum ſtare; quod ſecundum experientiam, duos ibi bitos à DEO accipere, aut vinum ſit in gopoteſt diſtinctum conſiſti. DEVS hominem per aut odio habet poribus conſpeciale maius divini ſint eſſe præciſè ſingulis tenent ullam fortiter les ſeu deus DEO autem propter diſtinctum tendant ac Thom. 1. DEVM diligere, facta in

DEVS neminem potest amare, nisi conferendo illi bonum, quod ei vult; nec odisse, nisi inferendo malum quod ei desiderat: non enim viribus destituitur, ut voluntati respondere nequeat effectus aliquando. Repugnat itaque ut DEVS aliquem amet, & alium odio habeat; & nihilominus ambo sint æquales in bonis & malis afficientibus ipsos intrinsecè. Id enim ut accideret, necesse foret, DEVM aut amare, & simul non velle bonum; vel odisse, & simul non velle malum; aut velle quidem, sed neutrum, vel alterum nihilominus non præstare; quorum primum repugnat in terminis, secundum ex conceptu Deitatis. Repugnat similiter, duos inæqualiter aut dilectos, aut odio habitos à DEO, æqualia nihilominus à DEO aut bona accipere, aut mala pati, cum dilectio & odium divinum sit incapax intensiōis aut remissionis. Ergo potest dilectio & abominatio maior aut minor tantum convenire ex parte boni collari, aut mali infligi. Denique repugnat, unum eundemque hominem pro diversis temporibus esse dilectum aut odio habitum à DEO, quin pro iisdem temporibus conferat illi bonum, aut inferat malum speciale maius vel minus. Cum enim omnes actus divini sint essentialiter æterni, ideoque secundum se præcisè correspondeant ex æquo omnibus & singulis temporum differentiis, non possunt ergo ullam sortiri diversitatem, nec ullos effectus formales seu denominationes diversæ imperi i aut ipsi DEO aut creaturis pro diversis temporibus, nisi propter diversitatem effectuum, quos pro illis intendunt ac inducant. Hæc omnia optimè tradit S. Thom. 1. p. q. 20. art. 2. 3 4. Vnde patet DEVM peccatorem non posse incipere diligere, & peccata remittere, nisi mutatione factâ in peccatore. Vnde quod Amesius ab

expe.

experientia hominum remittentium debita & iniuria absque collatione divitiarum & iustitia, arguit ad DEVM, nihil proficit: quin potius oppositum indè infertur. Nam iniuria homini ab homine illata nequit deferri aut remitti absque mutatione offendentis aut offensi impossibili cum effectibus, quos inducit iniuria ex sua natura in animo alterutrius ex illis, vel utriusque, utpatet consideranti. Ergo nec iniuria DEO illata remittetur, nisi mutatione facta vel in DEO, vel in homine, vel in utroque. Atqui repugnat omnino mutatio ex parte DEI utpote essentialiter immutabilis. Effectum autem præcipuum iniuriæ gravis in DEVM, scil. privationem gratiæ & gloriæ nullus homo potest auferre; neque etiam potest ad æqualitatem compensare iniuriam gravem DEI. Ergo necessaria est voluntas DEI, qua efficaciter tollat illam privationem; quod fit per infusionem gratiæ.

IV. Constituimur iusti per obedientiam Christi, sicut omnes filii Adæ constituti sunt iniusti per inobedientiam Adami. Sed hoc fit imputatione. Ergo & illud. Huius obiectionis vanitas patet ex dictis §. 2. arg. 1. Peccatum enim actuale imputatur non formaliter sed efficienter omnibus posteris; unde consequenter singuli habent suum pecc. orig. scilicet privationem gratiæ, in quo effectui privativo moraliter censetur permanere ipsum actuale peccatum Adami. Similiter ergo Christi obedientia & iustitia effectivè nobis imputatur; unde in omnibus quibus illa applicatur, intrinsecè inhæret iustitia.

V. Christus factus est nobis iustitia I. Cor. 1. 30. Resp. Efficienter, concedo; formaliter, nego: sicut factus est nobis sapientia non nisi causaliter: formaliter eum esse nobis Sapientiam factum, nemo nisi fatuus dixerit. Et hæc omnino negare non ausus est Amesius. Pertendit tamen, Bellarminum hinc Lutheri-Calvinicis tradere totam causam, ac se amplius non postulare, quàm quod conceditur à Bell.
his

his verbis: Deus propter iustitiam suam non nobis donat & nostra satisfactio non esset absque Christi iustitia, ac si nos iniusti negetur esse iniustus, eamque voluntatem iusto DEI iudicio. Sanè si ita sentiant. Frustra autem priorem tantum eamque ad satisfactionem detorsit. Intellectum effectivum

sibi, non reputat. quid hinc conueniat nostra DEVS, & dispositis remissionis. Quæ repli- quid continetur probat, immatura reconciliationem non esse ipsam effectum iustitiae profectò est huius petitio.

feremus iustitia hinc præsidii enim Christus ita imputativè dari posset; sed tum satisfactio suscepit; unde retur: ita &

his verbis : Dicitur Christus iustitia nostra, quia satisfecit Patri pro nobis, & eam satisfactionem ita nobis donat & communicat, cum nos iustificat, ut nostra satisfactio & iustitia dici possit. Hoc modo non esset absurdum, si quis diceret, nobis imputari Christi iustitiam & meritum, cum nobis applicentur, ac si nos ipsi DEO satisfecissemus; modo non negetur esse in nobis præterea iustitiam inhærentem, eamque veram & absolutam esse iustitiam, cui iusto DEI iudicio non debeatur poena, sed gloria. Sanè si ita sentiant adversarii, nobis consentiunt. Frustra autem & ridiculè decerpit sibi Amesius priorem tantum partem assertionis Bellarminianæ, eamque ad suum sensum contra mentem Auctoris detorsit. Intellexit enim sine dubio Bell. imputationem effectivam, non formalem.

VI. *DEVS erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum. 2. Cor. 5. 19.* Sed quid hinc contra Nos? Non imputat nobis delicta nostra DEVS, cum ea propter merita Christi congruè dispositis remittit per infusionem gratiæ iustificantis. Quæ replicat Amesius, nihil urgent, nec novi quid continent non iam expeditum. Vnde enim probat, immaculatam sanctitatem, quæ est effectus reconciliationis nostræ cum DEO per Christum, non esse ipsam nostram inhærentem iustitiam, sed effectum iustitiæ imputativæ, phantasticæ? Mera profectò est hîc iteratio propriæ Thesîs, ac principii petitio.

VII. *Christus factus est peccatum pro nobis, ut nos fieremus iustitia DEI per ipsum. 2. Cor. 5. 21.* Resp. Nihil hinc præsidii imputationi purè extrinsecæ. Sicut enim Christus non est factus peccatum, seu peccator ita imputativè, quasi ipse illa fecerit, & iniquus haberi posset; sed solum imputantur illi quoad debitum satisfaciendi, quod ille ex nutu Patris sponte suscepit; unde ipse non peccator, sed iustus dici meretur: ita & nobis imputatur iustitia eius quoad satis-

satisfaciendi, quod ille ex nunc Patris sponte suscepit; unde ipse non peccator, sed iustus dici meretur. Ita & nobis imputatur iustitia eius quoad satisfactionem, quam pro nobis præstitit, adeoque (ut sape dictum) *effectivè*; sed non ideo *formaliter* mundi & immaculati haberi possemus, nisi sordibus peccatorum depulsis interius formosa sit anima per donum illud pretiosum, quo divina simus participes natura. Replicæ Amesianæ solvuntur ex dictis ad 3. Obiect. Et sic abunde satisfactum est obiectioni huic, quicquid sit de tribus diversis expositionibus verborum Apostoli (*Iustitia in Christo*) à Bellarmino allatis. Sunt omnes probabiles. Posteriores duæ [quod nempe iustitia nobis inhærens dicatur DEI, vel quia donatur nobis à DEO, vel quia est effectus & imago iustitiæ DEI:] solidæ omnino sunt. Opponit tamen Amesius contra priorem Caiet. & Contar. verba suo sensu intellecta; itemque clausulam, *in ipso*, unâ cum proportionem, (*fecit eum peccatum*) Verum *ly in ipso* aliud non indicat quàm meritum Christi, quo nobis peperit iustitiam inhærentem & gloriam. Proportio verò optima est in eo, quod sicut Christus factus est pro nobis peccatum, i. e. assumpsit similitudinē carnis peccati, ut fieret victima pro peccato: ita nos efficiamur iustitia DEI per similem tropum, quia iustitiam inhærentem recipimus, quæ est iustitia DEI, seu effectus & similitudo quædam iustitiæ DEI. Et sicut Christus non imputativè sed verè participavit similitudinem carnis peccati, cum Verbum factum est caro: ita nos in iustificatione non imputativè, sed verè participamus effectum & similitudinem divinæ iustitiæ, cum iustitiam inhærentem recipimus. Quid hîc non concinnè proportionatum? Vice versa in illa imputatione neo-Evangelica, quam ad nauseam repetit Amesius, nihil veri, nihil concinni, nihil proportionis. Quod verò de

prima

prima expositio
ea quæ in DEO
bra eius, quod ei
membris, non
sed ut sunt unum
ipsa est sententia
men veram ac ra
Hæc ipsa est Qu
conficit ex quo
per pronunciat
veram inhæren
trinsecam, impu
hoc optimè sta
excellencias ali
nus sunt unum
sensu dicimur i
maliter iusti ius
ipse peccatum,
sed quia caput e
esse sua in ord
standum.

illo dilecto. Eph. 1
tiosos nos reddidit
sed & dilectos am
tis callentissim
itanicis glossa
suos per inhæ
iudice Pauli in

sum, & per eun
a quibus non pot
13. 18. 19. Q
proitemur,
(quod solum d
hærentem iust
palea exculcat

prima expositione [qua per iustitiam DEI intelligitur ea quæ in D E O est, non in nobis, quia sumus membra eius, quod enim convenit Capiti, convenit etiam membris, non ut sunt membra distincta à Capite, sed ut sunt unum cum capite:] ait Amesius: Hæc ipsa est sententia & fides nostra, quam Bell. impugnat, & tamen veram ac rationi consentaneam impugnat. Resp. Hæc ipsa est Quodlibetica puritanica, quæ quidlibet conficit ex quolibet. Non veram, sed hæreticam semper pronunciavit vestram sententiam, quæ negat veram inhærentem nobis iustitiam, solamque extrinsecam, imputativam, phantasticam statuit. Cum hoc optimè stat, quòd membra possint sui Capitis excellentias aliqua ratione ut sua reputare, quatenus sunt unum cum Capite. Vnde sicut nos in præd. sensu dicimur iustitia in illo, non quòd simus formaliter iusti iustitiâ eius: sic etiam vice versâ dicitur ipse peccatum, non quia formaliter ipse sit peccator, sed quia caput est nostrum, & peccata nostra voluit esse sua in ordine ad satisfactionem pro iis præstandum.

VIII. Gratia sua gratis nos sibi acceptos fecit in illo dilecto. Eph. 1. 16. Resp. cum S. Chrysoft. ibid. Gratos nos reddidit, hoc est, non solum à peccatis liberavit, sed & dilectos amicos effecit. Quis non huic Græci textus callentissimo potius credat, quam universis puritanicis glossatoribus? Formosos ergo & amicos suos per inhærentem iustitiam Christus nos fecit, iudice Pauli interprete optimo maximo.

IX. Annunciatur remissio peccatorum per Christum, & per eum omnis qui credit iustificatur ab omnibus, à quibus non potuerunt per legem Moysi iustificari. Act. 13. v. 18. 19. Quid hic contra Nos? Nunquid rectè profiteamur, nos effectivè per Christum iustificari (quod solum dicit S. Lucas) formaliter autem per inhærentem iustitiam? Replicæ Amesianæ sunt ferè paleæ excuscatæ. Illud valde notandum, quòd cum

cum suprà lib. 5. c. 4. th. 5. tam gnaviter propugnasti
studuerit, fidem iustificantem non posse esse sine
Charitate: hic tamen id ipsum videtur prorsus even-
tere, Ait enim: *Maximè alienum est à doctrina sanctorum
observatio omnium mandatorum praequiratur ad peccatorum
remissionem & communicationem gratiae.* Quia
amplius ait: NB. Fides vera, quamvis infirma, instar
synapsis iustificat. Non igitur necessario exigitur, ut quisque
credat (omni ex parte) sicut oportet. Paradoxa hæc de fide
iustificante puritanicè, sunt valde notanda, cum val-
de deprimant illam quam alias tantopere extollant
solam Fidem. Sed nec prætereundum quod subdit
Sensus communis docet, remissionem propriè esse in remitte-
te, & emundationem in emundato, ita ut unum non possit
esse pars alterius. Resp. Non minùs emundatio quam
remissio activa est in emundante & creditore, passi-
va in emundante & debitore. Vnde ex hac parte
nihil obstat, quin iustificatio conflatur ex duabus
partialibus actionibus Methaphysicè distinctis, (ut
suprà dictum.) cum in Gratia iustificante infusa
quatuor distinguantur effectus formales, nempe
remittere offensam, reddere iustum, conciliare
amicitiam DEI, & ordinare ad regnum coeleste.

X. *Publicanus Luc. 18. 14. accipiens veniam
peccatorum, quam petebat, dicitur iustificatus.* Quis Ca-
tholicorum hoc negat? quid hinc contra Nos? Num-
quid sufficit unum è quatuor effectibus formalis
Iustificationis uno loco exprimere, in aliis aliis?
Cur omnia ubique?

XI. *Iustitia, qua iustificatur homo coram DEO
debet esse perfecta. Sed iustitia nobis inharens non est talis.*
Ergo. Resp. Hoc argumentum (quod Amesius vocat
gravissimum, & cui pondus apud imperitos solà con-
vitiis mole conciliare potuit) est levissimum &
prope nullius momenti, dummodo evolvatur à
quivocatio illa cavillatoria in voce (perfecta.) &
distinguat iustitia habitualis ab actuali. Illa
prior ergò, cum sit à solo DEO infusa, sine dubio
sub-

Substantialiter
tionis cum ipso
torum ac Christi
dine quasi infu-
fusa, quasi redd-
DEO gratiam, ar-
pe apertè repug-
2. Petr. 1. ubi p-
dimur divina cor-
multis defectib-
infantibus bap-
omni noxa ven-
gatur cum lapsu
extinguitur vel
venialia quasi p-
species & deco-
tutve vel elegan-
vel suavitas col-
in 1. 2. Quic-
imperfectione
puncto habend-
valere ajo. Ade-
misera, & contra
quod Bellarmi
istorum auctor

XII. *Inin-*
harentem iustitia
minùs: imò pl-
ab illorum vir-
tiam nostram
vel maximè sit
lis præstantian-
objicit Amesius
diceret satisfec-
rum culpa & po-
hac illam prover-
semper est ma-
quovis peccat

substantialiter perfecta est, imò ejusdem planè rationis cum ipsa iustitia & sanctitate habituali Beatorum ac Christi, licet hæc ab illa, graduale latitudine quasi infinitè distet. Nec potest dici *imperfecta*, quasi reddere non valeat animam formosam, DEO gratam, amicam, filiam adoptivam, (hoc quippe apertè repugnat Apostolo passim, & præcipue. 2. Petr. 1. ubi *pretiosum hoc donum* dicitur, quo *reddimur divina consortes natura*:) obstantibus nempe multis defectibus venialibus. Nam & reperitur in infantibus baptizatis iustitia illa infusa absque omni noxa veniali; & in iustis adultis, etsi conjungatur cum lapsibus venialibus, non tamen inde vel extinguitur vel minuitur; sed habent se illa delicta venialia quasi pulveres, quibus non nihil aspergitur species & decor faciei, non tamen tollitur minuiturve vel elegans effigies & proportio membrorum, vel suavitas colorum, ut optimè docet S. Thomas in 1. 2. Quicquid autem sit de actualis iustitiæ imperfectione, de habituali (cujus tantum in hoc puncto habenda est ratio) Objectionem nec hilum valere ajo. Adeò, *puerile illud subterfugium, & Evasio misera, & contradictio turpis, & præiudicium causa sua*, quod Bellarmino affinxit Amesius, in convitiis illorum auctorem recidunt!

XII. *Iniuria sit meritis & iustitiæ Christi, si per inhaerentem iustitiam iustificari dicamur.* Resp. Nihil minus: imò plurimum tribuimus ejus meritis, cum ab illorum virtute & efficacia confitemur iustitiam nostram pendere, uti à Sole radius, qui cum vel maximè sit lucidus intrinsecè, pariter ipse Solis præstantiam commendat. Nec est simile, quòd objicit Amesius de propriis passionibus, quibus si quis diceret *satisfieri iustitiæ divinæ pro peccatorum suorum culpa & pœna*, detraheret Satisfactioni Christi, etsi ab hac illam provenire fateretur. Disparitas patet, quia semper est major contemptus divinæ Majestatis in quovis peccato mortali, quàm honoratio ejusdem

per omnia opera bona puræ creaturæ (etsi dependenter à meritis Christi facta.) Per ea enim opera bona præfertur DEVS à persona infinitè vilioribus infinitè inferioribus se ; quod est obsequium parvum : per peccatum verò postponitur iisdem, qui est contemptus maximus. Vnde cùm condignitas satisfactio absolutè indigeat Mediatore dignitatis infinitæ (qui alius esse non potest, quàm HOMO DEVS) detraheret Christi Satisfactioni, qui suam æquaret illi. Sicut autem nihil detrahit, sed excellentissimè commendat gratiam & gloriam Christi, quòd meritis suis intrinsecè justos, sanctos, & gloriosos reddat omnes beatos Angelos & homines; ita & quòd viatores intrinsecè ex iniustis.

XIII. *Occasio superbiæ gloriationis (sicut & desperationis) præbetur hominibus per istam doctrinam de iustificatione ex iustitia inherente.* At cur? Nunquid omnibus justis & beatis, etiam Christi humanitati dicitur illud Apostoli. *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Et, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Vnde optimè S. August. *Eadem gratia fiunt homines Christiani (& iusti) quâ gratia homo Christus factus est DEVS.* Vbi ergo occasio superbiendi potius ex inherente iustitia, quàm se humiliandi ut Mendicabulum? Desperationem verò parere quomodo inherens hæc iustitia possit, non v. d. o, nec ullatenus explicat Amesius. Quæ porro prosequitur usque ad finem huius capitis ex Card. Contareno, non est quod moveant quemquam Catholicorum. Nam sicut Albertus Pighius (quem nescio unde faciat Cardinalem Gerhardus) Antididagma Colonienſe & alii, ita & optimus alioqui ille Gaspar C. Contareno non nihil in errorem à Bucero videtur inductus in Comitibus Ratisbonensibus, quibus interfuit à Pontifice Legatus. Cujus & nepos Iulius Contareno Episcopus Bellunenſis in Concilio Tridentino, eidem errori non nihil adhæsisse legitur, uti & (antequàm post multam conquisitionem & disceputationem ac-

curatam

curatam dogm
nentissimus C.
hæc nihil mom
cili definition
Vnde non dub
rem plenè discu
devotæ mentis
nem submisisse
si ille de Iustif
Concil. Triden
logis duobus
editione Paris.
ad manum hab
Veneta 1589. no
racaum & Ioa.
correctus satis
reni duriora ve
sum Catholicu
tholicorum do
cin. in Historia
cujus Latina e
ficina Plantini
habet, quod si
tiam eximiam
Thes. 66. & 67
interventis pecun
& iustitia per Fie
quela sitne po
merita aliena,
maliter.

CAPV

D

Statu cōtrov

I. Certi
bilis veritat
veritas. Est
jectiva, quæ e

curatam dogma fidei per suffragia decideretur) eminentissimus C. Seripandus cum quinque alijs. Sed hæc nihil momenti habent contra universalis Concilii definitionem à Sede Apostolica approbatam. Vnde non dubitandum illos ipsos qui primò antea rem plenè discussam dissentiebant, re postea decisâ, devotæ mentis obsequio privatam suam opinionem submisisse œcumenici Concilii decreto. Quod si ille de Iustificatione Contareni tractatus ante Concil. Tridentinum editus, à Parisiensibus Theologis duobus (Hugon. & Aymon nominantur in editione Paris. 1571. quam ab Amesio nominatam, ad manum habeo: Gerhardus p. 694. ex Editione Veneta 1589. nominat Michaëlem Ferre, Franc: Geracaum & Ioa. Maldonatum, quod sanè mirum!) correctus satis non est, vel si verba nonnulla Contareni duriora vel obscuriora putarunt posse pati sensum Catholicum, quid hinc, quæso, communi Catholicorum dogmati decedit? Videatur C. Pallavicin. in Historia Conc. Trid. lib. 3. cap. 4. 6. 9. & 11. cujus Latina editio jam appropinquat prælo in officina Plantiniana. Gerhardus nihil hinc diversi habet, quod sit momenti. Vnam tamen Sycophantiam eximiam, sed puerilem, præterire non libet. Theol. 66. & 67. ait: *Si Monachorum merita possunt aliis intervenientis pecuniæ applicari; cur non possunt Christi merita & iustitia per Fidem nobis applicari?* Dicat Titius, hæc Sequela sitne potius puerilis, an planè stolidi? Omnia merita aliena, si prosunt, prosunt efficienter, non formaliter.

CAPVT SECVNDVM.

De certitudine Iustitiæ.

§. 1.

Status cōtroversie nonnullis prænotatis exponitur.

I. Certitudo est firmitas quædam & immutabilitas veritatis; vel ut alii dicunt, est necessaria veritas. Estque duplex (vel triplex potius.) 1. Objectiva, quæ est connexio necessaria terminorum, si-

ve secundum se, ut, *homo est rationalis*, sive ut sub
sunt principio adequatè certo, ut, *canis Tobia movet*
caudam, posito quòd D E V S revelavit. 2. Cogni-
tionis, seu formalis, quæ est necessaria veritas actus
orta ex certitudine objecti. 3. est cognoscentis, sit-
ma scil. adhesio intellectus alicui objecto. Ame-
sius censet de his magnopere non esse contendendum: quæ-
rit is tamen nodum in scirpo. II. Quadam est
certitudo evidens earum scil. rerum quæ aliquo modo
videntur; cujus primum gradum obtinent prima
rerum principia; secundum conclusiones deductæ;
tertium ea quæ sensibus corporis percipiuntur,
quæ dicitur certitudo experientia. Non esse au-
tem certitudinem idem formaliter quod Eviden-
tia, constat ex separatione harum proprietatum;
nam in actu Fidei divinæ reperitur summa certitu-
do, cum obscuritate veritatis, licet cum evidentia
credibilitatis. Communiter certitudo objecti &
cognitionis solet assignari triplex, scil. 1. *Moralis*,
quæ habetur ex motivis absolutè quidem fallibili-
bus, moraliter tamen infallibilibus, quæ nempe
nullam præbent spem aut formidinem prudentem
de opposito. 2. *physica*, quæ naturaliter est infalli-
bilis, miraculo tamen fallere potest, ut, ignem cale-
facere physice certum est, etiam D E V S possit, sus-
pendendo concursum ad calefaciendum, reddere
falsum. 3. *metaphysica*, habetur ex objecto, quod
nec divinitus aliter esse potest, ut certitudo de ho-
mine quòd sit rationalis. Bellarminus ponit præ-
ter certitudinem metaphysicam sed obscuram Fi-
dei divinæ, & Moralem fidei humanæ (absolutè
quidem fallibilem, sed de qua non nisi temerè du-
bitatur) tertium & infimum gradum, quem vocat
conjecturalem, & opinionis potius quàm fidei, quæ
nempe tot signis & conjecturis nititur, ut secu-
rum hominem reddat, & anxietatem, non
tamen formidinem omnem excludat. Vtrum
hæc mereatur nomen Certitudinis, parum nostra
interest;

Cap
interest: dubi
assentitur, licet
Amesius 1.
anima etiam habet
Scientiam habet
bonus sit Dominus
Fide, Spe, Charitate
tenet est quod an
haberi aliqua
intellectualibus
bus prædicatis
certissimum tamen
specificum plene
scire posse. Nemo
sumus habere
genere, nedum
que quàm certi
physice infalli-
gnitionis aut a
manet, an talis
atingam actu
verò rem super
tè naturali exp
per species alie
fiat? Manifesti
sponte & fatuè
experimentaliter
actibus Fidei,
possit tali gustu
Vasquium con
Amesius, nempe
deterior est: c
quibus veritas
mysteria illa cred
mana eius qui pro
assensu infuso, qu
DEI.] Idiplu
Vasq. 1. 2. Dispe

interest: dubius sanè talis formaliter non est, quia assentitur, licet non absque formidine. Obijcit Amesius 1. *Malè restringi experientiam ad sensus, cum anima etiam habeat suam experientiam, & quasi sensum. Scientiam habet, qui sentit se scire. Gustant fideles quàm bonus sit Dominus. Si ista certitudo nobis concedatur de Fide, Spe, Charitate, & iustitia inherente, vel sanctificante, non est quod amplius postulemus.* Resp. Ut demus, haberi aliquam experientiam de nostris actibus intellectualibus, eamque certitudinem de aliquibus prædicatis universalioribus ejusmodi actuum; certissimum tamen est nos ultimum prædicatum specificum plerumque non nisi probabiliter cognoscere posse. Nam, ut suprà etiam notavi, non possumus habere evidentiam de actu supernaturali in genere, nedum in particulari & in individuo; adeoque quàm certum & evidens mihi est adeoque Metaphysicè infallibile, me habere aliquem actum cognitionis aut amoris D E I, tam obscurum semper manet, an tale objectum supernaturale spirituale attingam actu supernaturali. Quomodo enim verò rem supernaturalem in substantia, actu merè naturali experimentaliter possem attingere, cum per species alienas & merè naturales & sensibiles id fiat? Manifestis illusionibus Dæmonis sine dubio sponte & fatuè se exponit, qui putat se tali gustu experimentalis & sensibili posse ita certificari de suis actibus Fidei, Spei, Charitatis, Iustitiæ &c. ut non possit tali gustui & experientiæ falsum subesse. Vasquium contra Nos producit fide sibi consuetâ Amesius, nempe puritanica, aut Græcâ, aut si quæ deterior est: omittit quippe iterata Vasqui verba quibus veritas apertissimè asseritur, nempe, [*sive mysteria illa credat assensu illo, qui nititur authoritate humana eius qui proponit, sive præterea credat illa etiam alio assensu infuso, quem dicunt Theologi proximè niti testimonio D E I.*] Idipsum sanè est, quod dicimus. Videatur Vasq. 1. 2. Disp. 201. cap. 2. & patebit fraudulenta

truncatio. Objicit dein contra Certitudinem in-
evidentem: *Certitudo Fidei in Scripturis vocatur lux;*
quamvis igitur non habeat evidentiam rei aut rationis;
quia tamen evidentiam habet revelationis, non debet sim-
pliciter vocari obscura. Resp. Hic Amesius proxi-
mè accedit ad stipitem Dannhauveri errorem,
quo agebat, *Hæc Biblia esse verbum seu revelationem*
DEI esse evidens evidentia summâ, moralis, physica, & me-
taphysica. An fortè facie ad faciem Christus locu-
tus est Amesio aut Dannhauvero, & hunc homi-
nem DEVM esse evidenter cognovit? Vix tolerabi-
lius illis ineptiit Conringius Medicus in suo Exa-
mine. Stupenda sanè, imò stupida persuasio! Non
desunt præstantes Theologi, qui cum C. Lugone
ne quidem in supremo Angelo viatore admittunt
Evidentiam in attestante; & isti terræ filii hanc sibi
tam audacter arrogant! His ergo delitiis explosis,
rectè Bell. III. Statum Controversiæ absque falla-
cia & ambiguitate sic constituit:

¶ *Vtrum debeat aut possit aliquis, sine spe-*
ciali revelatione certus esse, certitudine fidei divi-
na, cui nullo modo potest subesse falsum, sibi remis-
sa esse peccata? Amesius etiam hinc habet quod cap-
pat. Ait, *Certitudo fidei divina sine omni ambiguitate*
& fallacia non ponitur à Bell. Cur verò? Quia non di-
stinguit gradus certitudinis huius, respectu principiorum,
quæ immediatè revelantur & conclusiones ex illis eviden-
ter deductas: neque inter certitudinem fidei in sese, & illam
quæ est ex fide, vel in apprehensione, vel in spe. Resp. Prior
distinctio vera quidem est, sed hinc ea opus non ha-
bemus; posterior est distinctio rationis ratiocinan-
tis Puritanicè.

§. 2.

Adstruitur Veritas Catholica.

Lutherus, Calvinusque cum suis docent. i. posse
fideles eam notitiam habere de sua gratia & iustifi-
catione,

catione, ut co-
cata. 2. non so-
hoc de se statu-
turos. 3. Hac
E Catholicis
videtur affirm-
tum Buceti &
in primo tan-
Sed contra h-
est: Non possi-
dinem Fidei c-
ciali revelatio-
VI. cap. 9. C-
testimoniis p-
Prov. 20. 8. S-
purus sum à pe-
detur Vasqui-
probabile; n-
nescit homo utri-
saurum serva-
ori sententia-
Bellarmino a-
tem ex pesti-
sensusque e-
justi & sapier-
tur; illis tan-
sint amore,
affirmare pos-
tam intuem-
tempore ma-
mesii est, quò-
tur incerta:)
sione corrupta
firmiter VVit-
one Bellarm-
609. & seqq.

Quæ

12. 15. 21.
11. & x.

catione, ut certâ fide statuant, sibi remissa esse peccata. 2. non solum posse, sed etiam debere omnes hoc de se statuere, alioqui nec fideles, nec iustos futuros. 3. Hac ipsâ fide, & solâ quidem nos justificari. E Catholicis Enchiridion Colonienſe duo priora videtur affirmare, adeoque redolet in hoc fermentum Bucei & Melancthonis. Ambr. Catharinus in primo tantum Luthero-Calvinicis consensit. Sed contra hos omnes errores Veritas Catholica est: Non posse homines in hac vita habere certitudinem Fidei de sua iustitia, nisi DEVS aliquos speciali revelatione dignetur. Ita definit Trid. Sess. VI. cap. 9. Quæ Veritas ex pluribus SS. Scripturæ testimoniis probari solet, Bellarminus affert 1. ex Prov. 20. 8. *Quis potest dicere mundum est cor meum; purus sum à peccatis?* Sed hoc non admodum efficax videtur Vasquio 1. 2. Disp. 200. 4. Transeat ergo, ut probabile, non convincens. 2. illud Ecclesia. 2. 1. *nescit homo utrum odio, vel amore dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta.* Quicquid verò sit de priori sententia (pro qua expositionem aut rationem à Bellarmino assignatam Vasq. videtur repudiare) saltem ex posteriori efficax sumitur argumentum, sensusque etiam juxta Vasq. hic est: sunt reverâ iusti & sapientes, qui divinâ ope & auxilio operantur; illis tamen incertum adhuc est, utrum digni sint amore, an odio; nec alterum illorum nobis affirmare possunt, sed ipsis & nobis, qui eorum vitam intuemur, omnia servantur in incertum suo tempore manifestanda. Evasio præcipua hic Amesii est, quòd verba illa (*omnia in futurum servantur incerta:*) non sequantur apud Salomonem, nisi in versione corrupta. Verum hoc Effugium jam dudum firmiter Vitackero præclusit Gretſerus in Defensione Bellarm. Tom. 1. Lib. 2. de V. D. cap. 12. pag. 609. & seqq.

Quæ ad probandum affert Bell. ex Iob. 9. 12. 15. 21. & cap. 31. 14. Item ex Psal. 19. 1. & 1. Cor. 4. 4. non urgeo, quia
 Iiii 4 Vasq.

Vasq. & alij censent non esse omnino efficacia ea testimonia ad intentum nostrum convincendum, etsi probabiliter ijs ita usi fuerint SS. Patres à Val- quio allegari. Probatur igitur 3. ex ijs testimoniis, quæ vel requirunt ex parte nostra varias conditiones ut iustificemur; vel indicant incertum esse, an qui agit pœnitentiam consequatur remissionem; vel admonent, ne simus nimium securi, quasi certi simus de iustitia adepti. Primi generis testimonia sunt Deut. 4. *si in toto corde quaesieris, invenes eam* &c. 2. Paral. 6. Isa. 1. Ezech. 18. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus pecc. &c. Ioan. 13. *Vos amici mei eritis, si feceritis quæ præcipio vobis.* Act. 8. *Si credis in toto corde &c.* Hinc fit hæc planè Theologica demonstratio: Sine fide viva, & pœnitentia seria nemo iustificatur, uti nec Lutheri-Calvinici negare audent (licet reliqua præter fidem tantum necessitate præsentia, non autem efficientia exigant.) At nemo certus esse potest, præsertim certitudine Fidei, se fidem vivam & pœnitentiam seriam habere. In nulla enim Scriptura testimonium habetur ejusmodi de fide & pœnitentia nostra in particulari. Ergo. Amesius. *Demonstratio ista Theologica si firma esset, omnem usum tolleretur Theologiae.* In nulla enim Scriptura legitur testimonium de Mahomete, aut de Alcorano eius in particulari, quod debeant damnari: annon igitur possumus esse certi certitudine fidei, abominationes istas esse detestandas? Idemque est de omnibus similibus particularibus, quæ nec in Scriptura, nec in ullo Concilio, aut Papa definitionibus exprimuntur. Resp. Disparitas est hîc nimis luculenta. De conditionibus ad iustificationem necessariis, suorumve actuum supernaturalitate nemo potest habere (citra privilegium specialis revelationis) certitudinem cui non possit subesse falsum: at de exemplis ab Amesio allatis habetur evidentia infallibilis. Evidens enim est Mahumetanos eorumque Alcoranum negare Chri-

Christum DEI denter (iuncta p
rit condemnabitur
Longe minus
ficam de peccat
ralibus in parti
supernaturalib
possibilitate)

Secundi gen
tur, incertum
sequatur remi
Ioel. 2. 12. Ion. 3
Amesius ope fu
se hoc argumen
titudo disposit
edit id fieri poss
Sed illi, inquit,
habent, aliam h
Simon Magus
& hi qui hab
tudinem de leg
non evadit.

Tertii g
simus nimium
adepta. Prov
12. 1. Pet. 1. 17.
Amesius ex Scri
tem non poni in e
peccatorum in C
stratum est, h
sionis esse no
sumptionem
dei sciret, se
idare, & proba
Apostoli fier
seratudo mor

Christum DEI filium consubstantiali. m. Ergo evidenter (iuncta propositione de fide, *Qui non crediderit condemnabitur.*) infertur, eos esse damnandos. Longe minus requiritur ad certitudinem Metaphysicam de peccatis, damnatione, similibusque naturalibus in particulari, quam de actibus & habitibus supernaturalibus, de quorum existentia (imò & possibilitate) naturalis ratio planè cœcutit.

Secundi generis testimonia sunt, quibus indicatur, incertum esse, an qui agit pœnitentiam consequatur remissionem peccatorum. Dan. 4. 24. Ioël. 2. 12. Ion. 3. 9. Act. 8. 22. *Quis scit: Forsan. si forte.* Amesius ope suæ Hermeneuticæ videns se non posse hoc argumentum (quo præcipuè urgetur incertitudo dispositionis ad justificationem) elidere; concedit id fieri posse in talibus, qualis fuit Simon Magus. Sed illi, inquit, qui fidem vivam & veram pœnitentiam habent, aliam habent dispositionem. Sic est. Sed & Simon Magus potuisset, si voluisset, talem habere: & hi qui habent, non nisi moralem de ea certitudinem de lege ordinaria possunt habere. Ergo non evadit.

Tertii generis sunt illa quæ monent, ut non simus nimium securi, quasi certi simus de iustitia adepta. Prov. 28. 14. 2. Corinth. 10. 18. Philip. 2. 12. 1. Pet. 1. 17. 2. Pet. 1. 10. Dicit (sed non probat Amesius ex Scriptura aut Ratione) illis locis securitatem non poni in eo, quòd certò apprehendamus remissionem peccatorum in Christo; ut taceam quod supra monstratum est, hanc apprehensionem certam remissionis esse non tam hæresin, quàm fatuam presumptionem. Sanè si quis certitudine Fidei sciret, se iustum esse, posset utique se commendare, & probatus esset, quod contra doctrinam Apostoli fieri posse vult Amesius. Item cum certitudo moralis nostræ Iustificationis pendeat ex bonis

bonis operibus juxta Apostolum; ergo non mor-
ut quis justificatus est, habet certitudinem mor-
lem (nedum infallibilem Fidei:) de sua Iustitia &
salute: multò minùs ex solâ Fide pendet certitudo
Iustificationis. Amesius versans se in omnem par-
tem, effugium non invenit, quod non sit in sup-
rioribus jam præclusum.

Testimonia SS. Patrum à Bell. c. 7. pro hac ve-
ritate allata, quia nimis aperta, maluit silentio in-
volvere Amesius. Quid clarius illis S. August. ver-
bis, hom. 35. *Quamdiu vivimus hic, de nobis ipsi non
ipsi judicare non possumus, non dico quid eras erimus, sed
quid hodie simus.* Ita humiliter negat (ex sensu om-
nium Catholicorum) magna illa Aquila, quod tam
arroganter sibi asserunt neo-Evangelici bubones!

Confirmatur idem Ratione. I. Quia non
potest aliquid certum esse certitudine Fidei, nisi
aut immediate contineatur in verbo DEI, aut ex
verbo DEI per evidentem consequentiam dedu-
catur. At in verbo DEI non continetur immedia-
tè particularis illa propositio: [*Talis vel talis homo
verè iustificatus est.*] neque potest ex verbo DEI per
evidentem consequentiam id colligi: quod pro-
batur. Nam ratiocinatio quam quis certitudi-
ne Fidei de sua iustitia ex verbo DEI concluderet,
hæc esse deberet: [*Verbum DEI testatur, omnes
verè conversos ad DEVM. & pœnitentiam seriò agentes,
peccatorum indulgentiam & gratiam obtinere. Mihi
autem evidens est mea vera conversio & pœnitentia. Mihi
igitur certum est certitudine Fidei, me indulgentiam &
gratiam accepisse.*] Sed hujus argumenti assumptio
non solum falsa, sed etiam impossibilis est, nisi
ad sit Revelatio.

Amesius hæc I. ad suam sacram anchoram, (so-
lam & specialem Fidem) confugit, jam supra satis
everfam. 2. ait: *Assumptionem non solus*

possibilem & ver-
esse positum, n
At quomodo
perfectum
est cor hominis
Ego Dominus
patet aditus ad
hominis, qui est
vmb. 2. II.
etiam omnes
liter & quoa
ra omnia;
differentias f
certum est (c
lynceis istis
usque adeo
& citra privi
quod sui act
dei, Spei, C
dem eiusmo
ter omni in
les. Quomo
omnem ord
causam vel e
terit eviden
Et per han
quicquid n
Amesius; i
zii, Medina
veritatem t
planè dispar
larmino, ut
loquitur de
dina de sign
de signis
tis. Ale
dine gratia
lium loqu

possibile & veram, sed etiam in officio omnium fidelium esse positum, ut eam certam & firmam sibi reddant. At quomodo hoc paradoxum probat, contra tam perspicuum Hierem. 17. 9. Effatum: Præcor est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscer illud? Ego Dominus scrutans &c. At: alius quidem non patet aditus ad cor aliorum cognoscendum, sed spiritus hominis, qui est in homine, novit quæ sunt hominis. 1. Cor. 2. 11. Resp. Novit plurimos (imò demus etiam omnes) actus suos internos homo, materialiter & quoad aliqua prædictata penetratu faciliora omnia; omnia etiam intima quoad ultimas differentias específicas, nego, pernego. Nimis certum est (quod iterum iterumque inculcandum lynceis istis bubonibus Luthero. Calvinicis) usque adeò nulli mortalium (de lege ordinaria, & citra privilegium specialissimum) evidens esse quod sui actus sint hîc & nunc supernaturales Fidei, Spei, Charitatis &c. ut nec in universali quidem eiusmodi actus dari sit evidens, imò naturaliter omni intellectui creato sunt planè improbabiles. Quomodo enim id quod in substantia superat omnem ordinem naturæ creatæ, nec habet ullam causam vel effectum in sensus incurrentem, poterit evidentem certitudinem in nobis gignere? Et per hanc perspicuam veritatem evanescunt quicquid nebularum inanissimarum hîc fundit Amesius; inter quas etiam producit dicta Bannezii, Medina & Alensis, contra Bellarminum & veritatem tam lucidam. Bannez loquitur de re planè disparata, adeoque pueriliter opponitur Bellarmino, ut intuenti prudenti patebit. Bellarminus loquitur de signis veræ conversionis & gratiæ; Medina de signis verè fidelis & Catholici; & uterque de signis non infallibilibus, sed moraliter certis. Alensis denique non nisi morali certitudine gratiæ, ex gustu experimentalium rerum spiritualium loquitur, comparato inter se hæretici

phantasticam suavitatem (qualem maximè hodie jactant *specialis & solius Fidei iustificantis* professores) cum sincera dulcedine, quam percipit anima sancta Catholica. Quid verò hoc ad præsentem controversiam?

II. Nemo tenetur certò credere certitudine Fidei, sibi remissa esse peccata. Nam ejusmodi articulus in nullo Symbolo Fidei continetur, & ejusmodi præceptum in nullo canone Ecclesiastico continetur. Ille enim, quo dicitur, *Credo remissionem peccatorum*, significat, in Ecclesia dari Baptismum in remissionem peccatorum. Amesius opponit pro responsione hunc Syllogismum: *Unusquisque fidelis tenetur illud credere certitudine Fidei, quod DEVS fidelibus promissit. Sed promissit fidelibus quod remitterentur ipsis peccata. Act. 10. 43. Ergo unusquisque fidelis tenetur credere certitudine Fidei sibi remissa esse peccata.* Resp. Falsa est Minor, si sumatur absolute: promissit enim tantum remissionem adultis sub conditione, si se converterint verè, & seriam egerint poenitentiam; de qua conditione impleta non habetur ab unoquoque nisi probabilitas, aut moralis certitudo. Idemque est de remissione pecc. per Sacram. Baptismi & Poenitentiae cum imperfecta dilectione vel contritione. Imò in hoc videtur ex duplici capite nasci incertitudo, nempe ex parte conferentis & suscipientis. Et roboratur hoc argumentum ulterius; quia si ejusmodi articulum Fidei haberemus, sequeretur, omnem hominem, qui peccat mortaliter, continuò fieri hæreticum. Non potest enim qui voluntariè peccat, credere se esse justum, nisi falsum dedita operâ credere velit. Amesius iterum opponit Bellarmino Medinam, sed iterum imperitè, aut malâ fide. Medina rectè ait, *fidelem teneri credere, quod habeat fidem divinam*, (nempe ex parte objecti, non verò ex parte actûs: & si de hac re dubitat hæreticus est. Quid hîc contra Bellar-

Cap. Bellarminum
sione pecc. &
tio? 2. negat
credit quod est
quodlibet pecca
non possit crede
que hoc An
Quis enim es
nisi qui perti
Et quomodo
sibi remissa es
affectu (uti su
est patens, ut
suis, dum ait
tur, tum dicim
credere, pecca
proptus est, t
affectu habi
Non potest ex
remissionem
articulus Fid
Hunc enim c
discredere, &
to esse parati

IV. N
beant certitud
generare super
perquam per
corr. & grat. e
de iustitia vera
nemo eâ malè u
tum ut de inst
Cur enim non
stitiam & virt

IV. DEVS

Bellar.

Bellarminum? Ille de fidei objecto, hic de remissione pecc. & gratia: nunquid præclara contradictio? *2. negat sequelam*, Tum quia non omnis qui non credit quod est credendum, est hæreticus: Tum quia non quodlibet peccatum sua natura mortale, facit ut peccator non possit credere peccata sibi esse remissa. Verum utrumque hoc Amesii effatum est perspicue falsum. Quis enim est hæreticus (vel generaliter, infidelis) nisi qui pertinaciter discredidit, quæ credenda sunt? Et quomodo potest nisi impiâ temeritate credere sibi remissa esse peccata, in quibus scit se actu aut affectu (uti supponitur) hære? Veritas hæc tam est patens, ut reipsa tandem illam profiteatur Amesius, dum ait: *Si peccatum actu mortiferum intelligatur, tum dicimus, talem peccatorem non teneri eo tempore credere, peccata sibi esse remissa &c.* At verò idem prorsus est, si de flagranti actu peccati, si de affectu habituali peccaminoso non retractato. Non potest ergo, ut agnoscit Amesius, tunc credere remissionem peccatorum suorum, Ergo hic non est articulus Fidei etiam juxta Luthero-Calvinicos. Hunc enim qualiscunque sit tenemur nunquam discredere, & quoad specificationem omni momento esse parati ad credendum.

IV. Non expedit ordinariè ut homines habeant certitudinem de propria gratia, quia posset generare superbiam, quæ in hoc loco tentationis perquam periculosa est, ut docet S. Aug. lib. de corr. & grat. c. 13. Quod verò Amesius ait, *Idem de iustitia vera, quod de genuina virtute, dici posse, quod nemo eâ malè utatur*; id de utraque verum est tantum ut de instrumento, non autem ut de objecto. Cur enim non posset quis vanè efferri ob veram iustitiam & virtutes quas obtinet?

IV. DEVS revelavit specialiter nonnullis Sanctis
singulari

singulari beneficio, ut constat de SS. Antonio, Francisco &c. & de Apostolis non negat Amesius. Ad quid verò serviret specialis revelatio, si est articulus ab unoquoque firmiter credendus? Ridicula evasio est Amesii, cum ait, revelatum specialiter fuisse Paulo, quod persequeretur Christum, licet omnes qui Ecclesiam persequerentur, debuerint & potuerint illud scire. At ubinam continetur hic articulus Fidei? Et responsio Amesii prorsus non est ad rem.

V. Denique cum omnes ferè hujus temporis hæretici hanc certitudinem jactent, tamen ipsorum sententiâ falluntur plurimi, nostrâ omnes Amesius. *Praclara hæc ratione probare posset Atheus aliquis, nullam omnino certitudinem esse religionis veræ.* Resp. Assertio certa de existentia DEI neminem unum fallit: assertio seu persuasio certa & infallibilis de propria iustitia plurimos ejus certitudinis assertores fallit. Quomodo ergo par est utrobique ratio?

§. 3.

Expediuntur argumenta Lutherò-Calvinica.

Congérant illi multa SS. Script. testimonia; sed in nullo eorum continetur apertè illud dogma novitum, sed ope Quodlibeticae sive interpretationis, siue Illationis obtinetur. Perlustremus ordine Amesiana.

I. *Vos cognoscetis enim, quia apud vos manet (Spiritus S.) & in vobis erit. Ioan. 14. 17. & ibid. 20. In illa die cognoscetis, quia ego sum in Patre, & vos in me, & ego in vobis.* Quid vero hinc contra Nos? Nam i. absque ulla violentia, sed valde propriè & verè hoc totum accipitur de visione clara DEI trini in altera vita, ut plures SS. PP. intellexerunt.

2. Et si

2. Et si etiam
xere Aposto
Luthero-C
communic
Ostendant
CHRISTI!
nibus fidei
promissa n
mum certit
bare potest
phisticos ca
habet quiv
Spiritus S.
Catholica,
liter certis,

II.
manus Abb
sumus filii
monium si
nostro (ut
oratio, qua
tini) non
seu revelat
pacis inter
sed conje
hic subsidi
vis huius v
fide ingen
pleverimu
Christus A
ritu qua pr
debemus, no
possumus in
supra lib. V
lus peccat
& arrogat

2. Et si etiam de presenti tempore quo in terris vivere Apostoli, ea verba exponantur; quid hoc ad Luthero-Calvinicos? an omnia illorum privilegia communicata sunt neo-Evangelicis omnibus? Ostendant diploma sigillatum summi Pontificis CHRISTI! 3. Et si gratis daretur, id etiam de omnibus fidelibus accipiendum, adhuc illa cognitio promissa non esset Fidei infallibilis, sed ad summum certitudinis moralis. Amesius cum nihil probare potest, vertitur ad convitia & sannas, & sophisticos cavillos. Solatium genuinum & solidum habet quivis Christianus, cum fide divinâ credit Spiritum S. sua dona largiter effundere in Ecclesia Catholica, simulque persuasus est ex signis moraliter certis, se esse vivum ejus Ecclesiæ membrum.

II. *Accepistis spiritum adoptionis, per quem clamamus Abba Pater, testatur cum spiritu nostro, quod sumus filii DEI. Rom. 8. 15. 16.* Resp. Sive hoc testimonium sit quo ipse Spiritus S. testatur cum Spiritu nostro (ut interpretantur PP. Græci) sive id sit ipsa oratio, qua dicimus, *Abba, Pater!* (ut volunt PP. Latini) non sit hoc per verbum aliquod expressum, seu revelationem, sed per experimentum gustûs & pacis internæ, quæ non parit certitudinem Fidei, sed conjecturalem, & moralem. Amesius frustra hic subsidium mendicat à commento Caiet. quamvis huius verba patiuntur sensum Catholicum de fide in generali quod sumus filii DEI, nempe si impleverimus conditionem præscriptam; sicut & Christus Apostolis dixit: *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis.* 2. Quod ait: *Præius certiores fieri debemus, nos esse filios DEI, antequam DEVM cum fiducia possimus invocare ut Patrem,* absurda hæresis est jam supra lib. V. c. 2. arg. 6. explosa, juxta quam certe nullus peccati mortalis sibi conscius sine temeritate & arrogancia posset orationem Dominicam recipi-

recitare. Ad quid ergo Dominus docuit nos orare,
Et dimitte nobis debita nostra?

III. Rom. 8. 36. *Certus sum, nullam rem posse nos separare à dilectione DEI in IESU Christo.* Resp. Neque hoc juvat quicquam advertarios. Nam et si Apostolus habuisset pro se infallibilem revelationem de sua perseverantia; an ideo etiam omnes Luthero Calvinici? 2. Neque tamen Apostolus etiam de se ullam fidei certitudinem prædicat, cum ait, certam in Domino spem habeo, persuasum habeo, confido, ut ex verbo Apostoli Græco legunt non tantum SS. Ambr. & Hieron. sed etiam Erasmi & Beza; quo etiam sensu Græcam eam vocem usurpat idem Apostolus c. 15. 14. Hebr. 6. 9. & 2. Tim. 1. 5. &c. sicut animosus miles & ardore belli accensus diceret: Certus & resolutus sum quod nec tela, nec saxa, nec ignes me arcebunt à mœnibus, quin ea conscendam. Sicut ergo falsò nimis & insufficienter ex eo, quod c. 15. 14. dixerit, *Certus sum, fratres mei, & ego ipse de vobis, quoniam & ipsi pleni estis dilectione &c.* colligeret quis, Apostolum fuisse ex fide divina certum, Romanos omnes plenos fuisse dilectione & scientia: ita & hic. Nec interrogationes antecedentes, nec enumerationes malorum gravissimorum, nec gloriatio de superandis illis omnibus, nec usus verbi Græci, fidem divinam evincunt, nisi apud eos, apud quos Hermetia Quodlibetica omnia valet. Omitto Sycophantica Amessii.

IV. Ex 1. Corinth. 2. 12. *Accepimus Spiritum qui ex DEO est, ut sciamus, quæ donata sunt nobis.* Hic iterum non nisi beneficio Quodlibetica stabilitur non tam fides, quam stulta & falsa præsumptio & impostura hæreticorum, recte ait Cornelius in Comment. ejus loci. Loquitur enim Apo-

Apostolus i
quæ data sunt
nos Apostoli
nos, i. e. Ecce
tâ gratiâ Spiritu
ximè quant
sunt in DEO
prædestinati
per sp. eius &
quimur & pr
Fidei: sed m
non est fidei
dum, sed
An porro Ap
tionem de d
sis, illo loco
V. 1.

quisque & sic
Quodlibetica
propria iusti
na, teneor
quicquid in
divina, ita se

Gloriatio post
quod cum sine
quàm hinc
adhibeatur c

tate, an sitis in
divina crede
connexio? M
tinthii de su
examine sin
de sua iusti
lus: An non co
hoc agebat e
eos propriam

Apostolus ibi in genere de donis, iisque tantum
quæ data sunt Apostolis & Ecclesiæ. q. d. Vt sciamus
nos Apostoli, quibus & quantis donis in genere
nos, i. e. Ecclesiam suam ditavit Christus, scil. quan-
tâ gratiâ Spiritûs S. redemptione, virtutibus, & ma-
ximè quanta gloria: de hac enim egit x. 9. & hæc
sunt in DEO, ut ait x. 11. i. e. DEI libera voluntate &
prædestinatione; & hæc à DEO data esse Ecclesiæ
per sp. eius & revelationem scimus: hæc autem lo-
quimur & prædicamus, ut sequitur, quasi articulum
Fidei: sed me esse ex iis, vel eorum esse participem,
non est fidei, sed coniecturæ; nec publice prædican-
dum, sed secretò sperandum. Vide Cornelium.
An porro Apostoli aliàs habuerint specialem revela-
tionem de donis Spiritûs S. in cuiusque corde diffu-
sis, illo loco non dicitur, nec ad rem nostram facit.

V. 1. Cor. 11. 25. *Probet autem seipsum unus-
quisque & sic de pane illo edat.* Qua arte, nisi Alchimia
Quodlibetica, hinc eliquabitur certitudo fidei de
propria iustitia? An quia, iuxta Regulas Fidei divi-
næ, teneor discutere meam conscientiam, ideo
quicquid in hac deprehendo, credere debebo, fide
divina, ita se habere? O Quodlibeticam!

VI. Eiusdem prorsus farinae est ex 1. Cor. 12.
*Gloria nostra hæc est, testimonium conscientia nostra,
quòd cum sinceritate &c.* Citiùs ex pumice imbrem,
quàm hinc extundas intentum, nisi Quodlibetica
adhibeatur omnipotens. Vix tolerabilior est

VII. argutatio, ex 2. Cor. 13. 5. *Vosmetipsos tem-
tate, an sitis in Fide,* Ergo quisque potest & debet fide
divina credere se esse iustificatum. Quæ hic qua so-
connexio? Monet Apostolus ut examinent se Co-
rinthii de sua fide. Esto. At ubi asseritur, quòd ex eo
examine singuli habeant certitudinem infallibilem
de sua iustitia? An fortè ex eo, quòd subdit Aposto-
lus: *An non cognoscitis, quia Christus in vobis est?* At non
hoc agebat ea obiurgatione Apostolus, ut iuberet
eos propriam singulorum iustificationem explora-
re,

re, quasi nempe Christus in cordibus singulorum per fidem iustificantem sit; sed in vobis omnibus simul seu Ecclesia vestra. Videbant enim Corinthii suae Ecclesiae tot miracula, tot gratias & dona collata, ut non possent dubitare, Christum in ea esse & operari. Sensus ergo genuinus hic est: Videmini, o Corinthii, à pseudo-Apostolis infatuati, non habere fidem certam ergo vos, an ita sit. Si enim fidem retinetis, & in ea perstatis, credetis, imò videbitis, Christum (ut praecessit ac sequitur) in vobis esse potentem, potenter per me operari tot miracula &c. Videatur ibi Cornel. imò & Gloss. Ienens. Lutheran. Et quamvis cum SS. Aug. & Hier. hic admittatur, nos certam scientiam habere, quòd fidem habeamus: non tamen habent hinc certitudo infallibilis, sed ad summum moralis, an hoc faciamus fide divina, an naturali & humana, an tam serio, firmiter, divine, & ita uti opus est ad iustitiam & salutem.

VIII. Eph. 3. 13. *Per quem habemus fiduciam vel audaciam, & accessum in confidentia per fidem eius.* Resp. Certitudo gignit audaciam; sed ea certitudo non est de iustitia nostra, sed de veritate mysteriorum Fidei. Amesius. *Apostolus disertè dicit, hanc certitudinem esse per fidem Christi. Hanc autem fidem imputari ad iustitiam idem Apostolus ubique docet.* Resp. Hoc ultimum esse haeticam imposturam, xv. Christianis saeculis ignotam, lib. v. ostensum est. Habemus autem confidentiam, audaciam, accessum ad DEVM per fidem Christi, quia hac (sive divina, à parte rei hac in nobis sit, sive humana) animati confidenter accedimus ad thronum gratiae DEI, sicut filius habens persuasum hunc esse suum patrem (etsi nec pater, nec filius habeant certitudinem infallibilem de sua illa necessitudine) fiducialiter ad illum accedit, & beneficia ab eo sibi pollicetur.

IX. Ioann. Ep. 1. cap. 3. 4. & 3. *Fideles dicuntur cognoscere, & scire, & testimonium habere in se de gratia DEI.*

DEI. Resp. Ex iis vocibus non concluditur certitudo
fidei divinæ, sed qualiscunque notitia. Nec sermo
est in omnibus illis locis de fide & persuasione spe-
ciali singulorum fidelium, ut somniant neo-Evan-
gelici; sed sententiæ illæ omnes generales sunt, nec
affirmant de omnibus & singulis infallibiliter ve-
rum, quod in communi loquendo de fidelibus de-
siderabat & sperabat Apostolus. Sicut B. Paulus cum
loquitur de predestinatis, ferè se nper ita loquitur,
quasi certus esset, non solum se, sed etiam illos om-
nes, ad quos scribit, in numero electorum fuisse,
quia scilicet id cupiebat & sperabat; sive Apostoli ex
speciali privilegio infallibiliter fuerint certificati de
sua iustitia, perseverantia & predestinatione, sive
non, de quo non omino constat. Nam ex illo 1. Cor.
9. *ne dum aliis prædicavero ipse reprobus efficiar*, cum S.
Greg. & aliis probabiliter colligit Cornelius, Apo-
stolum non habuisse infallibilem certitudinem de
sua predestinatione & salute æterna. Sycophantatur
strenuè Amestius cum hîc ait: *Hoc unum hic satis ostendit*,
*quàm perdita sit hac Pontificiorum causa, quàm in-
stantur, sanctissimos Apostolos post abundantiam Spiritus
& omnis gratiæ in ipsos effusam, negant potuisse cum certi-
tudine respondere quæstioni illi, quàm Christus proposuit Pe-
tro adhuc tyroni, Simon Ioannis diligis me? Cui ta-
men Petrus iam tum (procul dubio verè) respondebat. Cer-
tè Domine, tu nosti quòd amem te. Meras verò has
esse calumnias & mendacia patet ex dictis. Nec
affirmamus, nec negamus absolutè de Apostolis
illam fidei certitudinem infallibilem, cum ex verbo
DEI liquidò nobis non constet. Cum Petrus post
resurrectionē Christo interroganti respondit. *Tu scis*,
quia amo Te; nihil est quod leviter prober, Petrum cer-
titudine fidei asseverasse amorē suū esse supernatu-
ralē, cum præsertim iam ex lapsu suo cautior factus,
merito suspectos haberet interiores proprios actus,
de quibus ante passionē tam audacter pronunciabat.*

quod

quod eventus docuerat falsum fuisse. Verbo, facile & certò homo in se deprehendit actum fidei, spei dilectionis; an hic supernaturalis sit, quomodo (citra revelationem specialem) certò cognoscet, cum vel ipsa possibilitas eiusmodi actuum supernaturalium ignota sit Naturæ?

V. 2. Pet. 1. Satagite, ut certam vestram vocationem & electionem faciatis. Cur enim verò ly per bona opera, omisit Amesius, nisi ut falleret? Vt ut de hoc sit, vocationem suam & electionem æternam ad salutem in se obiectivè quomodo quis reddat certam, cum præcedant nostram fidem & opera? Præstat ergo fides, quæ per dilectionem ferventer operatur, fiduciam moraliter certam de propria iustificatione & salute. Sed quid hinc præsidii neo-Evangelicæ præsumptioni de sua speciali fide? Sanè hinc vel maximè evertitur. Fides enim illa specialis, & iustificatio imputativa præcedunt operationem bonam, iuxta Amesium, ut suprà observavimus cap. 1. §. 4. arg. 9. Quomodo autem id quod sequitur iustificationem & fidem specialem de propria iustificatione, potest illam certam reddere? An opera bona fidelium maiorem faciunt certitudinem apud Luthero-Calvinicos, quàm ipse actus fidei specialis, in quo tamen iidem omne suum solatium firmissime defigunt?

XI. Sanctissimi viri, qui in Scriptura laudantur, Abraham, David, Paulus, & alii similes de gratia DEI certis fuerunt per fidem. Resp. Pauci illi & eximii viri fortassis peculiari revelatione certi fieri meruerunt de gratia, quam apud Dominum invenerunt, ut patet de Abrahamo ex Gen. 22. Amesius 1. Per istiusmodi fortasse omnia argumenta in qualibet causa possent eludi. Resp. Amesius fide sibi consueta recitavit verba Bellarmini, qui expresserat etiam Abel, Henoch, non autem Davidem & Paulum. De duobus ergo prioribus cum ex verbo DEI non constet, quòd habuerint de sua gratia revelationem, meritò

Cap. 1. temperavit sua
Fortassu. Amesius
fuisse de gratia
nitudo non fuisse
dub. 3. Resp.
probabiliter ita
babilissime & t
equivoco labo
eundem respo
velatorum, di
accidentaria
privatæ. Vide
Amesius 3. Bel
tendit, imò sibi ip
vel Paulum vel
nem aliam de gr
lem. Resp. Me
cap. 9. in Resp.
tura dum Sanct
tia revelatione
mendat & eo
certos reddit,
quàm illis, A
de certitudine q
eiusdem Fidei
duplicatam H
necicio almæ
Apostolus, S
cens: Nihil
tua sum; qui eni
meum, ne dum
XII. C
promissionum
& conditiona
applicatur un
ditionata sit ab
stolus exigit.
quis citra sp
tem.

temperavit suam assertionem Bellarminus per ly
*Fortassu. Amesius 2. Si ex peculiari revelatione certè
 fuissent de gratia, tum (ex Pontificiorum sententia) illa cer-
 titudo non fuisset Fidei. Sic enim Bannez 2. 2. q. 1. a. 1.
 d. 3. Resp. Etsi pauci cum Bannezio parum
 probabiliter ita sentiant, longè tamen plures pro-
 babilissimè & ferè certò ostendunt, Bannezium in
 æquivoco laborare, & esse Fidei habitum realiter
 eundem respectu omnium obiectorum obscurè re-
 velatorum, differrè que tantum formalitate aliqua
 accidentaria assensum revelationis Catholicæ &
 privatæ. Vide Suar. de Virr. Theol. Disp. 3. Sect. 10.
 Amesius 3. Bell. sine ulla certitudine hanc revelationem ob-
 tendit, imò sibi ipsi contradicit. Nam antea cap. 9. negavit
 vel Paulum vel Ioannem Apostolos sanctissimos certitudi-
 nem aliam de gratia DEI habuisse, quàm coniectura-
 lem. Resp. Mendacium hoc esse patebit legenti illud
 cap. 9. in Resp. ad 13. arg. Generaliter autem Scrip-
 tura dum Sanctos (quibus specialem de propria gra-
 tia revelationem non memorat factam esse) com-
 mendat & eorum iustitiam & virtutes laudat, nos
 certos reddit, quibus id utilissimum erat potius
 quàm illis, Amesius. Cum Scriptura certos nos reddat,
 de certitudine quam Sancti habuerunt, hoc facit, ut nos per
 eiusdem Fidei vestigia incedamus. Rom. 4. 12. Resp. Hanc
 duplicatam Hæresin Apostolo affingit Amesius be-
 neficio almæ suæ Quodlibeticæ. Nihil simile docet
 Apostolus, sed potius oppositum suo exemplo, di-
 cens: Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustifica-
 tus sum; qui enim me iudicat, Dominus est: castigo corpus
 meum, ne dum aliis predicavero, reprobus efficiar.*

XII. Certitudo gratiæ & salutis nititur veritate
 promissionum DEI. Resp. Promissiones sunt generales
 & conditionatæ. Amesius. Fides est conditio, qua posita,
 applicatur universalis promissio singulis, & ex con-
 ditionata sit absoluta. Resp. Sit ita de Fide quam Apo-
 stolus exigit, nempe, qua per dilectionem operatur. At
 quis citra specialem revelationem novit infallibi-
 liter

liter, se credere, sperare, poenitere, diligere DEVM & proximum sicut oportet? Vide dicta supra §. 2. arg. 1. in fine.

XIII. Scriptura tribuit Fidei plenissimam certitudinem. Rom. 4. Heb. 10 & 1. Jac. 1. sicut & Spei. Heb. 11. Quis Catholicorum dubitat de ea? Specialis vero illa Fides Lutheri-Calvinica XV. sæculis Ecclesiæ Christianæ incognita habet plenissimam certitudinem pestilentissimi erroris. Nimis verum est, (secusà revelatione privatâ) Iustificationem singulorum non esse obiectum Fidei divinæ, sed præsumptionis hæreticæ, ut clarè supra evicimus. Nec est quod horridam asperitatem huius effati aliqua ratione mitigemus: non enim Apostolica phrasi & sensui adversatur, sed hæreticæ tantum Glossæ Novantium. Crambe quam hîc reponit, de particularibus propositionibus, de hoc Papa, hoc Concilio generali &c. iam explosa est lib. 5. cap. 2. ad Th. 21. Porro ad Spem quod attinet, Ea non solum non exigit, sed nec ferre potest ex parte intellectus certitudinem absolutam. Nam quod certò scimus nos habituros, non propriè speramus, sed simpliciter expectamus. Quæ obijcit Amesius, ad quæstionem de nomine potius spectant. De re ipsa nimis clarè constat, actum Spei propriè dictum non habere essentialiter & infallibiliter connexionem ipsam consecutionem boni sperati, alioquin omnis vel semel sperans vitam æternam posset de ea esse inamissibiliter securus; cuius vanissimæ præsumptionis absurditatē, mirū est Puritanos non palpare.

XIV. Valde absurda est illa doctrina, quæ perpetuam dubitationem, hesitationem, & fluctuationem docet. Sit ita! Sed sic debere fieri; non doctrina Catholicorum, sed impostura hæreticorum est. Amesius. 1. Satis absurditatis est in eo quod docent Pontificii, perpetuū dubitandum esse de perseverantia & electione. Resp. Et hæc obesa calumnia est. An Amesius, quia non habuit infallibilem de suo Patre, suæ fide coniugis &c. sed ad summum moralem certitudinem, aut opinionem verisimilem, ideò perpetuò dubitavit,

Cap. anxiusque ha
Astron? Sa
iuxta moniti
am operantur
dia & auxilio
cum hæc nost
solliciti sunt,
bat modo no
quotidie per
& electionem
Spem certissi
anxius & du
speret de sua
quo mortife
se iuxta Apo
qui nos iudicet
super Solem
minis fugiun
communem
re quidem o
nietatem, & i
catur (propri
si parti assent
habere opini
qua si careat
ta. Non est a
adiunctam fo
cit posse form
proficit in C
actus, sed etia
bius est de grat
gratias agere.
Bellarmini. Et
scientia infal
nionem prob
lem habet
idemque ob
inter homin
alteri fidere.
anxi-

anxiusque hæsitet, an esset adulteræ si ius, aut corniger
 Aſæron? Sanè Catholici sapientiſſimè faciunt, qui
 iuxta monitū SS. Apoſtolorū, cum metu & tremore ſua-
 m operantur ſalutē; eò quòd licet in divina miſericor-
 dia & auxilio certiffimam ſpem collocent, tamen
 cum hæc noſtram cooperationem requirat, meritò
 ſolliciti ſunt, ne fortè divina gratiæ eo quo oportebat
 modo non respondeant, ideòque ſatagunt, ut
 quotidie per bona opera certam faciant vocationem &
 electionem ſuam. Hic verò Timor optimè ſecum
 ſpem certiffimam compatitur; nec verè & propriè
 anxius & dubius formaliter eſt ille, qui licet bene
 ſperet de ſua diſpoſitione, nihilque ſibi conſcius ſit,
 quo mortiferè Numen offenderit, meminit tamen
 ſe (iuxta Apoſtolum) non in hoc iuſtificatum eſſe, cum
 qui nos iudicet Dominus ſit ille, cuius oculi lucidiores
 ſuper Solem pervident ea, quæ etiam ſpiritum ho-
 minis fugiunt. Veriſſimè igitur pronunciavit Bell,
 communem Catholicorum ſententiam non tolle-
 re quidem omnem formidinem, tollere tamen an-
 xietatem, & ipſam etiam dubitationem, ſi dubius di-
 catur (propriè ſcil. & formaliter) qui non audet alte-
 ri parti aſſentiri. Tenetur quippe omnis Catholicus
 habere opinionem probabilem de ſua Iuſtificatione,
 qua ſi careat, hoc ipſo voluntariè eſt in malo ſta-
 tu. Non eſt autem neceſſe ut opinio ſemper habeat
 adiunctam formidinem actualem de oppoſito; ſuffi-
 cit poſſe formidare; & ita quòd magis homo indies
 proficit in Charitate, magis etiam deficit non modo
 actus, ſed etiam potentià formidandi. Ameſius. Du-
 bius eſt de gratia, qui non poteſt ex conſcientia gratia DEO
 gratias agere. Sed hoc nemo Pontificius poteſt ex ſententia
 Bellarmini. Ergo. Reſp. Propoſitio falſa eſt, ſi de con-
 ſcientia infallibiliter certa loquatur. Nam qui opi-
 nionem probabilem, aut certitudinem mora-
 lem habet, non eſt dubius circa unum
 idemque obiectum; alioqui fatendum eſſet omnia
 inter homines eſſe dubia, nec ullum debere
 alteri fidere. Perquàm falſa eſt etiam aſſumptio.
 Nun-

Nunquid honestè gratias agimus D E O & hominibus ob beneficia, de quibus obtentis non infallibilem, sed moralem certitudinem, imò opinionem tantum habemus?

§. 4.

Gerhardina subtilitates librantur.

Non libet omnes eius imaginarias antilogias lustrare, cum vix aliquid protulerit, quod non abunde cum Amesianis discussum sit. Tantum pauca specimina illationum ingeniosarum producere libet.

Th. 84. sic arguit; 3. Si fidem certissimam, qua dubitationem prorsus excludat, habere oportet de divinis promissionibus, etiam in particulari, utique ex promissione Evangelica de gratuita peccatorum remissione propter Christum, de eadem per Fidem certi esse possumus. Resp. Vbi Gerhardus eiusque Socii ostenderint promissionem singulis absolute factam, vires dabunt argumento.

Th. 92. Qui legem DEI perfecte implere potest, ille etiam potest esse certus de gratia DEI & sua salute. Renati (docent Bellarmino) legem DEI perfecte implere possunt. Ergo possunt esse certi de sua gratia & salute. Resp. Propositio suâ debilitate corrumpitur, quam Gerhard nec probat, nec probare potest. Potest utique perfecte quis implere præceptum dilectionis Dei super omnia, etsi non habeat evidentiam, aut certitudinem infallibilem de suo actu supernaturali. Etsi simplex fuerit, hoc ipsum ignorabit anima mea, aiebat S. Iob. Quod si in intuitiva oculorum sæpe contingit, ut communem rationem coloris perspicue, specificam verò minimè cognoscamus: quanto facilius idem eveniet in actibus internis, spiritualibus, supernaturalibus, ut ultima eorum & specifica prædicata haud infallibiliter, sed probabiliter, aut (si multum) mo-

moraliter certus de Gratia, ca

Th. 94.

tia. Vbi p

relinquitur l

possunt esse cer

no est inger

baptizatus &

illa ipsa, de

tum tantum

verum. San

nisi moraler

tentione bap

Th. 96.

Professioner

sua solertia i

ligionem profes

nihil pœna tem

Puerilis illa

(quæ suppon

tem dispositi

titudinem in

ergo in his al

scendi propr

poralis remi

bilibus conj

Th. 99.

salutis certitudo

à Diabolis torq

in hac vita &

arrogatio po

Rabulæ ad p

Theologiæ t

Th. 103.

ta) nihil aliud

certa opinio.

mutabilitas v

ique fallacib

mo.

moraliter certò deprehendamus? Vide Suar. lib. IX. de Gratia. cap. 11. & 12.

Th. 94. *Vbi nullum peccatum, ibi est perfecta iustitia. Vbi perfecta iustitia, ibi nullus dubitationi de gratia relinquitur locus. Ergo ad minimum recens baptizati possunt esse certi de gratia DEI.* Resp. Hæc argutio est ingenii abortientis informis embryo, non baptizatus & innominatus: Secunda propositio est illa ipsa, de qua est tota disputatio, & nos oppositum tantum-non-ad-oculum demonstramus esse verum. Sanè recens baptizatus non potest habere nisi moralem (ad summum) certitudinem de intentione baptizantis, etsi cætera omnia paterentur.

Th. 96. & 7. ex eo, quòd Catholici dicunt, Professionem Religionis esse instar Baptismi, pro sua solertia infert Gerhard: *Ergo ad minimum isti Religionem professi certi esse poterunt de Gratia DEI, cum nihil pœnæ temporalis ipsis persolvendum restet &c.* Resp. Puerilis illatio ex pœnæ temporalis remissione (quæ supponit in Monasticen professio antecedentem dispositionem ad Iustificationem) arguere certitudinem infallibilem de justificatione. Non est ergo in his alia quàm in cæteris iustis ratio cognoscendi propriam Iustitiam. Ipsi enim pœnæ temporalis remissio æquè ac justificatio ex signis probabilibus conjicitur.

Th. 99. *Quanta, inquit, absurditas est, maiorem salutis certitudinem tribuere animabus, quæ in Purgatorio à Diabolis torquentur, &c. quàm piis & verè credentibus in hac vita &c.* Resp. Suggestere hæc Gerhardi arrogatio posset amplam materiam alicui indocto Rabulæ ad persuadendum errorem rudi vulgo: apud Theologiæ tyrones etiam, nil nisi sibilos mèreretur.

Th. 103. *Hæc certitudo coniecturalis (à Bell. asserta) nihil aliud est, quàm implicatio contradictionis, ac incerta opinio. Quia ea certitudo non est firmitas & immutabilitas veritatis, sed nuda opinio solis coniecturis inque fallacibus superstructa.* Resp. Gerhard pueriliter
Kkkk nuga-

nugatur, Certitudo illa infimi gradus, sine dubio non habet firmitatem & immutabilitatem supremam (Metaphysicam) certitudinis; habet tamen aliquam humano scilicet modo; nisi forte Gerhard nunquam firmiter assensus fuerit, atque exploratè & immobiler verum crediderit, extitisse olim Aristotelem, Ciceronem, Augustinum, Concilium Nicænum 318. Patrum, Lutherum habuisse thori sociam Catharinam Boram, & similia sexcenta. Et tamen ejusmodi omnibus quis dubitet posse subesse falsum? ejusdem pueril tatis est, quod Th. 106. ait: *Vbi non excluditur omnis formido, ibi nec anxietas &c.* Mirum est si homo iste præ anxietate noctu dormire potuerit, cum juxta sua principia de omnibus moraliter tantum certis debuerit anxius esse!

CAPVT TERTIVM.

De certitudine Electionis.

Quæstio est, *An fidelis absq; speciali revelatione statuere possit ac debeat, se esse ex numero electorum?* Pontificii negant, nos affirmamus, ait Amesius

Hæc Calvinica assertio, (non tam hæretica, quam fatua) tum verbo DEI, tum manifestæ rationi adversatur. Quid apertius istis verbis, Rom. 11. *Tu fide stat, noli altius sapere, sed time, ne forte & tibi non parcat.* 1. Co. 10. *Qui stat, videat, ne cadat.* Apoc. 3. *Tene quod habes, ne forte alius accipiat coronam tuam.* 2. Ioan. *Videte, ne perdatis quæ operati estis.* Ps. 2 *apprehendite disciplinam, ne pereatis de via iustæ, &c.* Hæc & similia sine dubio dicuntur fidelibus. At si hi certi sunt per suam specialem fidem de electione ad gloriam, merito ridebunt omnes ejusmodi admonitiones timorem incutere volentes, quia infallibiliter securi sunt de sua salute. Amesius quidem ait, ea Scripturæ dicta non exhortari veros fideles ad timorem reiectionis, sed ad *Majestatis divinæ reverentiam, ad sollicitam peccati cautelam,*

telam, & ad iram divinam adversus peccata tremorem. Verum hæc Glossa Puritanica nimis aperte contradicit textui sacro. Et si enim 1. Cor. 10. 12. dicatur, *qui se existimat* (seu ut Amesius interpretatur, *qui videtur*) stare; & ita possit utcumque ad externam Fidei professionem torqueri: tamen Rom. 11. nimis clarè dicitur, *Tu fide stas*, is ipse tamen qui à parte rei fide stat, jubetur timere lapsum adeoque reprobationem finalem. Verissimè ergò dixit Bell. Si vera esset evasio Calvinicorum, Spiritus S. hortaretur electos ad infidelitatem, cum horratur ad timorem amittendæ salutis. Quèmadmodum enim si quis admoneret fidelem, ut timeret, ne fortè non sit verum, Christum esse DEVM, ad impietatem eum sine dubio impellere videretur: ita prorsus Spiritus S. (quod blasphemum est cogitare) ad impietatem provocaret electos, dum hortatur, ut timeant, ne fortè excindantur, ne pereant de via iusta, ne amittant coronam suam. Manifestum hinc est, timorem amittendæ salutis juberi aut suaderi à Spiritu S. Manifestum non minùs est, timorem amissionis, cum infallibili certitudine adeptionis non posse componi. Ergo & manifestum, neminem citra specialem revelationem suæ electionis, infallibiliter de hac certum esse, quod erat demonstrandum. Amesius, ut videretur quòquo modo suis Tyronibus enervasse Bellarminum, ea quæ maximè ad rem faciunt, & in quibus tota vis rationis est, suaviter omisit. Tertiam sanè probationem è Scripturis, quæ docent, salutem pendere à conditione operum. Matth. 5. & 19. Rom. 2. 2. Tim. 2. &c. non nisi apertâ falsatione verborum Bellarmini, ac mox subiecta calumnia enervavit, ut conferenti utraque patebit. Neque enim operæ videtur pretium in re tam manifesta immorari diutius. Sed videamus absurdi dogmatis VNICVM Amesii fundamentum. Illud nempe Apostoli Rom. 8. *Quos vocavit, hos iustificavit, & glorificavit*. Mirum sanè est quòd, omisis qua-

si fide solâ justificatur, & fides semel concepta extinguî non potest? Amesius. *Clariùs multò & efficacius esset ad propositum, si ibi ageretur de iustitia DEI per fidem in Christum, & ab illa fideles aliquando avertere sese absolute affirmaretur. Sed cum de iustitia factorum legali modò agatur, & absolute nihil affirmetur de aversione ab illa, nihil ex illis verbis clarè concludi potest.* Resp. Veritas nihil aliud indè concludi permittit: Quodlibetica autem cavillatio etiam oppositum. Iustitia, de qua Propheta loquitur, sine dubio non est tantum externa, legalis, Pharisaica; sed vera, interna, ex meritis Christi etiam in V. T. obrenta. Sive enim avertat, sive non avertat se homo ab illa externa & pharisaica iustitia, semper morietur, juxta illud Christi: *Nisi abundaverit iustitia vestra plusquàm Scribarum & Pharisaorum, non intrabit in regnum cælorum.* Ergo morte æterna morietur qui steterit & non avertit se ab illa iustitia externa.

II. Matth. 24. 13. *Refrigescet charitas multorum: qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Ergo non omnes justiperseverant & salvantur. Amesii Quodlibetica etiam hîc invenit effugium. Ait, *Ipsi multi professionem charitatis Christianæ habebunt, sed non charitatem & fidem electorum DEI, cuius mentio fit Tit. 1. 1.* Resp. Amesius suâ Glosâ aperte contradicit Textui Apostolico. Nuda professio charitatis non magis est charitas, quàm caseus ligneus est caseus. Verum quidem est, charitatem & fidem non perseverantem usque ad finem, non esse prædestinatorum ut sic, (hæc enim perseverat infallibiliter) est tamen idem specie actus & habitus Fidei & Charitatis, sive perseveret sive non. Ergo qui verè credunt & diligunt in hac vita possunt deficere. Cum enim liberè credant & diligant, liberè possunt omittere & cessare.

III. 2. Cor. 9. 27. ait de se Apostolus, *ne forte reprobos efficiar.* Ergo non fuit Calvinista; hi enim certitudinem fidei habent, se reprobos fieri nullâ

ratione posse. Amesius. *Apostolus omni modo cavebat, ne predicatione sua redargueretur sua vita. Sit ita! at cavebat multò amplius, ne reprobus (seu reprobatus à DEO) efficeretur.*

IV. Gal. 5. *Evacuati estis à Christo, qui in lege iustificamini, à gratia excidistis. Quomodo possent evacuati à Christo & à gratia excidere, si in Christo & in gratia verè nunquam fuissent? Hoc sanè tam perspicuum est fieri non posse, ut Amesius nihil habuerit quod obtenderet. Quid enim ad rem facit & ad argumenti vim elidendam; quòd illis qui iustitiam quaerunt in Lege, professio Christi non possit prodesse? Hoc quidem verum est; sed cum hoc stat, posse quem sic excidere à gratia.*

V. Heb. 6. 4. *Qui illuminati gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus S. gustaverunt nihilominus bonum DEI verbum, virtutesq; saculi venturi, & prolapsi sunt &c. Hæc Solis radiis scripsit Apostolus, ut meritò sciscitetur Bell. Quid hîc dici potest? Non defuit tamen Quodlibeticæ Amesianæ quod diceret. Ait: *Apostolus ipse satis clarè ostendit, quòd ista non sit descriptio verè iustificatorum dum non illa, sed alia declarat esse salutis adhaerentia, v. g. inter qua veram fidem nominat x. 12. 2. Non affirmat Apostolus, eos de quibus loquitur esse prolapsos, sed contra persuasus fuit, v. 9. 10. Ridiculum sane effugium! Quasi verò quaestio hîc esset, an Hebræi ad quos ista scribit Apostolus, ita fuerint prolapsi! Loquitur universaliter Apostolus, de quibuslibet à vera iustitia prolapsis, docetq; impossibile (hoc est, difficillimum & rarissimum) esse ut reventur. Puritani autem directè negant ipsam prolapsionem possibilem. Possentne apertius Apostolo contradicere?**

VI. 2. Pet. 2. 21. *Melius illis erat non agnovisse viam iustitia, quàm &c. Contigit illis illud veri proverbii, canit reversus ad suum vomitum, & sus lota ad volutabrum suum. Poterátne clarius explicari vera prolapsio? Nam qui revertitur ad suum vomitum, certè antè vomuerat,*

& vo-

& vomendo periturus reverti ad se, & lota verè canes & sues. Hæc beta Puritanica ter lotis & purgatis deles et si non emilarentur quomodo possunt fieri si ad volutabrum perspicua evincentur.

VII. Angel bantur: Sic etiam ceteri fi re? Amesius. quia neq; Angel tia N. T. in Christi iustificati: quia quirebat ad hoc Evasio partim & tamen etiam menti. Si enim centes & recte deficere, quia lapsu depresso mortali?

VIII. Saul solum peccavit creditur. Amesius fuisse coram Deo cum ibid. ait vir de filiis Israël in Israël boni Saul etiam etiam perversitatem, vel ex fo enim illis Scripturæ ad rem

& vomendo pectus purgaverat; & sus lota non dice-
retur reverti ad volutabrum luti, nisi de illo antè exis-
set, & lota verè fuisset. Amesius. *Veri fideles non sunt
canes & sues. Hac igitur sunt intelligenda (juxta Quodli-
beta Puritanica) de hominibus non regeneratis, sed de levi-
ter lotis & purgatis per professionem puram.* Resp. Veri fi-
deles etsi non essent canes & sues, nec illis verè assi-
milarentur quamdiu perseverant in justitia; tamen
possunt fieri similes cani revertenti ad vomitum, & sui
ad volutabrum, ut verba utriusque Apostoli nimis
perspicua evincunt.

VII. Angeli multi in principio à justitia prolabe-
bantur. Sic etiam primi nostri Parentes. Quidnì ergo
etiam ceteri fideles & justi possint à justitia defleste-
re? Amesius. *Hac exempla non faciunt ad rem. At c. 12
quia neq; Angeli, neq; primi parentes nostri fuerunt sub gra-
tia N. T. in Christo per fidem iustificati. Neq; revera fuerunt
iustificati: quia non prastiterant conditionem quam lex re-
quirebat ad hoc ut iustificarentur coram DEO.* Reso. Hæc
Evasio partim falsa, partim etiam hæretica assumit;
& tamen etiam illis admis-
sis non evadit vim argu-
menti. Si enim Angeli & homo usquequaque inno-
centes & recti potuerunt à justitia semel obtenta
deficere, quanto magis posteritas Adami, hujus
lapsu depressa & debilitata quandiu vivit in carne
mortali?

VIII. Saul justus erat 1. Sam. 9. 2. & tamen non
solum peccavit, sed etiam reprobus & damnatus
creditur. Amesius. *Non constat Saullem unquam iustum
fuisse coram DEO.* Quid ergo sibi vult Spiritus S.
cum ibid. ait: *Erat Saul electus & bonus, & non erat
vir de filiis Israël melior illo?* Sanè vel nullus erat
in Israël bonus & justus (quod quis credat?) vel
Saul etiam erat verè talis, imò optimis par. Quan-
ta perversitatis autem sit huius Puritani fycophan-
tia, vel ex solo hoc paradi-
gmate relucet. Omis-
sis enim illis Scripturæ verbis, quæ unicè aut præci-
pue ad rem faciebant, affingit Bellarmino qua-

si ridiculè *Santum iustitiam* probavit ex eo, quòd ibidem dicitur elegans, & ab humero sursum versùs altior omni populo; quod Bellarmino nec in mentem, nec in stylum venit, ut legenti patebit. Hoc scilicet est enervare Bellarminum, & tyrones gregarios docere, quomodo ex solis lapidibus ex rivulis *DEI* collectis Goliath illum sternant! Sed necdum satis imposturarum & mendaciorum:

IX. David omnium consensu fuit iustus, & tamen quis negare potest, eum è gratia & iustitià excidisse? Amesius. *Maximum Davidis peccatum fuisse nihil dubitamus. Sed tamen non fuit maius gratia DEI superabundante, Cum autem peccati eius meritum non fuit impedimento gratia DEI, quo minus daretur ei respiciētia, nulla ratio cogit affirmare, eum à gratia DEI penitus excidisse, aut etiam principio illo privatum fuisse, ex quo efficax humiliatio & imploratio remissionis profluxit.* Resp. Meras chimæras fabricat hic Puritanus! Nonne omnis peccans mortiferè perdit omnem iustitiam erga *DEVM*? nonne *DEVS* odio habet iniquum æquè ac iniquitatem? anne odium & gratia seu amicitia *DEI* simul pro eodem instanti temporis esse queunt respectu ejusdem hominis? An qui sponte se reum facit æternæ damnationis, adhuc simul iustus & gratus *DEO* est? Quod *DEVS* ob peccata mortalia non reprobaverit finaliter Davidem, facit quidem ut potuerit per pœnitentiam cum *DEO* in gratiam redire: sed non facit, ut lapsus non sit lapsus ex se lethalis, & ut iustus ejusmodi sit certus de sua perseverantia in iustitia. Sed Amesio omnis talis gratiæ privatio nō est mors animæ magis, quàm (ut de Salomone statim subdit) grave deliquium animæ par est excidere à vita. Equidem, ut tueatur tam paradoxam thesin, prima Christianismi principia negare non erubescit, Quòd anima quæ peccaverit ipsa moriatur, gratiæ scilicet divinæ.

X. Petrus lethaliter peccavit negando Christum. Amesius. *Hoc quidem nos non negamus. Sed Bell. non ausus est dicere (quod tamen debuit*

ut nos feriret) Quidni ausus? omni gratià eum Christum xisset, æternam gratiam, potè liberè, quam trina fuit finit Bell. l. 4. c. internam. negat Christum post acceptum gratiam, & alio gratia, non interruptionem amicitie.

XI. Potest actum infidelitatis facit actum nam efficitur & reus mortis, per opeans, & efficitur. *Ultimum hoc actum mendum omni praesidio.* Non est hoc sed pura putatio intellexit hoc cupiditatis quæ plenè dicitur plenè *DEI* affirmatus &c. (quod des. 3. hæresis Fidei iustificationis. Calvinio Fides iustifi-

ut nos feriret) Petrum planè excidisse à gratia. Resp. Quidni ausit dicere quod res est? Excidit prorsus omni gratia Petrus per eam negationem, & nisi eum Christus denuò oculis misericordiae suae aspexisset, aeternum periisset. Quod verò receperit denuò gratiam, potius probat, quod amissam recuperarit liberè, quam liberè perdidit. Negatio itaque illa trina fuit sine dubio lethalis lapsus, licet verè dixerit Bell. l. 4. de R. P. c. 5. eum non perdidisse fidem internam. Nam etiam qui corde retinet, sed ore negat Christum, graviter delinquit. Quod autem post acceptum Spiritum S. habuerit perseverantiam, & aliquid amplius, scilicet confirmationem in gratia, non purgat ejus negationem à lethifera interruptione justitiae primae, ut insulsè objicit Amesius.

XI. Poterit is qui habet Fidei habitum facere actum infidelitatis. At secundum Scripturas, qui facit actum infidelitatis, perdit etiam habitum: nam efficitur simpliciter infidelis, & inimicus DEI, & reus mortis aeternae. Et ex doctrina adversario- rum, per omne peccatum excutitur fides justificans, & effunditur ex corde Spiritus S. Amesius. r. *Ultimum hoc quod narratur de doctrina nostra, est purum mendacium, quod nunquam effutivisset Bell nisi omni praesidio veritatis in hac argutia destitutus.* Resp. Non est hoc purum mendacium Bellarmini, sed pura puta calumnia Amesii. Sine dubio enim intellexit hoc Bellarm. non de quovis motu concupiscentiae etiam involuntario, sed de peccatis quae plenè deliberata sunt. Esse autem omne peccatum plenè deliberatum expulsum Charitatis DEI affirmavit Lutherus, Melancthon, Calvinus &c. (quorum dicta recitat Alph. à Castro. x. Fides. 3. haeresi) & Charitatem indivulso nexu cum Fide justificante connexam esse, contendunt Luthe- ro. Calvinici communiter. Simul ergo expelluntur Fides justificans cum Charitate necessario, juxta

eorundem adversariorum principia. Idipsum nuper apertè docuit Ioa. Musæus Ienenfis Lutheranus Disp. 1. de Ecclesia, Th. XV. Verba ejus recitavi in Antimusæi qu. 2. §. 1. Ait: *peccatis contra conscientiam Fidem & Sp. S. excuti, & sic desinere esse membra Ecclesie.* Amelius 2. *Sine summa vel ignorantia, vel impudentia, non potuit Bell. affirmare, quemlibet actum infidelitatis excutere habitum Fidei, efficere hominem infidelem & inimicum DEI secundum Scripturas, quod probat exemplis Sara, Gen. 18. Moses & Aaron, Num. 20. Zacharie, Luc. 1. & Thoma Apostoli, Ioan. 20.* Resp. Amelius pro more suo etiam hinc desperata suæ causæ remedium quærit in convitiis & mendaciis. Assertio Bellarmini est certissima apud omnes fideles, quòd nempe formalis & completa infidelitas (de qua solum quæstio est) sit gravissimum peccatum mortale, cùm DEVM mendacem faciat, èstque inter præcipua peccata quæ dicuntur fieri ex malitia. Exempla non sunt ad rem, Sara leviter hæsavit, non obstinatè; quod ad formalem & completam Infidelitatem requiritur. Moses & Aaron ex nimia perturbatione non nisi venialiter peccarunt, ut disertè affirmat S. Aug. q. 19. in Num. & l. 26. contra Faust. c. 16. ac plerique DD. cùm eo, quantumvis eam incredulitatem morte temporali DEVS punierit. Zacharias non nisi leviter hæsavit, absque ulla pertinacia. Thomas à mortifera pertinacia difficilius excusatur, quàm ceteri Apostoli, quibus Marc. ult. incredulitatem & duritiam cordis Christus exprobravit. Hoc certum, illos non ex malitia sed perturbatione & fragilitate humanà peccasse. Nihil ergo omnia illa effugia proficiunt contra liquidam Veritatem.

XII. Infantes omnes per Baptismum verè justificantur; & tamen postea multi eorum cùm adoleverint, gravissime peccant. Amelius *De singulis infanibus baptizatis censendum est ex iudicio Charitatis, quod verè iustificentur; sed de omnibus collectivè, non*

patest hoc certe de fidelibus ad vel apparentem Scriptura cū affirmat, si Sicut enim argumtum non facit Ergo. Vbi quod nullum dat verò cur Prudentes, quod infantes, qui iustificatos cō-

XIII.

tot admoniti DD. ad populum solliciti sint? Dimitte nobis & libera nos a *tio, & reco-* *Novatianos* *maximam h* *tendo; Vni* *responsat?* *& ipsum roge* *quid hoc est*

XIV.

se non pote *quomodo f* *speret, se v* *bus nihil si* *& cū vide* *etiam contr* *alterum figm* *dicimus præse* *cognitione v* *gratia. Resp*

pateat hoc certò affirmari. *Quid sit, nostra defensio est de fidelibus adultis.* Resp. Multi hic novi errores, nulla vel apparens evasio! Nonne universaliter loquitur Scriptura cum juxta Quodlibeticam Puritanicam) affirmat, fideles esse de sua perseverantia certos? Sic enim arguitur: Qui natus est ex DEO, peccatum non facit. Infantes baptizati nati sunt ex DEO. Ergo. Vbi quæso excipiuntur infantes? 2. Iudicium nullum datur ipsius Charitatis. Secundum hanc verò cur Prudentia potius judicabit singulos illos infantes, quam omnes illos baptizatos collectivè justificatos esse? Implicantur hic errores suprà Tomo III. excussi.

XIII. Si iusti non possunt peccare, quorsum tot admonitiones Apostolorum, Prophetarum &c. DD. ad populum DEI, ut timeant, ut caveant, ut solliciti sint? Quorsum ipse Dominus orare jussit. *Dimitte nobis debita nostra: ne nos inducas in tentationem: & libera nos a malo?* Quorsum poenitentia, absolutio, & reconciliatio lapsorum defenditur contra Novatianos, si iusti peccare non possunt? Amelius maximam huius argumenti partem enervavit omit- tendo; Univerſim autem ex SACCO unicum hoc responſat? *Quærat Bellarminus ex illo qui hoc affirmat, & ipsum roget, Quorsum admonitiones &c.* Nun- quid hoc est Magistraliter enervare Bellarminum?

XIV. Si præſens gratia & justificatio vera esse non poteſt, niſi quis certus ſit de perseverantia, quomodo fieri poteſt, ut ullus ſani cerebri certò ſperet, ſe verè juſtum eſſe, cum de futuris eventibus nihil ſibi certi, niſi temerè polliceri poſſit? & cum videat quotidie ſe & alios in varia peccata, etiam contra conſcientiam labi? Amelius. *Hoc eſt alterum ſegmentum Bell. non noſtræ ſententiæ.* Nos non dicimus præſentem gratiam veram eſſe non poſſe, ſine certa cognitione vel perseverantia, vel etiam præſentia ipſius gratiæ. Resp. Amelius non in Bellarmino, quæ- ſibi

sibi ipsi contradicit. Mendacem oportet esse memorem, juxta parcemiam. Nonne ferè toto cap. 1. huius libri contra Nos contendit, Debere omnem justum certitudine Fidei cognoscere & affirmare suam iustificationem? Hoc verò hîc, cum aliud non suppeteret effugium, apertè negat. Concludimus itaque rem totâ hoc Syllogismo: Iuxta Luthero-Calvinicos nemo justificatur sine fide justificante, quæ omnibus est præcepta. At hæc fides Luthero-Calvinicos justificans docet 1. *Omnem verè fidelem esse certum de sua iustitia.* suprâ cap. 2. *certum de sua prædestinatione.* cap. 3. *certum de sua perseverantia,* hoc ipso cap. 4. Ergo juxta Luthero-Calvinicos nemo justificatur, nisi per fidem de his tribus certus sit, cum fides justificans sit omnibus præcepta. Iam ulterius sic: Quod divinitus potest esse falsum, (imò quod de facto ut plurimum, aut semper falsum est) non potest cadere sub præceptum aut necessitatem medii. Atqui si non in omnibus, saltem in plurimis Calvinicis credita illa certitudo Iustificationis, Prædestinationis & perseverantiz manifestè est falsa, uti nec ipsi negare possunt. Ergo ea certitudo triplex in credendo non cadit sub præceptum, aut necessitatem medii ad salutem. Ergo est execranda tanquam hæresis absurdissima & pestilentissima. Quod validissimè Confirmatur ex eo, quod à Bell. expressum cautissimè reticuit, (& ita more suo enervavit) Amesius, nempe, unum ex erroribus Ioviniani fuisse, (ut referunt S. Hier. l. 2. contra Iovin. & S. August. hæres. 82.) *justos post Baptismum non posse peccare; & si fortè peccent, eos quidem sufficere lotos aquâ. Spiritum autem gratia minimè recepisse.* Quid aliud nostri Paritani? Aurea sunt verba & clarissima S. Augustini, quibus hanc præsumptuosam securitatem prostravit l. de corr. & gr. cap. 13. *Quis ex multitudine fidelium, quamdiu in hac mortalitate vivitur, in numero prædestinatorum se esse præsumat, quia id occultari opus est in hoc loco, ubi sic cavenda est elatio, ut*

etiam per Sa-
zaretur Ap-
perditionis,
dilectionem
& fideliter
uquam eis
pro suo ab-
ritar, Bel-
gè maxima
illa qua tra-
se, ut vix u-
jam locus
hæresin. 3.
Bell. attig-
quid vani
ex SS. Scri-
aqua, qua
fons aqua s-
35. 38. Qu-
Ioan. 3. 9.
quoniam se-
niam ex De-
cap. 2. S. 3.
ficulnea-
lia dicend-
Calvinos
nantur, c-
Gallia &
clesiam p-
per lavac-
juxta Cal-
lientem in-
Et quot
am Ponti-
teriatum
tum, qu-

etiam

etiam per Satanae angelum ne extolleretur, tantus colaphizaretur Apostolus? -- Credendum est, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverantia in fide quæ per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquandiu justè & fideliter vivere, & postea cadere, neq; ex hac vita priusquam eis id contingat auferri. Audiamus jam quæ pro suo absurdo Dogmate producat Amesius. Queritur, Bellarminum argumenta Calvinica, ex parte longè maxima scientem præterysse & celasse: paucula etiam illa quæ tradit tam ieiunè proposuisse & tam misere soluisse, ut vix ullam hinc relinquat materiam disputandi. At jam locus & tempus est, ut Puritanus probet suam hæresin. Si meliora habuit argumenta, quàm quæ Bell. attigit, cur non produxit? Si non habuit, ut quid vanissimè oggannit? Profert autem hæc tria ex SS. Scripturis. I. ex Ioan. 4. 14. *Qui biberit ex hac aqua, quam ego dabo, non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* II. ex Rom. 8. 35. 38. *Quis nos separabit à Charitate? &c.* III. ex Ioan. 3. 9. *Qui natus est ex DEO, peccatum non facit, quoniam semen illius in eo manet & non potest peccare, quoniam ex DEO natus est.* At 2. testimonium jam supra cap. 2. §. 3. Obj. 3. expeditum est. Reliqua duo planè ficulnea tela sunt, ac planè puerilia, si non infantilia dicenda potius sint, eò quod ab innumeris inter Calvinos baptizatis infantibus validissimè prosterantur, cum quotannis ex ejusmodi baptizatis in Gallia & alibi è Calvinì grege ad Catholicam Ecclesiam plurimi se recipiunt. Nunquid infantes illi per lavacrum regenerationis (aut quòquo modo juxta Calvinicos) accepere aquam illam Iustitiæ salientem in vitam æternam? nunquid nati sunt ex DEO? Et quot eorum peccant gravissime ad idolomaniam Pontificiam transeundo? Prò, quàm male materiaturum est hoc Luthero-Calvinicum commentum, quod undique rimas agit!

CAPVT QVINTVM.

De discrimine Legis & Evangelii.

Orditur more suo Amesius à calumnia, quæ eò foedior hîc est, quod hanc ipsam *Calumnia* notam Bellarmino inurere planè sycophantice conatur. Sic enim ait: *Fundamenta quedam iacturus Bell. doctrina Pontificia de iustitia operum, quam actuale appellat, non minùs calumniosè quàm insidiosè differit, primò de Lege, Evangelio, libertate Christiana, & operum necessitate, de quibus tamen quia nullum controversiæ statum rectè formavit, non possumus nos aliter disputare, quàm animadversiones nostras apponendo iis quæ ab ipso profertur, & sunt alicuius momenti. Quàm splendide suos Tyrones hîc fallat Amesius abundè constabit, si genuinam Bellarminianæ Tractationis serie n hîc pertexamus, quam ipse fraudulenter intervertit in multis, quæ nempe enervare per puram omissionem opportunius se posse credidit.*

S. I.

Quòd Hæretici huius temporis negent bonorum operum necessitatem.

Multi ipsorum aliud loquuntur, aliud sentiunt. Sunt enim qui clament, injuriam Lutheranis fieri, cum dicuntur opera bona, tanquam ad salutem necessaria, contemnere, Ita Conf. Aug. art. 20. queritur. Ita Melanchthon, Brentius, Calvinus, imò & ipse Lutherus in lib. de visit. Saxon. docent opera bona esse faciendâ: & aliquo modo indicant esse necessaria, cum affirmant, veram fidem non esse, quæ non parit bona opera, & quæ Charitatem comitem non habet. Quicquid verò sit de modis loquen-

Cap.
loquendi,
pleraque,
nino existi
nulla bona
diat. Quo
triarchæ,
sic DEVS d
cap. de Bap
in Serm. d
suam men
cus. P
mate, q
natura suâ
Assert. art
& c. 14. S
& tamen
runt etia
tari, ac p
videntur.
Babyl. om
evadent d
stere, quia
cipere fidu
semper est
si hoc esse
cum Fide
revera po
nus & se
possunt e
mine Le
rum con
angelium
lutem, &
angelium
ulla cor
la cond
rum dif

loquendi, si excutiantur scripta & dicta Lutheri pleraque, itémque eorum principia, videntur omnino existimare, posse hominem salvari, etiamsi nulla bona opera faciat, nec mandata divina custodiat. Quod probatur 1. è dictis Lutheri eorum Patriarchæ, in lib. de libert. Christiana, Et in Sermon. sic DEVS dilexit mundum &c. Et de captiv. Babil. cap. de Bapt. Item in Comment. ad c. 2. ad Gal. Item in Sermon. de Missa privata & alibi passim, ubi ita suam mentem explicuit, ut vix excusationi sit locus. Probatur 2. ex illo communi eorum dogmate, quòd omnia justorum opera sint ex natura suâ peccata mortalia, ut patet ex Luthero in Assert. art. 31. 33. & 36. ex Calvin. l. 3. Inst. cap. 12. & c. 14. §. 9. Nam si bona opera sunt peccata mortalia, & tamen propter fidem non imputantur; certè poterunt etiam mala opera propter fidem non imputari, ac per hoc non nocere: neque erit causa cur vitentur. Atque hoc est quod dicit Luther. de capt. Babil. omnia peccata in momento à Fide absorberi. Nec evadent dicendo, mala opera non posse cum Fide consistere, quia qui habet propositum peccandi, non potest concipere fiduciam remissionis peccatorum, & ideo fides vera semper est cum Caritate coniuncta: Contra est, quia si hoc esset verum, non possent etiam opera bona cum Fide consistere: sunt hæc enim (juxta ipsos) revera peccata mortalia, & tantum nomine tenuus & secundum quid bona. Quomodo ergo possunt esse necessaria? Proba ur 3. ex discrimine Legis & Evangelii. Nam ex doctrina eorum communi hoc interest inter Legem & Evangelium, quòd Lex proponit justitiam & salutem, cum conditione Legis implendæ, Evangelium proponit justitiam & salutem sine ulla conditione, sed absolutè, aut cum sola conditione Fidei. Et hinc deducunt alterum discrimen, quòd Lex terreat, Evangelium conso-

consoletur. Ita Lutherus passim. At si Evangelium nullam requirit conditionem obedientiæ, sed est sola Fide contenta, certè qui nihil boni faciet, consentaneè ad Evangelium viver. Quòd si dicas, Evangelium non requirit conditionem operum; Fides tamen requirit, non enim erit Fides nisi pariat bona opera; hinc sequetur aut Fiden non esse conformem Evangelio, aut hoc saltem mediàtè requiret conditionem operum. Quomodo enim Fides, si requirit opera, non erit potius ex Lege, quàm ex Evangelio? aut si Evangelium requirit Fidem & hæc requirit opera, nonne etiam consequenter Evangelium requiret opera? Quare vel inane est discrimen, quod frequentissimè tradunt inter Legem & Evangelium; vel coguntur dicere, absolute nulla bona opera necessaria esse ad salutem; & consolationem magnam ex Evangelio percipere ac iustificari salvarique eos, qui voluntariè in sceleribus perseverant.

Probatum idem 4. ex libertate Christiana, quæ juxta ipsos consistit in hoc, quòd homo justus sit liber à debito Legis implendæ coram DEO, ac per hoc omnia opera jam sunt indifferentia. Quod necessario colligitur ex alio principio, quo docent, Legis impletionem esse etiam justis penitus impossibilem. Nam si Lex impossibilis est, nisi tollatur debitum eius implendæ, omnes damnabit. Ne ergo justī damnentur, ab eius jugo & debito liberantur. Ita docent Luther. l. de libert. Christi. & in Epist. ad Gal. in Sermon. de Mose: Calvinus l. 3. Inst. c. 19. § 2. 4. & 7. Quid ad hæc omnia Amesius? Silet. At nunquid hic rectè formatus est status controversiæ? nonne argumenta Bellarmini tam robusta, ut nec extremo digito attingere sit ausus Amesius? Si quid in iis omnibus calumniæ, cur non vindicavit? cur silentio suo approbavit & confirmavit?

V
doctrinam
missiones
prænotan
1. pro doct
runt; & i
N. T. qua
& lex Fide
videatur i
do, i. e. p
num confu
tionem lim
ordinem a
tur, nec fu
catione in
ricordiæ
in prima ill
sti & Apo
tum faciat
vangelii co
facit Scrip
sti, regni f
rum respect
gloriæ. R
strum neg
necessari
strinam E
libros N. T
initio præ
nis & hæ
toto fere
quæ in N
3. ait. I

§. 2.

Refutatur falsum discrimen Legis & Evangelii.

Vt probetur, in Evangelio contineri etiam doctrinam Operum & Leges varias, eiusque promissiones requirere conditionem Legis implendæ, prænotandum est, duobus modis sumi Evangelium, 1. pro doctrina, quam Christus & Apostoli prædicarunt; & in N. T. libris continetur. 2. pro Gratia N. T. quæ & Lex scripta in corde, & Spiritus vivificans & lex Fidei dici solet, quamvis nomen Evangelii non videatur in Scripturis usquam accipi nisi priori modo, i. e. pro Doctrina. Amesius 1. queritur Bellarminum confudisse hic omnia, eo quod nullam habuerit rationem limitationis eius, quæ iuxta Apost. Rom. 1. 17. dicitur ordinem ad iustificationem. Sed hoc voluntariè fingitur, nec fundatur nisi in illo Commento de Iustificatione imputativa per solam fidem specialis misericordiae supra excusam. 2. ait multipliciter peccare in prima illa acceptione Evangelii pro doctrina scil. Christi & Apostolorum. Primo quod in sua descriptione tantum faciat mentionem authorum, & librorum quibus Evangelium continetur, non vero descripserit per subiectum, uti facit Scriptura, cum vocat Evangelium filii DEI, Christi, regni salutis & gratiae, vel per effecta & fructus, quorum respectu dicitur, Evangelium salutis, vitae, pacis & gloriae. Resp. Hæc omnia dici verè posse, nemo nostrum negat: sed cur ad præsentem disputationem necessario dici debuit? Secundò ait. Malè restringi doctrinam Evangelii ad doctrinam Christi & Apostolorum & libros N. T. cum eadem doctrina quoad essentiam fuerit ab initio prædicata, uti testatur Paulus Gal. 3. 8. Resp. Inanis & hæc est querela. Satis constat inter omnes in toto ferè V. T. aut figurari obscure, aut promitti ea, quæ in N. T. per Evangelium Christi exhibentur. 3. ait. In secundo sensu Scholasticos omnes uno spiritu à

Bell.

*Bell. erroris argui & refutari, cum omnes Evangelium ap-
pellent Legem novam, evangelicam. Sed hæc est Veritas
Puritanica. Anne ideo erroris arguit, qui rem ipsam
probat & modum quoque loquendi non impro-
bat, etsi dicat, non videri in eâ significatione accipi
nomen Evangelii? Quod addit, absurdè restringi
Scholl. & Bell. gratiam N.T. ad dona DEI nobis inhærentia,
cum propriè & passim significet gratuitam DEI misericor-
diam; absurda calumnia est, fundata in hæresi de
iustitia imputativa. Sine dubio omnes Catholici
fatemur, dona vocationis, iustificationis & glorifi-
cationis supponere & fundari in æterna & interna
DEI misericordia gratuita. Omnia ergo Amesii effu-
gia nihil ad rem faciunt.*

Afferimus itaque rectissimè contra Luth-
ero-Calvinicos, In Evangelio contineri Leges pro-
priè dictas, comminationes, & promissiones cum
conditione obedientiæ, non minùs ac in V. Lege. De
Legibus patet ex c. 5. Matt. ubi CHRISTVS Dn. con-
firmat, explicat & perficit Legem Moïsis de homici-
dio, adulterio &c. De terroribus & comminationi-
bus, patet ex eodem sermone Christi, item ex Matt.
22, 23. 25 Marc. 9. Luc. 12. De conditione Obedientiæ
in promissionibus æquè manifestum est. Tum ex
eod. cap. 5. Matt. *Nisi abundaverit iustitia vestra &c.*
Tum ex Matt. 19 *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.*
&c. Amesius. *In libris hæc omnia contineri nulla causa est,
sive magnoperè contendatis, quia neminem habent contra
sentientem. Deserunt in hoc puncto iuniores Puritani
suos Patriarchas, Lutherum, Calvinum, Brenzium,
quorum verba recitat Bell. si Amesio fides adhiben-
da sit. Verùm rem ipse præclare conficit ita, ut cum
ob nimiam perspicuitatem SS. Script. testimonio-
rum negare non posset in N. T. Leges, commina-
tiones, & promissiones conditionatas contineri;
beneficio tamen almæ Quodlibeticæ quod verbis
dat.*

dat, re ipsa tolli
prescribantur, t
gratia à Christo in
Nunquid etia
prescribebantur
nenda, recupe
benedictiones
primò illicere
qualemcunque
nec potest, om
in quocunque
medium acqui
tia & amicitia
quoad Commina
Lege, sive Natu
que vana est eva
esse partes Evange
inducet mortem se
promissiones sub
hac quatenus
missam, & quæ
missa vel donatio
prias Legis, poster
ta, ubi meritis
huius distinctio
tur, meritum
hæc locum in

Afferitur ver

Illud p
lium, quo
perfectam.
in Lege, ut arb
1. 2. qu. 107.

dat, re ipsa tolli. Ait ergo. *Quamvis in N.T. quadam
prescribantur, tamen non tam ut opera, quam ut media
gratia à Christo instituta, prescribuntur.* Futilis Glossa!
Nunquid etiam in Lege Naturæ & Mosaicâ, opera
prescribebantur ut media gratiæ obtinendæ, reti-
nendæ, recuperandæ? Etsi enim carnalibus etiam
benedictiones temporales fuerint propositæ, ut iis
primò illicerentur ad observantiam mandatorum
qualemunque exteriorum: negari tamen nec debet
nec potest, omnem legum divinarum obligationem
in quocunque statu intentam principaliter fuisse ut
medium acquirendæ, retinendæ, recuperandæ Gra-
tiæ & amicitie divinæ. Vnde 2. par est ratio etiam
quoad *Comminationes & terrores* in quocunque statu &
Lege, siue Naturæ, siue Scripta, siue Evangelica; adeo-
que vana est evasio Amesi hic, quâ ait: *Illas non magis
esse partes Evangelii, quàm pars est Medicina, quod medicus
inducet mortem secuturam ex medela neglectu.* 3. Quoad
promissiones sub conditione obedientie frustra distinguit in
hac quatenus est causa iuris quod habemus ad rem pro-
missam, & quatenus est adiunctum seu effectus rei pro-
missæ vel donationis eius; priori modo ait illas esse pro-
prias Legis, posteriori modo locum habere illas in regno gra-
tiæ, ubi meritis nostris nullus relinquitur locus. Vanitas
huius distinctionis apparebit infra, cum monstrabi-
tur, meritum nostrum æquè ac Christi omnino ha-
bere locum in regno gratiæ.

§. 3.

Afferitur verum discrimen Legis & Evangelii.

Illud primò interest inter Legem & Evange-
lium, quod inter doctrinam inchoatam &
perfectam. Continetur enim Evangelium
in Lege, ut arbor in semine, ut ait S. Thomas
1. 2. qu. 107. & S. August. 1. 6. de Civit. DEI.
c. 26. ait

c. 26. ait Test. *vetus esse occultationem Novi, & hoc esse revelationem Veteris.* Amesius. *Hæc non est differentia inter Legem factorum & promissionem seu Evangelium.* Resp. *Esto! sed est tamen differentia inter Doctrinam V. & N. Test. quod hîc suscepit probandum Bell. quod dum ex Alex. Alense impugnare satagit Amesius, illis ipsis confirmat. Sanè inficiari non potuit, contineri in utroque Testamento Mysteria, Promissiones & Præcepta, quibus Fides, Spes, Charitas respondent, ut luculenter monstrat Bell.*

Alterum discrimen, quod Lex per Moysen data est, qui Legislato tantum fuit: Evangelium per Christum, qui non solum Legislato, sed etiam Redemptor. Proinde Lex venit sola in doctrina sola: Evangelium non solum sed cum gratia. Itaque qui Legem per Moysen acceperunt, doctrinam tantum acceperunt, ut instructi per Legem inter virtutes & vitia discernere; qui verò per Christum Evangelium acceperunt, præter doctrinam etiam gratiam acceperunt. ut non modò illa discernere, sed etiam ut iustitiam diligerent, & odio haberent iniquitatē. Amesius. *Hoc unum discrimen esse non negamus; sed neque præcipuum est, sicut apparet (Puritanis per conspicienda Quodlibetica legentibus Apostolum) Rom. 10. 5. Gal. 3. 11. 12. neque rectè à Bell. explicatur: nec denique adversus nostram causam facit quicquam.* Verum cur nihil horum vel apparenter probat Amesius? Nimirum satis est huic homini dixisse, & monuisse, etiam idem de reliquis differentiis, quas ex his duabus derivat Bell. Ita enervatur scilicet!

Tertium discrimen est, quod Lex Moysi tantum genti, Lex Christi omnibus data fuit. Quartum, quod Lex umbram & figuras rerum futurarum magna ex parte complectitur; Evangelium ipsum corpus & veritatem exhibet. Quintum, quod Lex Moysi adveniente Christi lege mutanda erat; Christi autem legi nulla alia succedere debet. Sextum, quod Lex Moysi ostenderit morbum & ad quærendum

rendum Meo
habet iustific
gratia Fidei &
gulato simu
virtute in virt
moris & Serv
illa gravis &
sit. Tria hæc p
do, tria reliqu
Discrimen pr
operum nece
ut eam potius
monstret. C
bene operan
coniunxit, ni
discimus esse
impleamus
approbavit,
enervavit.

In quo

Adver

sint in consc
beant non p
Nos autem c
21. docemus C
ros ab obligat
eam quam H
sed profanam
li voluntaria
licentia calum
rationem habu
DEO. Nos onim
regula ac direct
omni mandati

rendum Medicum excitavit; lex autem Christi vim habet iustificandi, ita ut cum doctrina detur etiam gratia Fidei & Charitatis, adeoque noster Legislator simul cum lege dedit benedictionem, ut eamus de virtute in virtutem Ps. 83. Septimum, quod illa sit Timoris & Servitutis; hæc Amoris & Libertatis. Quod illa gravis & importabilis, hæc iugum suave & onus leve sit. Tria hæc postrema discrimina oriuntur ex secundo, tria reliqua ex primo. Est verò circa secundum Discrimen præcipuè observandum, quòd usque adeò operum necessitatem ab Evangelio non removeat, ut eam potius ad Evangelium maximè pertinere demonstret. Quorsum enim cum Evangelio gratiam bene operandi & Legis ipsius implendæ Christus coniunxit, nisi ut quod per literam legis Evangelicæ discimus esse faciendum, id per Spiritum & gratiam impleamus? Amesius hæc omnino vel tacite approbavit, vel per puram omissionem, de more curavit.

§. 4.

In quo consistat Christiana libertas?

Adversarii in eo ponunt, ut nulli legi subiecti sint in conscientia & coram DEO, & Christum habeant non pro Legislatore, sed pro Redemptore. Nos autem cum Conc. Trid. Sess. VI. cap. 19, & 20. & 21. docemus Christianos & iustificatos non esse liberos ab obligatione præceptorum DEI & Ecclesiæ, & eam quam Hæretici prædicant, non esse Christianam sed profanam libertatem, & veriùs peccati ac diaboli voluntariam servitutem. Amesius. *Tam atrox est ista licentia calumniandi, ut auctor eius in testimonio nullam rationem habuisse videatur legis & conscientia suæ coram DEO.* Nos enim agnoscimus, omnes Christianos subiectos esse regulæ ac directioni, imperio ac obligationi legis moralis & omnis mandati divini officium nobis aliquod imponentis; sed verè

verè fideles liberos nihilominus esse credimus à Iustificatione per legem quærenda à condemnatione eius expectanda, ab exactionis eius rigore & terrore? & hac libertas illa est, quam Pontificii, ex iustitia sua presumptione & intolerabili gratia contemptu, recusant oblatam. Resp. Nulla hic Bellarmini, sed Amesii calumnia reflexa est atrocissima, non tam in Bell. quàm omnes Catholicos. Itaque I. Vel Amesius loquitur de se & pauculis sibi adherentibus, & sic deserit Lutherum & Calvinum, (quorum verba locis suprà assignatis à Bell. recitata, sunt solis radio scripta:) vel calumniatur Bellarminum apertissimè, tanquam falsò tribuentem Lutherò & Calvino eorundemque discipulis, quod ipsi conceptis verbis docuere. *Sola Fides necessaria est*, ait Luther, *cætera OMNIA liberrima, neque præcepta amplius neque prohibita &c.* Similia habet Calvin. I. c. Anne etiam ista, suo more, interpretari audeat. Quod liberica effrons? At quis tam fungus, ut falsimoniam non palpet & calumniam? His ergo commentis & calumniis explosis, vera Libertas Christiana ex Evang. & Apostolicis literis, tribus in rebus sita est; in libertate à peccato, & morte, à iugo Legis naturalis atque moralis, quâ fitur Lex nobis non dominetur tanq. servis imminens flagello, sed ut imperet liberis, non adimendo Legi vim obligandi, sed addendo hominibus Charitatem illam libenter implendi, iuxta illud Apostoli: *non estis sub Lege, sed sub Gratia: iusto non est lex posita &c.* Sub Lege enim dicitur esse, qui à Lege agitur ut servus; in lege est, qui secundum legem agit ut liber. Neque his habuit quæ opponeret Amesius.

CAPVT SEXTVM.

De necessitate Operum ad salutem.

Adver.

Cap. 6
Adve

non sint nece
ut non habe
sint merita,
cimus opera
salutem, etia
litem, merit
Operibus non n
habeant relatio
tem (ut loquu
disponentis ad j
menti confirma
ulla opera nostr
& salutis. Ver
dò Veritati, s
modo enim
esse effectus
dispositiones
piscendam,
ditionis ad ha
Catholica. n
tionata, certè
si quis salvus
suis admittit C
alia enim sunt,
Resp. Vt dem
hominem po
ex India vene
conditio inve
promissoris pr
talem & meri
versali contrar
vita æterna in j
ex conditione
tante.] Q
victores notant

Adversarii in eo conveniunt ut opera bona non sint necessaria, nisi necessitate praesentiae, ita ut non habeant ullam relationem ad salutem quasi sint merita, causae, conditiones &c. Nos autem dicimus opera bona homini iusto esse necessaria ad salutem, etiam ratione efficientiae, quia efficiunt salutem, meritorie scilicet & moraliter. Amesius ait, *se Operibus non negare omnem relationem ad salutem; cum habeant relationem adiuncti consequentis & effecti ad salutem (ut loquuntur) adeptam, & adiuncti antecedentis ac disponentis ad salutem adpiscendam, atque etiam argumenti confirmantis fiduciam ac spem salutis, sed negamus ulla opera nostra causam esse posse meritoriam iustificationis & salutis. Verum e mentis illae relationes non modo Veritati, sed sibi ipsis quoque repugnat. Quomodo enim bona opera huius vitae libera possunt esse effectus salutis aeternae? aut qui possunt esse dispositiones ad iustificationem aut gloriam adpiscendam, & tamen non habere relationem conditionis ad hanc? Probatur ergo absolute Veritas Catholica. 1. Si promissio vitae aeternae est conditionata, certe necessarium est implere conditionem, si quis salvus fieri velit. Sed verum prius. Ergo Amesius admittit Conclusionem, sed negat efficientiam operum: alia enim sunt, inquit, conditiones praeter causam efficientis. Resp. Ut demus, esse aliquas tales conditiones extra hominem ponendas, ut si dicat promissor, Si navis ex India venerit, donabo tibi centum aureos: at si conditio involvat actiones liberas in obsequium promissoris praestandas, quis neget efficientiam mortalem & meritoriam? Nimis falsum est & praxi universali contrarium, quod addit Amesius: [Promissio vitae aeternae in sese non suspenditur ex operibus, tanquam ex conditione vitam efficientem, sed viaturos notante.] Quid, quae, est haec conditio viaturos notante? nonne posuit tenebras latibulum suum?*

suum? II. Si iustus non est liber ab obligatione Legis divinæ, nisi eam impleat, non salvabitur. Sed verum prius. Ergo. Amesius negat Sequē am. Eadem enim ratione, ait, concludere libet neminem salvari posse, qui vel minimum peccatum veniale admittit: Talis enim longe non implet, Sed libet quidem ita ineptē concludere Amesio non tamen ideo licet; quia vel illa conditio (Si vis ad vitam ingredi serva mandata.) intelligitur de præceptis tantum sub mortali obligantibus; vel si intelligatur de impletione conditionis, qua nihil maculatum quavis labe veniali admittitur ad vitam æternam, impletur satis si lapsus veniales ante ingressum cœli deleantur.

II. Probat ex Hebr. 10. 36. ubi Patientia dicitur necessaria, ut reportemus promissionem, i. e. in relatione ad salutem. Patientia autem est actus virtutis distinctus à Fide. Amesius frustra concedit relationem, & negat meritoriam, ut ex dictis patet. Flagitiosa autem Quodlibeticæ actus est, cum ait liquidum apparere ex contextu, patientiam istam esse nihil aliud, quam constantiam in fiducia. Ita Quidlibet ex quolibet liquidum fit! Similiter perseverantia in dilectione & Sanctificatione 1. Tim. 2. 14. dicitur necessaria, sine qua mulier salvari non potest. Hic sanè est conditio onerosa liberè à muliere ponenda, ut salvetur, ac proinde meritoria. Et efficientiæ huius moralis explicita mentio fit in illo Phil. 2. 12. Salutem vestram operamini. Ridiculè Amesius negat efficientiam operi, concedit operanti. Nonne operans efficit ut Quod, opus ut Quod? Similiter dicitur 2. Cor. 10. Tristitia operatur pœnitentiam in salutem stabilem. Ergo pœnitentia efficit salutem stabilem, meritorie & moraliter, ubi universaliter dictum est de promissione sub conditione actus honesti liberè ponendi, qui sine dubio meretur rem promissam; quod maximè verum est in patientia tribulationum, quæ pondus æternæ gloriæ operatur iuxta 2. Cor. 4. 17. Et cum Rom. 8. ait Si tamen compatimur, ut & conglorificemur. &c. illa collatio passionum ad glo-

gloriam, & declarat, esse quirendam illam Amesius, Non re nullam tali operamini excessum nisi solum infirmitatē committit multiplicem libenter fatemur dem operis ex fuitas ad salutem fessio fit ad salutem possidete regnum luculenter ostendit causam æternam hardina vel conclusis, aut tantum memorari. Opera bona habetius substituuntur tionem? Omne missum est prævia &c. ad hoc omnis universa meritoria & meritoria affirmare liquis Dux, meritis non deberi opera sunt tantum pueriles ineptiæ.

III. Probatrum dissimulatio pro Nobis; aut certe.

IV. Probat, & opera non sentit, ut fructus

gloriam, & excessus unius ad alterum, manifestè declarat, esse aliquam vim in opere patientiæ ad acquirendam illam gloriam. Falsum est, quod ait Amesius, *Negationem illam paritatis manifestè declarare nullam tali operi vim causæ meritoria inesse.* Ex hoc enim excessu præmii supra dignitatem ipsius meriti solum infertur, non esse meritum ex rigore iustitiæ commensuratum præmio, sed intervenire multiplicem & magnam liberalitatem DEI, quod libenter fatemur, ut cap. seq. magis patebit. Eadem operis externi (supra fidem internam) necessitas ad salutem evincitur ex illo Rom. 10. *Ore confessio fit ad salutem: & ex Matth. 25. Venite benedicti & possidete regnum; Esuri vi enim, &c.* ubi ratio redditæ luculenter ostendit, opera bona esse aliquo modo causam æternæ salutis. Effugia Amesiana & Gerhardina vel coincidunt cum superioribus jam præclusis, aut tam inania sunt, ut vix mereantur commemorari. Quid enim est aliud cum contendunt, opera bona habere se *ut via ad finem*, nisi phrasis alterius substitutio, quæ facilius patiatur æquivocationem? Omne opus liberum honestum cui promissum est præmium, sine dubio est causa, medium, via &c. ad hoc obtinendum. Anne ergo quia non omnis universim VIA habet se pariter ut causa meritoria & medium efficax, etiam in præsentī negotio affirmare licebit? Hac insulsi tate probaret iniquus Dux, militibus suis cruoris & vitæ suæ prodigiis non deberi promissum præmium, quia heroica opera sunt *tantum via*, non causa meritoria. Apage pueriles ineptias!

III. Probationem ex XII. Testimoniis SS. Patrum dissimulavit Amesius, fortè quia nimis aperta pro Nobis; aut quia noluit apertè ipsis contradicere.

IV. Probatur Ratione, quia si Fides sola salvaret, & opera non essent necessaria nisi ratione præsentis, ut fructus & signa Fidei; sequeretur Fidem salva-

salvari posse etiam si careret omni bono opere, & conjuncta esset omnibus vitiis & peccatis. Hoc autem consequens est manifestè falsum. Ergo. Negat Amesius Sequelam Majoris hypotheticæ, quam ait manifestè falsam, eò quod supponere Fidem vivam conjunctam omnibus vitiis & peccatis, sit fingere Fidem simul vivam & mortuam; & fingere hominem cum omnibus vitiis & peccatis salvatum, sit fingere, hominem cum perditione salvari. Resp. Chimæram hinc agnoscimus nos Catholici, sed protrusam à cerebro Luthe-ro-Calvinico, non à nostro. Fides illa specialis & sola Luthe-ro-Calvinica est viva, ut supponitur ab ipsis; est & mortua, quia ipsa existens SOLA sine co-operatione Charitatis just. fiat. Hinc ita arguimus: Actio quæ sola ponit absolute effectum, non potest exigere coexistentiam cujuscunque alterius actionis. Atqui Fides Luthe-ro-Calvinicorum potest sola ponere absolute effectum Iustificationis. Ergo eadem non potest exigere coexistentiam Charitatis. Major pater inductione; nec unquam dabunt adversarii aliquam instantiam, extra calumnie controversum. Et ratio à priori evincit intentum. Ad quid enim actionis præsentia sine efficientia conducet? Quid proderunt laboranti sexcenti spectatores otiosi? Adde, quicquid sit, An à parte rei, fides possit ab operibus separari, vel non; saltem ratione separari posse, clarissime evincit Bell. (nec pro-vocatus diffidetur hoc Amesius:) Cum enim ipsi dicant, Fidem & Opera habere se ut causam, & effectum, ut arborem & fructus, ut ignem & calorem: quidni ergo intelligi possit causa sine effectum, arbor sine fructu, prius sine posteriore? Vnde verissima est illa hypothetica, Si Fides sola salvaret, id præstaret, etiam si bonis omnibus operibus esset vacua, & cum omni genere peccatorum conjuncta. Gerbardus nihil novi hinc profert nisi quod Th. 30. & 42. flagitiose affingit Bellarmino distinctionem Luthericam inter necessitatem præsentis & efficientis. purius vero ab infantibus arguit ad adultos, th. 21. & 28.

CAPVT

CAPV
De

Hæretici
possibilem ho
Legem DEI
bilem per aux
Charitatis in
Amesius. Nos
homini, Adam
non iis qui in Ch
inchoatam tanta
gratia in ista vit
observent, Nos
facile & parvo
Bell. c. II. Hæ
Amesius, sed
ad rem nostra
stus impeccab
coelis perfectè
versia (princi
quoad omnes
ligantes) coll
videtur inten
Vtrum homin
possint ita Leg
rum (sive sing
non modò ne
verè iusta dici
tendunt aper
de libert. Chr
Calvinus l. 3.
cis 15. 21. tit. d
laudabilia opera
Quod Opus M
arbitrio, cap.
invisum libellu
te, sed Canon

CAPVT SEPTIMVM.

De Observatione Legis.

Hæretici docent, legem divinam esse planè impossibilem homini, etiam iusto. Catholici docent, Legem DEI iustis hominibus absolutè esse possibilem per auxilium gratiæ DEI, & spiritum Fidei & Charitatis in ipsa iustificatione nobis infusum. Amesius. Nos non docemus, Legem esse planè impossibilem homini, Adamo puta ante lapsum, & postea Christo, nec non iis qui in Christo perfectè sanctificantur; sed de aliis qui inchoatam tantum sanctificationem habent, ex ordinaria gratia in ista vita dispensatione ut Legem divinam perfectè observent, Nos dicimus, hoc fieri non posse; Pontificii autem facile & parvo negotio fieri posse, hæc enim sunt verba Bell. c. II. Hactenus controversiæ statum exposuit Amesius, sed perquam fraudulentè. Quid enim ad rem nostram facit Adamus ante lapsum, Christus impeccabilis usquequaque, omnes beati in coelis perfectè sanctificati? Deinde non est controversia (principaliter saltem) de impletione legis quoad omnes omnino leges (etiam sub veniali obligantes) collectivè sumptas, quod tamen unice videtur intendere aut supponere Amesius; sed, Vtrum homines iustificati, & gratiâ DEI adiuti possint ita Legem divinam implere, ut opera ipsorum (sive singula seorsim, sive omnia conjunctim) non modò non sint appellanda peccata, sed etiam verè iusta dici mereantur? Peccata debere dici, contendunt apertis verbis à Bell. recitatis, Lutherus l. de libert. Christiana, & in Assert. art. 2. 31. 32. & 36. Calvinus l. 3. Inst. c. 14. §. 9. Melanchthon in Locis 1521. tit. de pecc. Omnia hominum, quantumvis laudabilia opera, planè vitiosa esse. & morte digna peccata. Quod Opus Melanchthonis Lutherus lib. de Servo arbitrio, cap. 1. pronunciavit paucis annis post, esse invictum libellum, suo iudicio, non solum immortalitate, sed Canone quoque Ecclesiastico dignum. Hæc

ergo absurda non tam hæresis, quàm fatuitas Procerum vestrorum est, quam hîc Bellarminus flagellat & profligat. Puduit, credo, Amesium, candidè rem exponere sine fuce. Possumus ergo quæstionem hanc compendifacere, & Amesiana effugia & argumenta, tanquam à scopo ferè aberrantia paucis expedire, si Notetur, Bellarminum loqui de iustitia actuali & impletione Legis eà, quæ absolutè iustum pro statu viæ & vitæ hujus, & observantem mandatorum DEI denominat eum, qui nullum transgreditur præceptum sub peccato lethali obligans. Fatemur enim omnes cum Trid. Conc. Sess. VI, cap. XI. & can. 23. citra speciale privilegium nullum iustum in via posse evitare omnia collectivè peccata venialia, etiam si singula disjunctivè possit. Hi verò leves, subreptitii, & moraliter inevitabiles lapsus nec tollunt, neque minuunt Iustitiam seu gratiam habitualement sanctificantem; neque etiam inficiunt & commaculant omnia & singula opera bona iustorum, cum possint, gratiâ DEI largiter aspirante, plurima fieri omnibus numeris absoluta & perfecta. Ad hoc quippe non requiritur, ut fiant cum intensione & fervore summo possibili, cum nulla lex talem intensiorem summam (utpote impossibilem) exigere possit, adeoque si exigeret optimas quasque actiones, esset lex ipsa pessima, utpote inobservabilis, adeoque nulla. Hoc ergo posito; Probatur assertio Catholica

I. Ex Matth. 11. *Iugum meum suave est, & onus meum leve.* 1. Ioa. 3. *Mandata eius gravia non sunt.* Ergo lex seu iugum DEI facile portatur, & mandata eius parvo negotio custodiuntur. Et certè quis dubitat eos servare mandata DEI, qui eum diligunt? ut constat ex Ioa. 14. 23. Rom. 15. 8. Et quamvis dilectio hujus vitæ respectu alterius beatæ imperfecta sit; tamen si vera & efficax sit, tanta saltem est, ut adimplendis præceptis graviter obligantibus suffi.

Ca
sufficiat. Vn
servasse mand
non concupisc
Elizaberha, I
tis ac Apostol
mat S. Augusti
Dubitare non po
c. 6.) nec DE
nec DEO ad adin
aliquid esse. E
quo firmissimè cr
bilia non potuisse
bus quid agamus
quippe facilia s
via est.

II. Proba
mo facere plus
to magis pote
probatum & à
rum vindicatur
præcepta essen
ac per hoc præ
cipi non possit
vitare non pote
rabilis, sequere
deliorem & stu
amicis tributur
let; & leges fer
das. 4. Christus
in nobis. Rom. 8
causa salutis ater
poteft, ista om
do iustificati Spi
suos profert, qu
um, castitas &c.
cusatur à Lege,

sufficiat. Vnde Scripturæ docent aperte, aliquos servasse mandata de dilectione ex toto corde, & de non concupiscendo, ut de Davide, Iosia, Zacharia, Elizabetha, Paulo &c. idemque est de aliis Prophetis ac Apostolis. Idem cum SS. PP. passim affirmat S. Augustinus, Præcepta DEI esse possibilea. Dubitare non possum, (ait lib. 2. de pecc. mer. & rem. c. 6.) nec DEVM aliquid impossibile homini præcepisse, nec DEO ad adiuvandum, quo fiat, quod iubet, impossibile aliquid esse. Et lib. de nat. & gratia, c. 69. Eo ipso, quo firmissimè creditur DEVM iustum & bonum impossibile non potuisse præcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus. Omnia quippe facilia sunt charitati, cuius Christi sarcina levata est.

II. Probatur idem Rationibus. 1. Potest homo facere plus quàm DEVS præcipiat. Ergo multo magis potest implere præceptum. Antec. fusè probatum & à cavillationibus Lutheo-Calvinicorum vindicatum est Tomo II. lib. 4. cap. 2. 2. Si præcepta essent impossibilea, neminem obligarent, ac per hoc præcepta non essent præcepta, cum contemni non possit, quomodo quis peccet in eo quod vitare non potest. 3. Si lex Domini esset inobservabilis, sequeretur, DEVM omni tyranno esse crudeliorem & stultiorem, quippe qui ab ipsis etiam amicis tributum exigeret, quod nemo solvere posset; & leges ferret, quas sciret à nemine observandas. 4. Christus passus est, ut iustificatio Legis impleretur in nobis. Rom. 8. & factus est omnibus obedientibus sibi causa salutis æternæ. Hebr. 5. At si Lex impleri non potest, ista omnia erunt frustranea. 5. Omnes verò iustificati Spiritum S. habent. At Sp. S. fructus suos profert, qui numerantur Gal. 5. Caritas, gaudium, castitas &c. Qui verò hos fructus habet, non accusatur à Lege, quippe qui eam implet, unde sub-

dicitur, adversus huiusmodi non est Lex; quia scilicet lex non habet, in quo accuset eos, qui sunt præditi Caritate &c. 6. Omnes iustificati ex DEO nati sunt. Ioa. 1. 1. Pet. 2. 1. Ioa. 4. *Qui autem ex DEO natus est, non peccat, sed Legem implevit.* Quod intellige de Lege graviter obligante & necessaria ad consequendam salutem. Hæc apertissima Script. testimonia, & in ijs fundatæ rationes perspicue convincunt intentum; nec quicquam proficit Amesius vanis suis effugiolis, quæ ex suprâ notatis evanescent.

Objicitur I. Act. 15. Lex Moſis dicitur *iugum importabile.* Resp. Lex moralis, remota ceremoniali Iudaicâ, non est iugum importabile habenti Caritatem, & gratiam DEI, sed *iugum suave & onus leve*; & lex ceremonialis Iudaica iunctâ morali iugum est gravissimum, ita ut importabile dici possit. Quamvis enim per gratiam DEI portatum fuerit nonnullis, tamen recte dicuntur etiam illi portare non potuisse, quod non sine magno labore & sudore potuerunt. Hanc solutionem Amesius dissimulat, in qua vis tota; ideoque frustratur de conjunctione aut præcisione LL. cerem. & moral.

II. iuxta Apostoli argumentationem Gal. 2. *Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro Legis.* Atqui nemo potest totam Legem servare. Ergo maledictus omnis, qui ex operibus Legis, i. e. qui, ut Legi subiectus, ex ipsius observatione iustificationem querit. Resp. Minor illa affingitur Apostolo, cum sic subsumi deberet: Atqui nemo suis viribus, sine Fide & gratia Christi, servare potest totam Legem. Vnde Cornel. in Comment. ejus loci recte notat, ita magis dialecticè disponi argumentum Apostoli: Quicumque violat aliquam legem, est maledictus à Lege, Atqui omnes qui sub Lege sunt, seclusi à Fide & gratia Christi, legem violant. Ergo omnes qui sub Lege sunt sunt maledicti. Hi vero qui sunt in fide & gratia Christi non sunt sub Lege, sed supra Legem cogentem, terrentem, puni-

Cap. nientem &c. Thoma, qui quitur de ijs sectabantur non tantum in iurium, dum a genti, qua nihil ex tota Epistola quod tam citate veritate Evangelium enim aliud in 2. 3. cap. 4. X. nipotenti nihil perspicua veritas docet (quod rum pseudo- præparationem III. Ro. non invento. cupiscentia & Replica Amesii licet contrarium soluta est. IV. Iacobi In multis offendit DEI non est positum. Sicut nulla datur violare Legem & liberè omni ergo saltem si sic sufficiens bendam innam sufficiens plenè delibet etiam est respon esse peccata secundum q

nientem &c. Amesius 1. frustra opponit glossam S. Thomæ, qui revera nobis non contradicit, sed loquitur de ijs qui sub Lege sunt, & Legis justitiam sectabantur. 2. Calumniatur, cum ait, *Bellarminum non tantum in Apostolum, sed etiam in Spiritum S. esse injurium, dum argumentationem tribuit Ipsi Galatas corrigenti, quæ nihil ad ipsos pertinebat.* At contrarium patet ex tota Epistola, qua Galatas graviter objurgat, quod tam citò sinant se à pseudo-Apostolis transferri à veritate Evangelii Christi ad justitiam Legis. Quid enim aliud inculcat Apostolus c. 1. v. 6. cap. 3. v. 1. 2. 3. cap. 4. v. 9. 11. 17. 19. &c. Sed Quolibet ita omnipotenti nihil est non pervium! Etiam Bellarmini perspicua verba in alium sensum versat. Vbi enim is docet (quod Amesius affingit) *Galatas*, aut eorum pseudo-Apostolos omnimodam innocentiam fecisse preparationem ad remissionem peccatorum?

III. Rom. 7. 18. *Velle adiacet mihi, perficere autem non invenio.* Resp. Loquitur Apostolus de actu concupiscentiæ sine consensu, quod non est peccatum. Replica Amesii, de moribus involuntariis materialiter contrariis Legi DEI, jam supra lib. 2. cap. 3. soluta est.

IV. Iac. 3. 2. 2. Ioa. 1. 1. *Nemo est sine peccato, &c. In multis offendimus omnes.* Quid hinc? Ergo Lex DEI non est possibilis? Non sequitur hoc: imò oppositum. Si enim lex non esset observatu possibilis, nulla daretur ejus transgressio. Quid enim est violare Legem, quam libere ponere quod lex vetat, & libere omittere, quod ipsa præcipit? Habemus ergo saltem physicam potentiam, sive auxilia physice sufficientia ad implendam totam legem, & habendam innocentiam omnimodam; moraliter autem sufficientia ad vitanda omnia etiam venialia plenè deliberata, ut l. 3. cap. 2. ostensum est. *Solida* etiā est responsio Bellarmini cum dixit, Venialia non esse peccata simpliciter, sed tantum imperfecte & secundum quid, nempe in ordine ad finem ultimum, à quo

quo non avertit simpliciter, ideoque in Scriptura peccatores & peccatum absolute sumptum stat pro principali analogato, mortali scil. quo solo avertitur homo à suo ultimo fine. Et in ordine ad hunc rectè etiam Bell. cum S. Thoma dixit, veniale esse potius prater, quàm contra Legem DEI. Si enim hoc non accipiat in ordine ad finem ultimum, verum non esset, ut bene etiam agnoscit Tannerus Disp. IV. qu. 5. num. 40.

CAPVT OCTAVVM. De Operum bonorum imperfectione.

Amesius. *Questionem ita proponit Bell. quasi Opera bona (iuxta nostram sententiam) ex natura sua essent peccata mortalia; quod est falsissimum: Sed ipsemet in Conclusionem primi argumenti satis ostendit, non ignotum sibi fuisse, quid hac in re doceamus; Opera scil. bona inferiorum, dum adhuc sunt in statu imperfectionis, esse imperfecta, & in sese peccato maculata. Hoc illud est, quod in hac causa Nos affirmamus, & Bellarminus negat. Quàm hoc sit splendidum mendacium Amesii, jam patet ex prox. capite, ubi ex Lutheri, Calvini, ac præcipue ex Phil. Melanchthonis apertis verbis (Canone Ecclesiastico dignis, si Lutheri credimus) Sole meridiano clariùs ostensum est, verissimum esse, quod Amesius falsissimum pronunciat. Illos enim Patriarchas Neo-Evangelicos, non verò eos qui tunc fortè necdum concepti erant, novissimos Novatores, qui que paria audendi æquo jure (vel injurià potius) cum suis Magistris gaudent, impugnandos sibi sumpsit Bellarminus. Quanquam & hæc ipsa Amesii moderatio à veritate adhuc longissimè abest, ut ex dicendis constabit.*

Probatur ergo assertio Catholica I. ex SS. Scripturis. Iob. 1. *In omnibus his non peccavit Iob labiis suis &c. Et ne de labiis, non verò de corde id accipiat, in*
cap. 2.

cap. 2. dicitur
à malo, &
tatis testim
ei contrad
VS innocen
dini sua, id e
Rabbinoru
logi longè
militer Dav
121. non fo
censebat,
posse subfi
infirmitat
fuisse. A
expositione
quæ si sola
utunque:
non hostes
tetur inno
Christus:
tum lucidu
dum fuerit,
lucidum totu
ubi sine du
genere suo
tiis; quale
torum, nec
mesius hîc
dein subji
quodlibet
1. Cor. 3. s
veræ Fidei
habeant vir
des pretiosi
sunt. Au
obryzum
pides preti
probatur, i

cap. 2. dicitur à DEO, *vir simplex & rectus, & recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam.* Sed hoc Veritatis testimonium Amesius nihil curat, imò aperte ei contradicit, dum damnat peccati, quem ipse DEV innocentem pronunciavit. *Maledixit, inquit, dei sua, id est peccavit.* At quorum est hæc Glossa nisi Rabbīnorum & hæreticorum? SS. Patres & Theologi longè aliter. Videatur Pineda in c. 3. lob. 2. Similiter David Ps. 7. 9. & 6. 1. & 17. 21. & 25. 2. & 118. 121. non solum opera sua justitiæ nomine ornanda censebat, sed etiam in iudicio DEI confidebat ea posse subsistere; alioqui petens *judicari secundum iustitiam suam*, damnationem pro absolutione quaesset. Amesius frustra confugit ad C. Contareni expositionem, quæ tantum agit de verbis Psal. 17. quæ si sola essent, fortè sustineri posset ea expositio utcumque: at in reliquis locis directe DEV & non hostes suos alloquitur, ac coram illo se proficitur innocenter & iuste egisse. 3. Matth. 6. ait Christus: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit: & Luc. 11. Si ergo corpus tuum lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit Te:* ubi sine dubio describit opus perfecte bonum ex genere suo, & ex intentione, aliis que circumstantiis; quale opus sanè Veritas pronunciat lucidum totum, nec ullam habens partem tenebrarum. Amesius hîc quasi stupens interrogat: *Ergo quid?* ac dein subjicit tria effugia & Glossas tam insulas & quodlibeticas, ut pigeat referre. 4. Iuxta Apostolum 1. Cor. 3. sunt quædam opera supra fundamentum veræ Fidei ædificata adeò bona, ut nihil omnino habeant vitii, adeoque velut *aurum, argentum, lapides pretiosi in igne divini iudicii probantur & subsistunt.* Amesius ait: *Aurum ipsum non semper est obryzum.* Quis nescit? At illud quod æque ac lapides pretiosi igne divini iudicii probatur, & approbatur, ideoque subsistit, quis ausit negare obryzum?

zum? 5. Iac. 3. dicitur: *In multis offendimus omnes.* Hic filet Amesius. 6. Passim Scriptura hortatur ut non peccemus. Ergo non in omnibus operibus necessariò peccamus. Ad quid enim exhortari ad impossibile? Amesius ait, *Eandem Scripturam testari, neminem esse qui non peccet.* Sic est, at nulla hic contradictio, ut constat ex dictis cap. prox. 7. Eadem testatur, *Opera iustorum placere DEO;* quod certè verum non esset, si forent peccata mortalia, aut etiam quòquo modo vitiosa. Amesius ait: *Non placere suà dignitate, sed in Christo.* Est! Placent sanè quia sunt opera filii adoptivi DEI, quæ valorem trahunt ex meritis Christi. Peccata certè nec in Christo placere DEO possunt. 8. Opera iustorum absolute vocantur bona. Matt. 5. 1 Tim. 6. Tit. 3. Eph. 2. At si essent pecc. mortalia, dicenda essent potius mala quàm bona. Malum enim est ex quocunque defectu, absolute bonum non nisi ex integra causa, ut cum S. Dion. DD. comuniter, Amesius nihil ad rem dicit.

Probatur II. ex SS. Ambr. Hier. August. Greg. Bern. &c. luculentis testimoniis à Bell. relatis; sed quorum Amesius nec verbo mentionem fecit.

Probatur III. Ratione gemina. Prior est, quia si opera bona iustorum essent omnia vitiata & corrupta, ita ut pecc. mort. ex natura sua dici deberent; id sine dubio vel ex innata Concupiscentia, vel ex defectu dilectionis DEI, vel ex admisione pecc. venialium nasceretur: (istas enim causas adversarii reddere solent.) At nihil horum contaminare potest opera iustorum bona. Ergo. Non 1. quia concupiscentia ipsa non est peccatum formaliter, nisi ei consentiatur: sed est infirmitas, ut cum S. Aug. l. de perf. iust. dictum est lib. II. Nec 2. quia minor fervor dilectionis, est quidem defectus, sed non culpa, ut docet S. Aug. l. de Spir. & lit. cap. ult. unde & habitualis Caritas viatorum licet comparata Caritati bea-

Cap. I.
beatorum
appellatur
59. &c. Ne
operibus
& ipsa exp
contrariati
vori. Ame
tera Ratio
storum ope
stificamur
peccata.
per peccat
peccati? 2
rat; nihil m
fecerat au
cata morta
cia, pro ei
expectare
DEVS pecc
bis velle &
bona ope
demptori
mundaret
aliqua pec
posse fieri
mos: Om
pecc. mort
lum pecc.
sunt pecc.
manifesta
non bona
viemus DI
& Diaboli
mesius, au
mendacio
sibi parare

beatorum sunt imperfecta, absolute tamen perfecta appellatur 1. Ioan. 2. & 5. & à S. Aug. l. 1. de Christ. c. 59. &c. Neque 3. Tum quia non necessario singulis operibus admiscetur veniale pecc. ut docent I. P. & ipsa experientia: Tum quia pecc. veniale non contrariatur absolute Caritati, sed tantum eius fervori. Amelius præter inania verba nil reponit. Altera Ratio ducitur ab absurdis. 1. quia si omnia iustorum opera essent pecc. etiam opus Fidei, quo iustificamur, & oratio qua petimus remitti nobis peccata. At nonne absurdissimum est, hominem per peccatum iustificari, & querere remissionem peccati? 2. quomodo alias Apostolus dicere poterat; *nihil mihi conscius sum*: nullumne bonum opus fecerat? aut ignorabat, illa ipsa bona opera esse peccata mortalia? & nonne maior adhuc fuisset audacia, pro eiusmodi operibus, i. e. pecc. mortalibus expectare à iusto Iudice coronam iustitiae. 3. quia ipse DEVS peccaret mortaliter: ipse enim operatur in nobis velle & perficere, ut testatur Apostolus, quoties bona opera facimus. 4. ingens injuria fieret sic Redemptori, qui juxta Tit. 1. *dedit semetipsum, ut nos mundaret sibi populum acceptabilem &c.* 5. sequeretur aliqua pecc. mortalia esse bona opera; adeoque posse fieri hos Luthero-Calvinicis dignos Syllogismos: Omnia bona opera sunt faciendâ. Aliqua pecc. mortalia sunt bona opera. Ergo. Item, Nullum pecc. mort. est faciendum. Omnia bona opera sunt pecc. mortalia. Ergo. 6. denique implicatur manifesta contradictio. Erunt enim opera bona & non bona; digna præmio & pœna; & per ea serviemus DEO & Diabolo, & simul erimus filii DEI & Diaboli. Nec apparenter hæc solvere quivit Amelius, ac ideo consultissimum putavit, palpabili mendacio statim in limine quæstionis effugium sibi parare, ac statum quæstionis pervertere.

Objicit I. *Tota vita fidelium indiget remissione peccatorum.* Ps. 31. Resp. Non hoc Psalmista eo loco vel apparenter dicit, sed Glossa **Calvini** comminiscitur; cujus mirum est, non puduisse adhuc Amesium, cum oppositum ex Psalmis Dividicis clare ostenderit Bellarminus.

II. Ex Psal. 142. *Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Resp. 1. Iuxta S. August. in Comment. ejus loci, homo coram DEO justificari non posset, quia ex se justitiam nullam habet, sed si quam habet ex DEO habet. 2. juxta SS. Aug. in l. de perf. Iust. Hieron. in epist. ad Ctesiph. & Greg. M. in eum Ps. refertur hoc dictum ad pecc. venialia, sine quibus in hac vita esse non possumus. Non verò hinc sequitur, omnia nostra opera esse peccata, etsi absque omni peccato vivere nequeamus. 3. juxta SS. Hilar. Hier. Arnob. Euthym. Bernard. &c. sensus est, non posse hominem justificari, si comparetur ad DEVM; non quod non sit in homine justitia vera, si absolute consideretur; sed quia tanta est puritas & sublimitas justitiæ DEI, ut omnis hominum & Angelorum justitia, cum ea comparata, esse injustitia videatur; sicut etiam stellæ in se clarissimæ, tamen coram sole continuo tenebescunt. Amesius vult *amplius aliquid indicari in ipso textu*, Ne intres &c. Sed cur audiremus Glossatorem Puritanum musteum, qui ipsius quoque S. Augustini interpretationes in alienum sensum pervertere satagit?

III. *Non est quisquam justus in terra, qui faciat bonum & non peccet.* Eccl. 7. 21. Resp. Plus hinc non habetur, quam justos viatores aliquando cadere & peccare venialiter, juxta illud Prov. 24. *Septies in die cadit iustus.* Verba prorsus inania reponit Amesius; qui & planè omittit illud quo Bell. agebat ex Isa. 64. (*quasi pannus menstruatus est universa iustitia nostra*) planè triumphare sibi videri hæreticos, cum eum locum semper in ore habeant. Agnovisse igitur viderut, rectè

rectè à Bellarmino, cum locum etiam Lutherus

tu nomen tuum bita nostra:

opere peccatorum.

mus, Amesius

aliquid reponit

Resp. 1. Retine

Nam Christus

quam impet

cepturos qu

peti aliquid

conservatio

ni opere no

non veniam

quæ bonis c

nobis debita n

mus, si reme

nis, venialibu

Amesius, e

lanchrthonis

bono opere.

plenum non

re est hæreti

levit. can. 6. 7

tius Conciliu

suprà.

C A

De

Affertio

nem justum

caciter ex lac

rectè à Bellarmino ostensum esse propter tres rationes, eum locum nihil ad rem pertinere; annuente etiam Luthero ac Calvino.

IV. De eo quod oramus quotidie, *Sanctificetur nomen tuum: Fiat voluntas tua: Dimitte nobis debita nostra*: infertur à Luthero, nos omnes in omni opere peccare, quia non petimus quod non habemus. Amesius hoc argumentum valde mutilavit, & aliquid reponere conatus est ad rem non faciens. Resp. 1. Retorqueri in adversarios rectissime potest. Nam Christus non docuit nos petere, quæ nunquam impetraturi essemus; imò promisit nos accepturos quod peteremus. Resp. 2. Potest omnino peti aliquid etiam quod jam habemus, nempe ejus conservatio & incrementum. Resp. 3. Non pro omni opere nostro (pro multis enim gratias agimus, non veniam petimus) sed pro venialibus delictis, quæ bonis operibus miscentur, dicimus, *Dimitte nobis debita nostra*. Amesius. Hoc idem est quod nos dicimus, si removeatur vox illa plena mortalis præsumptionis, venialibus. Resp. Splendide hîc primò mentiri Amesium, constat ex dictis Lutheri, Calvini, Melancthonis, qui mortale pecc. asserunt in omni bono opere. Deinde *veniales* aliquas culpas dicere, plenum non est mortalis præsumptionis, sed negare est hæreticæ impietatis, ut constat ex Concil. Milvit. can. 6. 7. & 8. & S. August. qui eos nomine totius Concilii composuit, &c. Videatur lib. 2. cap. 1. supra.

CAPVT NONVM.

De Operum Iustificatione.

Affertio Catholica est, Operibus bonis hominem justum magis justificari, quod 1. probatur efficaciter ex Iac. 2. 21. ubi clarè dicitur: *Abraham nonne*

ex operibus iustificatus est? Insulse & iniquè Calvinus cum suis hoc detorquet ad declarationem tantum, seu signa & indicia iustitiæ. At oppositum evincit exemplo Abrahami & Rahab, dum expressis verbis affirmat Apostolus, immolatione filii sui iustificatum Abrahamum, & Rahab protectione exploratorum Iosue, perinde atque Fide (etiam ex Lutheri Calvinicorum sententia) iustificamur, nempe non concomitanter tantum, & per modum signi, sed causativè & meritorie. Nec contradicit Iacobo Paulus, ut docet S. Aug. in Pl. 31. & lib. 83. quæst. 76. cum dicit unus, iustificari hominem per Fidem sine operibus; & alius dicit, inanem esse Fidem sine Operibus; quia ille dicit de operibus quæ Fidem præcedunt; iste de iis, quæ Fidem sequuntur; sicut etiam ipse Paulus multis locis ostendit. Sed Amesius convitiando & calumniando facile se hinc expedit, dicens: Huiusmodi sophismata tam ridiculè contexta in ludibrium Scripturæ, repetitione & detestatione satis refutantur. Deinceps producit aliam conciliationem, Cajetanis è commentis (suprà semel pro semper repudiatis tanquam excentricis:) quin & in ultima editione Batavica allegat Vafq. in 1. Disp. 89. cap. 8. ubi, inquit Amesius, videtur gravi censura quasi notare Bellarminum, quod hunc in modum Iacobum à Paulo disjungit per distinctionem primæ & secundæ iustificationis &c. Sed Vafq. eam inter Catholicos diversam conciliandam rationem duos Apostolos, nulla censura notat in 1. 2. Disp. 210. cap. 8 (mendosè enim in Amesio allegatur) utpote in re ad Fidem non pertinente, sed probabilem Scripturæ interpretationem concernente, suo more varias opiniones Theologorum disceptat, suamquæ exponit & cæteris præfert. Ut ergo tota hinc apparens inter Apostolos antilogia pariter concilietur, & effugia hæreticorum præcludantur, breviter dicendum cum Bell. hic, Pererio in c. 4. Rom. & Tannero n. 187. Apostolum ad probandum

dum quod n
& Gratia C
Pauli) argu
braham, et si
operibus, fac
minus peccat
gratia poteru
probat Aposto
dem de Abra
tum iustitie p
ex gratia; se
re ipsa non un
aut facere pot
cit. cap. Rom.
in tota ea (uti
ribus, opponit
idemq; est iust
tura, seu Leg
quidem in ra
dicitur, nos n
prima iustifica
agit) sive de se
mam veluti à
quæ dissipant
batur

II. Ex Ec
veteris usq; ad
ratio: quia n
fius h. c. tran
vini esse futile
ru iustificari u
Quodlibetica

III. R
iustitia in san
agitur de
Romanis sup
augmento.

dum quod nullus iustificetur à peccatis per opera sine Fide & Gratia Christi facta (quod erat principale intentum Pauli) argumentari à minori ad maius hoc modo: Si Abraham, etsi iam antea iustificatus, non tamen ex eiusmodi operibus, facta accessione iustitie, iustificatus est; multò minus peccatores ita iustificari per acquisitionem primæ gratiæ poterunt. Sed prius est verum, ut ibid. ex Gen. 15. probat Apostolus. Ergo &c. Itaq; loquitur Apostolus quidem de Abrahamo iam iustificato, eumq; negat augmentum iustitie per opera acquisivisse; sed non agit de operibus ex gratia; sed de operibus sine gratia Christi factis quæ aut ipsa nonnunquam fecit Abraham peccando venialiter, aut facere potuit. Unde sub conditione loquitur Apostolus cit. cap. Rom. Si Abraham ex operibus &c. Equidem in tota ea (uti etiam ad Galatas) epistola, iustificari ex operibus, opponit Iustificationi per fidem & gratiam Christi; idemq; est iustificari per meritum operum, ex viribus nature, seu Legis sine gratia factorum, adeoq; nullo modo ne quidem in radice gratiâ iustificari. Quo sensu verissimè dicitur, nos non ex operibus iustificari, si ve loquamur de prima iustificatione (de qua Apostolus alioqui ex instituto agit) si ve de secunda, à qua exemplo Abrahami ad primam veluti à minori ad maius argumentatur &c. Per quæ dissipantur facile Amesianæ offuciæ. Pro-
batur

II. Ex Eccl. 18. Non impediaris orare semper, & ne veteris usq; ad mortem iustificari, additurque aptissima ratio: quia merces Domini manet in æternum. Amesius hoc transiliit, taciteque agnovit Evagationem Calvini esse futilem, quæ voluit legendum esse, ne differat iustificari usq; ad mortem. Nempe iuxta dictatus Quodlibeticæ!

III. Rom. 6. Exhibete membra vestra servire iustitie in sanctificationem; ubi sine dubio non agitur de prima sanctificatione, quam in Romanis supposebat Apostolus, sed de ejus augmento. Amesius non habet quod opponat præter

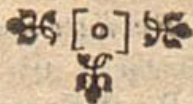
præter suam hæresin de Iustitia extrinsecè imputata, quam excussimus jam suprà cap. I.

IV. 2. Cor. 7. *Emundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Domini:* ubi docet Apostolus per mentis & corporis puritatem proficiendum esse quotidie ad maiorem iustitiam & sanctificationem. Est sanè hoc maximè ad rhombum, licet non ad rhombum imitationis Lutheri-Calvinicæ.

V. 2. Cor. 9. *Augebit incrementa frugum iustitiæ vestrae,* additque opportunè Apostolus ex Pl. III. *Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in sæcula sæculi.* Sciscitatur Amesius: *Ergone iustificat elemosyna?* Resp. Quidni, si fiant, ut oportet, ex affectu Caritatis?

VI. Ioa. 14. 23. *Qui diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum.* Hæc nova dilectio post impleta mandata, quid est nisi dilectionis, ac ita iustitiæ augmentum? Amesius, *Est complacentia & delectatio in benedicendo, & benefaciendo piis.* Resp. Hæc glossa Quodlibetica nec tantillum laedit argumentum.

VII. Apoc. ult. *Qui sordidus est, sordescat adhuc; & qui iustus est, iustificetur adhuc.* At qui magis sordescunt, per mala opera & nova peccata sordescunt. Igitur & qui magis iustificantur, per bona opera & novam obedientiam iustificantur. Amesius confugit ad declarationem iustitiæ Calvinicæ. Sed hæc est violentia Quodlibetica!

LIBER SEPTIMVS.

D E

MERITIS.

CAPVT PRIMVM.

Qu. I. *An opera iustorum rectè vocentur Merita? Pontificii affirmant, Nos negamus.*
ait Amesius.

DE vocibus litem primò movent hæretici, ut hinc ad rem ipsam arietandam facilius sit via. Calvinus l. 3. Instit. c. 15. §. 2. & seqq. contendit, non esse utendum nomine *Meriti* & *Mercedis*, sed dicendum esse, operibus bonis dari à DEO remunerationem aliquam liberalem; & licet agnoscat & fateatur, Veteres Patres passim usos esse vocabulis *meriti* & *mercedis*: tamen ita acerbè in eos invehitur, ut dicat, *pestimè consuluisse Fidei* (Luthero-Calvinicæ) *sinceritati*, qui primus nomen *Meriti* operibus tribuit. Nimirum vidit Calvinus, nihil efficacius dici posse ad probandam iustitiam veram operum bonorum, & ad iustitiam imputatitiam refellendam, quàm si opera iustorum merita vitæ æternæ esse dicantur.

Et ita quidem Calvinus sensit. G. Titius verò, opesux Quodlibeticæ Parhermenicæ Patres antiquos sibi conciliaturus, in cap. ult. suæ Offenſionis, num. vi. persuadere satagit, antiquitus milites stipendia merere dictum fuisse; adeoque, inquit, merere vel mereri

era2

erat prestare aliquid pro quo ex se considerato stipendium vel retributio posset exigi. Succedentibus temporibus & discedente paulatim lingua latina proprietate, capiti ly meriti accipi pro eo quod est Græcis $\tau\upsilon\chi\alpha\acute{\nu}\epsilon\iota\upsilon$ consequi & adipisci, sive ex iure tanquam debitum consequarum, sive liberalitate tanquam donum, sive quocunque alio modo. Sic in veteri cantico Ecclesiastico canitur, $\text{O felix culpa, qui talem meruit redemptorem!}$ Subiicit deinceps plura exempla; & testimonium quoque Genebrardi & Scholasticorum; & sic putat se uno levissimo Grammaticali flatu totum dogma Pontificium de Operum merito propriè dicto explosisse, pariterque SS. Patrum suffragium sibi conciliasse prudentius, quod præfractè & acerbè tanquam sibi adversum rejecerat Calvinus. Hæc logomachia Titiana est planè futilis, & Gerhardina seu puerilis. Cui enim nisi pueris (& forte neque his omnibus) persuaserit Titius, esto quod non infrequenter etiam in abusiva illa significatione inveniatur vox *mereri*, ita tamen accipi in SS. Patribus oportere perpetuò; cum de præmio bonorum operum loquuntur? Nec opus est nisi absque præiudicio & perverso affectu densissima SS. Patrum dicta perillustrare, & vel tyronibus constabit, Calvinum in repudiando Patres in usu eius vocis, temerè quidem, impudenter & hæreticè egisse, sed tamen eorum sensum assecutum esse; Titium verò Calvino longè intolerabiliorem, dum planissimum eorum sensum (qui non solum ex voce *meriti*, sed etiam *mercedis*, *mercatoris*, *præmii*, *stipendii*, aliisque similibus relucet) palpabili impostura in hæresis patrociniū transferrit, in omni verborum proprietate & rigore meruisse ne ei afferenti aliquid deinceps fides adhibeatur.

Et quid opus est hic in limine dilutius hære in examinando eius vocis usu, secundum doctrinam Patrum, cum ex ipsis SS. Scripturis per-

Cap. I. An
perpicue ha
Quid enim a
fericordia faci
rum suorum. I
deesse vocem
tatur ea vox
cum retribuere
reddere sicut
hoc suo silen
velut è libro
dum sibi puta
effugio, ut co
ex Hebr. 13. B
sui promeretu
bare, ut calun
usus est eo ve
nens, idem qu
(ac proin pro
PP. sed etiam
non minus peri
co) quam inept
verti. promeren
mè dicimus
obstringere,
que delectet
solutio debiti, e
creditori, nihil
quatenus agno
apud illum me
fistæ falsum; p
quævis hor
dem & fidem
beneficentia
cis Scriptur
Nam quoc
dicitur i. e.

perspicue habeatur legitimus earum vocum usus? Quid enim aliud sibi vult illud Eccles. 16. *Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum*. Nec evadit Calvinus, dum ait, in Græco deesse vocem *meriti*. Nam sive exprimat, sive omitatur ea vox, sensus genuinus semper sibi constat, cum retribuere secundum opera nihil aliud sit, quam reddere sicut opera merentur. Videri potest Amesius hoc suo silentio approbasse; nisi forte illud dictum velut è libro apocrypho depromptum contemnendum sibi putaverit, consueto Puritanis, sed misero effugio, ut constat ex Tom. 1. lib. 1. Confirmatur idem ex Hebr. 13. *Beneficentia nolite oblivisci: talibus enim hoc promeretur DEVS*, ubi interpret latinus non barbare, ut calumniantur cacodoxi, sed latine & recte usus est eo verbo, quod non est activum, sed deponens, idemque hic est quod conciliare sibi & placare (ac proin promereri) DEVM, ut non tantum Græci PP. sed etiam Erasinus interpretatur. Amesius ait, non minus periculose (dogmati scil. Luthe. o. Calvin. co) quam inepte & barbarè *ἐὺν ἰστέον* Græcam vocem verti *promereri* Bellarmino autem dicenti [Propriissime dicimus unum apud alium mereri, & eum sibi obstringere, qui facit aliquid quod ei placet, eumque delectet.] reponit, *Hoc esse manifestè falsum. Nam solutio debiti, etiam dimidiata (si nomen sit dubium) placet creditori, nihil tamen apud eum meretur Gratiarum actio, quatenus agnoscit beneficium, placet benefactori, sed nihil apud illum meretur.* Resp. Quod ait Puritanus, manifestè falsum, putamus nos manifestè verum. Apud quamvis honestam virum merebitur prior ille laudem & fidem ulteriorem; posterior etiam ulteriorem beneficentiam. Confirmatur 2. ex omnibus illis locis Scripturæ, ubi invenitur nomen *dignitatis*. Nam quod nos dicimus *mereri*, dicunt Græci *ἀξίζει* i. e. dignum esse, & meritum vocant *ἀξία*.

Ita

Ita 2. Thess. 1. ut digni habeamur regno DEI. Apoc. 3. ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt, i.e. quoniam id merentur &c. Frustra adfert Amesius aliquot instantias, ubi alium sensum illa locutio habet. Belarminus dixit, frequenter; non verò, semper. Debuisset Amesius ostendere, in locis allegatis & similibus non esse idem quod mereri. Sed quomodo potuisset negare Solem in meridie lucere? Denique Confirmatur idem omnibus illis Scripturæ locis, quibus disertis verbis continetur nomen *Mercedis*, ut Gen. 35. 2. Paral. 5. Prov. 11. Sap. 5. Eccl. 18. Isai. 40. Matt. 5. 1. Cor. 3. Apoc. ult. &c. Merces autem & meritum relativa sunt. Amesius. Apostolus ipse distinguendo docet mercedem fidelium, non esse ex merito sed ex gratia. Rom. 4. 4. Resp. Apostolum loqui de operibus vi solius naturæ perfectis, iam supra ostensum est, patebitque amplius ex dicendis.

CAPVT SECVNDVM.

Qu. 2. An bona opera iustorum sint verè ac propriè merita vitæ æternæ? Pontificii affirmant, Nos negamus, ait Amesius.

§. 1.

Prænotantur nonnulla de Merito universim.

Ut Veritas Catholica eique opposita hæresis eò facilius, brevius & clarius explicetur, operæ pretium videtur hic ex primis principiis rationem Meriti arcessere, & quæ tam pro adstruenda Veritate, quàm pro errore subruendo aliunde supponenda sunt, sub unum aspectum simul proponere. Itaque Notandum

I. Sicut in fundamento Meriti, Libertate arbitrii scil. plus minúsve errarunt hæretici, ita & in Merito. Iuxta primævam Lutheri & Cal-

cap. 2. An bona o
Calvini doctrina
tum in rebus, & t
medio tollatur non
Servum arbitrium
sa erit ratio veri
tionibus natur
enim cum S. Tho
cent omnes; Or
quantum est bon
dabilis vel culpa
optimè declarat
Ex hoc dicitur act
tur agenti (nihil e
imputari alicui m
nim actus imputa
ita quòd habeat d
nibus actibus volu
Meritum & dem
tionem, quæ sit s
cundum Iustitiam
quum seu profectu
laris personæ, si
ipsum DEI. Viro
habent rationem n
tione quidem ipsi
Est autem debitum
rantur; unde qu
DEVM, non serva
Ex parte verò toti
libet communicati
pæ habet curam b
tribuere pro his, q
Est autem DEVS
est, eversâ
manorum, si
laudabilis & c
ideoque de rigo

Cap. 2. An bona opera sint propriè merita vite aeternae? 259
Calvini doctrinam, cum liberum arbitrium sit figmen-
tum in rebus, & titulus sine re, ita ut optarint omnino, ut è
medio tollatur nomen ipsum liberi arbitrii, aut mutetur in
servum arbitrium; consequenter etiam funditus evul-
sa erit ratio veri & propriè dicti Meriti, etiam in a-
ctionibus naturalibus, moralibus & civilibus. Ut
enim cum S. Thoma 1. 2. q. 22. a. 23. & 4. rectè do-
cent omnes; Omnis actus humanus seu liber, in-
quantum est bonus vel malus, habet rationem lau-
dabilis vel culpabilis, meriti vel demeriti.) Quod
optimè declarat & probat ibid. Nam quoad prius,
Ex hoc dicitur actus culpabilis vel laudabilis, quod imputa-
tur agenti (nihil enim aliud est laudari vel culpari, quàm
imputari alicui malitiam vel bonitatem sui actus.) Tunc
enim actus imputatur agenti, quando est in potestate ipsius,
ita quod habeat dominium sui actus: hoc autem est in om-
nibus actibus voluntariis &c. Quoad posterius verò,
Meritum & demeritum dicuntur in ordine ad retribu-
tionem, quae fit secundum iustitiam: retributio autem se-
cundum iustitiam fit alicui ex eo, quod liberè agit in obse-
quium seu profectum, vel nocumentum alterius, sive singu-
laris personae, sive Communitatis, adeoque etiam
ipsius DEI. Viroque enim modo actus nostri boni vel mali
habent rationem meriti vel demeriti apud DEVM. Ra-
tione quidem ipsius, in quantum est ultimus hominis finis.
Est autem debitum ut ad ultimum finem omnes actus refe-
rantur; unde qui facit actum malum non referibilem in
DEVM, non servat honorem DEI qui ultimo fini debetur.
Ex parte verò totius communitatis universi, quia in qua-
libet communicatione, ille qui regit Communitatem, præci-
pue habet curam boni communis. Vnde ad ipsum pertinet
tribuere pro his, quae bene vel malè fiunt in communitate.
Est autem DEVS rector universi. &c. Sic ergò planum
est, eversâ omni libertate actuum hu-
manorum, simul iacere omnem rationem
laudabilis & culpabilis, meriti vel demeriti.
adeoque de rigore illo primævo Luthero-Calvinico
ve-

verissime pronunciatum esse, quod introducat religionem leſtiarum, in opprobrium totius generis humani. Quia vero Amelius & Gerhardus ceterique iuniores Lutheo-Calvinici arbitrii libertatē concedunt innaturalibus & moralibus, negant verò tantum in actibus supernaturalibus & ad salutem æternam conducentibus ut vidimus suprà lib. xv. cap. 3.) ideo consequenter hic negant omne meritum propriè dictum respectu actuum supernaturalium, & conducentium ad vitam æternam.

II. Si DEVS ab initio (quod potuisset si voluisset, ut ostensum est lib. 5.) hominem condidisset in pura natura; sine dubio ipse, ut Auctor & Gubernator Naturæ totius, debuisset providere, ut cuius creaturæ rationali pro actibus liberis bonis vel malis, premium vel supplicium condignum saltem in termino viæ & vitæ retribueretur. Quis enim dubitet, malè & perversè institutam fore Rempublicam Creaturarum, si, cum omnibus naturis intellectuibus insita sit naturalis inclinatio & appetitio necessaria, quæ desiderat amari, laudari, gaudere, & ita vivere feliciter in æternum; & ad hunc ultimum finem intrinsecum consequendum natæ sint illæ facultates & dominium suarum operationum, quibus sibi vel felicitatem vel miseriam æternam fabricare queant; si, inquam, nihilominus pro diversitate operationum & meritorum non etiam fuisset constituta iustæ retributionis diversitas,

III. Cum certum sit iuxta Theol. axiomata, *Gratiam non destruere, sed perficere Naturam*; certum pariter debet esse; iam in statu Naturæ per Christum denuo elevatæ, non minus locum habere rectitudinem vel pravitatem; laudabilitatem vel reprehensibilitatem, meritum vel demeritum in operationibus humanis, quæ iure merito omnes omnino debent ab unoquoque adulto deliberatè cum sufficienti adver-

Cap. 2. An boni
adventitia
dinari; iustifi-
cationis po-
quam solam
denter contem-

IV. T
per Christum
Merita nostra
fuissent in fi-
gratiosa. Nar-
Calvinici nos-
tione servatâ
Indiguisset ce-
congruis ejus-
naturalem co-
damus in stat-
pernaturali I-
lem obrinendo
propriè dicti-
rum necessita-
in illis Meriti
quavis essent
omnimoda o-
Hoc solum hi
& Mercedis in-
iustitiæ, quæ
rum, quod ul-
Meriti propr-
alioqui enim
litum & Satis-
non sit perfec-
dominiorum
ullas action-
D E O debet
Tract. de Inco-
absurditas er-
do tam validè

Cap. 2. An bona opera sint propriè merita vitæ aternæ? 261
adventitia rationis agente ad ultimum finem ordi-
nari; iustissimâ contemptæ vel neglectæ huius ordi-
nationis poenâ propositâ, æternâ scil. miseriâ,
quam solam (uti & felicitatem æternam) nemo pru-
denter contemnere potest. Hinc porro fit

IV. Tam esse nunc in statu naturæ lapsæ &
per Christum denuò elevatæ, verè & propriè dicta
Merita nostra respectu finis supernaturalis, quàm
fuisse in statu Naturæ, vel puræ, vel integræ &
gratiosæ. Nam pleraque omnia, quæ tunc Luthero-
Calvinici nostris Meritis obijciunt, pariter (propor-
tione servatâ) locum habuissent in hisce statibus.
Indiguisset certè in statu naturæ puræ auxiliis D E I
congruis ejusdem ordinis ad finem suum ultimum
naturalem consequendum: indiguisset quoque A-
damus in statu innocentie auxiliis & concursu su-
pernaturali D E I ad finem ultimum supernatura-
lem obtinendum. Sicut ergo in illis rationem Meriti
propriè dicti non auferebat illa auxiliorum divino-
rum necessitas; ita neque iam in nostro statu. Et sicut
in illis Merita non sustulisset debitum quo Creatura
quævis essentialiter est serva D E I, & tenetur ei ad
omnimoda obsequia in numeris titulis; ita & nunc.
Hoc solum hinc evincitur, non esse rationem Meriti
& Mercedis inter D E V M & creaturam ita rigorosæ
iustitiæ, quàm est inter hominem & hominem pu-
rum, quod ultro fateamur. Sed hoc ad rationem
Meriti propriè dicti manifestum est non pertinere;
alioqui enim negandum quoque esset omne Me-
ritum & Satisfactio Christi, cum in his respectu D E I
non sit perfecta usquequaque alteritas, nec perfecta
dominiorum distinctio, nec Humanitas habuerit
illas actiones, quæ non essent etiam aliis titulis
D E O debita &c. uti eruditè docent Scholastici in
Tract. de Incarnatione. Vnde vel ex hoc solo patet
absurditas erroris Luthero-Calvinici, qui aliud agen-
do tam validè Socinianorum impietati velificatur.
Si

Si enim mixtura Gratiae multiplicis absorbet rationem meriti verè & propriè dicti, ut præfractè contendit Amesius; quis non videt eodem modo absorberi rationem meritorum Christi, cum, iuxta S. Augustinum, eadem gratia fiat quisque Christianus, (iustus & beatus) qua gratia CHRISTVS homo factus est DEVS? Quis fidelium neget omne meritum & satisfactionem Christi pro redemptione mundi, unicè fundatam fuisse in valore infinito operum, quem non nisi ex gratia unionis hypostaticæ obtinebat? Huc ergo tendit præposterus ille divinæ gloriæ zelus, quem suo errori fucando potissimum prætexunt! Eodem certè ariete quatitur meritorum Christi condignitas, quo hominum iustorum quorumcunque; sed impio consilio, irritò conatu utrobique? Necessarium quippe est ex ipsa natura rerum, ut creaturæ intellectuales, ad ultimi finis consecutionem constituti in via, per operationes liberas ideoque laudabiles & meritorias, præmii à Conditore propositi in termino viæ sint compotes, aut vice versâ sint miserrimi in omnem æternitatem. Impossibile autem est ulli creaturæ in quocunque statu operationes habere bonas, laudabiles, & meritorias præmii à Conditore præfixi, nisi auxiliis congruis ab eodem Creatore fuerit adiuta. Necessariò ergo admittendum, rationem meriti verè & propriè dicti non tollere omnem gratiam, quin potius multiplicem includere essentialiter.

V. Attentè considerandum est, Non omnia universim etiam propriè dicta Merita esse eiusdem rationis. In nonnullis intervenit contractus, & iustissimum ultrocitròque obligans; ut in milite qui meretur stipendium promissum & in omnibus qui locant operam suam conductori. In aliis nullus intercedit contractus, imò neque intentio præmii consequendi, sed gratuitus & generosus affectus obsequiis laudatissimis demerendi Principem, qui sanè, si vicissim iuxta iustitiæ legalis dictatum operari

Cap. 2. An bonari velit, taquia, quantè proprii conaturæ notè honestè sine ratio copiositem per libè honesti ex s emolument

Adstru

Præcipu nominatur m tur, sine dubi flus cum scisc aliquid à DEO plus promittit subierat adver talibus sine d genea: id em totius Univer sor verè & fe DEO obsequ nonnulli volu liter Merita Quidnî enim remunerare c intentione o Quæ Amesiu ex dictis S. i tus optimè cu s. verissimè d cupi, nullam non quòd nu dictum) sed q ximè meretu Bernard. l. de

amanti redditur premium. Caritas (meriti radix) non est contractus, sed affectus. Nullius momenti est quod Amelius prædicit, vitam æternam in SS. Scripturis vocari hereditatem: quæ pertinet ad filios proprie quia sunt filii, non quia laborant. Futilis objectio! Cur non pari ratione objici posset; vita æterna vocatur Merces, quæ datur operariis in vinea laborantibus; bravium quod datur in stadio currenti, certanti & vincenti; corona iustitiæ, quæ confertur bonum certantibus &c. Ergo non est hereditas, quæ gratis defertur filiis laboris, cursûs, certaminis adhuc per ætatem incapacibus. Nunquid hoc esset perspicue cavillari, imò nugari? Nimirum diversi illi tituli (filii, hæredis, operarii, militis, palæstritæ &c.) optimè se mutuo compatiuntur in eodem subiecto. Decevit quippe DEVS filios suos adoptivos, qui usum rationis habent, etiam propriis laboribus & meritis vitam æternam (aut potius ejus augmentum) acquirere. Magis enim honorificum est, non solum ipsis hominibus, sed etiam D E O magis gloriosum, ut creatura rationales felicitatem supremam acquirant etiam suis meritis, & non tantum purâ donatione, uti infantibus baptizatis obtingit. Verum Amelius concoquere nequit hanc certissimam veritatem, ideoque in eam evomit stomachum cum densa grandine convitiarum & calumniarum. Ait 1. Eiusmodi superbos Christianos, qui operantur tanq. confidentes in seipsis quarere iustitiam quasi ex operibus adeoque iudicare, ostendere se filios genuinos talium patrum (Iudæorum) qui ideò non recipiebant Evangelium, nec voluerint esse subiecti iustitiæ DEI. Horum mensuram implent Pontificii. 2. Hæc est illa paupertas spiritus & abnegatio sui mei ipsorum, quæ Monachi Papales ad perfectionem grassantur. Sordent ipsis dona DEI. Pudet ipsos vitam suam largitioni divinæ debere. - Etsi esset magis honorificum homini habere vitam ex merito, esset tamen honorificentius D E O salutem dare miseris, quæ superat spem omnem, quam sanus quisque ex suis meritis concipere potest.

Cap. 2. An bonum est, quod datur operariis in vinea laborantibus; bravium quod datur in stadio currenti, certanti & vincenti; corona iustitiæ, quæ confertur bonum certantibus &c. Ergo non est hereditas, quæ gratis defertur filiis laboris, cursûs, certaminis adhuc per ætatem incapacibus. Nunquid hoc esset perspicue cavillari, imò nugari? Nimirum diversi illi tituli (filii, hæredis, operarii, militis, palæstritæ &c.) optimè se mutuo compatiuntur in eodem subiecto. Decevit quippe DEVS filios suos adoptivos, qui usum rationis habent, etiam propriis laboribus & meritis vitam æternam (aut potius ejus augmentum) acquirere. Magis enim honorificum est, non solum ipsis hominibus, sed etiam D E O magis gloriosum, ut creatura rationales felicitatem supremam acquirant etiam suis meritis, & non tantum purâ donatione, uti infantibus baptizatis obtingit. Verum Amelius concoquere nequit hanc certissimam veritatem, ideoque in eam evomit stomachum cum densa grandine convitiarum & calumniarum. Ait 1. Eiusmodi superbos Christianos, qui operantur tanq. confidentes in seipsis quarere iustitiam quasi ex operibus adeoque iudicare, ostendere se filios genuinos talium patrum (Iudæorum) qui ideò non recipiebant Evangelium, nec voluerint esse subiecti iustitiæ DEI. Horum mensuram implent Pontificii. 2. Hæc est illa paupertas spiritus & abnegatio sui mei ipsorum, quæ Monachi Papales ad perfectionem grassantur. Sordent ipsis dona DEI. Pudet ipsos vitam suam largitioni divinæ debere. - Etsi esset magis honorificum homini habere vitam ex merito, esset tamen honorificentius D E O salutem dare miseris, quæ superat spem omnem, quam sanus quisque ex suis meritis concipere potest.

Cap. 2. An bona opera sint propriè merita vitæ æternæ? 265
potest. 3. Honor iste disertis verbis excluditur ab Apostolo
Rom. 3. 37. Vbi gloriatio? exclusa est. Vbi notatu di-
gnum est, quàm pulchrè consentiant Pauli & Bellarmini
sensus. Paulus docet, hominem ex operibus non iustificari,
quia tum haberet quod gloriaretur: Bellarminus docet,
hominem suis meritis vitam æternam acquirere debere, quia
hoc est magis honorificum, id est, quia debet aliquid ha-
bere quo gloriatur. Resp. Sycophantica hæc cavil-
latio jam suprà lib. VI. cap. ferè excussa est. Lon-
gissimè à piis & perfectionis Evangelicæ studiosis
abest illa gloriatio & præsumptio Iudaica. Con-
fidebant Pharisei in se, in operibus Legis, è viribus
naturæ, non ex fide in Christum prodeuntibus, &
ita palàm jactabant. Quis Catholicorum hanc ar-
rogantiam in Stoicis, Phariseis, Pelagianis non
damnat? quis è contrario omnia sua bona opera &
merita non fert accepta DEO? Huius gratiæ profite-
tur se præventos congruè & efficaciter adjuvos. An
quia gloriari in se superbæ impietatis est, ideo etiam
gloriari in Domino, Christianæ demissioni adversa-
bitur? At neque gloriationem ipsam quæ habetur
in Domino, exigit meritorum ratio per se in viato-
ribus, sed tantum per accidens in casu, scil. cum
ipsa DEI major gloria & proximorum edificatio ita
imperat, uti suo exemplo luculenter edocuit 2. Cor.
II. De cætero satis ex maximorum Sanctorum
istis constat, quânto ipsi meritis apud D E V M
fuisse locupletiores, tanto fuisse in se humiliores,
nec sibi quicquam sed gratiæ divinæ omne suum
bonum adscripsisse. Nimirum imitantur in hoc
ipsum DEVM, qui cum prædefinitione, præpara-
tione, & collatione auxiliorum, cooperatione &
concursum naturæ indebito ad summa quæque (sal-
vata tamen in omnibus liberâ creaturæ cooperatio-
ne) provexerit electos suos; ita magnificè tamen il-
lorum opera coronat, ac si in illis nullam haberet
ipse partem. Itaq; sicut mensura meatorum sursum
versus est Caritas, ita deorsum versus est Humilitas.

M m m m 2

Nemo

Nemo certè CHRISTO majora habuit merita utpote infinita : nemo vicissim eo humilior. Eodem modo Sancti omnes divites in bonis operibus & gloriosis meritis, solam DEI gloriam, suæ propriæ obliiti, in omnibus sollicitè intendebant. Vnde patet putidissima calumnia Amessii. Recolantur quæ S. 1. Not. 4. de meritis Christi dicta sunt. Sed instat Amessius adhuc: *Cum Bell. ipse lib. 4. c. 7. concedat, non solum infantes, sed etiam homines adultos, recens baptizatos salvari, si continuo ex hac vita decedant sine meritis, quærimus, inquit Ames. à Bellarmino, an non æquè honorificum sit illis, donatione sola salvari ac si ex Lege vitam æternam acquisivissent? Si sic, tum Bell. hic sophisticè nugatur: si non, tunc maior est honor Legis, quàm Evangelii quod est absurdum.* Resp. Amessius tam insulsa interrogatione & cerastino inde constructo, ostendit se cavillatorem nugacissimum. Scit enim nos Catholicos repudiare illam injustitiam Legis ex Fide Christi non pullulantem, & cum Apostolo reputare ut stercora. Quomodo ergo ea venire potest in comparisonem cum prima Gratia in Sacramento obtenta? Simpliciter autem negandum est, tam esse honorificum & laudabile cum uno gradu gratiæ sanctificantis salvari absque ullo proprio merito, quàm cum meritis S. Pauli. Mirum est sani cerebri hominem (qualitercumque Christianum) posse hoc in dubium vocare. Nunquid passim DEVS in Scripturis docet, se glorificantes se glorificare, si multum multum, si parum parum? Nonne de Principibus Ecclesiæ suæ tantò antè prædixit, quòd nimis honorandi essent, qui vitam & omnia sua in Christi obsequio absumpserint? Quid aliud illa mansionum diversitas in domo Patris, differentia fulgoris in stellis &c. quàm meritorum indèque emergentem Præmiorum distantiam designat? *Magnus & parvus ibi sunt: pro cuiusque labore & humilitatione erit mensura gloriæ & honoris.* Sicut enim

Cap. 2. An b
justissime,
se & in delictis
ita quantum
laboraverint
et beatitudi-

Et hinc
tio hæc me
in Scripturis
1. Cor. 3. C
dum unicuique
gat, eviden
haberi ratio
ipforum.

congruentia
esset differenti
Resp. Neque
tem propor
meritum d
ut opus sit f
&c. Vnde a
à Bellarmino
tio agnoscer

III. R
bus ponitur
&c. 1. 21. 2
venerunt ex
num DEI &c
omnes cau
sunt Calvin
silentio suo
culam illan
probanda! E
liqua loca b
tagit. At c
ma verba, c
sit: [At si li
&c.) nullæ

Cap. 2. An bona opera sint proprie merita vite eterna? 267
iustissime, quantum quisque reproborum glorificavit
se & in deliciis fuit, tantum datur ei tormentum & luctus:
ita quantum quisque electorum humiliaverit se &
laboraverit propter DEVM, tantum dabitur ei glo-
ria & beatitudinis.

Et hinc sumitur II. argumentum, quia Propor-
tio hac meritorum & prämiorum passim traditur
in Scripturis, Psal. 65. Matth. 16. Luc. 6. Rom. 2.
1. Cor. 3. Gal. 6. Apoc. ult. ubique dicitur, *redden-
dum unicuique iuxta opera sua*. Frustra Amesius ne-
gat, evidenter hinc colligi, in prämio conferendo
haberi rationem dignitatis & efficaciam operum
ipsorum. Quid ergo obstat? Si enim, inquit, *omni
congruentia proportionis dignitatem inferret*, tum nulla
esset differentia inter meritum de congruo & condigno.
Resp. Neque nos dicimus, solam illam congruita-
tem proportionis (si gratis admittatur) sufficere ad
meritum de condigno, cum requiratur insuper,
ut opus sit filii DEI, habeat promissionem divinam
&c. Vnde æquè vana est evasio Amesii, ac alia dua,
à Bellarmino bene præclusa, quod etiam suo silen-
tio agnoscere videtur Amesius.

III. Ratio ipsa cur detur vita æterna, in operi-
bus ponitur. Matth. 23. 34. *Esurivi enim, & dedistis
&c. & 21. 23. quia in paucis fuisti fidelis*. Apoc. 7. 14.
*venerunt ex tribulatione magna &c. ideo sunt ante thro-
num DEI &c.* Particulæ illæ, enim, quia, ideo, sunt
omnes causales. Amesii effugia nihilo meliora
sunt Calvinico, quod rectè à Bellarmino præclusum,
silentio suo approbat. Quam falsum est, parti-
culam illam: *Enim*, non haberi nisi in versione non
probanda! Habetur certè etiam in Græcis γὰρ. Re-
liqua loca beneficio almæ Quodlibeticæ eludere sa-
tagit. At cur ita dissimulavit Bellarmini gravissi-
ma verba, quibus omnia ejusmodi effugia præclu-
sit? [At si licet ita omnia eludere (ut Calvin. Ames.
&c.) nullæ erunt formæ loquendi, quibus senten-

tias nostras explicare possimus. Fingamus enim voluisse Christum ostendere opera misericordiae esse veram causam, cur justis in iudicio reddenda sit merces salutis æternæ. Quibus, quæso, verbis brevius, apertius, commodius id explicare potuisset, quàm illis: *Possidete regnum; esurivi enim & dedistis mihi manducare.* Hic elinguis est Puritanus!

IV. Præmium bonis operibus ex iustitia dicitur esse reddendum, 2. Thes. 3. 6. 2. Tim. 4. 8. Hebr. 6. 18. Iac. 1. 12. Apoc. 2. 10. Prov. 19. 17. 1. Cor. 9. 24. 2. Tim. 1. 12. Amesius. *Nulla fit mentio iustitiæ nisi. 2. Thes. 1. 6. 2. Tim. 4. 8. Hebr. 6. 18. Iustitia verò aliquando significat condecensiam divinæ bonitatis. Durand. in 4. dist. 47. q. 3. aliquando veracitatem & fidelitatem, ut Filliucius Iesuita habet, quæ DEVS non nobis simpliciter sit debitor, sed sibiipsum ut Thomas loquitur 1. 2. q. 114. art. 1. Vasq. denique in 1. p. Diss. 86. c. 7. aliquid amplius addit: qui tamen acerrimè contendit, nullam iustitiam proprie dictam, siue commutativam, siue distributivam inter DEVM & homines locum habere. Discere autem cum Bell. DEVM injuriam facere, si vincenti præmium non daret, est iuxta Durand. temerarium & blasphemum; & Parisiis damnata est ea propositio Guidonis anno 1354. ut falsa, hæretica, blasphemæ. Resp. 1. Verum quidem est, accipi subinde iustitiam generalissimè & improprie pro omni virtute. Hic verò cum de retributione meritorum tam frequenter mentio fit iustitiæ, ita ut etiam Hebr. 6. dicatur, non est iniustus DEVS &c. non possunt nisi operum omnipotentis Quodlibeticæ à Tropistis ad illam improprietatem tot apertissima scripturæ loca detorqueri. 2. Itaque admittenda est omnino proprie dicta iustitia in DEO, saltem illa legalis & providentialis, quæ tanquam optimus Gubernator Reip. rationalis procurat bonum commune per retributionem poenarum & præmiorum pro cuiusque merito. Et hoc sufficere absolute posset, ad verificanda illa scripturæ dicta, quibus retributio meritorum adscribitur iustitiæ divinæ. 3. Etsi inter Scho-*

lasticos

Cap. 2. An boni
lasticos multu
promissione t
iustitia siue c
remuheret m
Controversia
potest esse dif
qu. 21. a. 1. Val
capacem iusti
possit cogi, &
terminatus si
omnis obliga
sua & inutili
mittunt omni
in particulari
lucere potest.
cap. 30. cum a
sententiam (A
Arriaga, &c.)
quasi concili
cet, constituen
tem, quæ emin
commutativa e
excludat form
DEO, sed den
formalitatis &
malitas Fide
tiva formalit
nibus (quali
DEI respect
assignari pote
ti) itemq; C
toremus, cum
& grat. c. 2. j
DEVS, ut iusto
illatio: Ergo
iustus, sicut f
nemo negav
V. Vita
Matth. 19. 17

lasticos multum disceptetur, utrum ex Fidelitate & promissione tantum, an vero etiam ex particulari iustitia sive commutativa, sive distributiva DEVS remuneret merita; in re ipsa tamen quoad nostram Controversiam hic cum Lutherò-Calvinicis, nulla potest esse difficultas. Nam qui cum S. Thom. i. p. qu. 21. a. 1. Vasq. Lugo, Pallav. &c. negant DEVM esse capacem iustitiæ commutativæ, utpote qui à nullo possit cogi, & in quo (cum ex se ipso essentialiter determinatus sit ad servanda promissa) consequenter omnis obligatio strictæ iustitiæ essentialiter superflua & inutilis sit &c. hi nihilominus libenter admittunt omnem illam perfectionem in DEO, quæ in particulari Iustitia (commut. & distributiva) relucere potest. Videturque Suárez. lib. XII. de gratia. cap. 30. cum aliis in peculiari Opusculo oppositam sententiam (quam post eum etiam tenent Tanner. Arriaga, &c.) fortissimè propugnasset, tandè in hanc quasi conciliationem inclinare, dum num. 28. docet, constituendam fortassis in DEO unam tantum virtutem, qua eminenter contineat, quicquid est perfectionis in commutativa & distributiva, ita tamè ut hæc eminentia non excludat formalitatem perfectionis utriusque virtutis in DEO, sed denotet altiorem & simpliciorum modum illius formalitatis &c. Cur verò non eadem eminens formalitas Fidelitatis cum Commutativa & Distributiva formalitatibus, seclusis omnibus imperfectionibus (qualis præcipuè apparet in illa obligatione DEI respectu creaturæ) constitui possit, vix ratio assignari potest. Effatum Durandi (passim heteroclitici) itémq; Censuram illam Guidonis non est quod curemus, cum securè cum S. Augustino, lib. de nat. & grat. c. 2. juxta Heb. 6. dicamus: *Non est iniustus DEVS, ut in istos fraudet mercedem iustitiæ.* Evidens hic est illatio: Ergo si (per impossibile) fraudaret, esset iniustus, sicut fore infidelem, si promissis non staret, nemo negaverit.

V. Vita æterna promittitur bonis operibus.
 Matth. 19. 17. 29. 1. Tim. 4. 8. Iac. 1. 12. At promissio

missio facta cum conditione operis, facit ut qui opus impleverit, meruisse rem promissam, eamque ut mercedem jure suo exigere posse dicatur. Amesius. 1. *Quaestio nostra de meritis secundum esse; hac autem Conclusio inferitur de meritis secundum dici.* Resp. Hac unâ distinctione possunt Tropistæ Sacramentarii non tantum Merita, Corporis Christi realem praesentiam, veritatem Incarnationis Verbi, sed totum Christianismum funditus evertere, ut jam saepe ostensum est. Amesius 2. *Promissio essentiam Evangelii complectens, non est, Fac hoc & vives; sed, Crede & servaberis.* Resp. Ut hoc verè dicatur de *essentia Evangelii* secundum Calvinum aut Martinum; secundum quatuor Christi Evangelistas nimis falsum est. Nónne in Evangelio S. Matth. cap. 10. v. 28. Legis peritum sciscitantem, *quid faciendo vitam aeternam esset possessurus?* ad præceptum Caritatis Christus induxit, hoc adjuncto Monito: **HOC FAC ET VIVES!** O quàm longa latâque discrepantia est inter vetus & verum Christi Evangelium, & novum fallaxque Lutheri & Calvini; quod promissionem Christi audet facere **ACCIDENTALEM!**

VI. Variis in locis fit mentio dignitatis. Sed dignum esse præmio, & mereri præmium, idem sunt. Propositio constat ex 2. Thes. 1. 5. Luc. 20. 25. Apoc. 3. 4. Amesius. *Hoc Sophisma neque cælum neque terram attingit. Nihil habet de operibus, aut eorum dignitate, sed de dignitate personarum tantum, quæ præcipuè in Fide consistit.* Resp. Amesius hæresin hæresi, mendacium mendacio fulcit, & aperta Scripturæ verba pervertit. Quid enim est persona operarii qui dignus est mercede sua, nisi homo operibus honestis reddens se dignum præmio? Piget in re planâ hære.

VII. **DEVS** est iudex justus, & non acceptor personarum. At acceptio personarum est vitium contrarium justitiæ distributivæ, cum scil. Iudex

dat præmium
noribus me
burione pra
& pro meriti
nes designa
opera scil. me
fiones assigna
fitas, nisi a
enim de pr
est, sed de in
fius. 2. *Recepti*
sonarum no
Matth. 20. 2
meis? Resp
congruæ au
opera, etsi f
liberè ponu
bus, sicut l
tentur, ac m
retributio p
nationem R
tu, ut §. 1. d

titis operu
ut in hac re
planè dissim
bus (mirè u
revoluit, Pa
ne omnium
sati, tanqu
iustitia, tan
m rum jud
tur Patres,
blasphema

dat primum sine meritis, aut maius primum minoribus meritis, vel contra. DEVS igitur in retributione pramiorum merita hominum considerat, & pro meritorum diversitate, vitæ æternæ mansiones designat. Amesius. 1. *Non concluditur quæ sit, opera scil. mereri vitam, sed pro eorum diversitate mansiones assignari in vita.* At quid ea mansionum diversitas, nisi augmentum felicitatis æternæ? Neque enim de prima gratia aut gloria nobis hic sermo est, sed de incremento pro operum merito. Amesius. 2. *Receptissimum est apud Scholl. acceptionem personarum non habere locum in gratuitis, iuxta illud Matth. 20. an non licet mihi quod volo facere in meis?* Resp. Sic est in merè gratuitis, ut in gratiæ congruæ auxiliis, gratiis gratis datis &c. At bona opera, etsi fundentur in auxiliis gratiæ, quia tamen libere ponuntur ab homine superatis difficultatibus, sicut laudem ita & primum non minus merentur, ac mala reprehensionem & poenam. Et talis retributio prorsus necessaria est ad bonam gubernationem Reipublicæ rationalis in quocunque statu, ut §. 1. dictum est.

VIII. Testimonia SS. Patrum, quæ pro meritis operum cap. 4. recitat Bell. clarissima sunt; ut in hac re minus reprehensibilis sit Amesius, illa planè dissimulans, quàm Titius, qui suis auditoribus (mirè utique ejus opinione credulis) persuadere voluit, Patres suo favere errori. Loquatur nomine omnium M. Augustinus Ep. 105. *Sicut merito peccati, tanquam stipendium redditur mors: ita merito iustitia, tanquam stipendium, vita æterna.* Sed nimis rum judicio Kemnitzii & Titii, cum sic loquuntur Patres, dura catachresis est; cum nos, impia & blasphemum in DEVM gloriatio!

Solvuntur Objectiones.

I. Beatitudo cœlestis danda Sanctis tribuitur expressè misericordia DEI. Psal. 102. Matt. 5. 7. Iac. 2. 13. Resp. Dupliciter hæc loca exposuit S. August. Epist. 105. & lib. de corr. & gr. 6. 13. Prior est, quod Beatitudo tribuatur misericordiæ, non quia non sit vera merces meriti, sed quia merita ipsa ex misericordia data sunt: non enim potest opera meritoria facere homo, nisi prius justificatus; justificatus autem non ex operibus, sed ex misericordia. Sic idem S. Doctor distinguens ait: *ipsi iustitia vitam aternam esse mercedem, non gratiam; ipsi autem homini esse gratiam non mercedem, quoniam homini iustitia gratia est.* Posterior est, quod in ipsa coronatione, quæ merces est meriti, sit etiam misericordia necessaria, quæ peccata venialia remittat, sine quibus nulli vivunt, & pauci vitam hanc finiunt. Addit verò S. Aug. hanc ipsam misericordiam debitam esse bonis meritis Sanctorum. Amelius nullâ S. Augustini mentione facta, pauculis verbis eius excerptis, plurima verba, nihil rei solidæ reponit, quæ proinde nec tantillum infirmant Augustini solutiones. Manent interim verissime etiam juxta Nos electi omnes *vasa misericordiæ*, sicut reprobi *vasa iræ*; juxta Apostolum, *Omnia opera Domini Misericordia & Veritas*, (scu Iustitia;) quo tamen sicut non impeditur ut, sicut Iustitia in reprobis cum modico temperamento Misericordiæ (nam citra condignam eos puniri, & cum multa patientia ad poenitentiam expectari à divina misericordia, satis constat:) ita misericordia præcipue cum temperamento Iustitiæ locum habeat in Electis.

II. Isa. 55. 1. *Emite absq; argento & absq; ulla commutatione*

Cap
tatione vinu
merita tam
cis asserta?
næ? Sed Q
det? Certe
lis Christi v
bibat, quod
Christi verif
terpres ita
doctrinam me
nullis meriti
III. Dan
in miseration
ita Daniel p
in quam pop
verò hinc co
sim interro
tam aternam
I. Omnino
eius augmen
tam longæ
Resp. 2. Pop
conciliare h
rum operu
ac solam D
volebat prop
DEO allegat
IV. Lu
sunt vobis, d
sunt bonoru
arte Quodlib
inferre posse
tuisset etiam
Omissis erg
loci interpre
est apud T
loquitur no

tatione vinum & lac. Quid verò hoc contra operum merita tam multis, tam perspicuis SS. Scripturæ locis asserta? Vbi hic vel umbra vitæ & gloriæ æternæ? Sed Quodlibetica omnipotens quid non audet? Certe locus ille Prophetæ planè similis est illis Christi verbis; Ioan. 7. *Si quis sitit, veniat ad me & bibat, quod de doctrina, Sacramentis, & gratia Christi verissimè accipitur: unde & Chaldaeus interpres ita vertit: audite absq. pretio, absq. pecunia doctrinam meliorem vino & lacte.* Nih. hic de gloria nullis meritis acquirenda.

III. Dan. 9. 18. *Non in iustificationibus nostris, sed in miserationibus tuis magnis &c.* Verissimè, sanctissimè ita Daniel petit liberationem populi à captivitate, in quam populus propter peccata devenerat. Quid verò hinc contra merita Sanctorum? Amesius vicissim interro. at: *An igitur mereri possint opera illa vitam æternam, quæ temporalia bona non merentur?* Resp. 1. Omnino ita fit quotidie; vitam æternam (seu eius augmentum) merentur iusti, non tamen vitam longævam, opes, honores, sanitatem &c. Resp. 2. Populi Iudaici, cui Daniel precibus DEVM conciliare humiliter volebat, non merita bonorum operum, sed scelera poterat prætere, ac solam DEI misericordiam allegare; non etiam volebat propria sua merita, quæ sanctissimi coram DEO allegare non solent.

IV. Luc 17. 10. *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Servi inutiles sumus.* Ergo nulla sunt bonorum operum merita? Quomodo, nisi arte Quodlibetica hoc inferatur? Sane æquè facile inferre possemus, Nec Christum quicquam metuisset etiam nobis, ut suprà ex S. 1. Not. 4. patet. Omissis ergo variorum satis probabilibus ejus loci interpretationibus, brevis & genuina hæc est apud Tirinum: scil. Christus hic aperte loquitur non de mancipio, sed de servo, qui

mercedis promissæ causâ, opera ex pacto debita præstat. Qui si ea sola præstiterit, nullas sanè gratias, condictam tamen mercedem promereretur & accipit. Quòd si ultra pactum etiam alia servitia Domino grata præstiterit, gratias insuper & honorarium merebitur & accipiet. Sic ergo & nobiscum agat DEVS, si vel sola præcepta, vel insuper etiam consilia Christi compleverimus. Petes: Quare ergo dicimur servi inutiles? Resp. Non sic nos vocat Christus (qui alibi ait, *Euge serve bone & fidelis!* item, *iam non dicam vos servos, sed amicos.*) sed jubet ut ipsi sic nos vocemus, humilitatis fovendæ causâ, quia scilicet nostris operibus nihil utilitatis DEO (qui nullo indiget) afferimus. Quia tamen sic obsequimur nutui divino, ejusque gloriam propagamus, mercedem & præmium meritò referimus. Et ita evanescunt replicæ seu cavillationes Amesii.

V. Rom. 6. ult. *Stipendium peccati mors; gratia autem DEI vita æterna.* Ergo non ex merito. Resp. neg. seq. Gratia enim dicitur vita æterna non quia non est merces debiti, sed quia ipsa merita habemus ex gratia. Amesius. *Si verè & propriè dici potest, Stipendium bonorum operum est vita æterna, antithesis prioris sententia [Stipendium peccati mors] hoc postulasset.* Sed cui potius credamus, huic musteo Puritano, an M. Augustino, qui tanto antè in Epist. 105. & in Enchir. c. 107. & lib. de gr. & lib. arb. c. 8. & 9. docet 1. potuisse Apostolum rectè dicere, *stipendium iustitiæ vita æterna, sicut dixit, stipendium peccati mors.* (quæ S. Augustini confessio causam adversariorum penitus jugulat.) 2. non tamen esse dictum stipendium iustitiæ vita æterna sicut stipendium peccati mors, ne quis existimaret, nos ex nobis habere iustitiam, sicut habemus peccata. Itaque gratia dicitur vita æterna, non quia non est merces meriti, sed quia ipsa merita

Cap.
merita habet
sus Augusti
Cajetani co
VI.
eundem mag
Quis dubi
misericordi
qua præpara
me conven
qua ideo da
ritum oppu
pessundant
at elevare o
suapte natu
nes Fidei,
nisi ut quer
simus clara

VII.
qua ex oper
excludit.
lib. 5. cap. 4
mendacii a
legatis.

VIII.
suis tribuit
est proprius
me pronun
magis ab a
ficatur, ta
siquidem n
tis CHRIS
nascuntur
tit Primar
liter deper
que quicq
totum red

merita habemus ex gratia. Verum quid curet Ame-
sius Augustinum, si pro se putet excentricum stare
Cajetani commentum!

VI. Eph. 2. 8. *Gratia salvati estis. Tit. 3. 7. Se-
cundum magnam misericordiam suam salvos nos fecit.*
Quis dubitat? Creati enim ex magna gratia &
misericordia, in Christo IESU sumus in operibus bonis,
quæ præparavit DEUS ut ambularemus in illis. Opti-
mè convenit Gratia Christi cum meritis nostris,
quæ ideo datur ut mereamur. Neo-Evangelici Me-
ritum oppugnando ipsam quoque Gratiam re ipsa
pessundant, dum inertem eam fingunt, quæ neque-
at elevare operationes filiorum DEI ad id, ad quod
sua præ natura tendunt. Ad quid enim spectant actio-
nes Fidei, Spei, Charitatis, & quas hæc imperat,
nisi ut quem credimus & amamus aliquando digni
simus clara facie intueri?

VII. *Lex Fidei excludit omnem gloriationem
quæ ex operibus nascitur. Rom. 3. 37. Ergo merita etiam
excludit.* Antecedens falsum esse ostensum est
lib. 5. cap. 4. th. 16. Apostolus suis verbis factisque
mendacii arguit omnes Neo-Evangelicos ibid. al-
legatis.

VIII. *Injuria fit meritis Christi, si meritis no-
stris tribuitur salus, tanquam debita merces: quia hoc
est proprius finis & fructus meritorum Christi.* Verissi-
mè pronunciat Bell. Hoc argumentum quanto
magis ab adversariis rhetoricè, imò tragicè ampli-
ficatur, tantò cum discutitur, inanius reperitur:
siquidem merita justorum non opponuntur meri-
tis CHRISTI, sed iis subordinantur, à quibus &
nascuntur; sicut causæ secundæ activitas non ever-
tit Primam, sed supponit eandem, à qua essentia-
liter dependet, nec eam obscurat, sed illustrat: Ita-
que quicquid justorum merita laudis habent, id
totum redundat in laudem meritorum CHRISTI.
Ame-

Ameſius. *Nova hæc eſt Theologia, Prophetis & Apoſtoli ignota: Chriſtus meruit, ut nos mereremur nobis: met ipsis vitam æternam.* Reſp. Hæc aſſertio patitur duplicem ſenſum; nempe 1. Chriſtus meruit, ut nos omnia quæ ad vitam æternam conducunt mereremur; & hic eſt ſine dubio hæreticus; quem tamen tacite ſubdolè que affingit Catholicis; 2. Chriſtus ſuæ paſſionis merito impetravit nobis omnia auxilia gratiæ, quibus excitati & adjuti gratis juſtificaremur, & juſtificati gratis, mereremur augmentum gratiæ & coronam gloriæ; & hæc eſt Apoſtolorum & Prophetarum clara aſſertio, quæ non niſi per Tropos Quodlibeticos contra Merita detorquetur, ut conſtat ex §. 2. Eſto, poſſet aliquis ita laudare opera noſtra bona, quæ naſcuntur ex meritis Chriſti, ut illud minimè redundet in laudem meritorum Chriſti; (quod ſanè ſine gravi errore non poſſet fieri:) an ideò non poſſint verè & laudabiliter prædicari ut effectus meritorum Chriſti intra terminos quos DEVS & natura rerum poſuit? Equidem merita noſtra non requiruntur propter inſufficientiam meritorum Chriſti, ſed propter maximam eorum efficaciam: ſicut fructum palmes non debet ferre, propter inſufficientem virtutem vitis, ſed propter eius efficaciam, quam niſi ab illa trahat & fructum ferat, abſcindetur & in ignem mittetur: ita & juſti ſunt palmites in vite Chriſto, in quo ſerunt fructum multum operum meritoriorum. Ameſius. *Si Chriſtus ſufficienter nobis meruit ſalutem perfectam, tam non opus eſt, ut nobis metiſſis eam nos mereamur.* Reſp. Ut alias ſæpius, Chriſtus ut cauſa univerſalis meruit nobis omnia ad ſalutem perfectam neceſſaria; inter ea autem media etiam ſunt Sacramenta, & opera meritoria. Nunquid quia DEVS meruit nobis ſalutem perfectam, ideò non debemus nos applicare ſaltem per Fidem? (ut ſingunt Neo Evangelici.) Cavilli & calumnia, quas deinceps

Cap. deinceps u
Bell. pervers
ipſa illa ſpe
doctrinam
viter ſeriu
ruiſſe Chriſ
ludem conſi
rita propria
DEVS Sol
igne ad cale
randum, n
ipſe non po
dum illuſtr
potentia eju
ſed etiam v
ratâ nihilor
mæ & univ
verum eſt,
& homine
ſti: & quæ
vante facin
neque aliqu
torum fac a
ratio, cur id
det à gratia
tem noſtra
reſerimus,
quàm ſi abſ
temus: im
eſſe fatemu
gratiam ſaly
mo modo
omnia vald
omiffionem
¶ Ge
haber præte
cum ſpecim
parvuli juſtij

deinceps usque ad capitis finem etiam ex dictis Bell, perversè acceptis, nescit, planè refelluntur ex ipsa illa speciali sola-Fide Lutheri-Calvinicorum; doctrinam vero solidissimam Bellarmini hinc necleviter feriunt. Testatur enim passim Scriptura, meruisse Christi opera apud DEVM, non solum ut salutem consequeremur, sed etiam ut eam per merita propria consequeremur. Sicut etiam quòd DEVS Sole utatur ad mundum illustrandum, & igne ad calefaciendum, aurâ & pluviis ad refrigerandum, non est in causa imbecillitas DEI, quasi ipse non posset per se absque Sole, igne, aura mundum illustrare, calefacere, refrigerare; sed omnipotentia ejus, quâ potuit non solum ista facere, sed etiam vim faciendi rebus creatis tribuere, servatâ nihilominus semper propriâ excellentia primæ & universalis ac independentis causæ. Neque verum est, sic saltem dividi gloriam inter DEVM & hominem. Nam merita nostra dona sunt Christi: & quamvis in opere bono, quod nos DEO juvante facimus, nihil sit nostrum quod non sit DEI, neque aliquid sit DEI, quod non sit nostrum, sed totum faciat DEVS, & totum faciat homo: tamen ratio, cur id opus sit dignum vita æterna, tota pendet à gratia. Denique nos ipsi non minùs salutem nostram totam atque integram illi acceptam referimus, cum illam meritis nostris acquiritur, quàm si absque ullis meritis nostris illam acciperemus: imò multò magis nunc illi nos debitores esse fatemur, quandoquidem non tantum per ejus gratiam salvamur, sed etiam per eandem nobilissimo modo honorificentissimòque salvamur. Hæc omnia valde solida & vera, Amesius per puram omissionem enervavit.

¶ Gerhardus diversi ac novi vix aliquid hinc habet præter insulitates pueriles. Recito unicuique specimen. Th. 112, sic colligit: *Quo modo parvuli justificantur & salvantur, eo modo etiam adulti insti-*

ustificantur & saluantur. Ratio est, quia una est iustificationis & salvationis ratio in omnibus iustificatis & salvatis. Sed & Christus disertè dicit Marc. 10. v. 15. Amen dico vobis qui non receperit regnum DEI velut parvulus, non intrabit in illud. Bell. ipsel. 6. de amiss. gr. c. & §. 3. sic differit: Quod Catharinus ait, propter Christi iustitiam omnes justificari, aequè valet in maioribus ac parvulis. *Subsumimus ergo: Parvulus baptizatus vita aeterna donatur solo iure hereditatis. Ergo etiam adultis baptizatis & credentibus vita aeterna donatur solo iure hereditatis.* Auderetne Titius negare, hanc argutationem esse puerilem, ubi tot vitiis laborat unica illa Maior propositio cum suis fulcimentis ficulneis? Si enim omnimoda paritas in dispositione ad iustificationem & salutem requiritur, (nam de dispositione, non de causa formali potest loqui ea propositio:) ergo etiam parvuli debent habere fidem illam actualem specialem, quæ per dilectionem operatur, servat omnia præcepta &c. quæ sunt mera deliria, ut ostensum est Tom. II. l. 2. Ratio qua fulcire vult Majorem est mera principii petitio, aut variatio phrasidis potius. Christi verba quodlibeticè (si non flagitiosè) in rem præsentem trahuntur, cum (etiam juxta Gloss. Ienens.) aliud Christus ibi non doceat, quàm nisi conversi fuerimus ab ambitione illa primatûs, & efficiamur sicut parvuli i. e. quales isti sunt per ætatem, tales nos per voluntatem reddamur, puta humiles, simplices, ambitionis & invidiæ expertes &c. Bellarminus Bellarmino ex ejusdem Quodlibeticæ Reguli opponitur, ut loca conferenti patebit.

CAPVT TERTIUM.

An & quatenus fiducia in meritis
collocari possit?

Negant

quenter ad i
puduisse) qu
mortalia. Aff
trarium, seq
lica mediâ vi
declaretur,
esse, nisi spen
6. & Senec.
meritis, ali
Potest enim
fiduciam in
non certò sci
tis magnifqu
ipso erga DE
ne tota quæ
Patrum testi
Assertionibu
arguit clarif
insidiosa, o
suorumque
nis. Cùm v
maximam f
certò scit ax
tanica) adver
sicè. Illud au
cognosci, &
tissimè cognos
liter oriri fi
cognitio pr
extib. vi. c
aut moralit
bus excitan
DEI glorian
fiducia, de I
ad felicem e
Asser
constituunt

Negant absolutè neo-Evangelici, & consequenter ad illum errorem (cuius Amesius videtur puduisse) quòd omnia opera iustorum sint peccata mortalia. Affirmabat simpliciter Ioa. VVicleph contrarium, sequutus in hoc Pelagium. Veritas Catholica medià viā tenet, pro qua ut per seqq. assertiones declaratur, Notandum est 1. Fiduciam nihil aliud esse, nisi spem perfectam ut docet S. Th. 2. 2. q. 129. a. 6. & Senec. Ep. 16. 2. Aliud esse fiduciam nasci ex meritis, aliud fiduciam esse ponendam in meritis. Potest enim fieri, ut quis exiguam aut penè nullam fiduciam in meritis propriis constituat, eò quòd non certò sciat, an habeat vera merita, & tamen veris magnisque meritis abundet; & ex illis fiducia in ipso erga DEVM maxima oriatur. Ex qua distinctione tota quæstio absolvi, ac varia Scripturarum ac Patrum testimonia conciliari poterunt: unde tribus Assertionibus res tota exponi potest. Amesius dum arguit clarissimam hanc distinctionem *obscuritatis insidiosa*, ostendit se tergiversari, metuerèque suis suorumque cavillationibus ab usu eius distinctionis. Cum verò ait, *Rationem Bellarmini* (posse scilicet maximam fiduciam ex meritis oriri in eo qui non certò sciat an habeat vera merita) *omni rationi* (Puritanica) *adversari*. *Ex meritis enim non oritur fiducia physice*. *Idud autem ex quo moraliter oritur, debet necessario cognosci*, & *ad maximam fiduciam gignendam debet certissime cognosci*. Resp. Fatemur, non physice sed moraliter oriri fiduciam ex meritis; ad hæc verò sufficit cognitio probabilis, aut moraliter certa, ut constat ex lib. vi. cap. 2. Cur enim ex persuasione probabili aut moraliter certa de beneficiis gratiæ divinæ quibus excitantibus & cooperantibus puto me ad maiorem DEI gloriam omnia mea fecisse opera, non nascatur fiducia, de DEI bonitate, quòd bene cæpta nutrire & ad felicem exitum perducere velit?

Affertio I Fiducia Sanctorum, quam in D E O constituunt, non ex Fide sola, sed etiam ex bonis meri-

meritis nascitur ; atque adeò summo studio Mérita quærenda sunt, ut apud DEVM fiduciam habere possimus. Probatur ex Tob. 4. *Fiducia magna erit coram DEO elemosyna.* Iob. 11. Rom. 5. 1. Tim. 3. Heb. 10. 1. Ioan. 3. *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad DEVM.* Amesius ait ; his Scripturæ & SS. PP. testimoniis, ambigua vocis ambiguitate lectoribus illudere Bellarminum ; ideoque distinguendum esse vult. *Nascitur ex Fide sola tanq. ex causa apprehendente causam spei quam rei sperata ; sed nascitur etiam ex obedientia nova, & conscientia bona tanq. ex argumentis confirmantibus & erigentibus illam apprehensionem tñā cum fructu eius.* Resp. Commentitix huius distinctionis fundamentum eversum est suprà lib. v. & ipsa Scripturæ Patrūque testimonia non nisi violentiè quodlibeticam illam distinctionem patiuntur. Ratio quam addit Bell. planè idem evincit, quam Amesius nec extremo digito attigit. Est verò hæc ; quia cum DEVS promiserit coronam vitæ diligentibus se ; ex duobus pendet adeptio gloriæ, scil. ex fidelitate DEI, qui præstat quod promisit ; & ex operibus nostris : diligere enim oportet non verbo & lingua, sed opere & veritate. Proinde sicut Spes certa non esset, si nos bene operaremur, sed DEVS fidelis non permaneret ; ita nec certa esse potest, si DEVS quidem fidelis sit, sed nos non bene operemur, nec diligamus opere & veritate.

II. Assertio. In bonis meritis, quæ verè talia esse compertum sit, fiducia aliqua collocari potest, modò superbia caveatur. Id probatur exemplo Nehemiæ, Esdræ, S. Davidis Ps. 17. Ezechia Regis apud Isai. c. 38. Et S. Hester. c. 12. Apostoli Pauli 2. Tim. 4. *Bonum certamen certavi, cursum consummavi ; in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Et suffragatur ratio, quia sicut Misericordia DEI, ita & bona merita sunt vera salutis causa. Licet

Licet autem hoc est confis & eius gratia merita. Am ba in superi

pria iustitia est, fiduciam nignitate re bant ea loca tita adducur none Missæ p nos consortiz largitor admitt enim habet non habet nihil perdit solo DEO c tuerur, nec Calumnias laamo, qui maledicere lsi dixerit ipsis. nervos intende DEI omni ge sine mutatio, solam confign obesa mende vertitur. nostra obvia tur. Miseric rationalem meriti toria qu mationes L tu, Conciliu

Licet autem credere in omni vera causa. Neque hoc est credere in propria virtute, sed in DEO & eius gratia, cuius sunt munera omnia humana merita. Amesius nihil hic reponit, præter inania verba in superioribus perspicue convulsa.

III. Assertio: Propter incertitudinem propria iustitiæ, & periculum inanis gloriæ, tutissimum est, fiduciam totam in sola DEI misericordia & benignitate reponere. Hoc tantum ac non plus probant ea loca Scripturæ, quæ adversarii contra meritum adducunt; habetque usus Ecclesiæ, quæ in Canone Missæ post Consecrationem orat; *Intra quorum nos consortium non astimator meriti, sed venia, quæsumus, largitor admitte!* Idem evincit Ratio manifesta: Vel enim habet homo vera merita, vel non habet. Si non habet, perniciosè fallitur. Si verò habet, nihil perdit ex eo, quòd ipse ea non intuetur, & in solo DEO confidit. DEVS enim ea bene novit & intuetur, nec immeritata esse patietur. Amesius ad Calumnias de more vertitur, *Bellarminum confert Balaamo, qui post varias incantationes, quibus conatus est maledicere Israëlitis, divinitus tandem adigebatur, ut benediceret ipsis. Sic Bell. postq. integris aliquot libris omnes nervos intenderit, meritis humanis contra gratiam DEI omni genere sophismatum propugnandis, subito hic in fine mutatus, meritorum usum omnem tollit, & ad gratiam solam confregit.* Ita nugacissimus Sycophanta, ad obesa mendacia, dum omnia alia deficiunt, convertitur. *Misericordia & Veritas in negotio salutis nostræ obviant sibi, iustitia & Pax se invicem exosculantur.* Misericordiæ divinx est, velle Creaturam rationalem per semitas iustitiæ & opera laude digna meritoriæque promovere ad coronam iustitiæ. Declamationes Luthero-Calvinicæ omni Scripturæ, Patrum, Conciliorumque & Rationis suffragio destituta ut rude

rude vulgus decipiendum composita, sub prætectu commendanda Gratia divina, re ipsa inertem & DEO indignam comminiscuntur. Ad populum phaleras! Quid, quæso, consequentia habent ista Americana? 1. Bellarm. dicit tutissimum esse, fiduciam in sola DEI misericordia ponere. *Ergo agnoscit incertam & periculosam esse doctrinam de iustificatione ex Meritis.* 2. Bell. dicit, Spem in sola misericordia non in meritis tutissimè desigi. *Ergo communicatio vite sperata non est tribuenda iustitia.* Ergo Apostolus Gratia detractor fuit, cum dixit, Meritis sui certaminis & cursu consummati repositam esse coronam iustitiae quam reddat sibi iustus Iudex &c. 3. Tutissimum est (iuxta Bellar.) fiduciam totam in sola misericordia DEI desigere. Ergo perniciosum & impium est, exemplo SS. Davidis, Nehemiae, Estheris, Ezechiae, Pauli &c. in casu congruarum circumstantiarum, aliquam fiduciam in bonis meritis ponere; Dignissima, inquam, sunt hæc similisque Quodlibeticae illationes desperato Lutheri & Calvinii Evangelio, ad miserum populum dementandum. Ad hunc locum communem amplificandum plurimum etiam confert Gerhardus in suis Pandectis Cretensisibus à pag. 898. usque ad 924. ubi ex Strigelio, Simone Pauli, Lysero, VVolffio, Mornæo, eiusdemque farinae Fabulonibus, vanissima commenta miscet plurimis Catholicorum Theologorum testimoniis, nihil proisus ad confirmandam vanam Luthericorum præsumptionem facientibus, sed tantum ad replendas vacuas paginas, & locupletandas populares rabularum declamationes.

CAPVT QVARTVM:

quod inscribitur ab Amesio.

Speculationes quædam Bellarmini

DE

NON ENTE.

Quid

Quid hic mysterii? Hactenus, inquit Amesius, contendit Bellarminus opera bona esse merita; sed necdum explicavit, quid sibi velit ista voce Meriti, ne scilicet certum & fixum scopum haberet, à quo in probationibus non liceret vagari aut aberrare. Iam tandem post disputationem illam peractam, promittit se dicturum, quid sit illud de quo disputavit: secundum perversam & ineptam illam methodum, qua primo quæri solet, an sit? & postea quid sit? Neque tamen hoc potuit elicere, sine novo conflictu cum suis gregalibus, inter quos de hac ideo certamen certatur non leve, non vnum. Nos hic Spectatores agemus illa tantum annotantes, quæ meritorum doctrinam adhuc magis illustrare posse videantur. Verum rectius inscripsisset hoc caput ultimum sic,

CAVILLATORIA DRACONIS CAUDA.

Quàm enim perversa & inutilis sit illa methodus Luthero-Calvinicis (ac præcipuè Amesio & Gerardo) propè in singulis Controversijs frequentata, dum ex varijs pugnantisque Scholasticorum opinionibus circa modos & circumstantias, ipsam (in qua omnes omnino conveniunt) substantiam Dogmatum Catholicorum arietare satagunt, passim in hoc Opere, sed præcipuè cum Tomo III. Lib. IV. cap. ult. §. 5. de actionibus Missæ, in quam formaliter ratio Sacrificii consistat, disputaretur, quasi ad oculum ostensum est; ut superfluum hic sit idem denuo repetere. Brevissimè igitur Bellarminianæ doctrinæ Summam trademus, & præcipuas Alastoris Puritani sycophantias adnotabimus.

¶ I. Ut opus aliquod dici possit verè ac propriè meritorium felicitatis æternæ, septem conditiones requiruntur 1. ut sit opus bonum. 2. ut fiat in obsequium DEI. 3. ut qui meretur sit viator. 4. ut sit opus

opus liberum. 5. ut qui meretur sit amicus & gratus DEO. 6. ut intercedat promissio. 7. ut opus ex Charitatis virtute procedat. Tres priores conceduntur ab omnibus. Quarta etsi à Rob. Holcot, fuerit in dubium vocata; communis tamen & vera SS. Patrum & Theologorum sententia asserit, omnino requiri libertatem. Quod de impeccabilitate Christi obijci posset, ad Scholasticos in 3 p. S. Thomæ pertinet. Quinta etsi à Mich Baio eiusque sequacibus Iansenitis fuerit negata, communis tamen & certa Theoll. sententia asserit requiri statum gratiæ. Opposita Baiana à tribus Pontificibus confixa est; uti & altera eiusdem Baii, qua negabat promissionem DEI gratuitam debere intercedere. Septima conditio, ut opus actu vel virtute à Charitate procedat, est nonnihil controversa inter Scholasticos; negari tamen non potest, affirmativam sententiam (quam cum SS. Thomæ & Bonav. tuetur hic Bell. uti est communior, ita etiam esse tutiorem in praxi) & nihil habere incommodi, cum tamen opposita sententia, si divino iudicio falsa sit, possit esse noxia. Et fundamentis certè solidis niti videtur; Tum quia Matt. 19, 1. Cor. 10. Col. 3. &c. valde exprimitur, quòd opera nostra in nomine Domini, in gloriam DEI, propter nomen Christi &c. facere oporteat: Tum quia communis ratio Meriti postulat, ut opus fiat in alterius gratiam. Nullum verò opus simpliciter sit in DEI gratiam, nisi saltem virtualiter à Caritate procedat: Tum quia non conciliatur gratia (saltem extra Sacramentum) nisi præcedat actus Charitatis saltem virtualis. Ergo nec Gloria, quæ potior est Gratiâ.

¶ II. Catholici omnes agnoscant, opera iustorum esse meritoria vitæ æternæ, sed tamen aliqui censent non esse utendum his vocibus de condigno & de congruo, sed absolute dicendum, opera bona iustorum esse meritoria vitæ æternæ, ut

Vval-

Valdensis, aut condigna largo modo, ut Durandus quos meritò reiicit communis & verissima Theoll. sententia. Amesi hæreticè sycophantatur, dum ait: *hanc neque veram, neque Theologorum dicendam, quia tantam Theologiam (Luthero Calvinicam) evertit.* Deinceps operosè Amesi defensionem suscipit Durandi, qui studio magis impugnandi ingeniosè doctrinam S. Thomæ, quàm solide & piè confirmandæ & illustrandæ doctrinæ Catholicæ, in plerisque materiis quam proximè accessit ad hæreticorum errores, ut etiam in superioribus monui, ideoque quantū sapulat plerumque à cæteris Scholasticis, tantum laudatur à Puritanis. Propositiones Durandi hæc sunt. 1. *Temerarium & blasphemum est dicere, DEVM fore iniustum, quòd meritis hominum iustorum non reddit mercedem promissam.* 2. *Non extat in SS. literis promissio, quæ DEVM obligat ad reddendam mercedem, sed tantum quæ doceat, DEVM disposuisse vitam æternam dare iis, qui mandata servaverint.* 3. *Rectè 2. Tim. 4. 8. ponitur iustus iudex non iusto iudicio, quia DEVS qui reddit præmia iustis & pœnas iniustis; iustus & misericors est, & ut iniustus iusto iudicio pœnas reddit iniustus; ut misericors, liberaliter præmia tribuit iustis.* Hæ tres propositiones satis propugnatae sunt cap. 2. §. 2. iunctis iis, quæ in cap. 1. Not. de meritis Christi dicta sunt. Et per hæc ipsa Christi merita diffatur etiam 4. Durandi assertio, nempe, quod *Nemo possit ex iustitia mercedem ab alio petere, nisi reddat ei omnia, quæ illius sunt, & aliquid am- plius, cum omnia ipsius sint.* Manifestum est, hoc totum etque posse opponi Meritis Christi, ac nostris. Bene igitur pro utrisque respondit Bellarminus: *Absolute non potest homo (etiam hypostasi divi- na subsistens) aliquid à D E O exigere. cum omnia sint ipsius: tamen posita eius voluntate & pacto, quo non vult à nobis exi-*

exigere opera nostra gratis, sed mercedem reddere iuxta proportionem operum, vere possumus ab eo mercedem exigere. Nec ullam habet vim Instantia Durandi tam insolenter à Puritano debuccinata tanquam ineluctabilis & peremptoria, hæc scilicet. Quod redditur non ex debito præcedentis operis, sed ex promissione præcedente, non quidem redditur ex merito operis de condigno, sed solum vel principaliter ex promisso, & ita non est ibi illud debitum de quo loquimur. Et quia ex dono gratuito nemo obligatur ad dandum amplius, sed potius recipiens magis obligatur danti; ideo ex bonis habitibus & ex bonis actibus, sive usibus, nobis à DEO datis, DEVS non obligatur nobis ex aliquo debito iustitiæ, ad aliquid amplius dandum, ita ut si non dederit, sit iniustus, sed potius nos sumus DEO obligati. Resp. Si hæc omnia, & quicquid ulterius quoad iustitiam meriti excogitari potest, accomodentur Meritis & Satisfactionibus Christi, manifestum est, quod eandem vim habeant, quam habent contra meritum nostrum. Quid enim habuit Humanitas Christi, quod à Divinitate non accepit? Est ergo par nobis in hoc: disparitas autem, quod ille infinites plura & maiora quam nos acceperit, potius minuet in ipso iustitiam meritorum præ nostris. Itaque vel neganda pariter sunt merita & Satisfactiones Christi cum impiis Socinianis, vel pariter nostra admittenda. Immotum ergo manet, Merita nostra esse propriè dicta; etiam ex Iustitia remunerari ea à DEO, sive illa sit tantum Legalis (quod absolute negari nequit) sive commutativa, sive distributiva, sive etiam Fidelitas continens eminenter quicquid perfectionis habet Commutativa & Distributiva; quod ad Controversiam Fidei prorsus nihil, sed tantum ad Scholasticam disceptationem pertinet, ut supra ostensum est.

¶ III. Opera bona iustorum esse meritoria vitæ æternæ ex condigna ratione operis, etiam si nulla extaret divina conventio, docet Caiet. & Sor. Non

Non esse illa-
zis, sed tantum
az, tenet Scotus
bilio videtur
condigno ratio
Thom. Bonav.
Draconis? Al-
nis fatui ac teme-
hominis planè in-
probatione no-

¶ IV. R.

Scripturæ & P-
semper menti-
Nec Obstat, q-
se gesserit, lice-
lium intercesse-
personæ, aliud
vita æterna,
Nam ex eo, qu-
meretur ex cor-
alio pacto, sed
etiam infantib-
quam filiis DE-
sunt mereri, no-
que bona oper-
acquirendam u-
ab adoptione,
que ut sic non
ut hæreditatem
patet in infanti-
August. Bern. &
viam vitam ætern-
pendium & bra-
optionis requir-
neatur filium a-
men ejus opera
tam vel prom-
draconis? Hoc cor-

Non esse illa meritoria ex condigno ratione operis, sed tantum ratione pacti & acceptationis divinae, tenet Scotus, Vega &c. Nobis media via probabilior videtur, quæ docet, opera ea esse meritoria ex condigno ratione pacti & operis simul. Ita SS. Thom. Bonav. & alii plerique: Quid ad hæc Cauda Draconis? Alterutrum, inquit, horum statuere est hominis fatui ac temerarii; sed utrumque simul coniungere est hominis planè insani. Nimirum, hoc est per se notum, probatione non eget!

¶ IV. Requiritur promissionem patet ex locis Scripturæ & Patrum cap. 2. §. 2. relatis quæ ferè semper mentionem faciunt promissionis divinae. Nec Obstat, quòd filio debeat hereditas, si bene se gesserit, licet nulla conventio inter patrem & filium intercesserit. Nam aliud est loqui de merito personæ, aliud de merito operis; & rursus aliud de vita æterna, ut est hereditas, aliud ut est merces. Nam ex eo, quòd aliquis est filius DEI per gratiam, meretur ex condigno hereditatem vitæ æternæ sine alio pacto, sed merito personæ, non operis. Nam etiam infantibus baptizatis ita decedentibus tanquam filiis DEI debetur jure hereditas; & dici possunt mereri, non merito operis, sed personæ. Ideoque bona opera non requiruntur ad vitam æternam acquirendam ut hereditatem, sed ne filius excidat ab adoptione, & jure mereatur exheredari; adeoque ut sic non meretur vitam æternam acquirere ut hereditatem, sed meretur eam non amittere, ut patet in infantibus ita decedentibus, & docent SS. August. Bern. &c. At verò ut filius DEI adoptivus vitam æternam obtineat, ut mercedem, sive stipendium & bravium, omnino præter gratiam adoptionis requiritur promissio. Etsi enim pater teneatur filium admittere ad hereditatem, non tamen ejus opera ad obtinendum bravium, nisi pactam vel promissio interveniat. Quid hic Cauda Draconis? Hoc commentum, inquit Ames. est una ex præ-

cipius profunditatibus Satana, quarum sit mentio Apoc. 2. 24. Nempe hoc dicit Apocalypsis juxta Quodlibeticam Sycophantia hæreticæ! Anne sensu literalis? Res ipsa negat. At etsi nusquam valeat sensus mysticus & accommodatitius, juxta Regulam Lutheri Calvinicam: excipe tamen cum adversus Romanum Antichristum dimicandum est. Quicquid tunc libet, licet, valétque!

¶ V. Non sufficere autem ad condignitatem meriti, solam promissionem & acceptionem, sed requiri etiam, ut in opere bono ex gratia procedente sit quædam proportio & æqualitas ad præmium vitæ æternæ, probatur 1. quia vitæ æternæ est *gratia pro gratia*, i. e. gratia mercedis, pro gratia meritorum, siue Caritas patriæ pro Caritate viæ, juxta S. August. l. de gr. & lib. arb. c. 9. At inter gratiam & gratiam sine dubio magna proportio est. Arvesius ait: *Tale argumentum ex condigna meretur irrisum multò maiorem, quàm illa nostra ferent.* Et quia vidit irrisoriam hanc solutionem nimis levem, fulcit eam splendido mendacio, dum affingit Bellarmino *æqualitatem* meritum inter & præmium vitæ æternæ, cum ille tantum similitudinem & proportionem conceptis verbis docuerit. ¶ 2. quia fons habet proportionem ad flumen, & semen ad fructum. At vitæ æternæ est *flumen latifcans civitatem DEI*. Psal. 45. Gratia verò bene operandi est *fons aqua salientis in vitam æternam*, & semen est gratia. 1. Ioan. 3. gloria est fructus. Ergo. Amesius negat hoc totum. Et cur? quia, inquit, *sicut fons superat flumen dignitate; ita merita nostra foras maiori pretio quàm vita æterna.* At cui persuadebit, fonticulum Rheni, Danubii &c. majoris æstimari, quàm integer fluvius reliquus? & radicem quàm tota arbor cum fructibus? ¶ 3. Vita æterna est *denarius diurni laborantium in vinea*. Matth. 20. At denarius diurnus justum est pretium laboris diurni. Amesius ait, non probari ex Matth. 20. *intencum*, nisi simul admittatur,

mittatur, h
quam, posse v
Non omnia c
cipi tanq, di
necessaria, l
S. Chrysosto
ubi & ostend
rum conduct
tè nostrum D
rum operum

¶ 4. Vi
ralis ex part
tum etiam f
ctione consist
parte objecti
nalis. Ergo
fius admittit
Sed neque no
sed tantum p
aut certaret
physicè æqual
tare quis veli

¶ 5. DE
eternam, ut a
decrevit. Er
quibus ex co
coronam iusti
bus antiquis S
tiva, quibus
æternam glori
veritatem liqu
stia à iusto iud
ta nostra pend
meruit nobis
meremur ut
ejus. Ergo d
nostra sint ita

mittatur, hominem non electum, cui est oculus no-
quam, posse vitam æternam auferre & abire. Resp.
Non omnia complementa parabolarum debere ac-
cipi tanq. directè ad scopum parabolæ præfixum
necessaria, sed ut adjuncta & emblemata, rectè cum
S. Chrysostomo docet Maldonat. in c. 20. Matth.
ubi & ostendit, totam illam parabolam operario-
rum conductorum pro mercede &c. directè & aper-
tè nostrum Dogma Catholicum de Merito bono-
rum operum firmare. Vide & Suarez r. p. l. 2. c. 20.

¶ 4. Vita æterna est actio quædam supernatu-
ralis ex parte objecti & principii tum efficientis,
tum etiam formalis. At meritum quod in dile-
ctione consistit, est etiam actio supernaturalis ex
parte objecti & principii tum efficientis, tum for-
malis. Ergo proportionem habent inter se. Ame-
sius admittit proportionem, negat æqualitatem.
Sed neque nos asserimus æqualitatem absolutam,
sed tantum proportionis. Quis enim laboraret
aut certaret pro mercede aut bravio absolutè &
physicè æquali? Anne labore & discrimine compa-
rare quis velit æqualem laborem, & discrimina?

¶ 5. DEVS est qui electos per merita ad vitam
æternam, ut ad coronam justitiæ, perducendos esse
decrevit. Ergo sine dubio ea merita illis donat,
quibus ex condigno verè & propriè pe veniant ad
coronam justitiæ. Fingit Amesius hinc nescio è qui-
bus antiquis Scholasticis merita quædam interpreta-
tiva, quibus DEVS ex sola liberalitate sua retribuat
æternam gloriam. Sed quid opus fingere, cum
veritatem liquidam habeamus vel in sola corona in-
justitiæ à iusto iudice reddenda! ¶ 6. Denique, Meri-
ta nostra pendent à meritis Christi; Tum quia ille
meruit nobis virtutem merendi; Tum quia nos
meremur ut viva membra Christi per influxum
ejus. Ergo detrahatur de gloria Christi, si merita
nostra sint ita imperfecta, ut non sint merita ex

condigno, nisi ratione acceptationis DEI. Amesius: *Detestanda est haec impudentia, qua gloria Christi prae-textus sit vanissima gloria mercenariorum hominum & meritorum ipsorum.* Resp. Rabiose calumniari non est solvere argumentum! Quis dubitet, detrahi de gloria meritorum Christi, si non tantummodo nostra, sed etiam ipsius CHRISTI meritoria opera (quibus nostra subordinantur non minus ac fructus palmitis ipsi viti) dicantur non esse perfecta & condigna, sed solum ex acceptatione DEI habere quod habent? Recolantur quæ in Notab. IV. cap. 1. Neg potest salva Evangelii veritate negari, Christum per suam gratiam adoptionis *influeret nobis & actionibus nostris dignitatem*, non quidem suam propriam & divinam identicè; sed participatam, creatam, ordinis tamen altioris universâ Naturâ. ¶ Nec urgent argumenta Scoti. Nam 1. Cùm SS. Scripturæ & Patres dicunt, *opera nostra non esse digna vitâ æternâ*, intelliguntur vel de operibus secundum suam substantiam, non ut à Spiritu S. & gratia DEI proficiuntur; vel intelliguntur de æqualitate omnimoda, quam nos non asserimus, sed proportionis tantum, ut mox iterum dicetur. ¶ 2. Cùm S. August. l. 1. Conf. c. 4. ait, *Rædus debita, nulli debent*, intelligitur de absolute & rigore debito, nullam supponens gratiam, quam constat supponere nostra merita: prima & potissima debiti ratio nascitur ex promissione DEI. ¶ 3. Quod inter DEVM & hominem non possit esse iustitia nisi secundum quid, explicatum est cap. 2. §. 2. arg. 4. ¶ 4. Inter opera nostra (etiam ut ex gratia procedunt) & Beatitudinem quod adhuc cernatur inæqualitas maxima, nihil obstat: quia inter meritum & præmium non requiritur absoluta æqualitas, secundum iustitiam distributivam, ut dici possit, præmium deberi meritis ex condigno, etiam ex parte operis, sed sufficit ut sit proportio quædam. Sic qui doctrina & bonis moribus præditus est, & pro Ecclesia aliquandiu laboravit, dignus

Episco-

Ca
Episcopatu
gnitas absol
parabilis. I
ad formam
men ex nat
jecto ritè d
Amesius nil

VI. II
gorum sensu
rare merita
operibus m
quod tacite
ro sit de sent
liori? contra
si adversarii
dissentient à
in eo, quod
non cadat su
rentibus, Po
tulis deberi
nem gratia
ur docet S. T
Amesius, He
stulm hæc
lum ex miseris
honestissimu
Vult verò DE
nientum an
nuè in vinea
tamen certent
divites in bonis
ritorum bon
Nec ideo op
c. 8. tacite a
mercedis: pr
DEI. Nen
ti ampliore

Episcopatu judicari solet, quamvis Episcopalis dignitas absolutè sit amplissima, & nullo pretio comparabilis. In rebus quoque naturalibus dispositio ad formam multò imperfectior est ipsa formâ: tamen ex naturali quadam justitia & exigentia subiecto ritè dispositio debetur. Ita & in presenti. Amasius nil præter inania verba opponit.

VI. Illud fatendum est ex communi Theologorum sensu, DEVM ex sua liberalitate remunerare merita nostra supra condignum; & è contrariò operibus malis pœnam reddere citra condignum; quod tacitè etiam probat Amasius. Quicquid porro sit de sententia Scoti, & altera opposita probabiliori? contra dogma Fidei neutra pugnat, adeoque si adversariis placuerit Scoti opinionem tenere, non dissentient à nobis in Fidei articulo. Idemque est in eo, quòd juxta nonnullos primus gradus gloriæ non cadat suum meritum, aliis probabilius id assentibus, Potest enim una eademque res diversis titulis deberi, ideoque ultima dispositio post infusionem gratiæ continuata meritoria erit vitæ æternæ, ut docet S. Thom. 1. 2. q. 112. a. 2. ad 1. At, inquit Amasius, Hoc non potest non absurdum esse, ut qui habet titulum hereditatis, eo non contentus, quarat alium titulum ex meritis suis. Resp. Non potest non honestissimum esse, velle quod DEVS vult velle. Vult verò DEVS vel maximè, ut adulti non sint puericentum annorum, sed tanq. operarii laborent strenuè in vinea sua, militent bonam militiam, bonum certamen certent, currant ut bravium apprehendant, fiant divites in bonis operibus &c. adeoque titulo etiam meritorum bonorum acquirant regnum cœlorum. Nec ideo opus est (etsi licitum sit, ut probat Bell. 2. 8. tacitè annuente Amasio) ita operari intuitu mercedis: præstat non intendere nisi beneplacitum DEI. Nemo quippe plus meretur & titulo meriti amplio rem gloriam recipit, quàm qui sine illicio

nullo proprii emolumenti opera meritoria multiplicat, ut dixi cap. 1. §. 1. in fin.

VII. Denique Gratiam justificationis neque ex condigno, neque ex congruo posse obtineri meritis operum solis viribus liberi arbitrii effectorum, adversus Pelagianos Catholica fides docet. Ad caudam Draconis pertinet Falsi crimen, quo Amelius, inter istos Pelagianos, ait, *censeri multos Magistros nostros Pontificios, Durandum, Scotum, Nominales, Adrianum*, idque dicere Medinam 1. 2. qu. 109. Verum Medina expressè ait in IV. Concl. Nos hanc notam istis authoribus non imponimus, licet Lutherus Scotum, & propter Scotum omnibus Scholasticis hanc notam haresis Pelagiana imponat. Videatur Tannerus Quest. III. num. 220. & seqq. Eandem gratiam justificationis non posse obtineri ex condigno, sed solum ex congruo meritis operum ex Fide & auxilio DEI speciali procedentium, constat ex dictis lib. V. ac proin calumniari Amelium, cum ait, *Verbis tantum differt ista sententia à priore Pelagiana, eò quod speciale auxilium hoc (ex sententia Bell.) nulli libero arbitrio desit, ita ut mereri ex solis viribus liberi arbitrii, & mereri ex auxilio speciali omnium hominum communi, sit unum & idem.* Hoc esse mendacium Sycophanticum, patet ex dictis lib. III. cap. 5. quod iterum Falsi crimine amplificat, dum verba Medinæ, quæ pertinent ad opera ex puris naturalibus facta, apertâ violentiâ torquet ad meritum congruum operum ex Fide & auxilio DEI speciali procedentium.

VIII. Sicut certum est, non posse unum alteri ex condigno gratiam promereri; ita non est dubium posse id ex congruo fieri, uti constat precibus S. Stephani conversum fuisse Paulum, & lachrymis S. Monicæ Augustinum. Absurdè Amelius hinc infert, posse unum infallibiliter procurare, ut alter quem amat convertatur, cum DEVS meritis nunquam debeat, quod ipsis ex congruentia debetur. Anne hoc per se notum? ubinam scriptum est? Sed nimirum calumniis,

luminiis, ca
hæc CAVDA
credebat per
plosione, ut o
RIA. Quam
ficet, & in S
noretur; at
Boni non re
bonorum op
ria! Regnum
minuitur ex
minantium &
splendescit &
quoque &
des

lumniis, cavillis, fannis & nugis exornanda erat
 hæc CAVDA DRACONIS Amefiana. Sicenim
 credebatur, *per omnem modum* Opus hoc *finiri in meritum ex-*
ploratione, ut omnium clausula sit SOLI DEO GLO-
 RIA. Quasi verò DEVS glorificantes se non glori-
 ficet, & in Sanctorum suorum honoribus non ho-
 noretur; atque ad illud infinitum pelagus omnis
 Boni non redeat unde emanavit omne meritum
 bonorum operum, omnisque ei debita laus & glo-
 ria! Regnum & Dominium DEI non obscuratur aut
 minuitur ex eo, quòd ipse sit *Rex Regum & Dominus Do-*
minantium & Causa causarum, sed vel maxime hinc
 splendet & amplificatur. Quidni ergo Meita
 quoque & coronæ Sanctorum omnium ante pe-
 des Agni projectæ multò verius effi-
 caciùsque proclament,

SOLI DEO GLORIA!

Nnnn 4 APPEN-

APPENDIX,

Quâ profligantur
CAVILLATIONES MA-
LEDICÆà
TITIO ET SEMPRONIO
Helmstadiensibus novissimè
protrusæ.

Titius (ut in proœmio dixi) totus est in ser-
mento , benedictionibusque Luthericis.
Quicquid adversarius sentit, dicit, facit, in-
sanum, scurrile, sycophanticum est ; quod
verò ipse, urbanum, Christianum, Theologicum.
Arbitrium esto penès quosvis lectores cordatos.
Ego flosculis Titianis (qui sanè multiplicati sunt
super numerum) relictis, ea quæ ad rem pertinent
mox lustrabo, ubi *Lapsus* aliquot illustriores è Pro-
œmio notavero. l. pag. 7. putat se retorquere dilem-
ma meum, quo dixeram: [Vel bene feci ego, cur er-
go me cedit? vel malè, cur Titius me imitatur?] ac
me simili cerafino referire, sic: Si bene feci, cur me obiurgas,
cur irasceris? Si autem malè, cur exemplo mihi praviisti?
Verùm ira Titio mentem perstrinxit, ut non adver-
teret, indignum esse, non dicam Theologo, sed quò-
vis viro honesto, ad excusandas excusationes in
peccatis prætere frigidum illud pueris aut vili-
bus scurris usurpatum: *Titius vel Sempronius me indu-*
xit exemplo, consilio &c. ad hoc facinus. Debebant por-
rò Titius & Conringius solide evertere ea, quæ scri-
psi in Exam. Examinis Interrogat. i. §. 5. Sed hoc
nec

nec extrem
scii, male
tiam in Car
defendi.

¶ II.

nestum Ha
non erubu
notissimum
nuncupari
quod illud
& inhone
(receptissim
fæ crimen
à Christo,
gioso & Cl
rum & Spa
quoad fide
tam, hære
rentur; nil
apostaram
fuisse addi
ticis ac à Ca
therano, Ap
mo. Anne
oblitus est
qui non abijt
rinorum non
sedit! Quan
sto, neque
scendi ad in
verè dici p
Calvinismi
sensu adhæ
detestati su
ptura, Baptis
conceptis v
¶ III. L
falsi crimen

nec extremo digito audent attingere, satis sibi consci, maledicentiam Calixtinam & falsiloquentiam in Catholicos nec coram proprio Duce posse defendi.

¶ II. Purgari se à *αποστασία* (quâ etiam Ernestum Hassiæ apostaticum Landgravium appellare non erubuit) putat ex eo, quod & ego Spalatensem notissimum apostatam, Sporerum perfidum apostatam nuncupârim in r. p. Irenici. At obstat non modò, quod illud excusandi genus, ut jam dixi, illiberale & inhonestum sit; sed vel maximè etiam, quod (receptissimo usu apud Theologos & Ictos) Apostasia crimen incurritur non modò per defectionem à Christo, sed etiam per defectionem à Statu Religioso & Clericali, quam labem contraxisse Sporerum & Spalatensem lippis & tonsoribus notum est: quoad fidem Catholicam verò ab illis simul desertam, hæreticorum non apostatarum nomen merentur; nisi fortè Spalatensem quis dicere mallet apostatam, quia nulli Ecclesiæ ex animo videtur fuisse addictus, adeoque defecisse æquè ab hæreticis ac à Catholicis. Adde, perabsurdè dici à Lutheranis, Apostasiam incurri recedendo à Calvinismo. Anne Calviniana fides Christi est Titio? an hic oblitus est illud Patriarchæ sui effatum? *Beatus vlr, qui non abiit in consilio Zwinglianorum, & in via Tigrinorum non stetit, & in cathedra Sacramentariorum non sedit!* Quanquam nec de Cels. D. Landgravio Ernesto, neque de me, nostriq; similibus, quos fors nascendi ad infelices novi Evangelii scopulos impegit, verè dici potest nos desertores esse Lutheran: vel Calvinismi, cui nunquam formali & pertinaci assensu adhæsimus, sed mox cognitam ejus impietate detestati sumus, atq; Ecclesiæ illi, cujus est SS. Scriptura, Baptismus, nucleus & omne bonum Christianum, (ut conceptis verbis Lutherus fatetur) nos addiximus.

¶ III. De Calixto, inquit p. 9. certus sum per apertum falsi crimen ei Erbermannum tribuere, quod Romanam faciat

facias (juxta illum) partem precipuam Christiana Ecclesia. Ego verò vicissim certus, nisi Titius vim faciat in totidem verbis, (quod esset puerile, si non flagitiosum) rem ipsam à Calixto frequenter inculcatam, ac plane eodem modo intellecta ejus dicta fuisse à Dorstheo, Hülsemanno, Calovio, Danhavero, Eichsfeldio, aliisque Lutheranis Lutheranis. Videantur Calixti Dedicatoria ad Augustum Ducem Disp. de Commun. subutraque; item Appendix der Wirtung D. V. Velleri, anno 1651. num. 9. 10. 11. Calovius in Harmonia &c. anno 1655. edita, pag. 108. & seqq. ubi conceptis verbis Calixto ut intolerabilis impietas exprobratur, quod Papistas pro fratribus admittat, & suscipiat, eosdemq. fundamenta salutis integra servare asserat, (ut è Calixti Epist. ad Coll. Thor. th. 111. & IV. notum:) quod Synagoga Antichristianam & Apostaticam pro Ecclesia Catholica & Apostolica habeat, & agnoscat &c. Quid verò ego nisi phrasi diversum pronuntiavi? nisi fortè Titius in dubium vocare aulit, inter quatuor partes, quas signanter in suà Calixtus Ecclesiam recipit, Pontificiam esse ampliolem Græcā, Lutherā & Calvinicā, singulis seorsim sumptis. Arbitretur jam quivis cui cerebrum ad calcaneum non defluxit, egone aperti criminis Falsi, an verò Titius Sycophantiæ damnas esse mereatur?

¶ IV. Perquàm lepidum est, quod ibid. huic Quæsito, [Cuius hodie Religionis sint DD. Helmstadienses? Cum Calixtum in anathemate Saxonico decessisse constet; an verum, quod dextræ fraternitatis invicem porrexerint Helmstadienses et Saxonici?] nihil habuerit quod honeste reponeret, nisi unum hoc, *Tua quod nihil refert, persentari desine.* At, quæso, cur nostra id minus refert, quàm plurima, quæ Tu è Catholicis percontaris? Vides, opinor, & legem Tibi sic statuere Te, qua compellaris acquiescere similibus responsis nostris; & nihilominus etiam ea dissimulatione haud obscurè nobis insinuare, Vos Helmstadienses vel

vel reconciliare absolute maritan: B huic præfatio Cathedra hæc stas repudiare potest. & vos nobis strum arride dumne ad H

Ca

I. Co
in probandis C
cupide præter
cam cupide ce
genium ple
sibi satis ap
verbis Sævis
tem; hæreti
rendi consu
clare tradid
2. cujus ve
3. Prorsus ei
(ut multoties
toribus-Bib
Ecclesiastica
ras.

II. C
exigere à no
rum dogma
scatet conv
ejus disputa
No: Luthe
rum in foro
num. T
qua erroris

vel reconciliatos Saxonis, & sic ab horum anathemate absolutos Calixtinum Syncretismum ut Samaritan: Babylon: Atheisticum detestari; vel si huic præfractè adhæretis, à Calovio *alma Lutheri Cathedra* hærede penitus ut impios hæreticos & apostatas repudiari. Tertium fingi cum nulla veri specie potest. Cur verò nostra non intersit hæc rescire, & vos nobis candidè respondere? Quid si cui nostrum arrideret purum Lutheri Evangelium? eundemne ad Helvum erit, an ad Albim?

Cavillationes Titij dissipantur.

I. Conatur is iteratò evincere, nos Catholicos in probandis Christiana religionis dogmatibus, Scripturas cupide prætervehi, & amare ad Antiquitatem Ecclesiasticam cupide convolare. At frustra declamat Titius, & genium plerisque omnibus hæreticis communem sibi satis apertè vendicat. Catholicorum morem, verbis Saeris intelligentia Ecclesiastica jungendi auctoritatem; hæreticorum verò hanc spretà suo sensui inhærendi consuetudinem, iam ante M. CC. annos præclare tradidit S. Vincentius Lirin. in Comonit. cap. 2. cujus verba adnumeravi Tom. 2. lib. 2. c. 4. §. 5. Prorsus eius responsio nostra responsio est. In hoc (ut multoties dixi,) differimus ab omnibus Novatoribus-Biblistis, quòd illi proprio sensu, Nos juxta Ecclesiasticam traditionem intelligamus Scripturas.

II. Quòd dixeram, Protestantes immeritò exigere à nobis Catholicis ulla probationes nostrorum dogmatum &c. Titius certè non evertit. Quàm scatet convitiis declamatio, tam inops à ratione est ejus disputatio, quæ his paucis verbis includi quit: Nos Lutherani sumus accusatores falsitatum & errorum in foro disputatorum, non in foro civili criminum. Tales autem accusatores meritò petunt, ut illa quæ errorum arguunt, ab iis qui talia tueri volunt, è

in istis principiis, utring, cum primis concessio, firmentur & ostendantur. Ergo &c. Resp. Vtraq; propositio luculentâ falsitate laborat. Prior quidem, quia Lutheri & sequacium accusatio, (quod *Papa sit Antichristus, Episcopi eius Satellites, Academia lupanaria*, & innumera similia) profectò non est speculativa disputatio, sed prorsus tendit ad desertionem, detestationem & extinctionem totius Ecclesiæ: quis dubitet? Posterior recepto mori Scholarum & rectæ rationi satis manifestè repugnat. Nunquid apud vos Julianæ, confetur etiam pro suprema Laurea satisfacere Defendens, qui ab Opponentis argumentis non potest compelli ad contradictoria? an non ubivis gentium inter Academicos plurimum differt Examen à Disputatione?

Nihilo veriora & solidiora sunt, quæ deinceps sequuntur: Vnde ex tanta tamque convitiatoriæ verbositate, vix reperire est aliquid, quod novam responsionem aut confutationem mereatur. *Primum Verbum DEI* (juxta Lutherum ejusq; filios) non potest nec debet esse nisi textus Sacer: (Catholici longè aliter sentiunt & loquuntur.) Nam præter hunc non potest ab illis quidquam fingi, nisi vel Interpretatio, vel Syllogistica deductio. Iam verò qui *LEGEM INTERPRETANDI VERBI DIVINI NON PATITVR*, is vel est infallibilis, vel fallibilis. Si prius sibi arrogat, legat nobis hoc ex aperta Scriptura, aut ostendat Diploma DEI sigillatum miraculis & portentis. Si posterius, ostendat, cur eius unius interpretatio præferenda universali Concilio? Si fallibilis interpretes sufficit, cur non quisq; sibi ipsi? cur non acquiescimus omnes infano illi Adolphi Venatoris Batavi consilio, quod recitavi in 1. p. Iren. c. 2. §. 7. & sic erit præclara pax psittaco-Calixtina? Porro è vitiosa & fallibili principiorum interpretatione, non potest non saltem æquè vitiosa & fallibilis inferri Conclusio. Quod in uno Musitano Syllogismo hic §. 3. ostendi, idem innumeris aliis Gerhardinis ostendo in hoc opere. Si vir est Titius, eximat Ger-

hardum

hardum à ju-
puerilis argu-
vat nativam
cedentia & cer-
depradicate
opinionem, p
hæresis argu
Calixtus Glo
A& 2. Ephes
Dogma illau
§. 1. damna
minabilis, ut
pistarum & h
Saxonici, q
Calixtum ob
leviores (ut
micum absqu
tjurius par
spondere frig
tari desine. Si
nifestas, te v
tueri non po
patens, ut c
tandi Verbi di
in ipsius Lut
Bellarmini &
patiamini.
quodlibetica
est palpabili
longè clemen
philosophiz
neutica tam
Inania
ne subjecit.
tingium rem
us, & meun
fectum) &
laterr. IV. §. 4

hardum à justa condemnatione tam flagitiosa, quam puerilis argutationis & interpretationis. Et quid juvat nativam verborum claritatem, scopum dicentis, antecedentia & consequentia, collationem locorum similium &c. deprecare? Nunquid saltem Lutherani hoc, suâ opinione, præstant egregie? Et tamen vos invicem hæresis arguitis, ex.gr. circa ubiquitatem. An non Calixtus Glossas Ienensium in c. Matth. 18. & 28. Act. 2. Ephes. 1. Coloss. 3. 1. Pet. 3. Ephes. 4. & totum Dogma illudabile Ubiquitatis suprà Tom. I. l. 2. c. 1. §. 1. damnavit erroris Eutychiani, hoc est tam abominabile, ut præ eo tolerabilior sit Transsubstantiatio Panis & hæresis Sacramentaria? Nunquid vicissim Saxonicæ, qui aliam B. Lutheri Cathedram possident, Calixtum ob negatam Ubiquitatem alioque haud leviores (ut rentur) errores, tanquam cervicosum hæreticum absque Synagoga fecerunt? Dic tu, bone Titius, partis interpretatio probanda? Noli respondere frigidum illud: *Quod tua non refert, per contrariū desine.* Si hic categoricè non respondes, orbi manifestas, te vestram illam Hermeneuticam à flagitio tueri non posse. Et sanè est huius flagitium tam patens, ut cum Lutherus suo tempore leges interpretandi Verbi divini tantum, noluerit pati; vosq; etiam in ipsius Lutheri, imò & Catholicorum S. Thomæ, Bellarmini &c. dictis nullam legem interpretandi patiamini. Vel sola hæ Hermeneutica Lutheri quodlibet (ut innumera alia Motiva taceam) tam est palpabilis absurditatis, ut non dubitarem me longè clementiorem habiturum iudicem DEVM, si philosophiæ naturali acquiescerem, quàm si Hermeneutica tam perspicuè improbitatis.

Inania etiam Effugia sunt, quæ de Præscriptione subjicit. Frustram Titius ad Calixtum & Contingium remittit. Solvat sive Titius, sive Contingius, & meum (ex ICtis pariter & Theologis confectum) & Tertullianæ argumenta in Exam. Inter. IV. §. 4. producta. Frustra ringitur in Tertul-
lia-

lianum, cuius sicut post hæresin admissā spernimus, ita, dum Catholicus fuit, maximi facimus auctoritatem; uti & summi fecere SS. Cyprianus, Hieron. Vincentius &c.

¶ II. Contra VValeburg. Methodum Augustinianam multa quidem contumeliosa, nihil autem nervosum stringensque profert Titius. Iam jam prodire Vindicix ab ipsis Authoribus, ut opus non sit hic aliquid addere.

Quod demum jubet me probare peremptorii mei argumenti Minorem, nempe [quod Nulla penitus Interpretatio, nulla Consequentia, quibus Lutheranus asseritur, Catholicus negatur articulus, fiat evidenter credibilis tanquam revelatus à DEO:] Resp. Id me præstitisse. 1. quia innumeras ostendi vestras interpretationes, maxime in Apocal. Daniel. & 2. Thes. 2. esse blasphemias, tropicas, adeoque propriis vestris principiis è diametro contrarias. 2. quia plurimas in hoc Opere argumentationes Luthero-Calvinicas monstravi esse *flagitiosas*, aut *pueriles* saltem. 3. generaliter, quia in Antio Musæi cap. V. probavi, omnem Lutheranam Ecclesiam & doctrinam non habere propria ulla Signa, nisi quibus evidenter reddatur incredibile, quod sit à DEO profecta. Nec proficit quicquam Titius cum ait; *Evidenter credibile esse etiam illud quod cum Scriptura evidentem habet connexionem.* Vt enim hoc demus, id Lutheranis tamen argutationibus non suffragatur, cum pleræque omnes non habeant nexum vel probabilem cum principiis revelatis, ut innumeris hoc in Opere allatis exemplis constat. Illud Musæanum, quod adduxi, illustre est, sed non solum: alterum adhuc illustrius, quod ex Hodomoria Argentine in Proæmio adduxi. Non est autem meum argumentum, sed Titii commentum cum ait, me sic concludere: [Unus Syllogismus Lutherani cujusd. Doctoris non concludit. Ergo Lutherani è Scriptura argumentantibus non plus credimus, ac eorum]

eorum somniationes
pretationes
les non esse,
Exempli gratia
Argutationi
num in Proæmio

¶ III.
Asserebam e
arduum, S
tem cognosc
studio tract
nequaquam t
rit sensum ip
ipsamet sola
Titius, sed
ostendit an
ut dixi S. 1.
cum illustri
Helmstadii
Græcis & O
tius. In p
modò Hier
VVürtenbe
Patthenio
dalis conde
Foreri. Vt
tatem novi
ditione SS.
semnolentia,
thericis Ca
tiones orien
ditione con
lis. Ergo no
nibus obvi
Abrahamu
ait esse eos de
smatici uti

eorum somniis.] Non hoc dixi ego, sed, Eorū Interpretationes & consequentias non modò infallibiles non esse, sed SÆPE etiam impias & blasphemias. Exempli gr. adjeci §. ult. I. Appendicis Specimen Argutationis Musæanæ. Iam addo Dannhauverianum in Proœmio, & sine numero in decursu alia.

¶ III. Cavillatio agit de sensu SS. Patrum. Afferebam ego, §. 3. Non esse tam operosum aut arduum, SS. Patrum in controversis articulis mentem cognoscere, si res non cavillandi, sed veritatis studio tractetur. Hinc Titius infert, Ergo similiter nequaquam tam arduum, ut Pontificii fingere amant, fuerit sensum ipsius S. Scriptura in controversis articulis ex ipsamet sola cognoscere. At in primis hoc dicit quidem Titius, sed minimè probat. Pro nobis oppositum ostendit ante 1200. annos S. Vincentius Lerin. c. 2. ut dixi §. 1. cui è diametro se opponit Titius, etsi cum illustri præconio olim à Calixto fuerit recusum Helmstadii illud Commonitorium. Quæ 2. de Græcis & Orientalibus dixi, nec leviter quatit Titius. In promptu est (quod dolet Luthericis) non modò Hieremiæ Patriarchæ superiori sæculo data VVürtembergensibus, sed etiam nostrâ memoriâ à Parthenio Patriarcha contra neo-Evangelicos Synodalis condemnatio, quæ extat in 2. p. quæst. vex. P. Foreri. Vterque justè reprehendit desultoriam levitatem novi Evangelii in deferenda Ecclesiastica traditione SS. Patrum. Porro Consequentia hæc non *semnolentia*, sed melior est plerisque omnibus Luthericis Catholica dogmata impugnantibus: [Nationes orientales omnes ex antiqua Sanctorum traditione consentiunt Catholicis in plerisque articulis. Ergo non est arduum &c.] Certè quod est omnibus obvium, non est arduum. Leonem Allatum & Abrahamum Echelensem calumniatur Titius, cum ait esse eos desultores. Non ita multi sunt in Græcia Schismatici uti ipse putat, ut etiam dixi in Antartico. Quid

Quid verò opus est texere Catalogum Tractatum, quibus SS. Patres tamò ante rejecerunt redivivas vestras hæreses in Vigilantio, Ioviniano, Aërio &c. damnatas? Nec ipsi Centuriatores id dissimulant, sed Navos Patrum vocant. *Lutherum contemnere Sanctorum auctoritatem Patrum*, non tam constat ex Edicto Imperiali (cuius plagulam recitavi in Proemio) quàm ex perspicuis Lutheri verbis tam in particulari quàm in generali; quæ cum extent collecta in P. Tanneri Anatom. p. r. Dem. VII. & aliis, superfluum est huc ea arcessere. Nominet, quæso, Titius vel unum Scurram è qualibuscunque Christianis, qui Lutheri impiam petulantiam etiam in hac parte superarit. Nonne Lutheri CERTITUDO INFALLIBILIS, quæ LEGES INTERPRETANDI VERBI DEI non patiebatur, conceptis verbis in lib. contra Regem Angliæ, ab illo prælata est mille Cyprianis, mille Augustinis? At, inquit Titius, *incipit hæc causa sua prorsus diffidere Erbermannus*. Cur? Quia dixit: Quamvis daremus, non esse subinde in aliquibus articulis Fidei inter nos controversis tam apertum SS. PP. sensum, apertissimum tamen est ex unanimi eorundem sententia, oportere in Fidei questionibus Ecclesiæ stare iudicio. Hæc vera sunt, nec tantillum luxantur per illud à Titio illatum: *Ergo frustraneam operam insumpserunt Bellarm. & alii, quando in singulis Controversiis PP. dicta cumularunt, & in consensum qui tam apertus non erat, cogere desudarunt*. Cur, quæso, frustraneus ideo labor erit in conquirendis SS. PP. sententiis? Nunquid in ipsorum Apostolorum primo Concilio etiam frustranea fuit magna conquisitio, cum ipsi alioqui essent infallibiles? Et nunquid Theologus laudabiliter Dogmata sua omni genere fundamentorum confirmat & illustrat; etsi propter hæc tanquam motivum formale haud credat?

illustre Interp
Scriptura tan
suum libitum
sensum torqu
Scriptura, non
nos Catholicos o
libris & Scrip
canonicis; m
cum omnibu
Scripto verbo
maiusculis ex
& palpabilem
Verbi divini r
torius Fidei s
Lib. 1. cap. u

mihi Dion. P
loquitur, ut e
QVOVIS: æ
Ecclesia ut fi
& piis unqua
ter constare,
corum hoc u
enim admitt
in articulo F
eum. Nec op
2. lib. 2. cap.
instituto,
[De quo OM
creti firmitate
vera omnino
Nam quod h
tenent. Papa
definientem
culus Fidei i
hæresis: prox

¶ IV. Cavillatio, in cuius initio paradigma illustre Interpretatoriae artis Titius exhibet, non in Scriptura tantum & Patrum verbis, sed & meis ad suum libitum versandis, & in notoriè oppositum sensum torquendis. Dixeram ego §. 4. *quòd sola sacra Scriptura non autem SS. PP. libri sint regula Fidei, idque nos Catholicos omnes fateri.* Clarum est me nonnisi de libris & Scripturis loqui, & canonicas opponere non canonicis; minimè vero de verbo DEI non-scripto, cum omnibus Catholicis fide certum sit, hoc cum scripto verbo pari pietatis affectu recipiendum. Hic maiusculis exprimit ly SOLA, & per intolerabilem & palpabilem imposturam mihi affingit exclusionè Verbi divini non-scripti, quod omnes Catholici ut torius Fidei subversionè execramur, uti suprà Tomo 1. Lib. 1. cap. ult. multis ostensum est.

Sed en! mox altera fraus. pag. 22. Opponit mihi Dion. Petavii verba; qui tamen non expressè loquitur, ut ego, nempe cum SS. Patres, aut Doctores QUOVIS ævo unanimiter tradiderunt aliquid in Ecclesia ut fide divina creditum, nec ab aliis doctis & piis unquam in dubium vocatum, de eo sufficienter constare, quòd sit dogma Fidei. Nemo Catholicorum hoc unquam vel in dubium vocavit: aliàs enim admittendum esset, Ecclesiam universam posse in articulo Fidei credendo errare, quod est hæreticum. Nec opus hic pluribus hærrere, cum suprà Tom. 2. lib. 2. cap. 2. Infallibilitas Ecclesiæ in credendo, ex instituto, probata & defensa sit. Petavii verba [De quo OMNES inter se congruunt, id vel Catholici decreti firmitatem obtinet, vel certè eò proximè accedit.] vera omnino sunt, nec mihi ullatenus adversantur. Nam quod hodie Theologi Catholici omnes ex. gr. tenent. Papam ex Cathedra sine Concilio generali definientem esse infallibilem, non est quidem articulus Fidei ita manifestus, ut oppositum sit aperta hæresis: proximè tamen abest, ut suprà dixi, & paulò post

post recurreret. Quæ subdit de Infalibilitate Concil. general. in princ. Tomi II. examinata sunt. *Belus* ex S. Augustino contra Concil. generalis infalibilitatem obiectus, est crambe toties excussa, quam Hermeneutica Lutherana sophistico embammate in peregrinum Authori prorsus contrarium sensum transformavit.

Quod denique Lutheri & Boræ sacrilegam copulam palliare conatur S. Cypriani Martyris suffragio, grandem huic iniuriam facit, cum ille eiusmodi nuptas conceptis verbis *Christi adulterum* nuncupet, ut suprà in Tomo 2. lib. 4. de Voto Continentiæ dictum est.

¶ V. Cavillatio. SS. Patres sua dicta & scripta voluisse exigi ad normam S. Scripturæ extra controversiâ est, hoc sensu, ut nihil vellent admitti Scripturis repugnans. Non minùs tamen certum est, eosdem Sanctos, ubicunque Scriptura indiget interpretatione (maximè circa Fidei dogmata) noluisse aliam nisi traditioni Ecclesiasticæ congruam, ut vel ex solo S. Vincentii Ler. Commonit. c. 2. claret. Hinc certum rursus est, interpretationes privatorum traditioni Ecclesiasticæ obstreperas, semper ut hæreticas aut erroneas iure fuisse explosas. Iam verò cum plurima S. Scripturæ loca in articulis controversis varias patiantur interpretationes [certissimum enim est, absolutè potuisse Christum instituere S. Eucharistiam iuxta sensum vel Catholicorum, vel Lutheranorum (non Ubiquistarum) vel Calvinicorum] quaeritur, an verba illa, *HOC EST CORPUS MEUM*, ex gr. cum, ut in S. Codice iacent, permittant quamlibet ex illis interpretationibus, possint esse Regula ad quam exigantur SS. Patrum scripta, quatenus cortex literæ admittit quemlibet ex illis sensibus? an verò quatenus substant interpretationi Impanatorum Lutheranorum? (Calvinicam enim interpretationem figuratam & Transubstantiationem

Ca.

Catholicorum
mum, ostiun
fioni cuilibet
cundum adm
oportere ad
nibus expofi
Lutherano s
quam ipse ve
meum (plan
ferrimam &
præclare ever
hilitatem, stat
Neque ego h
Catholicam,
tam Tom. 1
& l. 2. cap. 2
iuxta suam
xit, profiteri
tem. 2. quæ
sensus de Scr
scripta? Resp
omnes fidel
in profession
decidendis v
tali, vel aliâ
& Theolog
est; unde eva
tius: Verba Ch
nec Calvinisti
verborum, co
cap xi. I. Cor.
mum ita est
suprà citat
tradere
quia lege
thero non

Catholicorum respuit Titius) Si dicat Titius primum, ostium patens aperit omni hæresi, & perversi-
fioni cuilibet tam Scripturæ, quàm Patrum. Si se-
cundum admittat, re ipsa dicit SS. Patrum scripta
oportere ad Scripturam Lutheranis interpretatio-
nibus expositam examinare; quod tamen à me ex
Lutherano sensu illatū *vilissimam calumniam* vocat,
quàm ipse vel maximè admittit, cum ait discursum
meum (planè evidentem & convincentem) esse *mi-
serimam & pudendam Sophisticen*. Videamus quàm
præclare evertat. 1. quærit, *an ille qui profitemur infalli-
bilitatem, statim quoque præstet securitatem?* Resp. non.
Neque ego hîc aliud dixi, quàm eandem Ecclesiam
Catholicam, quæ profitemur Infallibilitatem (proba-
tam Tom. 1. Lib. III. c. 6. & Tomo 2. l. 1. c. 5.
& l. 2. cap. 2.) etiam præstare securitatem. Titius
iuxta suam Hermeniam quodlibeticam mihi affin-
xit, profiteri Infallibilitatem esse præstare securita-
tem. 2. quærit, *quid intelligam per Ecclesiam, ad cuius
sensus de Scripturis divinis habitum examinanda sint PP.
Scripta?* Resp. In articulis iam decisus intelliguntur
omnes fideles tam oves quàm Pastores, qui omnes
in professione Fidei ex formula Trid. conspirant; in
decidendis verò esse Papam, vel cum Concilio gene-
rali, vel aliàs sufficiente conquisitione Sacerdotum
& Theologorum, ut suprà & alibi sæpe probatum
est; unde evanescunt frigidi cavilli Titiani 3. ait Ti-
tius: *Verba Christi, Hoc est corpus meum, nec Papisticum,
nec Calvinisticum sensum pati;* è naturali significatione
verborum, collatione prædicati cum subiecto, & collatione
cap. xi. 1. Cor, clarissimum est. Resp. Hoc Titio clari-
ssimum ita est, sicut Vbiquistis clarissimum est, loca
suprà citata §. 2. corporis Christi ubiquitatem
tradere. & cuivis hæretico suus error,
quia *legem interpretandi verbi divini cum Lu-
thero non patitur*, & sic pollet certitudine
infal-

infallibile. 4. ait, *Sensum Scriptura*, quem Lutherani tenent, nequaquam esse fallibilem, hoc est, actum nequaquam fallere &c. Pudet pigetque huic Characteristico haereticos pluribus excutiendo immorari. Videbimus, quid pro eo tuendo producturus sit Musæus ad §. 10, circa Postulatum Keddi.

¶ In Cavillatione VI. repetit pleraque iam antè excussa. Iustè negavi, teneri nos articulos controversos ex omnibus primis sæculis Veterum auctoritate probare; nec Titius vel unico argumento probat oppositum sive ex S. Scriptura clara, sive ex ratione evidente. Remittit me ad Medicum suum. Sed hoc est inops effugium. Cum tot alia prorsus inutilia verba multiplicat, cur non paucis conatus est solvere argumenta Conringio obiecta in Exam. Interrog. IV. §. 4? Hic funditus eversa & præclusa sunt tam Hulsemannica, quàm Conringiana Evagationes. Convitiis addensatione argumenta non solvuntur. Si Titius ita docet suos Auditores Theologiam, poterit illorum Antecessor esse quivis &c.

At Cum aliud misero non superesset, recurrit ad Costerum & Greiserum dicentes, Lutherum ne Evangelium prædicantem debuisse adstringi ad demonstrandum per singula sæcula suæ doctrinæ consanguineos usque ad Christum & Apostolos, uti nobilis familiæ probatio institui solet. Hinc infert Titius, ad idem nos adstringi. Sed hæc illatio est iuxta Quod libericam Lutheri. Calvinicam. Disparitatem ostendo evidentem in simili, quo utitur Greiserus. Nam, omnium confessione, is qui iactat nobilitatem quam tamen communiter alii non agnoscunt, sed novum hominem credunt, adstringitur fidem facere assertioni suæ gradatim ad generis authorem per singula capita & gradus ascendendo. At si quis infani cerebri homo auderet questionem statim movere Sereniss. Duci vestro; ab eoque exigeret similem originis probationem authenticam, quid, quæso

quæso respo
multo atroc
quivis hæret
sua, puden
tricus Babyl
Augustino o

¶ VI
tholicorum
Titius affinx
lorum uno &
re. & de yev
infringat. V
prærendit se
Scripturam.
Hermeniam
glossam Titia
nihil evincit
tam Metho
mentum infan
eius historia
in necesse est
tes, postquã
de ipso A
Pallavicino.
thodum sive
no. VValebu
dem probatio
Ratione pers
tem facit, cun
alios docere
videtur. I
probationibus
Scriptura prod
Apostoli & a
primò Fidem
tiones Dogm

quæso responsi præmiive referret? Haud aliud, imò multò atrocius merentur Luthero-Calvinici & quivis hæretici quæstionem Statûs moventes Matri suæ, pudendâ impietate contendentes se esse *Meretricis* Babylonicæ filios, ut in quæst. 3. Anti Musæi ex S. Augustino ostendi.

¶ VII. Cavillatio. Dixeram §. 7. Nulli Catholicorum in mentem aut stylum venisse, (uti illis Titius affinxerat) nos in consensu primorum sæculorum uno & certo certissimā victoriæ Spem collocare. *ὅδ' ἔγωγ'* adfert Titius, quo meam assertionem infringat. Ut tamen exeuset pseudologiam suam, prætendit se *intellectum voluisse comparatè in ordine ad Scripturam*. At hæc Evasio inprimis pertinet ad Hermeniam Quodlibeticam, ut patebit conferenti glossam Titianam cum textu eiusdem: & eā admittā nihil evincit, ut in seqq. videtur tacitè agnoscere, eam Methodum Augustinianam allatrat. Commentum infamis Polani est, quod ex mendacissima eius historia recitat. Mendaciis & calumniis saginata necesse est omnes, fidem huic Historico adhibentes, postquàm de innumeris mendaciis & erroribus, de ipso Atheismo luculenter convictus est à C. Pallavicino. Frustra deinceps pergit convitari Methodum sive Augustino-Tertullianæ, sive Veronico-Valeburgicam. Convitia irati nec levem quidem probationis (quam postulāram è S. Script. vel Ratione perspicuā) speciem præ se ferunt. Nihil ad rem facit, cum ait I. *Servatorem iussisse discipulos suos alios docere; Paulum requirere in Doctore ut sit didantur*. Doceri autem pleraque non possunt sine firmis probationibus &c. Christus ipse & Apostoli probationes Scripturæ prodixerunt. Subsumptum Titii falsum est. Apostoli & alii Apostolici viri, qui integras nationes primò Fidem Christi docuerunt, nullas alias probationes Dogmatum (saltem ordinariè) prodixerunt, quàm

quàm communia Fidei Christianæ motiva, aut miracula &c. Hæreticis non debetur disputatio, sed post unam monitionem devotio & detestatio, ut ex Apostolo notavit Tertullianus. Quicquid ultra (in gratiam nempe errantium ab hæresiarchis seductorum) fit, liberalis misericordiæ opus est. Nihil ad rem facit. 2. cum ait Titius, *Concilia Oecumenica, vel etiam nationalia, præscòsque Patres non usos Methodo Veroniana contra errantes.* Sic est quidem, sicut nec Tridentinum, aut ullum aliud: quia in illis ex instituto disceptata fuerunt, ac post nullam conquisitionem ex Scripturis & monumentis Ecclesiasticis decisa controversa. Quid hoc contra invisam hæreticis Methodum? Eâ sanè comprehensæ sunt astutæ vulpes (caudis colligatæ) in astutia tua, dum quasi proprio gladio obtruncantur. Risus Sardonicus est, quem demum loco probationum ostentat Titius.

Quod deinceps pergit, loco argumentorum convitiis excipere id quod dixeram, Omnia Catholica dogmata **MEDIATE** vel **IMMEDIATE** probari &c. apud prudentes nihil urget. Reipsa nihil aliud asserui, quàm quod S. Augustinus his verbis lib. 1. contra Crescon. c. 33. *Quoniam S. Scriptura fallere non potest, quisquis falli meruit huius obscuritate questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate S. Scriptura demonstrat.* Ea autem sine dubio non est clanculariorum Lutheranorum ultra mille annos in antro Caci abstrusa. Quis enim non infans consulat incognitam? Sed hæc etiam diffat Titius ingenti halitu phrasium è **Promptuario Convitiatorum** petito. Aliud certè nihil video quid ex omni ea declamatione extundi queat. Nam quòd demum iubes me sine glossis & paralogismis probare è **Verbo DEI scripto auctoritatem Verbi DEI traditi, & infallibilitatem Rom. Pontificis, itémque Traditiones à Papistis iactatas**; jam ab Augustino ante 1200. annos probatum est.

est, Eum, si v
am aliam pr
consuli à 12
bilis resolut

¶ O &
non alibi dif
suaviter diffi
Zanchii de fi
to & neo-Ev
tacet, conse
annuit, qu
(Babyl.) fili
clarius proba
verò nihil ten

¶ IX
verissimum, c
immanem à
tificem in imm
deprimamus;
queri: Luthe
cem, ut sub
mensum ext
nisi consueto
nervo expert
borum S. Ire
tissimè dixe
Traditiones
ipse impiè
Ecclesiæ trad
approbat his
(hæreticos) a
successionem P
pugnant contra
postquam en
porum, à S. Pe
inquit, ordina
rum, quæ est in
usque ad Nos,

est, Eum, si vir est, refutet Titius, & ostendat Ecclesi-
am aliam præter Romanam eiusque fideles, quæ
consuli à 1200. annis potuerit cum certa spe infalli-
bilis resolutionis quæstionum obscurarum.

¶ Octava Cavillatio novi nihil habet, quod
non alibi discussum sit. Tantum Nota bene, quam
suaviter dissimulârit testimonium Hulsemanni &
Zanehii de flagitiosa versatione SS. Patrum à Calix-
to & neo-Evangelicis communiter admissâ. An qui
tacet, consentire videtur? Nunquid etiam silendo
annuit, quod Luthero Calvinici sint meretricis
(Babyl.) filii, ideoque teneantur luce meridiana
clarius probare, Matrem suam esse Meretricem; hæc
verò nihil teneatur probare?

¶ IX. Cavill. Pronunciatum meum longè
verissimum, quo initio §. 9. dixeram, [Calumniam
immanem à Titio in Nos contortam, quod Rom. Pon-
tificem in immensum extollamus, ut §. Scripturam nefariè
deprimamus; simpliciter versam verè & bene retor-
queri: Lutheranos nefariè deprimere Rom. Pontifi-
cem, ut sub §. Scripturæ cortice sua venena in im-
mensum extollant.] nescit miser Titius excutere,
nisi consuero contumeliarum strepitu omni rationis
nervo experte, & quodlibetica allegatione ver-
borum S. Irenæi. Quæ enim Sanctus hic Martyr ve-
rissimè dixerat contra tenebrosas & apocryphas
Traditiones Marcionis, Cerinthi &c. hæreticorum,
ipse impiè detorquet in publicas & Apostolicas
Ecclesiæ traditiones, quas ibidem S. Martyr mox
approbat his verbis: *Sed cum rursus provocamus illos*
(hæreticos) ad traditionem, quæ est ab Apostolis, quæ per
successionem Prælatorum est conservata in Ecclesiis, tunc
pugnant contra traditionem dicentes &c. Et eod. cap.
postquam enumerasset successionem Rom. Episco-
porum, à S. Petro usque ad suam ætatem, *Per hanc*
inquit, ordinationem & Successionem Traditio Apostolo-
rum, quæ est in Ecclesia, & prædicatio Veritatis pervenit
usque ad Nos, & hæc est plenissima demonstratio, quod
Fides

Fides vivificans, quæ est conservata & tradita in veritate Ecclesiæ ab Apostolis usque nunc, sit una & eadem. Haec probationes tam magnas qui tenent, non debent querere veritatem apud alios, quàm facile est ab Ecclesiâ sumere, cùm Apostoli quasi in Depositorium dives plenissimè in ea contulerint omnia quæ sunt veritatis &c. Quis iam dubitet, in Sole positum esse, quomodo Titius iuxta flagitiosæ præcepta Hermeneuticæ tractet SS. Patrum dicta?

2. Verbose conatur excutere, sed frustra, notorium falsiloquium, quod verè pronunciaui ab eo commissum cùm ait: *Ex quo Iesuita orbem oberrârunt, doctrina nova & prodigiosa de unius Rom. Pont. infallibilitate, voce & calami per orbem sparsa serpsit &c. Ego verò lectis omnibus Titii excusationibus & offuciis, iterum provoco ad quosvis intelligentes, etiam gentiles, ut decernant egone calumniatus sim, an verò Titius sit splendide mentitus. Remittit quidem ipse Lectorem ad Conringianum Examen: sed is, si non sponte velit decipi, reservabit alteram aurem Examine eius Examinis, & perspiciet in Interrog. ix. quis genius sit eius Medici & Sociorum ad versandum pro libito SS. Patrum dicta apertissima. Ut verò continuo in exercitio maneat huius illaudatæ Artis Titius hîc, mox aliud specimen edit circa verba S. Gregorii Magni, captans illud [CONGRVA sententiâ terminari.] Congruam ergo inquit Titius, sibi arrogabat Gregorius non profectò nimis humilis (profectò humilior omnibus Proceribus Luthericis in unum conflaxis!) infallibilem non audebat sibi vendicare. At quis non videt, nisi S. Gregorius in se Apostolicæ Sedis dotem infallibilem in decidendis Fidei causis agnovisset, non nisi superbe ac stolidè potuisse sibi hoc velle reservare? Adde, quod non tantum dicat CONGRVA, sed etiam apertè mox addat (quod pro suo candore Titius dissimulavit) SINE DVBIO. Quid enim verò est aliud CONGRVA SINE DVBIO TERMINARE SENTENTIA, quàm infallibiliter? Nihil hîc nisi variatio phrasidis. Sed quod libe-*

libetica Ars
tionario no
est.

¶ Por
auditur, n

Dic

Gloriosi

mus est, ter

verò ingente

strepitum co

triumphum

tiam in Capi

solutionem

gentis & æq

adversione,

Titianis, sta

(quod scisc

dogmatu de In

quod Sedis

magnâ (quæ

stantiis, hîc &

& imploratâ

troverfiæ pro

festum est (ve

fatis universi

ceversa, quæ

libiliter cred

S. Gregorii

Hermeneuti

Exam. Exam

Idem p

Nodum ex S

contextum.

ne patiantur

quæ imperit

egisse cum S

controverfia

Tetriculame

liberica Ars interpretatoria quidlibet audent. Dictionario non eget, quia voluntas pro Dictionario est.

¶ Porro, in Cavillatione decima nihil jam auditur, nisi Triumphus.

Dicite Io! Paan: & Io! bis dicite Paan!

Gloriosus ille Pyrgopolinces Erbermannus occisissimus est, tergemino confossus Titii Achille. Ego verò ingentem de more juveniliter exultantis Titii strepitum convitiis cerno, quibus decernit sibi triumphum: victoriam nullam cerno, nisi imaginariam in Capitolio Titii. Et quoad primi argumenti solutionem à me datam, submitto cuivis intelligentis & æqui arbitrio, ut lectis meis tam in Animadversione, quàm in Irenico propositis, unà cum Titianis, statuatur, cui palma debeat. Solum noto, (quod sciscitatur Titius) *in quo consistat substantia dogmatis de Infallibilitate Papa?* Eam consistere in hoc, quòd Sedis Apostolicæ Præsul, præviâ *conquisitione magnâ* (quæ pro negotii gravitate aliisque circumstantiis, hîc & nunc videtur necessaria & sufficiens) & imploratâ Spiritûs S. gratia, ad decisionem controversiæ procedat. De Concilio acephalo manifestum est (vel exemplo Ariminensis Synodi alioquî satis universalis) quòd Infallibilitate careat. At viceversa, quòd Papa cum particulari Synodo infallibiliter creditus fuerit olim definire, palàm est ex S. Gregorii Nazianzeni verbis per me à flagitiosa Hermeneutice Medici Helmstadiensis vindicatis in Exam. Examinis Interr. IX. §. 8.

Idem pronuncio de mea solutione ad 2. Titii Nodum ex S. Cypriani & Coëpiscoporum exemplo contextum. Tantùm moneo propter simplices, ne patiantur sibi imponi à Titiana declamatione, quâ imperitis persuadere satagit, me irreverenter egisse cum S. Martyre, dum dixi, eum in tota illa controversia de anabaptismo multum aberrasse &c. Terriculamenta puerorum aut rudium sunt, quæ

0000

hîc

hic opprobrat Titius. Indubitatum enim est tam ex totius rei gesta de cursu, tum ex apertis S. Augustini testimoniis, præsertim lib. 1. contra Donatist. c. 18. Cyprianum peccasse non obediendo Pontifici, saltem venialiter; quæ noxa falce martyrii fuerit purgata, fueritq; nævus quasi in candore sanctæ animæ, quem ubera charitatis contegebant, ut loquitur S. Aug. l. c. Obedientiam superiori suo Rom. Pontifici debitam, aliàs agnovisse S. Cyprianum, patet ex illustri illa ejus Epistola ad S. Cornelium Papam, cujus plagulam tam à malefano consilio, quod Medicus suggererat, quam ab ejusdem miserabili & patente perversione vindicavi in Exam. Exam. Interrog. IX. § 3. quæ ut pleraq; alia nec extremo digito Conringius Titiusq; hætenus attigere. Quæ ex allocutione S. Cypriani ad Episcopos in Synodo Carthaginensi urget, non urgent. Non possunt enim intelligi nisi respectu Co-episcoporum quos alloquebatur; alioqui sibi ipsi aperte contradiceret, cum in Epist. ad S. Cornelium conceptis verbis pronuntiaret: *non aliunde hæres oboriri, aut nasci Schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec VNVS in Ecclesia ad tempus Sacerdos & IVDEX VICE CHRISTI cogitatur; cui si secundum Magisteria divina obtemperaret fraternitas universa, nemo &c. hæresin novam conderet.*

Circa tertii argumenti solutionem à me datam, non judico verbum esse addendum, quia nihil novi affert Titius solutione dignum. Convitiatoria declamatio nil urget, quæ adeo non contenta spiculis suis lancinare adversarium me, ut tandem etiam desinat in Censuram Conciliorum generalium, quæ extra errandi aleam non prorsus esse constituta, intrepide animosus juvenis pronunciat. Quanquam nihil hic novi dicit, & agit, sed *γυναικας* Lutherizat. Papa, Concilia œcumenica, totaque Ecclesia Catholica falli potest, non tamen Lutherus, ac genuina ejus soboles, quia *Leges interpretandi verbi divini non pati-*

titur, & cont
fallibili. Vic
Deinceps bi
scopos, & T
que iis qua
tandem om
Helmstadi
colcto, Si
Richerius T
ter) melius
Concilio Co
Canonistæ;
luculentum
jam supra c
lib. de Con
lenne tenet
Dixeram ex
evinci, quæ
bere, hæresin
ta admitten
stini III. Io
Titius infan
allinere mo
quivisset, o
velle quàm
altum filet.
res ad omn
Pythagoricu
¶ In
testimoniis
& Cassand
per me licet
no à partibus
tralistas (q
Calixtina)
rum Triumv
imitari. V

titur, & contra DEVM prava'endo, certitudine pollet infallibili. Videatur §. 10. Animadvers. in AntiKedd. Deinceps bilem suam Titius effundit in Gallos Episcopos, & Theologos recentiores universos, similésque iis quas in me contumelias degrandinat. Eò tandem omnis declamatio spectat, ut persuadeatur, Helmstadienses Luthericos cum unico Schismatico Icto, Simone Vigorio (nam alter, Edmundus Richerius Theologus palinodiam cecinit solenniter) melius intelligere & interpretari Decretum Concilii Constantiensis, quàm omnes Theologi & Canonistæ; quod sine dubio est etiam paradigma luculentum Hermeneuticæ flagitiosæ. Qua de re iam suprâ contra Amesium; factaq; est sub finem lib. de Conciliis mentio. Circa Hadrianum VI. solenne tenet Titius, convitia pro solutione reponit. Dixeram ex Hadriani non-Papæ verbis aliud non evinci, quàm Papam posse errori personali succumbere, hæresin materialem in materia necdum definita admittendo; quod ex subjectis exemplis Cœlestini III. Ioan. XXII. &c. patet. Ad hæc obmutescens Titius infamem suam artem Hermeneuticam mihi allinere molitur. Si enervare meam solutionem quivisset, ostendere debuisset, dicta Hadriani plus velle quàm mea interpretatio permittit. At de hoc altum fileat. Sperat fortè suos Auditores aut Lectores ad omnes ejus sensus & effata exhibituros illud Pythagoricum, αὐτὸς ἔφα!

¶ In Cavillatione XI. conatur se expedire à testimoniis pro autoritate Papæ adductis à Grotio & Cassandro. Quòd Grotium penitus respuat, per me licet; quanquam Conringius eum non omnino à partibus vestris segreget, imò cuperet omnes Neutralistas (quibus tantopere velificatur Theologia Calixtina) ejus exemplum potius, quàm magnorum Trismvium Erasmi, VVicelii & Cassandri imitari. Verùm hîc Titius non tam de Grotio

persona, quàm de testimoniis Patrum pro auctoritate Rom. Pontificis allatis debebat esse sollicitus. Valde hæc clara sunt, & vel sola veritatis studio sufficiunt. Sed nimirum enervare ea promptum est omnipotentis illius Hermeneuticæ beneficio; quale specimen paulò antè vidimus in perspicuis S. Gregorii M. verbis. Simili beneficio sese expedit à Cassandri effato, nempe [*præcipuam semper auctoritatem in universa Christi Ecclesia Episcopo Romano delatam esse, idque innumeris testimoniis & antiquissimorum & gravissimorum tam ex Græcis, quàm ex Latinis virorum abunde demonstrari posse.*] Quid ad hoc Titius? in extremis angustiis unicam rimam ostendit flagitiosa Hermeneutica. Nempe, AVTHORITAS PRÆCIPVA, PRIMATUS, PRÆFECTURA, PRINCIPATUS, POTENTIOR PRINCIPALITAS, & si quæ sunt similia passim obvia, si Titio credimus, valde ambigua sunt, nec diserte aperiunt, accipiendane sint de *Primatu Ordinis*, an *Iurisdictionis insuper*! Nimirum Ecclesiæ Catholicæ multum intererat, ut constitueretur aliquis Ordo sedendi in Conventibus Ecclesiasticis, (uti in ludo Grammaticorum ad acuendam puerorum diligentiam) & ipse Christus præter hunc ordinem, Petrum ceteris Apostolis præposuit! Nequeo sanè mihi persuadere, Titium Doctoresque Luthero-Calvinicos ad hoc miserandæ perversionis asylum confugientes, serio ita sentire, & loqui. Quis enim prudenter & piè absque partium studio rem expendens non facile perspiciat, Christum potius è medio sublaturum fuisse omnem Primatum etiam ordinis, ad Humilitatis & modestiæ studium promovendum, nisi vidisset & voluisset per unius Præfecturam Unitati Fidei & Disciplinæ Ecclesiasticæ conservandæ unicè consultum esse? Sed hac de re satis multa contra Ames. & Gerhardum suprà l. de R. P. ubi & de Calixtino Primatu.

¶ XII. Cavillatio est de dubiis testimoniis antiquo

tiquorum,
à Centuria
quacibus
nonnullis
bentur.
bratione h
quam inde
Turriano di
cretales Ep
rentia consec
refertur & c
ritatem or
Mercatoris
(qualis est
piter affic
reje&ta.)
hunc, fate
Nihil illa
ni cæteror
ante mille
fuisse à C
Nec eas re
Titius. Q
cam eum
Erhermann
ians largiri
nius pronun
xime facere
relinquo c
cium, Tit
Baronii ha
quinque ill
aliis (non c
Turriano
Ecclesiæ ho
cretales epi
ritas prors
Ecclesiæ ad
quod ma

tiqorum, præcipue Pontificum, ubi quia nimirum à Centuriatoribus Magdeburgensibus eorumque sequacibus ut spuria & supposititia rejiciuntur, & à nonnullis quoque Catholicis ut incertæ fidei habentur. Verum nihil opus est, nos de illorum cribratione hîc esse sollicitos, cum victoriæ spem nunquam inde suspenderimus. Ego in Irenici p. 2. cum Turriano dixi, illas Rom. Pontificum veterum Decretales Epistolas antiquitate suâ & totius mundi reverentiâ consecratas, omni gravitate, doctrina & sanctitate refertas &c. adhuc cenſeo verum, nec eorum auctoritatem omnimodis elidit, quod in Collectione Mercatoris genuinis nonnulla permixta sint spuria, (qualis est illa Bonifacio II. Papæ ad Africanos turpiter afficta, & aliæ nonnullæ à C. Baronio meritò rejectæ.) Paleæ tritici acervo immixtæ, depretiant hunc, fateor; at non ideo faciunt ex tritico paleas. Nihil illæ à Catholicis allegari hîc solitæ à communi cæterorum Patrum doctrinâ diversum exhibent: ante mille annos jam reverenter earum plurimas fuisse à Concil. & Patribus habitas satis constat. Nec eas repudiat C. Baronius, ut persuadere satagit Titius. Qui iterum illaudatam suam Hermeneuticam cum insigni convitio hîc exercet, dum ait, *Erbermannum coactum Baronii suffragium contra se militans largiri sibi; planèq; desipere, cum porro ait, quæ Baronius pronunciet, contra Lutheranos pro Papistis, quam maxime facere.* Ego verò recitatis denuo Baronii verbis relinquo cuivis Lectori æquo & Latine perito iudicium, Titiusne an Erbermannus desipiat. Verba Baronii hæc sunt: [*Cuius autem fidei ac firmitatis sint quinque illa Clementiæ, non laboro: tu consule, quæ tum ab alio (non certè Luthero-Calvinicis) tum verò à Franc. Turriano locupletius sunt disputata. - - Mirati sumus, Ecclesia hostes omnem movisse arietem, ut primas illas Decretales epistolas Rom. Pontificum fide minuerent, atq; irritas prorsus redderent, perinde ac si his fundamentis tota Ecclesia edificatio inniteretur.*] Nec obstat quicquam, quod margini adscripserit hoc lemma: NON INNI-

TENDVM APOCRYPHIS. Non enim hoc dicto indicare potuit, illas etiam suâ opinione esse apocryphas. Ad quid aliàs enim ablegaret Lectorem ad Turrianum illas ex instituto propugnantem? Cur miraretur hæreticorum extremum in illis evertendis conatum, si & ipse judicaret eas prorsus irritas? Mens ergo Baronii eadem est, quæ & mea; nempe, Esto, habeant illas adversarii non tantum pro dubiis, sed etiam pro spuris & supposititiis, nostra parum aut nihil interest, cum ex indubitatis Patrum scriptis abundè confirmetur doctrina Catholica. Criticorum verò conjecturas interminatas hic ad examen ultro citroque vocare mihi nec libet nec licet; utpote cui brevitati pariter & perspicuitati studendum est. Nihil autem ferè est magis obscurum & interminabile, quàm illæ Crises, maximè Calvinicorum, & Grammaticorum, qui in eo ferè eruditionis apicem collocant; & tamen ita sæpe iudiciis dissident, ut quod uni aurum obryzum, alteri carbonem meri videantur. Sanè crisis Erasmi ex gr. quæ Comment. in 2. Corinthiacam S. Chrysostomo abjudicat, visa est aliis haud minus emunctæ nariss, à non sobrio, sed bene poto profecta. Sed de hisce Crisisibus satis. Quæ p. 57. in fine & p. seq. S. Dionysii Operibus è Petavio objicit, arguunt distractionem mentis, si non oscitantiam. Nullam profert Petavii *rationem* solvendam in verbis à Titio allegatis, sed solum refert, quod Catholicis in Collatione cum Severianis non innotuerit author librorum S. Dion. Areopagita. Aliud est *narratio* (ut ego scripseram) aliud *ratio*, ad quam quod respondere non sim ausus, temerè riserim, inquit Titius ex astuante cerebro abreptus.

¶ In Cavill. XIII. adhuc persuasus est Titius, unico flatu se disjicere testimonia SS. Iulii, Damasci, Sixicii, Zosimi, Innocentii, Leonis M. Gelasii, Gregorii M. &c. *ex quod domestica*. Nulli autem in propria causa testanti credendum. Sed sicuti hoc posterius effatum ultro dedi, & adhuc do: ita maximè probandum erat, esse testimonium domesticum adeo.

adeoque re
Doctores &c
Doctoralia
rationem
nullos con
sanctissimi
ceteri Patre
summâ pra
quis Sancto
cuius arrog
incidant cu
cur eorum
dicabimus
disparitatis
ex altera pa
persuadere

¶ XI

capit hinc Erb
nare pertena
tor uitaq
non jure p
convitiano
nunc verò
verò ipse s
non nisi q
taverit; ho
si ostende
in 9. linei
veritatem
4. oculis
[SS. Irenæ
ni, Hiero
peri, The
(partim
pro Prima
pro Infal
que apu
re Hiero
Rom. Po

ideoque reprobandum, quoties Rex, Episcopus, Doctor &c. jura & privilegia Regia, Episcopalia, Doctoralia &c. defendit. Hic oportebat vel unam rationem fortem, vel certè à Ictis classicos nonnullos contrarium suadentes adducere. Si prædicti sanctissimi Pontifices aliquid eminentius, quàm ceteri Patres, de illa Sedis Apostolicæ autoritate summâ prædicassent, habuisset fortè difficilis aliquis Sanctorum virorum Aristarchus, unde illos aliquis arrogantia infimularer. At cum prorsus coincident cum confessione ceterorum Sanctorum, cur eorum testimonia ut domestica & suspecta abdicabimus? Debebat autem Titius vel umbram disparitatis hic in causa Pontificiæ RR. ex una parte, ex altera parte Regum, Doctorum &c. indicare, ut suis persuaderet, *argumentum hæc à simili petatum esse fragile.*

¶ XIV. Cavillationem ita orditur Titius: *Incipit hæc Erbermannus mendacia instar grandis proseminare pertendens - - Quot linea tot mendacia* & quæ lector utraque parte audita & expensâ decernat, an non jure pronuntiandum hic videatur, Titium in convitiando & decipiendo hætenus superasse alios, nunc verò seipsum? Ait, *Tot mendacia, quot linea.* Cum verò ipse 9. lineas è meis exscripserit, ac deinceps non nisi quatuor inde (suo judicio) mendacia adnotaverit; hoc ipso deprehenditur in mendacio. Quod si ostendero (uti facillimum mihi est) nec unicum in 9. lineis illis mendacium, sed meram nudamque veritatem contineri, pariter convincam, Titium in 4. voculis, novem admisisse mendacia. Dixeram 1. [SS. Irenæi, Cypriani, Athanasii, Basilii, Nazianzæni, Hieronymi, Ambrosii, Optati, Augustini, Prosperii, Theodoretii, Vincentii &c. verba esse aperta (partim immediate pro Infallibilitate, partim pro Primatu, & sic juxta Calixtum, mediatè etiam pro Infallibilitate) ut Vitackerus, Danaus, aliique apud Gretserum Calvinistæ maluerint de cetero Hieronymum, Theodoretum, imò plerisque Rom. Pontifici in hoc esse assensuros, quàm

O o o o 4

nega-

negare Solem in meridie non lucere.] Hæc mea sunt verba, in quibus an sit vel umbra mendacii, judicent Catholici, Protestantes, Gentiles, Orbis universus, Ostendatur vel unicus è tot myriadibus Catholicorum, qui non mihi in eo pronunciato concordet. Imò pleriq; omnes eruditi Theologi, cum P. Hauldoldo, etiam interposito jurisjurandi sacramento testabuntur, *se facilius de motu Solis circa terram quam de hoc posse admittere dubitationem.* Quis ergo furor, calumniandiq; libido, quæ mendacium hinc conatur extundere? Et cum ex Calvinistarum apertis testimoniis constet, eos claritate testimoniorum convictos agnovisse, Patres idem de Primatu Papæ sensit olim, quod jam Nos, & in hoc illos adulationis insinulasse; quis non mirabitur frontem & mentem novorum Interpretum, qui beneficio suæ *perperitæ* tam confidenter audent simplicibus impondere? Mihi quidem dubium non est, omnes quibus inter Protestantes germanus candor & naturalis honestas extincta per ejusmodi Rabulas nondum est, si absq; passione coram DEO hanc rem ultro citroq; examinare, & penitus inspicere voluerint, eos pessimam illam Artem execratos, & unâ cum Arte artifices & Sectam. II. dixeram, [Calixti discipulos didicisse à suo Magistro aliam evadendi artem.] Probavi autem hoc ex præcipuo Lutheranorū Theologo Hulsemanno, qui in Verme Conscientiæ Calixtinæ c. 7. ait, *se convicisse in Dialysi Calixtum, quod ludat Patrum testimoniis sicut crepundiis & pupis &c.* & Hier: Zanchii, qui nomine communi Ecclesiarum ex Evangelio reformatarum profitetur, *Patres iactamus, cum nihil minus quam illorum doctrinam sequi velimus.* Quæ hic penès me labes mendacii? Puto equidē testimonium Hulsemanni & Zanchii veritati ex amussim convenire: si quid tamen ibi esset falsitatis aut mendacii, quis nisi mēdax mihi imputaverit? Discipulos enim intendere studium ejus artis, quam exercet Magister, omni jure præsumitur. III. dixerā;

ra: [videri m
Quid hīc, qu
quid mihi v
fessellit, me
raria quiden
ctrinæ inter
ficere pronunc
Quid hīc, q
ex asse veru
Christianun
tiana & Cast
partium; &
vinistas, dum
in dictis Pat
ideo adulat
thericos her
LIBET ex C
tuor Veritat
minimum n
jectura hinc
gula pari ac
veniretur ad

At, in
Cypriani ap
illustrius pro
Primatu Pap
minis (& h
sin, pro Inf
ni illustrissi
Nec enim al
ta, quam in
mus in Eccl
cogitatur;
taret fratern
Ecclesiam sci
resin novam
ring. Interr
quā de R
falsa. Nun

ra: [videri mihi Titium sua mutuasse ex Calvinistis.]
 Quid hic, quæso, mendacii? Quis melius scire potest,
 quid mihi videatur, ac ego ipse? Si suspicio mea me
 fefellit, mendacem tamen non fecit, cum ne reme-
 raria quidem fuerit, utpote nixa similitudine do-
 ctrinæ inter utrosque. 4. dixeram, [Debuisset Titio suf-
 ficere pronunciata Grotii & Cassandri, si sibi constare velit.]
 Quid hic, quæso, affine mendacio? imò quid non
 ex asse verum? Provoco ad quemvis etiam non-
 Christianum peritum & bonum virum; legat Gro-
 tiana & Cassandrica sine ulla passione & præiudicio
 partium; & neget, si potest, tolerabiliores esse Cal-
 vinistas, dum agnoscunt planum & apertum sensum
 in dictis Patrum pro Primatu Papæ, maluntque eos
 ideo adulationis postulare, quam novos illos Lu-
 thericos hermeneutas, qui juxta suam artem QUID-
 LIBET ex QVOLIBET fabricant. Hæ ergo qua-
 tuor Veritates convincunt Titium de mendaciis ad
 minimum novem admissis in quatuor voculis. Con-
 jectura hinc fiat ad reliqua. Neque enim libet sin-
 gula pari accuratatione excutere; quando enim per-
 veniretur ad finem?

At, inquit, Titius: Ostendat, si vir est, verba
 Cypriani aperte infallibilitatem proloqui; & qui nihil
 illustrius pro ea dici posse impudenter assererat. Resp. Pro
 Primatu Papæ non qualicumque, sed pastoralis regi-
 minis (& hoc mediante, juxta Calixtinam hypothe-
 sin, pro Infallibilitate ejusdem) ajo, verba S. Cypria-
 ni illustrissima esse in Epist. 55. ad Cornel. Papam:
*Neg. enim aliunde hæreses oborta sunt, aut nata Schisma-
 ta, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur; nec
 unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & Index vice Christi
 cogitatur; cui si secundum magisteria divina obtempe-
 raret fraternitas universa, nemo dissidio unitatis Christi
 Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens ac tumens foris hæ-
 resin novam conderet.* Dixi in Exam. Examinis Con-
 ting. Interr. IX. §. 3. Verba hæc S. Martyris de aliis
 quam de Romano Episcopo accepta esse evidenter
 falsa. Nunquid enim Macedonius Constantinopo-
 lita-

Iranus, Eusebius Nicomedienſis, Ioan. Hieroſolymitanus, Dioſcorus Alexandrinus, Petrus Fullo Antiochenus &c. fuere hæreſis & ſchiſmatis authores notorii? Hoc autem eſſe nequiret, ſi hæreſis nulla oriri poſſit, niſi quia Epifcopo particulari non obtemperatur. Hæc ſanè ratio eſt ineluctabilis: cur eam Titius ſaltem juxta leges ſuæ Parthermenias non aggreſſus eſt? Quòd in *Oſtenſione* perſuadere vult Lectori, hæc verba ſicut & pleraq; alia ejus Epistolæ de ipſo Cypriano accipienda eſſe, fruſtra agit. Tam parum enim (imò aliqua ratione minus) ea ad Cyprianum ſine aperta falſitate torqueri poſſunt, ac illa cùm ait: *Post iſta inſuper. pſeudoepiſcopo ab hæreticis conſtituto, navigare audent, & ad Petri cathedram, atq; ad Eccleſiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta eſt, à Schiſmaticis & profanis literas ferre, nec cogitare, ut eſſe Romanos (quorum fides Apoſtolo laudante prædicata eſt) ad quos perfidia habere non poſſit acceſſum.* Alias circumſtantias, quæ arguunt Cyprianum eo loco non niſi de Rom. & ſummo Pontifice loqui, vide apud Pamel. in Annot. num. 27.

Quæ deinceps uſque ad finem pro vindicandâ Hermeneutica omnipotente in SS. Scripturam, Patres, Catholicorum (in ò & Lutheri) ſcripta operosè declamat, lectoris judicio permitto, ubi & mea, quæ in Irenico, Examine, & Animadverſione diſſerui, ſicut æquum eſt, perlustrare dignabitur. Ferinam impudiciam (vel, ut S. Hieron. loquitur, *erubescendam hæreſin* Lutheri) quam Titius cum Calixto, *ex ſe nihil incommodi habere, & longè veriffima eſſe* illius Epicuri dicta, pronunciare non erubescit, excuſſi Tom. 2. lib. 3. c. 5. Non putem, multos è Protestantibus ita inſanire.

¶ Porro unum in hac Cavillatione ſubit mirari, inter mendacia non eſſe à Titio numeratum quod dixi, *Eum artem illaudatam (verſandi SS. Patres pro libito) videri voluiſſe haud abſimili ampliare, ſcil. Eam ipſam Artem aſſingendo Catholicis*: Hoc, inquam, cùm non attigerit,

gerit, vel
conſentire;
ſuſpicamur,
thoris (mo
tia à ſcripto a
mina falſi &c
merenti aſpo
caput Autho
opus videbi
ita nunc ad T
publicè cota

¶ Cavil
argumenta
ante XV. an
damnatam,
omnem alia
Pontificis a
hanc eſſe prin
natione non
nes obligan
extiſſe niſi
nes, & qui
omnibus ſa
opus aute
quibus hoc
teſtimonia
tūque Lu
in Apologi
Quæſt. vex.
res. Oſiand
reprehend
toriè talem i
deponendi Ep
Hermeneu
ſes cœterò
neuta quic
tans de Ser
cat ſumman
quæ de Papa

gerit, vel fecit adverte[n]ter, & sic meritò censetur consentire; vel inadvertenter, & sic non immeritò suspicamur, id speciali DEI nutu evenisse, ut sic Authoris (modestè loquar) insolentissima male licentia à seipso aliquatenus plecteretur. Calumniæ, crimina falsi & mendacia, quæ rabiosus Titii stylus immerentia aspergere nifus est, sponte suâ recident in caput Authoris apud quosvis æquos lectores. Quod si opus videbitur, offero me, uti olim ad Calixtinas ita nunc ad Titianas calumnias similesq; malas artes publicè coram delectis arbitris convincendas.

¶ Cavillatione XV. denuo arietat Titius quinque argumenta, quæ brevissimè in Anatomia Calixtina ante XV. annos produxeram. I. erat, Nullam hæresin damnatam, nisi (saltem mediate) à Rom. Pontifice; omnem aliam damnationem supremâ tandem Rom. Pontificis autoritate nixam fuisse. Regerit Titius hanc esse principij petitionem. At cum sermo sit de damnatione non qualicunque, sed autoritativa & omnes obligante; clarum est damnationem talem non extitisse nisi ab eo, qui habet jurisdictionem in omnes, & qui est Caput & Index omnium Ecclesiarum omnibus sæculis ab Apostolorum ævo habitus. Non opus autem est, hîc congerere loca SS. Patrum quibus hoc perspicuum evadat. Abunde sufficiunt testimonia Centuriatorum Magdeburgensium, aliorumque Luthero-Calvinicorum quos post Breilaum in Apologia Protestantium recitat P. Forerus 2. p. Quest. yex. l. 1. c. 12. §. 24. unde constat, Centuriatores Osiandrum, Calvinum, Martyrem, Danaum &c. reprehendere SS. Patres, quod per errorem & adulatoriè talem jurisdictionem, ius appellationis, auctoritatem deponendi Episcopos &c. Romano Pontifici asseruerint. At Hermeneutica Titiana facile etiam Magdeburgenses coeterosq; in suas partes trahit. Cum tali Hermeneutica quid agas? Lutherus olim cum Erasmo disputans de Servo arbitrio (quod ejus libri cap. 249. vocat summam causam, præ qua nunc potius quàm causa sunt, quæ de Papatu, Purgatorio, Indulgentiis disputantur)

apertè professus est cap. 50. contra se stare seriem eruditissimorum virorum tot seculorum consensu approbatorum, inter quos fuerint peritissimi SS. literarum. item sanctissimi, aliqui martyres, multi miraculis clari. - Summa, ex hac parte stat, inquit Luther, Eruditio, ingenium, multitudo, magnitudo, altitudo, fortitudo, sanctimonia, miracula, & quid non? Ex mea verò parte unus VVicleph, & alter Laur. Valla (quanquam & Augustinus meus totus est.) Sed illi nihil ponderis habent præ istis, Reliquus est Lutherus unus, privatus &c. - Fateor, mi Erasme, non immeritò te istis omnibus moveri. Ego ultra decennium istis omnibus ita motus sum, ut nullum alium arbitrer esse, qui aequè sit istis permotus. - Testor DEVM in animam meam, perseverassem, adhuc hodie sic moverer, nisi urgente conscientia, & evidentia rerum me in diversum cogeret, - - - Quis sim, & quo spiritu & consilio in istas res (contradicendo scil. Papæ & omnium seculorum auctoritati) RAPTUS SIM, illi commendo, qui scit, hac omnia, suo, non meo arbitrio libere gesta. Denique in cap. 59 in summa docet: Patres seculorum præcedentium planè in hoc artic. omnium summo, scil. delibero arb. cœcos fuisse, imperitos Scripturarum, toto vitæ suæ tempore errasse, & nisi ante mortem resipuerint, nec sanctos, nec membra Ecclesiæ fuisse. Quid his omnibus clarius dici possit? Sic & Melanchthon in 4. 1. Cor. 3. ait, mox ab initio nascentis Ecclesiæ, antiqui Patres doctrinam de iustitia Fidei obscurarunt, caeremonias auxerunt, & cultus novos adinvenierunt. VVitackerus clamat contra Duræum: Ex Patrum erroribus vester ille Religionis Pontificia cento confusus est. Accinit P. Martyr de votis: In Ecclesia mox ab Apostolis errores pullularunt, & homines à Verbo DEI (Luthero-Calvinicè intellecto) declinare cœperunt, & per consequens, quamdiu adheremus Conciliis & Patribus, tam diu in iudem erroribus versabimur. Humfredus, Fulco, Acontius aliique Calvinici acriter taxant Ivellum, quòd ad Patres tam audacter appellaverit, sibi iniquus fuerit, & se quodammodo & Ecclesiam perdiderit &c. Quid ergo est nisi oleum & ope-

ram

tam perdere,
se fuisse glo
mannus, se
quod testimo
rius contenc
juriam facer
exemplis H
pergerem.
tione sub fin
cum faciat c
metro repug
Hieronymi
niam, inqu
collisus, indi
minutarim p
minant vulp
Apostolico or
anima postu
epi. Neq; v
ens longitud
quisitione pro
apud Vos SO
A Sacerdote
Ego nullum p
id est, Cathed
Petram adifi
domum Agn
non fuerit, p
Meletium re
S. Hieron.
Antiochen
qui Christi n
si quis Cath
cifixum m
Beat. T.
dicendarum
T A S.

tam perdere, cum homine rixoso, (& qui discipulum se fuisse gloriatur Calixti illius, quem ait Hülse-
mannus, se in Dialys. Apol. p. 93. 302. &c. convicisse, quod testimoniis Patrum, sicut pupis ludat:) velle ulterius contendere de verbis & sensu SS. Patrum? Injuriam facerem æquo & perito lectori, si pluribus exemplis Hermeneuticam flagitiosam illustrare pergerem. Præter dicta consideretur solum, qua ratione sub finem suis Auditoribus & Lectoribus fucum faciat circa S. Hieronymum, cuius textus è diametro repugnat glossæ Titianæ. Iuvat hîc verba S. Hieronymi ad S. Damasum Papam adscribere: *Quoniam, inquit, vetusto Oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam, & desuper textam minutatim per frusta discerpit, & Christi vineam exterminant vulpes &c. ideo mihi Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam censi consulendam; inde nunc mea anima postulans cibum, unde olim Christi vestimenta suscepî. Neq; verò tanta vastitas elementilientis & interiacens longitudo terrarum me à pretiosa margarita potuit inquisitione prohibere. Profligato à sobole malâ patrimonio, apud Vos SOLOS incorrupta Patrum servatur hereditas. A Sacerdote victimam, à Pastore præsidium ovium flagito. Ego nullum primum nisi Christum sequens Beatitudinis Tuae, id est, Cathedra Petri, communionem consocior: super illam Petram adificatam Ecclesiam scio: Quicumq; extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluvio. - Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum (proprium nempe S. Hieron. Episcopum, eundemque Patriarcham Antiochenum.) Quicumq; tecum non colligit, spargit: qui Christi non est, Antichristi est. Ego interim clamito, si quis Cathedra Petri coniungitur, meus est. Per crucifixum mundi, per homousion Trinitatem obtestor Beat. T. ut mihi Epistolis tuis tacendarum, sive dicendarum hypostaseon detur **AUTHORI-
TAS.** Hic textus solaribus radiis scriptus per*

per se nebulosas Titii offucias & Glossulas dissipat. Tam perspicuus certè, ut etiam Erasmo (in Annot. ad hunc locum) videretur Hieronymus illis verbis asserere, Omnes Ecclesias subiectas esse Apostolicæ Sedi Rom. Pontificis.

Quod porro Titius quærit, *Quomodo principii petitionem admittet, qui partes probandi hinc non suscepit?* Res. admittit ipse, quam mihi opprobriabat principii petitionem, non in responsione, sed in subiecta Assertionem, quâ dixit: *Quinimò, si quæ hæresis est, validissimè illa pro tali declaratur & condemnatur à quocumq; deprehenditur, sive accedat approbatio Pontificis, sive minus.* Anne hæc Assertio est per se nota? an legitur in SS. Scripturis? nullane probatione indiget? Quidni ergo ex ea rectè inferamus ita: Atqui Hülsemannus, cum Cathedræ Luthericæ hæredibus, deprehendit, declaravit, & condemnavit validissimè hæreses Calixti; & hic vicissim deprehendit, declaravit, & condemnavit validissimè hæresin Vbiquetariorum, utpote Eutychianam & Transsubstantiatione Papisticâ, & Sacramentariorum errore abominabiliorem. Ergo tam Calixtina, quàm Vbiquistarum hæreses, (sive approbata, sive improbata sit censura Calixti & Hülsemanni à Pontifice R.) ab omnibus sunt detestandæ, quod erat demonstrandum ex Titiana hypothese non petente principium.

Nec minùs lepidus est Titius, cum ad repe lendum tertium genus Iudicii (quod nempe non est tantum assensu, aut discretivum, sed decisivum cum auctoritate) exigit à me, ut probem illud ex Scriptura. A Bibliſta Hülſmanno debebat dudum hoc Calixtus exigere. Mihi, opinor, sufficit ex S. Augustini Ep. 118. dicere: *Hoc, quod tota per Orbem jam ferè à sui initio frequentavit Ecclesia, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania est.* Sanè hoc penitus præcludit & obtruncat omnia illa vanissima effugia, quibus vult actus Iurisdictionales per totam Ecclesiam exercitos à Rom. Pontifice, partim per suam

Her-

Hermeneuticis 4. sæculi illos Anti Ch

Atque villationes, quàm duplici Quisquis acc ad rem dixi tius, depreh in illo, beffe sub finem m modeſtore ling lo suo aliter nes per tem cuiusvis scu esto penes a

DE

Ad Tit non modò menta sequi prodat; se à se vix impe (tum quod bido, & ſup tum quod ip decio, ex for nunc Praſa tionibus (at gat. Si ja Solem mani cum concu Pontificiam tiano M. C

Hermeneuticam usq; deq; versare, (præsertim primis 4. sæculis) partim ubi nimis perspicue relucet, illos Anti Christianæ arrogantia adscribere.

Atque hæc sufficiat adnotasse in Titianas Caillationes, quæ meam Animadversionem plusquam duplicato quaternionum numero excedunt. Quisquis accuratius discernere voluerit inter ea quæ ad rem dixit, & ea quæ convitiando declamavit Titius, deprehendet credo, eum impendisse trientem in illo, bessem in hoc. Et tamen non dubitavit me sub finem magnus Virtutum Magister monere de *modestore lingua & calamo*. Num verò toto in Opusculo suo aliter me docuerit Modestiam, ac olim Lacones per temulenta mancipia filios Sobrietatem, aut cuiusvis scurræ sycophantia Patientiam, iudicium esto penes æquos lectores.

DE EPISTOLA HERM. CONRINGII

Ad Tirium, censeo, Eam esse satis iucundam, non modò quòd præsentis ad præntem, ac ita figmenta sequentia mox in vestibulo ipsâ Inscriptione prodant; sed etiam, quòd verbis asseveret, se amplius à se vix impetrare, ut cum Iesuitis in arenam descendat, (tum quòd horum summa maledicentia, & altercandi libido, & superbia intolerabilis sit, ac deplorata sanitas; tum quòd ipse audeat iam tum omnia sua periti lectori iudicio, ex forensi formula submittere) re ipsâ tamen jam nunc Præfationem suam à V. Erbermanni frivolis objectionibus (ut præfert Inscriptio Titiana) vindicare satagat. Si jam tum submittit, ad quid vindicat? Si Solem manibus portabat optima & robustissima doctrina, cum concutiebatur (feroculo suo, sed ludicro Ariete) Pontificiam Ecclesiam universam; cur eo ipso quòd Vale-
tiano M. Capuccino, P. Haunoldo & mihi respondit

nom

non visus etiam est sibi uti nunc, ita tunc robur sua Concussionis dubium reddere? Illud verò jucundissimum, quòd, cum in ternis meis Opusculis [*Examine, Electione Alex. VII. & Digressionem*] vix quicquam possit assignari, quòd convitium aut contumeliam in ejus Excellentiam redoleat, nihilominus persuasum velit Lectoribus, nos homines esse summa maledicentia, ad scurrilitatem usque maledicos, & calami petulantissimi, ex mendaciis quasi confutum hominū genus, facem Lolo: solutissimi oru scurra praecetu illo (Leuitarum) sese viros graves probare cum ea sit sceditas maledicentia illorum, ut nec praestantissimi quique sodalium, nec quivis Papa, illam a quo animo ferant, ceu liquet ex C. Bellarmini Epistola apud Becan. l. de Instit. & usu Euchar. contra Sartorium n. 36. & ex iis quae docet Carolus Regius l. 5. Orat. Christi c. 21. Illu verò bacchi bacchantibus adversari sibi profecto nimis ingratum esse. Ita Hermannus quovis agnello mansuetior, Nos (ut Titius) virtutem docet! Quisquis Conringio, Titio, Calixto contradicit, Scurra maledicus est, etsi nec centesimam partem, imò & nihil convitiatorum Helmstadiensi reponat: quicquid verò ipsis stomachus exustat, merum mel, mera urbanitas, mera benedictio est! Et confidunt, se sua hominibus, qui iudicandi facultate haud destituti sunt, posse probare? Nescio, an multos ita fascinare queant. Non dubito, etiam apud plures Protestantes honestiores delicatum hoc genus hominum admiraturos, uti in Calixto dudum fecere Dorschæus, Hulsemannus, & à Lutheranis alii. Quasote, D. Hermanne, animas quior esto, & si potes, sopita paulisper irâ, tecum rem omnem uti in se est expende. Concussionem evulgasti totius Ecclesiae Pontificiae, uti rebare tu quidem, praesente te Amelio Puritano, ut supra notavi. Persuasus eras, hanc esse Euclidæam quasi-demonstrationem, ac quod inde consequens est, cecos esse universos etiam Theologos apud Nos. Quos momordisti in Dedicatoria, facile senserunt quid sibi vellet. Iudicatum proinde à Magnatibus, non ferendam eam petulantem

tem audaciam
tua sentirem
tibi ingratas
destiam tibi p
nore ea es re
Examine Exa
in nupera Dig
nes minimè u
& indulgens
ci mirarentur
Ecclesiae Cath
languidè tra
ralis equitat
scriptionis vi
Authoris æst
que est; at iu
nisi fallor, co
Theologis, n
tractant fabri
lista Lucas, e
Medici & Pi
Publicani &
mergunt.
tum ex forensi
& ego. Qu
ac, ut insinu
quaslo, ne
tissima non
imaginarie
hominem
ut ab aliis
monstrata v
Politico in
Theologis
non iniucu
videris til
nisse, quan
mine Con
graves adn

tem audaciam. Iussus & ego quid de Concussione tua sentirem edicere, parum; quatuor in Dedicatoria tibi ingratas vocolas (quas iudicabant alii ad modestiam tibi profuturas) inserui. Cum decuplo facinore ea es remensus in Examine. Ego verò & in Examine Examinis tui, & in Electione Alex. VII. & in nupera Digressionem, istas tuas benedictiones omnes minimè ultus sum, sed ita, uti promiseram, lenis & indulgens fui in tuam Excellentiam, ut non pauci mirarentur. At verò ipsam Causam quam tueor Ecclesie Catholicae, ac Errores quos persequor, ut languidè tractem, quis etiam adversariorum naturalis æquitatis memor exigit? Quòd errores & alia descriptionis vitia pro merito discussa, non nihil in Authoris æstimatione redundant, ferendum utrinque est; at iustius ei, qui prior coepit. Melius tibi, nisi fallor, consulisses, si Theologica reliquisses Theologis, memor illius; *Quod Medicorum est Medici, tractant fabrilis fabri &c.* Nec quia idem qui Evangelista Lucas, etiam fuit Medicus & Pictor, ideo nunc Medici & Pictores (non certè magis sapienter quàm Publicani & Piscatores) se Theologicis litibus immergunt. Quòd præterita tua Scripta submittas iam tum ex forensi formula Lectoribus, bene est: idem facio & ego. Quòd si verò huius propositi te poenituerit, ac, ut insinuas, brevi denuo argumentum hoc agiteris, quæso, ne stomachare, si veritati nobis exploratissima non desimus, & ostendamus deceptionem imaginariae tuæ ἀποδείξω. Cogita, te quoque esse hominem; & si Mathematicis non rarò contingit, ut ab aliis detegantur meræ fallaciae, quæ ipsis Demonstrata videbantur; cur idem non Medico aut Politico in rebus divinis? Cogita, etiam tuæ partis Theologis (uti certorum relatione cognovimus) non iniucundum esse, si vapules ab Adversariis, dum vidèris tibi Machinam Papatûs vastatricem invenisse, quam nullus illorum. Cogita, te, cum in Examine Concussione tuam propugnares, tot tamque graves admisisse non in Theologiam modò, sed & in Philo-

Philosophiam lapsus, ut adversarii tui, si similis absurdum revera convincerentur, non auderent coram iis, quorum in gratiam scripserunt, oculos attollere. Denique cogita, quod *Qui quæ vult dicit, quæ non vult audit.* & quod ille Lacon olim; QVIES BONA! Nunc agrè non feres, spero, si de nonnullis quæ in tua Epistola, monuero. I. ais pag. 5. *Vnus Iesuitarum* (scil. Card. Pallavicinus) *negat isthac ita contigisse, & simul fatetur, nihil certi de iis, quæ in Conclavi aguntur, haberi posse.* Verùm verba Pallavicini hæc sunt: [Veritas & medulla negotii ne ab ipsis quidem Cardinalibus scitur, nisi ab unoquoque pro sua virili parte &c.] Huic tua illa posterior enuntiatio non æquipollet (iuxta sanam Hermeneuticam) cum multa possint certa de veritate & medulla negotii haberi, si unusquisque Cardinalium postea pandat, quæ pro sua virili parte scit, ac consequenter potest hanc discerni verum à falso quod evulgatur. Adde, posse multoties fieri aliqua esse falsa, & nihilominus circa idem objectum medullam latere Veritatis; quod nemo sapiens ne raverit. II. ais p. 9 *Forerum Iesuitam pharmacopæum fuisse, & in re culinaria Apicium, referente Alfonso Vargas quondam eius familiari & amico.* At nescire non potes, larvatum hunc Alfonsum fuisse in testabilem famosum libell. authorem infamissimum, ut etiam Calixtum monui l. p. Irenici c. 12 §. 5. Quæ ergo conscientia & fronte infamationem hanc tuam facis, non modo quoad Forerum (cuius apologia extat in Proteo Grammatico) sed etiam p. 15. cum Castitatem universæ Societatis ex eodem Sycophanta calumniaris? Quæ ibid. blatis universim contra Coelibatum sacrum, Tom. 2. l. 3. & 4. profulgata sunt. Quæ deinceps pro afferenda tua declamatione adducis, Erasmus (uti & VVicelius) testis tibi omni exceptione superior in Preamio prorsus disjecit, ut vix sit, quod à me iteratò vindicandum sit. III. Quàm atrociter calumniaris p. 16. cum ais: *portentosum esse mendacium impurissimi apostata (Erbermanni) plebem ad licentiam vitæ, omni legum &c. didicisti iam, opinor, ex Imperiali edicto Caroli V. quod multò gran-*

E
diora sonat. A
mendacii argue
Vni esse, quod tu
sæ omnes hæc
dentem tuam
Disp. Musæana
que in qu. 9. u
is Pontificios &
holicam visibil
quacium com
nihil recedit)
retinentibus, cor
in puras Christi
cassum est. V.
Americæ & In
Apostolatam
Ecclesia. cap.
Germaniæ co
ais, p. 19 inge
illis omnibus
mus art culus
rimè Cavill.
Indulgentiis, T
Servo arbitrio
assertus. Hun
de interpolat
modò Præfat
A. C. 1599. Ne
Calixtus ing
pag. 62. Maior
tinuisse (docti
apertè in illo
cuisse usque po
nium, aut pri
Ecclesias Scho
gmate ubiqu
Anne Luther
therizant: si
Lutherizant
affingere A

diora sonat. Audebísne & hoc allatrare, ac portentosi mendacii arguere? IV. a. s. p. 21 *impudens mendacium* fuisse, quod iuxta D. Musæum, Protestantium Ecclesiarum omnes hæretici accenseantur. At hanc esse impudentem tuam calumniam, quisque videre potest in Disp. Musæana, præcipuè locis à me in qu. 7. §. 1. itémque in qu. 9. ubi ex instituto contra M. Ant. de Dominis Pontificios & SS. Cyprian. Augustin. &c. Ecclesiam Catholicam visibilem constat (ex sententia Lutheri & sequacium communi, à qua tamen ipse solus non nihil recedit) ex omnibus cætibz SS. Biblia & Baptismum retinentibus, contenditque omnes eos cætus esse veras, licet non puras Christi Ecclesias, quod etiam in 3. quæst. discussum est. V. Quod p. 18. statum Ecclesiæ Rom. per Americæ & Indias ac præcipuè S. Xaverii fructuosum Apostolatam arrodís, vindicatum est §. 4. lib. de Ecclesia. cap. 4. VI. Lutheri doctrinam vix in paucis Germaniæ cætibus SINCERE sustineri, non est, uti a. s. p. 19 *ingens calumnia*, sed verissima Veritas. Id ego aliis omnibus omíssis unico arguménto evinco. Summus art culus Lutheranismi, (ut ex ipso Luthero proximè Cavill. xv. recitavi) & præ quo reliqui de Papatu, Indulgentiis, Purgatorio, &c. potius nugæ sint, est ille de Servo arbitrio peculiari volumine contra Erasmum assertus. Hunc à plerisque omnibus Lutheranis valde interpolatum, imò apertè desertum testatur non modò Præfatio Calvinistarum in illum Lutheri librū A. C. 1599. Neapoli excusum lectu dignissima, sed & Calixtus ingenuè fatetur, in Consider. Doctr. Refor. pag. 62. *Maiores suos invariata Aug. Conf. inhærentes retinuisse* (doctrinam de Prædestinatione Calvinisticam apertè in illo Lutheri libro traditam) & passim docuisse usque post annum superioris sæculi xxc. Egid. Hunnium, aut primum aut præcipuum fuisse, qui oppositam in Ecclesias Scholâsq; reduxit. Quid si iam adderè de dogmate ubiquistico Helmstadiensibz in viso monstro? Anne Luthericū? Si ita, Julianæ non SINCERE Lutherizant: si non, quot numerabis urbes SINCERE Lutherizantes? VII. Quereris, Tibi me porro affingere Anarchiam Ecclesiasticam, & nihilominus

delirum & spiritu vertiginis actum affirmare, tenuissimum
 Ecclesiae regimen admittere, nisi quod pro tempore & loco
 visum sit politica congruere. At hæc bellè coherent: Ve-
 rè enim non est illud regimen sacrum, sed merissimè
 profanum, quod inter Regalia solet numerari, ut in
 Exam. Examini: Interr. IV. §. 6. ex Hulsemanno
 ostendi. VIII. Turpiter me mentiri ais p. 18. quod dixe-
 rim: Lutherum instante fato desperationis plenam
 emisisse vocem ad suos: *Orate pro Domino nostro DEO*
& eius Evangelio, ut ei bene succedat, quia Conc. Tridenti-
num, & abominabilis Papa graviter ei adversantur.] uti
 ex Iusto Iona, Vita Lutheri per Melancthonem,
 Matth. Ritter Surius 1546. At etsi demus libera-
 liter, eum dixisse, ut tu contendis: *Orate DEVM ut*
Evangelii doctrinam conservet nobis: Pontifex enim &
 Conc. Trid. mira moliuntur; adhuc verissimè dicitur hæc
 vox plena desperationis, ac falsò eiusdem vaticinio
 è diametro repugnans, quâ 24. annis antè prædixe-
 rat; intra biennium OMNIA PAPALIA instar fumus
 evanitura; & saltem in morte verificandum glorio-
 sum illud Epitaphium: TESTIS ERAM VIVVS;
 MORIENS ERO MORS TVA, PAPA! Plura de hu-
 ius vaticinii interpretatione tuâ leges suprâ de Notis
 Ecclesiae §. XI. Quod superest, D. Medice, resorbe
 illa tua mendacia tam iniquè quàm prodigè mihi
 afficta, ac sape deinceps rectius, & ad sobrietatem.
 Non te pigeat vel à Reginarum (quotquot sunt, fuerunt
 & forsàn etiam erunt, tuo iudicio) Optimâ Maximâ
 discere non criminari porrò, quem ut Christi Vica-
 riū piè venerari debebas. Quod si tibi & hæc Optimâ
 Maxima esse desijt, ex quo Catholica esse cœpit; cre-
 des saltè illi tuo gregali, qui è Batavis nuper Logoliti-
 cum (ut vocat) gregem de avari instituti violatione reum
 agens apud ALEXANDRVM VII. ROM.
 PONTIFICEM Eundem in REGVLARVM
 SOCIETATIS IESV novâ per Amsteloda-
 mensis editione, verbis æternâ memoriâ dignis affa-

affatus est, ut
 Protestantium
 illiusque age
 nemini iniqui
 ALEXANDER
 gerrima v
 humanam s
 ille composui
 minis alter c
 eps dicatur
 utriusque ges
 an Germani
 modo, Qu
 tranquillita
 intonansque
 donec tander
 trimum Reli
 cordia; Qu
 dictantem v
 brevi audire
 denique impe
 Alexander A
 Ferrea bo

Quis
 prudentiam
 Pontificio in
 non veneret
 iuxta ac
 Orbis medi
 circumfusus

affatus est, ut sequitur. Pontificis Romani è cœtis
 Protestantium hominem virtutes scribere,
 illiusque agere Encomiasten, insolitum fortè, at
 nemini iniquum videbitur penitus rem intuenti.

ALEXANDRVM compello mentis inte-
 gerrima virum, recta meditantem consilia,
 humanam supra conspicuum eruditione. Tot
 ille composuit nuper, quot eiusdem quondam no-
 minis alter confecit bella; uter verò illorum dein-
 ceptus dicatur Magnus, harebunt facile, dum
 utriusque gesta legent Posterì; an Domitor Asia,
 an Germanica assertor Pacis. Nec Germanica
 modo, Qui non Urbis magè quam Orbis studet
 tranquillitati; Cuius mentem dissidia Principum,
 intonansque Terris omnibus armorum fragor,
 donec tandem sileat, tenent sollicitam; Cui
 primum Religionis caput, Christicolas inter Con-
 cordia; Quem antè Monasterium Leges pacis
 dictantem vidit, hinc & facile augurata, quòd
 brevi audiret Roma Dictator Perpetuus. Quo
 denique imperante spes ampla elucet, ut A-
 lexander Augusti amulatus gloriam

Ferrea belligeri compescat limina Iani.

Quis porrò tantam tanti Viri non suspiciat
 prudentiam, iustitiam, fortitudinem? Quis vel
 Pontificio infensus nomini, ALEXANDRVM
 non veneretur, non amet in Italia potentissimum
 iuxta ac dignissimum Principem? qui ex
 Orbis meditullio ad Pacem seridè hortatur
 circumfusus populos, nec patitur facile in Ro-
 manæ

mana quam moderatur Ecclesia novos cudi
errores, speciosa protrudi sophismata. Quidni
inquam, Moralis virtus revinxerit animos, quos
Intellectualis prius abiunxit? Ad DEVM prope-
ramus omnes &c.

INDEX

INDEX
CAPITVM

ET

CONTROVER-
SIARVM,

quæ in hoc Opere tractantur,

TOMO I. LIBRO. I.

De Verbo DEI.

CAP. De Confessione Bell, circa S. Scripturam. p. 6.

II. De libris Canonicis & Apocryphis. 33.

II De editionibus S. Scripturæ. 51.

IV. De Scripturæ perspicuitate. 88.

V. De Iudice Controversiarum. 97.

VI, De Sufficientia Scripturæ. 133.

LIBRO

X

I N D E X.

LIBRO II.

De CHRISTO.

- CAP. I. De communicatione idiomatum in
persona Christi. 179.
II. De Scientia animæ Christi. 181.
III. De descensu Christi ad inferos. 200.
IV. De Christo Mediatore. 225.

LIBRO III.

De Pontifice Romano.

- CAP. I. De Regimine Ecclesiæ. 244.
II. De Monarchia S. Petri. 268.
III. De Monarchia Ecclesiastica Roma-
ni Pontificis. 302.
IV. De Antichristo doctrina Catholi-
corum. 328.
V. De Antichristo doctrina Hæretico-
rum. 393.
VI. De Infallibilitate Papæ. 375.
VII. De coactiva potestate Papæ. 413.
VIII. De Iurisdictione Papæ in alios
derivata. 429.
IX. De temporali potestate Papæ. 439.

LIBRO

INDEX.

TOMO II. LIBRO I.

De Concilijs.

CAP. I. De Convocatione Concilii	1.
II. De suffragantibus in Concilio generali.	13.
III. De iudicio Concilii, quid sit.	23.
IV. De Præsede Concilii.	27.
V. De Concilii generalis infallibilitate.	32.
VI. De comparatione Conciliorum cum SS. Scripturis.	45.
VII. De comparatione Papæ & Concilii generalis.	50.

LIBRO II.

De Ecclesia.

I. De Ecclesiæ definitione.	63.
II. De Ecclesiæ invisibilitate & indefectibilitate.	74.
III. De Ecclesiæ Notis in genere	89.
IV. De Notis Ecclesiæ in particulari.	104.

LIBRO III.

De Clericis.

Pppp

I. De

I N D E X.

CAP. I.	De nomine Clericorum	132.
	II. De Creatione Ministrorum Eccle-	
	siæ.	134.
	III. De ordinibus Ministrorum Eccle-	
	siæ.	151.
	IV. De Distinctione Episcopi & Pres-	
	byteri.	154.
	V. De Cœlibatu sacrorû hominum.	170.
	VI. De exemptione Clericorum.	207.

LIBRO IV.

De Monachis.

I.	De Vita Monastica.	209
	II. An & quid sint Consilia à Præceptis	
	distincta?	219.
	III. De Votis Monasticis.	231.

LIBRO V.

De Purgatorio.

I.	Status Controversiæ exponitur.	258.
	II. Afferitur dogma de Purgatorio.	263.
	III. Solvuntur argumenta Hæretico-	
	rum.	274

LIBRO

INDEX.

LIBRO VI.

De cultu Sanctorum.

CAP. I. De Canonizatione Sanctorum.	284.
II. De cultu Sanctorum.	287.
III. De invocatione Sanctorum.	294.
IV. De Reliquiis Sanctorum.	303.
V. De cultu Imaginum.	310.
VI. De Cruce Dominica	347.
VII De Templis.	351.
VIII. De Peregrinationibus.	359.
IX. De Votis, quæ Sanctis nuncupan- tur.	361.
X. De diebus festis.	363.

TOMO III. LIBRO. I.

De Sacramentis in genere.

CAP. I. De Sacramenti naturâ & definitio- ne.	4.
II. De causis Sacramenti.	16.
III De efficacia Sacramentorum.	26.
IV. De comparatione Sacramentorū	44.
V. De Characterē.	55.
VI. De numero Sacramentorum.	59.
VII. De Ceremoniis Sacramentorū.	61.

Pppp 2 LI.

INDEX.

LIBRO II.

De Baptismo.

I. De necessitate Baptismi.	69
II. De ministro Baptismi.	78.
III. De Fide quæ requiritur ad Baptis-
mum.	81.
IV. De effectis Baptismi.	90.
V. De Baptismo Ioannis B.	96

LIBRO III.

De Confirmatione.

I. An sit verum Sacramentum?	105.
II. De Materia & forma Confirmationis.	109.
III. De effectu huius Sacramenti.	112.
IV. De Ministro Confirmationis.	113.

LIBRO IV.

De Sacram. Eucharistiæ.

I. De reali præsentia Corporis &c. in
S. Eucharistia.	119.
II. De	

INDEX.

- II. De possibilitate præsentia C. C. sub
speciebus. 204.
III. De Transubstantiatione. 231.
IV. De natura Sacramenti Eucharistia: 252.
V. Quid propriè sit Sacramentum Eucharistia? 255.
VI. De materia, forma, & effectu S. Eucharistia. 257.
VII. De communione sub utraque specie. 259.
VIII. De veneratione S. Eucharistia 272.
IX. De Sacrificio Missæ. ibid.

LIBRO V.

De Sacram. Pœnitentiæ.

- I. An Pœnitentia sit Sacramentum? 295.
II. An vis Baptismi ad peccata totius vitæ se extendat? 304.
III. De partibus Sacramenti Pœnitentiæ. 310.
IV. De Satisfactione Pœnitentiali. 327.

LIBRO VI.

De Indulgentiis.

Pppp 3

LI

I N D E X;

LIBRO VII.

De extremæ Vnctionis Sacra-
mento. 362.

LIBRO VIII.

De Ordine & Matrimonio. 370.

TOMO IV. LIBRO. I.

De gratia primi hominis.

- CAP. I. De Statu Quæstionis. I.
II. Adstruitur rectitudo primi homi-
nis &c. 5.
III. Solvuntur argumenta Iansenio-Cal-
vino-Lutherica. 10.

LIBRO. II

De Peccato.

- I. De peccato veniali. 16.
II. De causa peccati. 29.
III. De

CAP. III.

I. D.

II. D.

III.

IV.

V.

I. D.

II.

III.

I. D.

II. A.

III. A.

IV.

I. D.

II. I.

III.

INDEX.

CAP. III. De peccato originali.

48.

LIBRO III.

De Gratia.

- I. De Gratia significatione & distributione. 67.
- II. De Gratia sufficiente, 69.
- III. De Gratia efficace, 73.
- IV. De communicatione Gratia. 83.
- V. Solvuntur Obiectiones contra V. & VII. Assertionem. 94.

LIBRO IV.

De libero arbitrio.

- I. De natura liberi arbitrii. 99.
- II. De concordia providentia divina cum lib. arb. 104.
- III. De viribus liberi arbitrii. 108.

LIBRO V.

De Fide.

- I. De Fide iustificante. 121.
- II. Argumenta Bellarmini 124.
- III. Argumenta Luthero-Calvinica. 136.
- IV. An sola Fides iustificet? 140.

LIBRO VI.

De Justificatione.

- I. De causa formali justificationis. 163
 - II. De certitudine Justitia. 191
 - III. De certitudine Electionis. 216
- De

INDEX.

IV. De certitudine perseverantiæ San-
ctorum. 218

V. De discrimine Legis & Evangelii. 228

VI. De necessitate Operum ad salu-
tem. 236

VII. De observatione Legis. an possi-
bilis? 241

VIII. De operum bonorum imperfec-
tione. 251

LIBRO VII.

De Merito.

I. An Opera justorum rectè vocentur
Merita? 255

II. An opera bona justorum sint verè ac
propriè Merita vitæ æternæ? 255

III. Quatenus fiducia in Meritis collo-
cari possit? 278

IV. De non-Ente; Cauda Draconis
Amesiana. 282

APPENDIX.

Adversus Titii & Sempronii maledicas
Cavillationes. 294

FINIS.

ERRA

Pag. 24 lin

35

42

45

46

52

81

86

132

140

154

184

187

189

201

215

230

238

265

279

281

291

296

B

Emandati

est. prestare

tantia, & to

potuimus.

singulis Toma

consiciendo n

Recognitione

Etoren

ERRATA TOMI IV. SIC CORRIGE.

Pag. 24	lin. 18	tradita	tradire
38	17	Christus	Christianus,
42	17	mala	malæ
45	14	non bonum.	bonum.
46	13	aliud	illud
92	24	facimus	facere
81	13	post Calvinicos	adde, in DEVM.
86	25	post qui	adde docent.
132	1	sumptus	sumptis
	8	intimo	intimè
140	32	propositio	proposito
154		in fine sic legatur,	exercitio virtutum in homine iustif.
184	21	post infusæ	adde constat tolli.
	28	extrinsecæ	extrinsecâ
187		in fine, adde	onus
189	7	pro impugnat lege	esse fatetur.
201	ult.	comparato	comparans
215	24	pœna	pœnæ
230	6	Fidem	Fides
238	5	longè	Legem
265	25	post uti	adde Apostolus
279	25	Puritanica	Puritanicæ
281	ult.	ut	ad
291	18	suum meritum	sub mer.
296	7	Lutheranismis	Lutheranissimis.

BENEVOLE LECTOR,

Emandatissimam editionem desiderare omnium est. prestare vix paucorum. Certè in tantâ Operarum oscitantia, & tot incommodorum concursu, hoc obtinere non potuimus. Indiculum ergo sphalmarum typographicorum singulis Tomulis subicere visum est. Quia verò etiam in eo consiciendo non pauca fugerunt Revisoris aciem; ea quæ in Recognitione omnium deprehendit Auctor, & turbare Lectorem possent, hic ad calcem totius Operis addenda duximus.

E PRI-

E PRIMO TOMO.

Pag. 30. lin. 1.	solitum	solidum	
35	9	<i>sic lege: in lib. Ruth, quàm in Iudith?</i>	
	28	ista	iste
38	5	profatum	profectum
45	1	custodivit &	custodivisse,
	8	alterius,	Ulteriùs
77	19	eundem	eosdem
87	31	<i>denudatio &c. lege, denudationem, scilicitationem; Seniores insidiantes,</i>	
104	17	illæ diffundenda	illi diffundendæ
117	33	discretum is	discretionis
120	1	requiritur	non requiritur
124	3	Iesus	Ictus
	14	quæ	quia
209	26	quæ inferendæ	qui inferendi
213		<i>in fine post testimonia, adde à Bellar. relata. Videamus tamen, quomodo etiam</i>	
		<i>SS. Scriptur. testimonia eludere</i>	
217	14	<i>nisi inde</i>	<i>nihil inde</i>
221	1	illud	aliud
227	10	<i>Christo</i>	<i>Christi</i>
	18	contendant,	contendunt;
240	32	istos	justos
244	19	post aut adde	<i>quodlibet institutum simpliciter optimum &c.</i>
246	6	<i>cultus est proprius Eccl. quâ talu &c.</i>	
248	33	hic merito	seu merito
251	36	Episcopis,	Archiepiscopis;
264	5	unò	uni
266	25	prolatum	probatum
271	9	otium	etiam
274	7	hoc	hos
278	16	<i>post successoribus dele non</i>	
280	2	<i>nisi ad nudam dele ad</i>	
282	29	<i>sic legatur: Sacramentariis nempe</i>	
		<i>ea, quæ veri Christiani ab omni ævo credidêre, sunt absurda;</i>	
288	25	<i>ad comparationem à comparatione</i>	

Pag. 293 lin. 21	suadent	suadere
391	in fine, post Apostolis adde tantum, veris-	simè etiam dici potest,
344	1 interfectos	interiectos
357	19 Videntur	Videatur
369	35 suosque	suumque
403	7 jusserit sit	jussus sit
405	6 nullo	nulli
431	28 executionem	execrationem
445	1 quin	quia
450	12 privaret	privavit
452	1 repugnat,	repugnant,

E SECVNDO TOMO.

Pag. 3 lin. pen.	his qui	his qua
5	11 explodenda	explodendæ
12	28 enim	etiam
16	30 actio	lectio
19	20 indempndem	independentem
	22 Ecclesiasticum	Ecclesiarum
20	5 cujus	alicujus
33	26 non sumitur	hoc sumitur
71	33 ita ubi	ita ut ubi
140	31 Finis,	Fine,
145	11 dele	nequaquam
154	15 ut sacrif.	ad sacrificium,
173	19 post Apostolici: adde: Ergo eiusmodi	S. Scriptura loca
182	6 involvit;	inolevit;
190	26 Calvinis	Calvinicis
	34 sexcenta millia	sex millia
217	7 Orland. lib. I.	lib. VIII.
218	35 quam plantavi	quam non plantavi
235	2 neo-Evangelicorū	neo-Evangelicis
241	1 post in Iure adde habeantur servi;	
277	22 post satisfactio nostra adde vel una, vel	
	dua satisfactiones suas, una Christi, &	
	altera nostra,	

329 19 *post* externas, *adde*, sive ad interna
phantasmata,

397 19 Puritanicæ glossæ Puritanicâ glossâ

363 13 *post* etiam *adde* Geßhardus

E T E R T I O T O M O .

Pag. 339. 34. sic lege: *Cum illud quod consecratur,*
per HOC demonstratur,

Ibid. in fine *post* mox *adde* e communi sensu
Cathol.

Leviora prudens Lector facile corriget.

F I N I S .

